Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Cahier 2018-19

Criminaliteit en rechtshandhaving 2017

Ontwikkelingen en samenhangen

Eindredactie:
S.N. Kalidien

Centraal Bureau voor de Statistiek

de Rechtspraak
Raad voor de rechtspraak

Cahier
Dit cahier (C&R 2017) is een gezamenlijke uitgave van het WODC, het CBS en de Raad voor de rechtspraak.
Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.
De integrale tekst en tabellen van deze publicatie zijn ook gratis te downloaden op cbs.nl.
Tevens is de integrale tekst is gratis te downloaden op www.rechtspraak.nl.

Voorwoord

De publicatie *Criminaliteit en rechtshandhaving* brengt ontwikkelingen in en samenhangen tussen criminaliteit en rechtshandhaving in kaart. Deze 16e editie richt zich daarbij met name op de periode 2007 tot en met 2017.

Een paar voorbeelden van informatie die in deze publicatie te vinden is: in 2017 werd ruim één op de zeven Nederlanders van 15 jaar en ouder slachtoffer van veelvoorkomende criminaliteit, zoals gewelds-, vermogens- of vandalismedelicten. Dit is minder dan in 2016 en veel minder dan in 2007, toen nog bijna 1 op 4 Nederlanders slachtoffer werd. De totale geregistreerde criminaliteit daalde verder in 2017. De politie registreerde in dit jaar 831.000 misdrijven, dat is ruim een derde minder dan de 1,3 miljoen in 2007. De politie registreerde ook minder verdachten bij deze misdrijven: 245.000 in 2017, een halvering in vergelijking met 2007. Omdat sommige personen in een jaar meer dan éénmaal verdacht zijn, gaat het om een kleiner aantal verschillende personen, namelijk 170.000. Het Openbaar Ministerie handelde in 2017 183.000 zaken af; in 2007 bedroeg dit aantal 258.000. Ruim de helft van de zaken in 2017 was een dagvaarding, bijna één op de vijf was een onvoorwaardelijk sepot, 18% een strafbeschikking, 5% een transactie en eveneens 5% een voorwaardelijk sepot. De rechter verklaarde de verdachte in 89% van de zaken schuldig, in 2007 was dit nog 93%. De vrijheidsstraf is de laatste jaren de meest opgelegde hoofdstraf. Het aantal door het OM opgelegde sancties daalde even sterk als de door de rechter opgelegde sancties (-33%) terwijl het aantal door de politie opgelegde sancties sterker daalde (-59%).

Anders dan voorgaande jaren zijn de cijfers over vervolging (hoofdstuk 5) en berechting (hoofdstuk 6) dit jaar samengesteld door het WODC, omdat het CBS deze niet meer maakt. Doordat het WODC een andere werkwijze hanteert bij het samenstellen van de cijfers en op onderdelen ook andere definities en keuzes maakt dan het CBS voorheen deed, wijken de cijferreeksen in deze publicatie op enkele onderdelen af van die in de vorige edities van C&R. Het WODC heeft daarom de gehele cijferreeksen vernieuwd; hierdoor vertonen de opgenomen reeksen op zichzelf geen trendbreuken. Waar mogelijk benoemt deze publicatie de verschillen en duidt de oorzaken daarvan.

Waarnemend directeur WODC
Mw. drs. A.L. Daalder

Directeur Raad voor de rechtspraak
Drs. O.F.J. Welling

Hoofddirecteur Sociaal-economische en Ruimtelijke Statistieken, CBS
Dr. H. van de Stadt

Inhoud

1 Inleiding — 9
S.N. Kalidien, S.W. van den Braak en F.P. van Tulder — 9
1.1 Het ontstaan van een statistisch naslagwerk — 9
1.2 Kanttekening bij de duiding van de cijfers — 9
1.3 C&R 2017 — 9
1.4 Opbouw van deze publicatie — 10

2 Het Nederlandse strafrechtssysteem — 13
R.G.A. Beaujean en J.B.J. van der Leij — 13
2.1 Centrale begrippen en personen in de strafrechtspleging — 14
2.1.1 Strafbaar feit en het straf(proces)recht — 14
2.1.2 De verdachte — 15
2.1.3 Het slachtoffer — 16
2.1.4 De getuige — 17
2.1.5 De deskundige — 18
2.2 Opsporing en bestuurlijke handhaving — 18
2.2.1 De Nationale Politie — 20
2.2.2 De Koninklijke Marechaussee — 20
2.2.3 De bijzondere opsporingsdiensten — 21
2.2.4 De Rijksrecherche — 21
2.2.5 Afhandeling door de politie — 21
2.2.6 Bestuurlijke handhaving — 24
2.3 De vervolging — 25
2.3.1 Het Openbaar Ministerie — 25
2.3.2 Het voorkomen van vervolging door het Openbaar Ministerie: sepot en transactie — 27
2.3.3 De strafbeschikking — 27
2.4 De berechting — 28
2.4.1 Organisatie en bevoegdheden — 29
2.4.2 Het onderzoek ter zitting — 29
2.4.3 De beraadslaging — 30
2.4.4 De uitspraak — 32
2.4.5 Rechtsmiddelen: hoger beroep en cassatie bij de Hoge Raad — 32
2.4.6 Straffen en maatregelen — 33
2.5 De tenuitvoerlegging — 38
2.6 Andere instellingen die betrokken zijn bij de strafrechtspleging — 39
2.6.1 De reclassering — 39
2.6.2 De Raad voor de Kinderbescherming — 39
2.6.3 De Raad voor Rechtsbijstand — 40
2.6.4 Het Nederlands Forensisch Instituut en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie — 40
2.6.5 Slachtofferhulp Nederland — 41
2.6.6 Het Schadefonds Geweldsmisdrijven en het Waarborgfonds Motorverkeer — 41

3 Criminaliteit en slachtofferschap — 43
W.J.M. Gielen & M.M.P. Akkermans — 43
3.1 Ondervonden criminaliteit en kenmerken van slachtoffers — 43
3.2 Melding en aangifte — 48
3.3 De beleving van criminaliteit — 48

4 Misdrijven en opsporing — 51
P.R. Smit en R.J. Kessels — 51
4.1 Geregistreerde criminaliteit — 51
4.2 Geregistreerde verdachten van misdrijven — 53
4.3 Minderjarige verdachten — 55

5 Vervolging — 57
R.J. Decae en C.P.M. Netten — 57
5.1 Misdrijfzaken tegen alle verdachten — 58
5.2 Misdrijfzaken tegen minderjarige verdachten — 60

6 Berechting — 63
M.E.Vink en S.W. van den Braak — 63
6.1 Berechting in eerste aanleg van alle verdachten — 64
6.2 Berechting in eerste aanleg van minderjarige verdachten — 67

7 Tenuitvoerlegging van sancties — 71
S.N. Kalidien — 71
7.1 Tenuitvoerlegging van de vrijheidsbenemende sancties — 72
7.2 Tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeperkende sancties — 74
7.3 Financiële sancties — 77

8 De strafrechtsketen in samenhang — 79
F.P. van Tulder en R.F. Meijer — 79
8.1 Overzicht van de totale strafrechtsketen — 80
8.2 Overzicht van de strafrechtsketen bij minderjarigen — 85

9 Overtredingen — 89
D.E.G. Moolenaar — 89
9.1 Overtredingen via de strafrechtelijke weg — 90
9.2 Overtredingen via de WAHV — 91
9.3 Overtredingen via de bestuursrechtelijke weg — 93

10 Kosten van criminaliteit — 95
D.E.G. Moolenaar, M. Vlemmings, F.P. van Tulder en J. de Winter — 95
10.1 Uitgaven aan veiligheidszorg — 96
10.2 Uitgaven per eenheid product — 98
10.3 Uitgaven per delict — 99
10.4 Ontvangsten uit veiligheidszorg — 100
10.5 Maatschappelijke schade van criminaliteit — 101

11 Nederland in internationaal perspectief — 103
P.R. Smit en H. Goudriaan — 103
11.1 Slachtofferschap en geregistreerde criminaliteit — 103
11.2 Opsporing — 105
11.3 Vervolging, berechting en tenuitvoerlegging — 105

Literatuur — 109

Bijlagen
1 Medewerkers C&R 2017 — 113
2 Classificaties en indelingen — 115
3 Bronnen en methoden — 119
4 Tabellen — 157
5 Afkortingen — 163
6 Stroomdiagram justitieketen — 167
7 Begrippen — 171
8 Trefwoordenregister — 181

1 Inleiding

S.N. Kalidien, S.W. van den Braak en F.P. van Tulder

De bestrijding van criminaliteit en het bevorderen van de rechtshandhaving zijn sinds jaren een belangrijke pijler van het Nederlands kabinetsbeleid. Voor een goede onderbouwing van beleid, opvattingen en berichtgeving is inzicht nodig in de ontwikkeling van de (on)veiligheid in ons land zich en de gang van zaken bij de rechtshandhaving. Goede statistische informatie op dit gebied kan helpen dit inzicht te verkrijgen en is van belang voor beleidsmakers, politici, wetenschappers en pers.

1.1 Het ontstaan van een statistisch naslagwerk

Met het oog op het belang van betrouwbare cijfers over criminaliteit en rechtshandhaving hebben het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) samen vanaf 1998 jaarlijks de publicatie *Criminaliteit en rechtshandhaving* (C&R) uitgebracht. C&R is bedoeld als een gezaghebbend statistisch naslagwerk. De publicatie beoogt ontwikkelingen in en de samenhang tussen criminaliteit en rechtshandhaving systematisch in kaart te brengen en is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in kwantitatieve informatie op dit gebied. Sinds 2011 werkt ook de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) aan deze publicatie mee, waardoor het scala aan gegevens en expertise is verbreed.

1.2 Kanttekening bij de duiding van de cijfers

Anno 2018 is het belang van goede betrouwbare statistische informatie nog steeds groot. De omvang van de criminaliteit is echter niet altijd eenvoudig en eenduidig te meten. Zo kunnen bronnen veranderen door een andere wijze van registreren of nieuwe inzichten van de registrerende organisatie.
Bronnen brengen criminaliteit ook slechts deels in beeld. Zo is de politieregistratie afhankelijk van aangiftes en van de eigen opsporing. Wat buiten zicht van deze registratie blijft, is van oudsher aangeduid als het 'dark number'. Slachtofferenquêtes zijn bedoeld om meer zicht te geven op dit 'dark number'. Maar ook deze slachtofferenquêtes missen delicten, namelijk de zogenaamde slachtofferloze delicten (zie ook bijlage 3). Daarnaast is er steeds meer sprake van nieuwe vormen van criminaliteit, waaronder cybercriminaliteit. De slachtofferenquêtes rapporteren pas sinds enkele jaren in enige mate over slachtoffers van cybercrime (zie hoofdstuk 3). Door de digitale ontwikkelingen is het vraagstuk van het 'dark number' en van het vaststellen van de omvang van de criminaliteit in Nederland verder vergroot.[1] Dit is een belangrijke kanttekening bij de duiding van de cijfers.

1.3 C&R 2017

C&R 2017 betreft de zestiende editie in de reeks. De inhoud van C&R 2017 is grotendeels vergelijkbaar met de voorgaande uitgave. De hoofdstukken zijn kort

[1] Zo is lokalisatie van digitale criminaliteit bijvoorbeeld een probleem. Cyberaanvallen kunnen hier plaatsvinden, maar de daders kunnen zich elders in de wereld bevinden.

en bondig en bestaan uit teksten, kerncijfers en enkele figuren. Daarnaast zijn er aparte Excel-tabellen met de onderliggende cijfers beschikbaar bij deze publicatie. De cijfers richten zich doorgaans op misdrijven. Een apart hoofdstuk geeft aandacht aan overtredingen. De beschrijving richt zich op de ontwikkelingen op hoofdlijnen en betreft de periode 2007 tot en met 2017.[2] Op de websites van het WODC en het CBS zijn de volledige onderliggende gegevens in Excel-formaat vanaf 1995, of zoveel eerder of later, beschikbaar.
Bijlage 3 (Bronnen en methoden) en bijlage 7 (Begrippen) geven respectievelijk toelichtingen bij de gehanteerde methoden en gebruikte bronnen, en een toelichting bij de gehanteerde begrippen.

Anders dan voorgaande jaren zijn de cijfers over vervolging en berechting voor de hoofdstukken 5 (Vervolging) en 6 (Berechting) dit jaar samengesteld door het WODC, omdat het CBS deze niet meer maakt. Doordat het WODC een andere werkwijze hanteert bij het samenstellen van de cijfers en op onderdelen ook andere definities en keuzes maakt dan het CBS voorheen deed, wijken de cijferreeksen in deze publicatie op enkele onderdelen af van die in de vorige edities van C&R. Het WODC heeft daarom de gehele reeksen vernieuwd; de opgenomen reeksen vertonen daardoor op zichzelf geen trendbreuken, maar kunnen wel verschillen van reeksen in vorige publicaties (zie bijlage 3 voor meer achtergrondinformatie).[3]

C&R wordt, behalve op de eigen websites van WODC, CBS en Rvdr, ook op de website www.criminaliteitinbeeld.nl gepubliceerd. Naast C&R biedt deze website een breder platform voor alle publicaties over veiligheid en recht. Zo is ook de meest recente versie van de Veiligheidsmonitor op deze website te vinden. Het platform is nog in ontwikkeling. In de toekomst zullen ook andere publicaties op het gebied van veiligheid en recht hierop een plaats krijgen.

1.4 Opbouw van deze publicatie

Het vervolg van deze publicatie is als volgt opgebouwd:
Hoofdstuk 2 (Het Nederlandse strafrechtssysteem) geeft een beschrijving van het Nederlandse strafrechtssysteem, en laat daarbij zien welke instanties en actoren een rol spelen. Ook geeft het inzicht in recente relevante jurisprudentie. Het hoofdstuk kan dienen als referentiekader voor de overige hoofdstukken.
Hoofdstuk 3 (Criminaliteit en slachtofferschap) laat zien hoe vaak burgers slachtoffer worden van verschillende soorten criminaliteit. Verder besteedt dit hoofdstuk aandacht aan kenmerken van deze slachtoffers, aan de aangiftebereidheid en aan maatregelen tegen criminaliteit en onveiligheidsgevoelens van burgers.
Hoofdstuk 4 (Misdrijven en opsporing) beschrijft de aard en omvang van de door de politie geregistreerde misdrijven: hoeveel processen-verbaal zijn door de politie opgemaakt, om wat voor misdrijven gaat het, hoeveel zaken zijn opgehelderd?

---

[2] In enkele gevallen worden ontwikkelingen vanaf een later of eerder jaar beschreven, afhankelijk van de beschikbaarheid van cijfers, of om zo een beter beeld van de ontwikkeling te kunnen geven. In sommige gevallen is ervoor gekozen om ontwikkelingen in indexcijfers vanaf 2005 te presenteren, met name om de aansluiting met gerelateerde publicaties op dit gebied eenduidig te houden. Dit geldt bijvoorbeeld voor hoofdstuk 3, waarin gegevens worden gebruikt uit de Veiligheidsmonitor.

[3] Het CBS rapporteert nog wel in beperkte mate over vervolging en berechting op Statline. Het CBS relateert deze informatie aan achtergrondkenmerken van de betrokken verdachten. Ook deze cijfers wijken op de genoemde punten af van de hier gepubliceerde reeksen.

Daarnaast komen het aantal geregistreerde verdachten en de kenmerken van deze verdachten in beeld. Een aparte paragraaf belicht de minderjarige verdachten.
Hoofdstuk 5 (Vervolging) gaat een stap verder in de strafrechtsketen en geeft een beschrijving van de instroom en afdoening van misdrijfzaken in eerste aanleg door het Openbaar Ministerie (OM). Daarnaast komt de aard van de behandelde misdrijven aan bod. Ook hier komen de minderjarigen apart aan de orde.
Hoofdstuk 6 (Berechting) beschrijft de wijze van afdoening door de rechter en de daarbij opgelegde straffen en maatregelen, voor zowel alle misdrijfzaken als specifiek de zaken met minderjarige verdachten.
Hoofdstuk 7 (Tenuitvoerlegging van sancties) beschrijft de tenuitvoerlegging van verschillende soorten strafrechtelijke sancties tegen meerderjarigen en minderjarigen in Nederland. Sancties die de verschillende sectoren van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de Reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) ten uitvoer leggen, komen hier aan de orde.
Hoofdstuk 8 (De strafrechtsketen in samenhang) brengt de stromen en ontwikkelingen in de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen bij elkaar en beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen en de samenhang daartussen. Ook dit hoofdstuk besteedt apart aandacht aan de minderjarigen.
Hoofdstuk 9 (Overtredingen) beschrijft de behandeling van overtredingen. Hierbij is vooral informatie bekend over verkeersovertredingen en (andere) overtredingen die politie en bijzondere opsporingsdiensten strafrechtelijk of anderszins afhandelen.
Hoofdstuk 10 (Kosten van criminaliteit) beschrijft de uitgaven aan criminaliteit en veiligheidszorg door overheid, bedrijven en particuliere instellingen.[4]
Hoofdstuk 11 (Nederland in internationaal perspectief) plaatst de Nederlandse gegevens over criminaliteit en rechtshandhaving in internationaal perspectief: hoe verhoudt de omvang en ontwikkeling van de criminaliteit en de strafrechtelijke reactie daarop in Nederland zich tot die in andere Europese landen en enkele landen daarbuiten?
Bijlage 1 (Medewerkers) bevat een lijst met namen van personen die hebben meegewerkt aan deze editie van C&R.
Bijlage 2 (Classificaties en indelingen) biedt een overzicht van de gehanteerde classificaties van delicten. Daarnaast is hierin de regio-indeling van de politie opgenomen.
Bijlage 3 (Bronnen en methoden) geeft inzicht in de gebruikte statistische bronnen en methoden.
Bijlage 4 (Tabellen) biedt een overzicht van alle tabeltitels die in Excel-formaat op de websites van het WODC en het CBS beschikbaar zijn.
Bijlage 5 geeft een overzicht van de gehanteerde afkortingen.
Bijlage 6 (Stroomschema strafrecht) laat een stroomschema zien van de justitiële keten van misdrijven en overtredingen.
Bijlage 7 (Begrippenlijst) biedt een lijst van begrippen en definities, waar nodig aangevuld met de telwijze en het telmoment.

Deze editie van C&R bouwt ook weer voort op voorgaande edities. Hierbij hebben de huidige auteurs dankbaar gebruikgemaakt van bijdragen van eerdere auteurs.

[4] Voor deze editie van C&R zijn geen nieuwe cijfers van de veiligheidszorgrekeningen beschikbaar. De meest recente gegevens betreffen de gegevens uit C&R 2015 (Kalidien, 2016).

2 Het Nederlandse strafrechtssysteem

R.G.A. Beaujean en J.B.J. van der Leij

Het strafrechtssysteem is het geheel van instellingen dat belast is met de handhaving van het strafrecht in Nederland,[1] ofwel met de strafrechtspleging. Dit geheel bestaat uit de fasen van opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging van opgelegde straffen en maatregelen. Daarnaast kunnen – buiten de eigenlijke strafrechtspleging om – bepaalde bestuursorganen ter handhaving van bestuurlijke ordeningswetgeving met een bestuurlijke strafbeschikking sancties opleggen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de mogelijkheid van gemeenten om handhavend op te treden tegen veelvoorkomende vormen van overlast, of sanctionering van bepaalde milieuovertredingen en strafbare feiten op belasting- en douanegebied. Het aantal wetten dat voorziet in door bestuursorganen op te leggen sancties is de afgelopen jaren sterk toegenomen.
In 2014 is de regering gestart met een omvangrijk wetgevingsprogramma ter modernisering van het Wetboek van Strafvordering. In de toelichting op de consultatieversie van Boek 1 (strafvordering in het algemeen) worden vijf ontwikkelingen genoemd die een ingrijpende modernisering rechtvaardigen.[2] In de eerste plaats zijn nevendoelstellingen van het strafprocesrecht, zoals rechten en vrijheden van de verdachte en andere procesdeelnemers (waaronder de emancipatie van het slachtoffer) een belangrijke plaats gaan innemen. Ten tweede zijn de aard van de criminaliteit en de strafrechtelijke sancties die kunnen worden opgelegd veranderd. Als derde ontwikkeling wordt genoemd een verandering in de rolverdeling tussen de strafvorderlijke actoren waardoor de systematiek van het wetboek niet langer adequaat is. In de vierde plaats de internationalisering van de strafrechtspleging. Ten slotte zijn nieuwe technieken beschikbaar gekomen die meebrengen dat de wijze waarop strafvordering plaatsvindt is gemoderniseerd en nog verder kan worden gemoderniseerd.[3]

Dit hoofdstuk gaat over het huidige systeem en geeft in paragraaf 2.1 een omschrijving van enkele begrippen en actoren die centraal staan binnen de strafrechtspleging.[4] In de daaropvolgende paragrafen komen de opsporingsfase, inclusief een korte beschrijving van de bestuurlijke handhaving (paragraaf 2.2), de fase van de vervolging (paragraaf 2.3), van de berechting (paragraaf 2.4) en die van de tenuitvoerlegging (paragraaf 2.5) aan bod. In paragraaf 2.6 worden nog enkele andere belangrijke actoren en instellingen besproken die, op indirecte wijze, ook betrokken zijn bij het functioneren van de strafrechtspleging.

---

1 Inclusief Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (Caribisch Nederland).

2 MvT p. 4-5. Te raadplegen op www.rijksoverheid.nl.

3 Het nieuwe wetboek bestaat straks uit acht boeken. Begin dit jaar zijn de boeken 1 (strafvordering in het algemeen) en 2 (het opsporingsonderzoek) in consultatie gegaan. Later in het jaar volgen de boeken 3 (de vervolgingsbeslissing), 4 (berechting), 5 (rechtsmiddelen) en 6 (bijzondere procedures).

4 Er wordt in dit hoofdstuk naar aanleiding van bepaalde onderwerpen wel verwezen naar dit mogelijk toekomstig recht.

2.1 Centrale begrippen en personen in de strafrechtspleging

Deze paragraaf gaat allereerst kort in op de begrippen 'strafbaar feit' en 'straf-(proces)recht'. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de verdachte, het slachtoffer, de getuige en de deskundige.

2.1.1 Strafbaar feit en het straf(proces)recht

De term 'strafbaar feit' is onlosmakelijk verbonden aan het begrip 'criminaliteit' en verwijst naar alle soorten menselijke gedragingen die door de wetgever strafbaar zijn gesteld. Een strafbaar feit is een gedraging (een combinatie van doen en nalaten) waarop een straf is gesteld (strafbedreiging) en dat aanleiding kan geven tot een strafvervolging. Strafbare feiten worden ook wel *delicten* genoemd en zijn beschreven in het Wetboek van Strafrecht (Sr) en in bijzondere wetten, zoals bijvoorbeeld in de Wegenverkeerswet 1994 (WVW), de Opiumwet (OW), de Wet Wapens en munitie (WWM) en de Wet op de economische delicten (WED).
Er wordt een onderscheid gemaakt in soorten strafbare feiten, namelijk *misdrijven* en *overtredingen*.[5] Overtredingen zijn relatief lichte feiten, misdrijven zijn ernstigere feiten.[6] Voorbeelden van misdrijven zijn verkrachting, mishandeling, inbraak en diefstal. Openbare dronkenschap en rijden zonder rijbewijs zijn voorbeelden van overtredingen. Uit de wet volgt of een strafbaar feit is aan te merken als een misdrijf of een overtreding.[7] De commune strafbare feiten staan omschreven (gecodificeerd) in Boek II (misdrijven) en Boek III (overtredingen) Sr.[8] Bij de bijzondere wetten is vaak voor een andere indeling gekozen. Uit een specifieke wettelijke bepaling volgt dan het onderscheid tussen misdrijven en overtredingen.
Voor alle strafbare feiten geeft de wet aan welke straf maximaal kan worden opgelegd. Elk delict heeft een eigen wettelijk strafmaximum. De rechter mag in beginsel niet zwaarder straffen dan dit specifieke maximum.[9] De rechter kan wel een lagere straf opleggen. De absolute ondergrens wordt gevormd door het rechterlijk pardon, dit wil zeggen dat de rechter de mogelijkheid heeft om bij een veroordeling in het geheel geen straf (of maatregel) op te leggen. Wordt er wel een straf opgelegd, dan geldt voor een aantal strafsoorten een algemeen wettelijk strafminimum.[10]
Het geheel van strafbare feiten en de daarbij behorende strafbedreigingen wordt ook wel het *materiële strafrecht* genoemd. De strafbaar gestelde gedragingen en de manier waarop de overheid daarop reageert, zijn neergelegd in de wet. 'Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling', aldus artikel 1 lid 1 Sr. In dit artikel wordt het aan het Nederlandse strafrecht ten grondslag liggende legaliteitsbeginsel tot uitdrukking gebracht. Dit houdt in niemand

---

5 Vroeger, dat wil zeggen vóór 1886, bestond er een driedeling in strafbare feiten, namelijk misdrijven, wanbedrijven en overtredingen.

6 Een onderliggend criterium op basis waarvan het ene delict als een misdrijf en het andere als een overtreding kan worden gekwalificeerd lijkt niet te bestaan. Voortvloeiend uit het onderscheid zijn wel enkele verschillen te duiden. Een overtreding wordt bijvoorbeeld niet bedreigd met gevangenisstraf, maar met hechtenis. In hoofdstuk 9 wordt ingegaan op de behandeling van overtredingen.

7 De wet geeft geen definitie van de begrippen overtreding en misdrijf.

8 Met het *commune* strafrecht wordt bedoeld het reguliere strafrecht, in tegenstelling tot het bijzondere strafrecht, zoals het economisch of het fiscale strafrecht.

9 In bepaalde gevallen kan dit strafmaximum worden verhoogd, bijvoorbeeld bij recidive in de zin van art. 43a Sr. Voor een aantal strafsoorten bestaat er een algemeen (en absoluut) geldend wettelijk strafmaximum. Dit betreft alle hoofdstraffen, zijnde gevangenisstraf, hechtenis, taakstraf en geldboete. Voor minderjarigen zie artikel 77*s* Sr.

10 Voor alle hoofdstraffen, behalve voor de taakstraf, geldt een algemeen wettelijk strafminimum; zie paragraaf 2.5.

veroordeeld kan worden voor een feit dat niet bij wet strafbaar is gesteld. Bovendien is een feit alleen strafbaar als het op het moment dat het werd begaan volgens de wet een strafbaar feit opleverde. De wetgever mag gedragingen niet met terugwerkende kracht strafbaar stellen (art. 1 lid 2 Sr).
Naast het materiële strafrecht kennen we het *formele strafrecht*, oftewel het strafprocesrecht. Het formele strafrecht is beschreven in het Wetboek van Strafvordering (Sv) en regelt op welke wijze en door welke personen en instanties wordt onderzocht of een strafbaar feit is begaan en door wie en op grond van welke maatstaven wordt beslist over de strafrechtelijke sancties die daarop kunnen volgen. De processuele benadering van het legaliteitsbeginsel is geformuleerd in artikel 1 Sv: 'Strafvordering vindt alleen plaats op de wijze bij de wet voorzien.' Het legaliteitsbeginsel bindt de overheid aan de wet als het gaat om het maken van inbreuk op de rechten en vrijheden van de burgers. Het betekent bijvoorbeeld dat de politie zich bij het gebruik van opsporingsmethoden en dwangmiddelen moet houden aan de wet, dat daaraan soms een machtiging van een rechter-commissaris (r-c) vooraf moet gaan en dat bepaalde sancties, zoals gevangenisstraf of een tbs-maatregel, alleen door een rechter mogen worden opgelegd.
Zowel het materiële als het formele strafrecht is nodig om een bijdrage te leveren aan de veiligheid van individuele burgers en van de samenleving als geheel. De bevordering van de veiligheid in een rechtsstaat staat niet op zichzelf, maar staat in het teken van het garanderen van de vrijheid van burgers. Daarom moet tegelijkertijd sprake zijn van bescherming tegen willekeurige strafvervolging.

2.1.2 De verdachte

Een verdachte is iemand tegen wie op grond van feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit bestaat (art. 27 Sv).[11] De meeste verdachten zijn natuurlijke personen, maar ook een rechtspersoon kan verdachte zijn. Op basis van artikel 6 lid 2 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en artikel 14 lid 2 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR) moet de verdachte geacht worden onschuldig te zijn (*praesumptio innocentiae*) totdat een rechter definitief een uitspraak heeft gedaan en hij schuldig is bevonden. Daarom wordt de term 'verdachte' gebruikt. Door de invoering van de Wet OM-afdoening is het niet langer alleen aan de rechter overgelaten om de schuld van de verdachte vast te stellen. Ook de officier van justitie (OvJ) zal voorafgaand aan het uitvaardigen van een OM-strafbeschikking de schuld van de verdachte aan een strafbaar feit moeten hebben vastgesteld.[12]
Om als verdachte te kunnen worden aangemerkt, moet er sprake zijn van een vermeend strafbaar feit én van een redelijk vermoeden van schuld van de betrokkene aan dat vermeende strafbare feit. Het vermoeden moet blijken uit feiten of omstandigheden, zoals getuigenverklaringen of de resultaten van sporenonderzoek. De formele verdenking betekent dat tegen een verdachte dwangmiddelen kunnen worden toegepast, zoals aanhouding voor verhoor (zie ook paragraaf 2.2). In beginsel mogen tegen een persoon tegen wie (nog) geen redelijk vermoeden van schuld bestaat géén strafrechtelijke dwangmiddelen worden toegepast. De Wet bijzondere

[11] In de voorstellen voor het gemoderniseerde Wetboek van Strafvordering wordt de rechtspositie van de verdachte in de fase die voorafgaat aan dagvaarding niet langer aan het begrip vervolging gekoppeld. Daarmee vervalt volgens de wetgever de belemmering voor een systematisch verantwoorde inkadering van de buitengerechtelijke afdoening. Zie de toelichting op het conceptwetsvoorstel tot vaststelling van Boek 1 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, p. 12. Te raadplegen op www.rijksoverheid.nl.

[12] De Wet OM-afdoening wordt verder besproken in paragraaf 2.3.3.

opsporingsbevoegdheden (Wet BOB) vormt hierop een uitzondering. Dwangmiddelen als stelselmatige observatie, infiltratie, opnemen van vertrouwelijke communicatie en opnemen van telecommunicatie mogen onder bepaalde omstandigheden ook worden uitgeoefend tegen personen die (nog) geen verdachte zijn in bovengenoemde zin. In dat geval spreekt men ook wel van 'vroegverdachten'.
Een verdachte heeft recht op een eerlijk proces (art. 6 EVRM) en kan bepaalde rechten in het strafproces uitoefenen. Zo hoeft een verdachte niet mee te werken aan zijn eigen veroordeling door het afleggen van een belastende verklaring. Een verdachte heeft het recht om te zwijgen. Voorafgaand aan een verhoor moet een verdachte hierop worden gewezen. Andere rechten van een verdachte zijn het recht op bijstand door een raadsman[13] en het recht op kennisneming van de processtukken. Een verdachte heeft verder recht op behandeling van zijn zaak binnen een redelijke termijn (art. 6 EVRM). Wordt deze termijn overschreden, dan kan dat leiden tot strafvermindering. Personen die ten onrechte verdachte zijn geweest en daarvan nadeel hebben ondervonden, kunnen een beroep doen op schadevergoeding door de overheid.[14]

2.1.3 Het slachtoffer

Slachtoffers van strafbare feiten zijn doorgaans burgers. Maar ook bedrijven en instellingen kunnen slachtoffer zijn. In het strafproces was de rol van het slachtoffer lange tijd beperkt tot die van getuige en/of aangever. Hierin is de laatste jaren verandering gekomen.[15] De positie van het slachtoffer binnen het strafproces is aanzienlijk versterkt. Onder meer door de introductie en verruiming van het spreekrecht en het recht op informatie, de introductie van rechten met betrekking tot het kennisnemen en voegen van processtukken en de mogelijkheid om schade als gevolg van een strafbaar feit in het strafproces te verhalen. Met de implementatie van de Europese richtlijn minimumnormen slachtoffers op 1 april 2017 zijn die rech-

---

[13] In beginsel kiest de verdachte zelf een raadsman (art. 38 lid 1 Sv). Naast de gekozen raadsman bestaat de aangewezen raadsman (art. 40 e.v. Sv). Afhankelijk van de hoogte van het inkomen of vermogen kan de verdachte in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand. De Raad voor Rechtsbijstand (RvR) regelt de gesubsidieerde rechtsbijstand op basis van de Wet op de Rechtsbijstand (WRB). Rechtsbijstand op grond van een aanwijzing van de RvR aan degene die op grond van een bevel tot voorlopige hechtenis vast zit, is in beginsel kosteloos. Dat geldt ook voor gevallen waarin krachtens enig wettelijk voorschrift in het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten een raadsman is aangewezen of op last van de rechter is toegevoegd (art. 43 lid 1 en 2 WRB). De kosten van rechtsbijstand die zijn gemoeid met de aanwijzing van een raadsman kunnen echter na een onherroepelijke veroordeling op de veroordeelde worden verhaald indien blijkt dat hij voldoende draagkrachtig is (art. 43 lid 3 WRB). De raadsman geeft juridische (en morele) bijstand aan de verdachte, komt op voor diens (rechts)belangen en is soms de woordvoerder van de verdachte. De relatie tussen de verdachte en zijn raadsman is een vertrouwensrelatie. De raadsman is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem in zijn hoedanigheid als raadsman door zijn cliënt wordt toevertrouwd en hoeft daarover in rechte niet te getuigen (zie het verschoningsrecht van art. 218 Sv).

[14] Zie ook Kwakman (2003).

[15] Internationaal is die aandacht terug te vinden in onder andere regelgeving: The United Nations Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and the Abuse of Power, *A/RES/40/34* en de Recommandation no. *R. 85 (11)* on the Position of Victims in the Framework of Criminal Law and Procedure, van de Raad van Europa. Verder de uit 2005 stammende Guidelines on Justice for Child Victims and Witnesses of Crime van de Verenigde Naties en de Recommendation *Rec (2006) 8* of the Committee of Ministers to member states on assistance to crime victims. Op 25 oktober 2012 is de Europese richtlijn *2012/29/EU* vastgesteld die betrekking heeft op de minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit *2001/220/JBZ*. zie nader over deze Europese richtlijn Van der Leij (2015).

ten uitgebreid.[16] Slachtoffers hebben sindsdien recht op maatregelen die hen tijdens de strafprocedure bescherming bieden tegen secundaire victimisatie, intimidatie en vergelding en het risico van emotionele of psychologische schade. Ook kunnen zij onder omstandigheden aanspraak maken op een vertaling van schriftelijke informatie. Bovendien is met deze wet de groep die aanspraak kan maken op slachtofferrechten uitgebreid met nabestaanden.
Een slachtoffer kan zich laten bijstaan door Slachtofferhulp Nederland, een raadsman en een tolk.[17] Slachtoffers van een zeden- of geweldsmisdrijf komen onder omstandigheden in aanmerking voor kosteloze rechtsbijstand (art. 44 lid 4 WRB). Het slachtoffer kan op verschillende manieren vergoeding krijgen voor geleden materiële of immateriële schade. Het slachtoffer kan zich in het strafproces als 'benadeelde partij' voegen, om zodoende schadevergoeding van de dader te eisen. De strafrechter kan (al dan niet naast het toewijzen van de vordering van de benadeelde partij) ook uit zichzelf de verdachte tot een schadevergoeding veroordelen: de schadevergoedingsmaatregel.[18] Als een veroordeelde die schadevergoedingsmaatregel niet op tijd betaalt kan hij worden vastgezet. Onder bepaalde omstandigheden kan de schadevergoeding in dergelijke gevallen alvast uit een voorschotfonds aan het slachtoffer worden uitgekeerd. De rechter kan ook als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf een schadevergoeding opleggen of de storting van een som geld bevelen aan een instelling die de belangen van slachtoffers behartigt. In sommige gevallen komt het slachtoffer in aanmerking voor een uitkering uit het Schadefonds geweldsmisdrijven. Ten slotte kan het slachtoffer schadevergoeding eisen via een procedure bij de civiele rechter.

2.1.4 De getuige

Personen die iets kunnen verklaren omtrent een (vermeend) strafbaar feit of over de persoon van de verdachte kunnen als getuige worden gehoord in het strafproces. Zonder getuigenverklaringen zijn de opsporing en de vervolging vaak uitermate moeilijk. Dat maakt getuigen tot belangrijke deelnemers in het strafproces. Maar een getuige is méér dan alleen een instrument bij de waarheidsvinding en in de afdoening van een strafzaak. Getuigen kunnen zelfstandige procesrechtelijke belangen hebben die soms niet stroken met de belangen van andere deelnemers in het strafproces.[19] Dit heeft in de afgelopen jaren binnen de strafrechtspleging geleid tot een differentiatie in soorten getuigen,[20] hetgeen weer geleid heeft tot regelgeving omtrent bedreigde en afgeschermde getuigen, maatregelen ter bescherming van getuigen en toezeggingen aan getuigen die tevens verdachte of reeds veroordeeld zijn.[21]
Het inschakelen van getuigen door de rechter-commissaris (r-c), de OvJ, de verdachte en de zittingsrechter is geregeld in het Wetboek van Strafvordering.[22]

---

[16] Wet van 8 maart 2017, houdende implementatie van richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (PbEU 2012, L 315), Stb. 2017, 90.

[17] Zie nader over Slachtofferhulp Nederland paragraaf 2.6.5.

[18] Zie verder paragraaf 2.4.6.

[19] Zie nader Van der Leij (2002).

[20] Soorten getuigen die in de regelgeving en rechtspraak naar voren komen zijn onder meer slachtoffergetuigen, andere kwetsbare getuigen (onder wie kinderen en personen met een verstandelijke beperking), anonieme getuigen en kroongetuigen.

[21] Zie over de toepassing van die regelingen in de praktijk: Dreissen et al. (2012).

[22] Het horen van getuigen door de politie is in Nederland niet wettelijk geregeld.

Daarbij hebben getuigen in de regel een verschijnings- en een spreekplicht. Van dat laatste kunnen getuigen zich echter in bepaalde gevallen verschonen. In dat geval hoeven zij geen verklaring af te leggen of bepaalde vragen te beantwoorden. De wetgever heeft drie soorten verschoningsrechten erkend. Ten eerste kunnen de naasten van de verdachte zich verschonen, ten tweede mag de getuige zwijgen die in geval van spreken zichzelf of zijn naasten aan het gevaar van een strafrechtelijke veroordeling zou blootstellen, en ten derde heeft een aantal beroepsbeoefenaren een verschoningsrecht (art. 217 e.v. Sv).[23]

2.1.5 De deskundige

Een van de getuige te onderscheiden persoon die door de rechter (of de r-c), de OvJ of de verdachte kan worden ingeschakeld, is de deskundige. De rechter kan, met het oog op de waarheidsvinding, behoefte hebben aan het oordeel van een expert, bijvoorbeeld een psychiater of psycholoog, een technicus, een ballistisch deskundige of een financieel deskundige. Soms is de rechter verplicht een deskundige in te schakelen, bijvoorbeeld als hij tbs wil opleggen. De deskundige kan schriftelijk verslag uitbrengen en zowel in het voorbereidend onderzoek of ter terechtzitting worden gehoord. Een verdachte en zijn advocaat kunnen ook zelf tegenonderzoek laten verrichten en ook deskundigen laten horen.
Met de op 1 januari 2010 in werking getreden Wet deskundige in strafzaken heeft de deskundige een eigen positie binnen het strafproces(recht) gekregen.[24] De wetgever heeft daarmee eisen gesteld aan de kwaliteit, betrouwbaarheid en bekwaamheid van deskundigen en voor het waarborgen daarvan een Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) in het leven geroepen.[25] Bij het inschakelen van deskundigen kan uit dit register worden geput.

2.2 Opsporing en bestuurlijke handhaving

Het opsporingsonderzoek begint als de politie of een opsporingsambtenaar kennisneemt van een vermoedelijk gepleegd strafbaar feit. De politie maakt onderscheid tussen strafbare feiten die de politie zelf constateert (‘haaldelicten’)[26] en strafbare feiten die door burgers en bedrijven worden gemeld[27] en aangegeven (‘brengdelicten’). Opsporingsambtenaren zoeken naar sporen, horen getuigen en slachtoffers, houden verdachten aan en leggen alle gegevens schriftelijk vast in een procesverbaal.
De eindverantwoordelijkheid voor de opsporing ligt sinds de invoering van de Wet versterking positie r-c[28] geheel bij de OvJ, die (formeel) leiding geeft aan het opsporingsonderzoek. Om dit onderzoek goed te kunnen doen, kan het voor de politie nodig zijn om bepaalde dwangmiddelen toe te passen. Dat zijn bevoegdheden waarmee inbreuk wordt gemaakt op de vrijheden van personen en waartoe de toestem-

[23] Bijvoorbeeld advocaten en artsen, die tevens een geheimhoudingsplicht hebben. Overigens is het verschoningsrecht niet altijd gekoppeld aan een geheimhoudingsplicht. Ook is iemand die zich kan verschonen, daartoe niet wettelijk verplicht.

[24] Wet van 22 januari 2009, *Stb*. 2009, 33.

[25] Besluit register deskundige in strafzaken, *Stb.* 2009, 330. Zie voor het register www.nrgd.nl.

[26] Door ontdekking op heterdaad of door zelf gericht onderzoek te doen.

[27] Inclusief anonieme meldingen.

[28] Wet van 1 december 2011, *Stb*. 2011, 600, in werking getreden op 1 januari 2013.

ming van de OvJ en in bepaalde gevallen van de r-c[29] nodig is. Voorbeelden van dwangmiddelen zijn doorzoekingen, het afluisteren van telecommunicatie,[30] onderzoek aan kleding, het in beslag laten nemen van voorwerpen die als bewijsmiddel kunnen dienen en preventieve hechtenis.[31] De wet geeft precies aan wanneer en door wie welk dwangmiddel mag worden toegepast.

Belangrijke dwangmiddelen die de politie kan toepassen zijn aanhouding, ophouden voor onderzoek (maximaal negen uur voor misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten) en inverzekeringstelling (maximaal zes dagen) als het belang van het onderzoek dat vereist.[32] Een bevel tot inverzekeringstelling wordt alléén verleend bij zwaardere strafbare feiten, waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan (art. 58 lid 1 en art. 67 Sv).[33] De bevoegdheid tot inverzekeringstelling kan worden uitgeoefend door een OvJ of een hulpofficier. Na zijn aanhouding moet een verdachte binnen uiterlijk drie dagen en achttien uur worden voorgeleid aan de r-c (art. 59*a* Sv). Als de OvJ een verdachte nog langer vast wil houden, moet hij bij de r-c de bewaring vorderen. Hiermee kan een verdachte nog eens veertien dagen worden vastgehouden (art. 64 lid 1 Sv). Binnen de termijn van de bewaring kan de politie nader onderzoek doen naar de feiten waarop de verdenking is gebaseerd. Verder kan binnen die termijn de OvJ aan (de raadkamer[34] van) de rechtbank vragen gevangenhouding van een verdachte te bevelen (art. 65 Sv). De duur van het

---

[29] De rechter-commissaris (r-c) is sinds de invoering van de Wet Versterking positie rechter-commissaris niet langer een onderzoeksrechter, maar een (toezichthoudende) rechter in het vooronderzoek (art. 170 lid 2 Sv). De toezichthoudende taak ziet vooral op begeleiding en kwaliteitsbewaking van het lopende opsporingsonderzoek. Het gerechtelijk vooronderzoek (GVO) is komen te vervallen, inclusief daarmee verband houdende rechtsfiguren als de kennisgeving van verdere vervolging en het bezwaarschrift daartegen.

[30] Zie het onderzoek verricht naar het gebruik van de telefoontap: Odinot et al. (2012).

[31] Preventieve hechtenis is een verzamelbegrip voor inverzekeringstelling en voorlopige hechtenis. Door toepassing van preventieve hechtenis wordt een inbreuk gemaakt op het grondrecht van fysieke vrijheid van een persoon (art. 15 Grondwet). Voorlopige hechtenis omvat de bewaring, gevangenhouding en gevangenneming (art. 133 Sv). Toepassing van voorlopige hechtenis is gebonden aan wettelijke voorwaarden en gronden (zie art. 67 en 67*a* Sv).

[32] De inverzekeringstelling van een verdachte is geregeld in de artikelen 57 tot en met 62*a* Sv. De grond tot inverzekeringstelling is het belang van het onderzoek (art. 57 lid 1 Sv), voorbeelden daarvan zijn: het nader horen van een verdachte, de confrontatie van getuigen met de verdachte, het opsporen van een medeverdachte zonder dat de verdachte de gelegenheid heeft hem in te lichten of het achterhalen of verifiëren van de identiteit van een verdachte. Vrees voor recidive, vluchtgevaar of de geschokte rechtsorde (alle gronden voor voorlopige hechtenis) zijn strikt genomen geen gronden voor inverzekeringstelling.

[33] Het gaat dan om gevallen waarin sprake is van een verdenking van een misdrijf waarop ten hoogste vier jaar of meer gevangenisstraf is gesteld, maar ook op een grote hoeveelheid specifiek aangeduide misdrijven die met een minder hoog strafmaximum worden bedreigd. Het criterium geldt voor de toepassing van inverzekeringstelling (art. 58 Sv), bewaring (art. 63 Sv), gevangenhouding en gevangenneming (art. 65 Sv). Hetzelfde criterium wordt ook gehanteerd als toepassingsvoorwaarde voor een groot aantal opsporingsbevoegdheden. In de Contourennota Modernisering Sv wordt gesteld dat het huidige voorlopige hechtenis criterium minder geschikt is om als toepassingsvoorwaarde op te nemen in het gemoderniseerde Wetboek van Strafvordering, omdat dit criterium ertoe zou hebben geleid dat 'daaronder bij verschillende wetswijzigingen ongelijksoortige lichtere misdrijven met sterk uiteenlopende strafmaxima werden geschaard voornamelijk of uitsluitend om daarmee de inzet van andere bevoegdheden mogelijk te maken'. Zie nader Abels, Benschop, Blom, Jonk & Korf (2016).

[34] Voor een aantal gevallen, zoals bezwaarschrift tegen vervolging en hoger beroep tegen beslissingen van de r-c, heeft de wetgever een aparte rechterlijke voorziening ontworpen, de zogeheten raadkamerprocedure (zie art. 21 e.v. Sv).

bevel tot gevangenhouding bedraagt maximaal negentig dagen (art. 66 lid 1 Sv).[35] Als de terechtzitting eenmaal is aangevangen, blijft het bevel van kracht tot zestig dagen na de einduitspraak (art. 66 lid 2 Sv).

2.2.1 De Nationale Politie

Sinds januari 2013 is de Nederlandse politie niet langer georganiseerd in 25 regionale korpsen en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), maar is er een Nationale Politie waarmee het beheer van de politie wordt vereenvoudigd. De Minister van Justitie en Veiligheid is verantwoordelijk voor het beheer van de nationale politie. Aan het hoofd van de organisatie staat één korpschef. De 25 regiokorpsen en het KLPD (omgevormd tot de Landelijke Eenheid van de Nationale Politie) zijn opgegaan in één korps dat bestaat uit tien regionale eenheden en één of meer landelijke eenheden voor de uitvoering van de politietaak.
Het gezag en de taken en bevoegdheden van de politie zijn niet aangepast. De hoofdtaken zijn enerzijds het handhaven van de openbare orde en veiligheid en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven, en anderzijds de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde (opsporen en oplossen van strafbare feiten).
De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven (art. 3 Politiewet 2012). Het optreden van de politie in een gemeente ter handhaving van de openbare orde en ter uitvoering van de hulpverleningstaak is onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester (art. 11 Politiewet 2012). De OvJ heeft het gezag als het de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde of de taken ten dienste van justitie betreffen (art. 12 Politiewet 2012). De politie heeft bij de vervulling van haar taak dus met twee gezagsdragers te maken. Hoewel er formeel een strikte scheiding is, overlappen deze taken in de praktijk. Daarom overleggen de burgemeester, de OvJ en het hoofd van het territoriale onderdeel van de regionale eenheid (politiechef) binnen welk grondgebied de gemeente geheel of gedeeltelijk valt regelmatig in het zogeheten driehoeksoverleg (art. 13 Politiewet 2012).[36]
Bij de Landelijke Eenheid (voorheen KLPD) zijn (inter)nationale, specialistische politiediensten ondergebracht, zoals specialistische rechercheonderdelen, een dienst voor de koninklijke en diplomatieke beveiliging, de spoorwegpolitie, de verkeerspolitie en de waterpolitie.

2.2.2 De Koninklijke Marechaussee

Naast de civiele politie kent Nederland politie met een militaire status: de Koninklijke Marechaussee. De taken van de Koninklijke Marechaussee bestaan uit civiele en militaire politietaken. Een militair van de Koninklijke Marechaussee kan tevens opsporingstaken hebben op basis van artikel 141 Sv, maar onthoudt zich van optreden anders dan in het kader van de uitvoering van zijn politietaken. Een van

---

[35] De derde vorm van de voorlopige hechtenis is de gevangenneming, die kan worden toegepast als de verdachte op vrije voeten is en terechtstaat. In het geval de verdenking een terroristisch misdrijf betreft, kan de duur van het bevel tot gevangenneming of gevangenhouding na negentig dagen gedurende ten hoogste twee jaren worden verlengd met periodes van maximaal negentig dagen (art. 66 lid 3 Sv).

[36] In dit verband kan ook gewezen worden op de zogenoemde 'Veiligheidshuizen'. Dit zijn netwerksamenwerkingsverbanden, die partners uit de strafrechtketen, de zorgketen, gemeentelijke partners en bestuur verbinden in de aanpak van complexe problematiek. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast, huiselijk geweld en criminaliteit. Zie nader www.veiligheidshuizen.nl/index. Zie ook www.veiligheidshuizen.nl/doc/VHH-Landelijk-Kader-definitief.pdf.

de civiele taken is de beveiliging van Nederlandse luchthavens. Onder de militaire taken van de Koninklijke Marechaussee valt onder meer de uitvoering van de politietaak voor de Nederlandse strijdkrachten. De Koninklijke Marechaussee behoort tot de verantwoordelijkheid van de Minister van Defensie (art. 4 Politiewet 2012).

2.2.3 De bijzondere opsporingsdiensten

Naast de politie hebben ook bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en) de bevoegdheid tot opsporing van strafbare feiten. Zij vallen onder verschillende ministeries en hebben een specifieke opsporingstaak op een beleidsterrein waarvoor de betrokken minister verantwoordelijk is. Er zijn vier bijzondere opsporingsdiensten: de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), de Inspectie Leefomgeving en Transport, Inlichtingen- en Opsporingsdienst (ILT-IOD), de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Inlichtingen- en Opsporingsdienst (NVWA-IOD en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Directie Opsporing (ISZW-DO).[37] De aangewezen minister is verantwoordelijk voor het beheer van de dienst en het algemene handhavingsbeleid van de wetten waarmee de dienst te maken heeft. Tegelijkertijd heeft de OvJ het gezag over de bij de diensten werkzame opsporingsambtenaren.
Een medewerker van een BOD was voorheen buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA). Sinds de inwerkingtreding van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten op 1 juni 2007 is aan de opsporingsambtenaren van de BOD'en een algemene opsporingsbevoegdheid toegekend en werken zij nu onder het gezag van het Functioneel Parket van het OM.[38] Er bestaan ook nog de zogeheten buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's), die geen deel uitmaken van de politieorganisatie (zie art. 142 Sv), waaronder boswachters, conducteurs en leerplichtambtenaren.

2.2.4 De Rijksrecherche

De Rijksrecherche is een kleine opsporingsdienst met een speciale taak, die geen deel uitmaakt van de Nationale Politie. Zij valt direct onder de verantwoordelijkheid en bevoegdheid van het College van procureurs-generaal van het OM. De Rijksrecherche is onder meer belast met onderzoeken binnen het ambtelijke apparaat en het politieapparaat.[39] Zo kan zij worden ingeschakeld als het vermoeden bestaat dat ambtenaren in functie strafbare feiten hebben gepleegd. Daarnaast wordt de Rijksrecherche altijd ingeschakeld als er gewonden of doden zijn gevallen na vuurwapengebruik door de politie. Ook als gedetineerden zijn overleden in de gevangenis stelt zij een onderzoek in.[40]

2.2.5 Afhandeling door de politie

Sinds 1 maart 2017 zijn het recht voor aangehouden verdachte om voorafgaand aan het politieverhoor een raadsman te raadplegen (consultatiebijstand) en het recht op bijstand door een raadsman tijdens het politieverhoor (verhoorbijstand)[41] in het Wetboek van Strafvordering verankerd. Deze rechten vloeien voort uit juris-

---

[37] Zie de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten.

[38] Wet van 29 mei 2006, Stb. 2006, 285.

[39] Zie onder andere de Aanwijzing taken en inzet rijksrecherche, *Stcrt.* 2010, 20477 (2010A033), die geldt tot 31 december 2014.

[40] Zie ook www.rijksrecherche.nl.

[41] Zie onder andere het onderzoek van Verhoeven & Stevens (2013).

prudentie van het EHRM (en in navolging daarvan de Hoge Raad)[42] en Europese regelgeving.[43] Het horen of aanhouden van een verdachte leidt niet vanzelfsprekend in alle gevallen tot verdere vervolging. De politie kan namelijk besluiten om zaken zelf af te doen. De politie hanteert de volgende wijzen van afdoening: sepot, transactie, strafbeschikking of – bij jongeren van 12 tot 18 jaar – verwijzing naar een Halt-bureau ('Het ALTernatief') voor een Halt-straf[44] of verwijzing naar een Bureau Jeugdzorg (BJZ). Ten slotte kan de politie een jeugdige pleger ernstig vermanend toespreken, waarna hij of zij weer vrijuit gaat. Een vermaning kan op het politiebureau of elders plaatshebben. Ook kan de politie de ouders van de minderjarige informeren. Deze handelwijze staat in de praktijk bekend als een 'politiesepot'.[45] Dit kan ook bij meerderjarigen worden toegepast. Een politiesepot heeft voor de persoon in kwestie geen strafrechtelijke consequenties. Er wordt geen proces-verbaal opgemaakt en er komt geen vervolging. Eventueel maakt de politie een aantekening in het bedrijfsprocessensysteem van het korps. Die aantekening kan dan wel een rol spelen in de besluitvorming bij een nieuw contact van de persoon met de politie.
Naar het gebruik van politiegegevens en het wettelijk kader van de Wet Politiegegevens (Wpg) is in 2013 onderzoek gedaan.[46] Op 27 april 2016 is de EU-richtlijn 2016/680 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens tot stand gekomen. De richtlijn ziet specifiek op de verwerking van persoonsgegevens op strafrechtelijk en strafvorderlijk terrein. De implementatietermijn van deze richtlijn verstreek op 6 mei 2018.[47]
Een opsporingsambtenaar kan een zaak ook afdoen met een politietransactie. Bij een transactie blijft de vervolging dan achterwege, mits aan de voorwaarde is voldaan. Die voorwaarde is meestal de betaling van een geldsom. Door de gefaseerde inwerkingtreding van de Wet OM-afdoening, kan de politie een zaak ook afdoen door een politiestrafbeschikking door de betaling van een geldsom (art. 257*b* lid 1 Sv). De politiestrafbeschikking vervangt (op termijn) de politietransactie. De strafbeschikking kan worden aangeboden bij overtredingen en sommige misdrijven (zie ook paragraaf 2.3.3, hoofdstuk 7 en hoofdstuk 9). De politie kan een jeugdige dader ter afhandeling verwijzen naar een Halt-bureau. Bij deze wijze van afdoening, via Halt, is in feite ook sprake van een voorwaardelijk sepot, toegepast door de politie onder de verantwoordelijkheid van het OM. De algemene voorwaarden voor een verwijzing

---

[42] Zie onder andere EHRM 27 november 2008, *NJ* 2009, 214 (*Salduz*), EHRM 11 december 2008, *NJ* 2009, 215 (*Panovits*) en HR 30 juni 2009, *NJ* 2009, 349, HR 30 juni 2009, *NJ* 2009, 350 en HR 30 juni 2009, *NJ* 2009, 351.

[43] De wijzigingen zijn uitgewerkt in twee verschillende wetten. In de ene wet zijn alleen elementen opgenomen die noodzakelijk zijn voor de implementatie van de Europese richtlijn 2013/48/EU van 22 oktober 2013 strekkende tot een algemeen recht op verhoorbijstand aan alle verdachten (Wet van 17 november 2016, *Stb.* 2016, 475). Deze richtlijn stelt het recht op rechtsbijstand niet meer afhankelijk van de vraag of er is overgegaan tot aanhouding, maar of er sprake is van een verdachte. De richtlijn diende eigenlijk voor 27 november 2016 geïmplementeerd te zijn. De andere wet ziet op de eerste fase van het opsporingsonderzoek en is bedoeld als inbedding van het recht op toegang tot een raadsman (Wet van 17 november 2016, *Stb.* 2016, 476).

[44] De Halt-straf is gebaseerd op artikel 77*e* Sr.

[45] Hierbij is juridisch sprake van een (voorwaardelijke) sepotbevoegdheid door de politie onder verantwoordelijkheid van het OM.

[46] Zie Smits et al. (2013).

[47] Ter implementatie van de EU-richtlijn is begin 2018 een implementatiewetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer (*Kamerstukken II* 2017/18, 34 889).

naar een Halt-bureau zijn dat het moet gaan om een bekennende verdachte[48] en een zogeheten 'first offender' (wel mag de verdachte eenmaal eerder bij Halt zijn geweest), die instemt met de verwijzing.[49] De strafbare feiten die voor een Halt-project in aanmerking komen, zijn vastgelegd in een algemene maatregel van bestuur.[50] Het gaat hierbij vooral om minder zware vergrijpen, zoals vernieling, winkeldiefstal met geringe buit, vuurwerkdelicten of zwartrijden in het openbaar vervoer. Deelname aan een Halt-project kan aan een bekennende jeugdige verdachte worden voorgesteld door een door de OvJ aangewezen opsporingsambtenaar. Het uitgangspunt bij de afdoening via Halt is dat de jeugdige dader de schade die hij heeft aangericht moet herstellen of betalen. Een Halt-straf wordt niet voorafgegaan door een uitspraak van de (kinder)rechter of een strafbeschikking en is juridisch gezien géén sanctie.[51]
Een Halt-straf is geslaagd wanneer de jongere de afspraken die zijn gemaakt met het Halt-bureau nakomt. Dit wordt doorgegeven aan de politie en de zaak wordt geseponeerd. Wanneer de jongere zich niet aan de afspraken houdt, stuurt de politie het proces-verbaal echter naar de OvJ. Deze beslist over de verdere afhandeling van de zaak.[52]
In algemene termen zijn de jongeren bij wie sprake is van zeer ernstige achterliggende problematiek en jongeren die recidiveren binnen een jaar na de eerste Halt-straf, uitgesloten van deelname aan een Halt-project. Dit geldt óók voor kinderen onder de 12 jaar. Op hen is het strafrecht namelijk niet van toepassing. Zij kunnen niet worden vervolgd en gestraft, maar worden in alle gevallen doorverwezen naar BJZ. In het geval van een overtreding wordt alleen doorverwezen als er sprake is van zogenoemde aanvullende zorgsignalen, anders blijft het bij een reprimande.

---

[48] Als voorwaarde wordt gesteld dat de verdachte moet hebben bekend. Uit onderzoek van Verhoeven en Stevens komt naar voren dat advocaten soms geneigd zijn verdachten te adviseren om gebruik te maken van het zwijgrecht in het geval dat weinig over de zaak bekend is. Ook is geconstateerd dat sommige advocaten jeugdige verdachten als een nieuwe groep cliënten beschouwen. De combinatie van een gebrek aan ervaring met het jeugdstrafrecht en de geneigdheid een zwijgadvies te geven kan als resultaat hebben dat minder jeugdige verdachten een Halt-traject ingaan. Zie Verhoeven & Stevens (2013).

[49] Overige misdrijven worden voorgelegd via ZSM aan de OvJ voor toestemming voor verwijzing naar Halt. Zie Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten halt (*Stcrt*. 2017, nr. 68011).

[50] Zie Besluit van 15 september 2010 houdende wijziging van het Besluit aanwijzing Halt-feiten (van 25 januari 1995, laatstelijk verlengd tot 1 januari 2010), *Stcrt.* 2010, 14200 en in werking getreden op 1 oktober 2010). In dit wijzigingsbesluit is een bijstelling gegeven van wat tot Halt-waardige feiten kan worden gerekend (vgl. *Kamerstukken II* 2005/06, 28 741, nr. 15.

[51] Indien sprake is van verdenking van een ernstig delict waarvoor voorlopige hechtenis kan worden toegepast, is er sinds 1 juli 2011 voor minderjarigen de wettelijke mogelijkheid tot nachtdetentie, waarbij de jongere overdag naar school gaat of werkt en 's avonds en in het weekend in een justitiële jeugdinrichting zit.

[52] In dit verband kan gewezen worden op het Justitieel Casusoverleg-jeugd (JCO-jeugd) waarin individuele zaken van jongeren tussen de 12 en 18 jaar die met de politie in aanraking zijn gekomen worden besproken. Doorgaans komen hier alleen de zaken aan de orde die door de OvJ worden afgedaan, met andere woorden: geen Halt-zaken en zaken die voor de rechter worden gebracht. In het JCO-jeugd zijn in ieder geval vertegenwoordigd het OM, de politie en de Raad voor de Kinderbescherming. Overigens is het zo dat het jeugdstrafprocesrecht (zie art. 488 t/m 505 Sv) van toepassing is op personen die ten tijde van het (vermeende) begaan van het feit nog geen 18 jaar oud zijn. Op 16- en 17-jarigen kan echter het volwassenenstrafrecht worden toegepast (art. 77*b* Sr) en omgekeerd kan op 18- tot 21-jarigen onder omstandigheden het jeugdstrafrecht van toepassing worden verklaard (art. 77*c* Sr). In 2013 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel adolescentenstrafrecht aangenomen. In het wetsvoorstel worden de mogelijkheden om een taakstraf aan jeugdigen op te leggen beperkt. In het geval van een ernstig zeden- of geweldsmisdrijf kan niet alleen een taakstraf worden opgelegd. Verder krijgt de rechter in het wetsvoorstel de mogelijkheid om de PIJ-maatregel om te zetten in tbs wanneer de veroordeelde nog een gevaar vormt wanneer de PIJ-maatregel eindigt.

Ouders kunnen zo mogelijk gedwongen worden om zorg en opvoedingsondersteuning te accepteren.[53]

2.2.6 Bestuurlijke handhaving

Het strafrecht is primair gericht op het sanctioneren van wederrechtelijk gedrag. Het strafrecht geeft regels hoe bij het niet naleven van de strafrechtelijke gedragsnormen moet worden gereageerd. In die zin is het strafrecht als geheel gericht op handhaving van genoemde normen. Daarin is het strafrecht niet uniek. Ook het bestuursrecht kent methoden tot handhaving, waarbij, net als in het strafrecht, de overheid een centrale rol inneemt.
De verschillen tussen de beide benaderingen lijken echter steeds kleiner te worden. Waar in het strafrecht, vanwege het leedtoevoegende karakter, de schuld van de verdachte eerst vastgesteld moest worden door een onafhankelijke rechter alvorens kon worden bestraft, is dat sinds de (gefaseerde) invoering van de Wet OM-afdoening[54] in 2008 lang niet altijd meer het geval. Bestuursrechtelijke sanctionering gebeurt in beginsel door het bestuur zelf, zonder rechterlijke tussenkomst. Het bestuur legt zelf boetes op, past bestuursdwang toe of trekt vergunningen in zonder een voorafgaande rechterlijke toets.[55] Deze wijze van afhandeling, buiten de rechter om, betekent dat minder zaken strafrechtelijk hoeven te worden afgedaan. Het heeft de wetgever er destijds toe gebracht om een groot aantal verkeersovertredingen te decriminaliseren.[56] Dit houdt in dat overtreding van een verkeersvoorschrift (genoemd in de Wet Administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften, WAHV) niet als een strafbaar feit wordt aangemerkt, maar als een gedraging waarop een administratieve sanctie (bestuursboete) kan volgen.[57]

Met de invoering van de Wet OM-afdoening is dus voortgebouwd op deze buitengerechtelijke afdoening.[58] In de memorie van toelichting (MvT) bij het wetsvoorstel wordt aangegeven dat 'de capaciteit van de justitieketen moet worden aangepast aan de stijgende behoefte aan rechtshandhaving. Vergroting van de mogelijkheden tot en doelmatigheid van de buitengerechtelijke afdoening van strafzaken is daarbij van groot belang.[59] Waar in de WAHV gedragingen zijn gedecriminaliseerd, is dat niet gebeurd in de Wet OM-afdoening. Zo is onder meer de OvJ op basis van laatstgenoemde wet bevoegd strafbeschikkingen uit te vaardigen. Dit betekent dat binnen het strafrechtelijk systeem is gebroken met de gedachte dat alleen de rechter een straf kan opleggen.[60]

---

[53] Deze aanpak is neergelegd in werkafspraken tussen de ministeries van Justitie en Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de politie, BJZ en de Raad voor de Kinderbescherming.

[54] Wet van 7 juli 2006, *Stb*. 2006, 330.

[55] Deze sancties kunnen reperatoire of aard zijn, zoals de bestuursdwang, maar ook punitief, zoals de bestuurlijke boete.
Voor het EHRM speelt bij de interpretatie van de begrippen *civil rights and obligations* en *criminal charge* in artikel 6 EVRM de decriminalisering binnen het Nederlandse rechtsstelsel geen rol. Het EHRM interpreteert deze begrippen autonoom, dat wil zeggen onafhankelijk van het recht van de betreffende lidstaat of lidstaten. Zie bijvoorbeeld EHRM 21 februari 1984, *NJ* 1988, *m.nt. EAA (Öztürk*).

[57] Zie de Wet van 3 juli 1989, *Stb.* 1989, 300. Degene die door de politie een WAHV-beschikking opgelegd heeft gekregen, kan daartegen in beroep gaan bij de OvJ. Tegen de beslissing van de OvJ kan een betrokkene uiteindelijk beroep instellen bij de rechtbank. Het beroep wordt behandeld en beslist door de kantonrechter. In geval van een door een bestuursorgaan opgelegde sanctie moet beroep worden ingesteld bij de bestuursrechter.

[58] Zie nader paragraaf 2.3.

[59] Zie *Kamerstukken II* 2004/05, 29 849, nr. 3, p. 1 (MvT).

[60] In paragraaf 2.3.3 wordt verder ingegaan op de Wet OM-afdoening.

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk al werd aangegeven, is het aantal wetten dat voorziet in door bestuursorganen op te leggen boetes of andere sancties de afgelopen jaren sterk toegenomen.[61] Maar bestuurlijke handhaving is meer dan sanctionering. Bestuurlijke handhaving kan ook preventief optreden betekenen. Een voorbeeld hiervan is de op 1 september 2010 in werking getreden Wet Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (Wet MBVEO).[62] Deze wet biedt aan de burgemeester en de OvJ bestuursrechtelijke en strafrechtelijke instrumenten om preventief in te grijpen bij mogelijke ordeverstoringen. Zo kan de burgemeester een gebiedsverbod, een groepsverbod of een meldingsplicht opleggen (zie art. 172*a* Gemeentewet) en de OvJ gedragsaanwijzingen geven. Een dergelijke gedragsaanwijzing kan weer een gebiedsverbod inhouden, of een contactverbod, een meldingsplicht of de plicht om zich te laten begeleiden bij hulpverlening.[63]

2.3 De vervolging

Op grond van de resultaten van het opsporingsonderzoek besluit de OvJ of een verdachte al dan niet wordt vervolgd. Het OM heeft een recht tot vervolgen, niet de plicht daartoe (*opportuniteitsbeginsel*). De OvJ kan op verschillende manieren een strafzaak zonder tussenkomst van de rechter afhandelen: door het seponeren van de strafzaak, door het aanbieden van een transactie (schikking) aan de verdachte of door een strafbeschikking.

2.3.1 Het Openbaar Ministerie

Het OM bepaalt als enige instantie in Nederland wie voor de strafrechter moet verschijnen, en voor welk strafbaar feit.[64] Het OM maakt deel uit van de rechterlijke macht, maar de leden van het OM zijn, anders dan de rechters, niet met rechtspraak belast.[65] Het OM bestaat uit OvJ's, advocaten-generaal en procureurs-generaal en wordt wel aangeduid als de 'staande magistratuur', ter onderscheiding van de zittende magistratuur (de rechters). In tegenstelling tot de rechters worden de leden van het OM niet voor het leven benoemd. In de Wet op de rechterlijke organisatie wordt de taak van het OM als volgt omschreven: 'Het OM is belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en met andere bij wet vastgestelde taken.' In de praktijk van het strafrecht is de hoofdtaak van het OM te verdelen in de opsporing van strafbare feiten, de vervolging van strafbare feiten en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van strafvonnissen.

---

[61] Zie bijvoorbeeld de vierde tranche van de Algemene wet bestuursrecht (*Kamerstukken II* 1993/94, 29 702), die op 1 juli 2009 in werking is getreden. Wet van 25 juni 2009, *Stb*. 2009, 264.

[62] Wet van 7 juli 2010, Stb. 2010, 325.

[63] De burgemeester kan deze bevoegdheden ook inzetten, maar dan moet wel aan twee voorwaarden worden voldaan: er moet sprake zijn van herhaaldelijke verstoring van de openbare orde en er moet een ernstige vrees voor verdere verstoring van de openbare orde zijn. In opdracht van het WODC is onderzoek gedaan (zie De Jong, Van der Woude, Zorg et al., 2016) om de mogelijkheden in kaart te brengen om de overzichtelijkheid en toepasbaarheid van het openbare-orderecht te verbeteren.

[64] Uitzondering hierop vormt art. 12*i* Sv, waarin wordt bepaald dat het gerechtshof de (verdere) vervolging kan bevelen ter zake van het feit waarop een ingediend beklag betrekking heeft. Want wordt een strafbaar feit niet vervolgd, de vervolging niet voortgezet, of vindt de vervolging plaats door het uitvaardigen van een strafbeschikking, dan kan de rechtstreeks belanghebbende (bijvoorbeeld een slachtoffer) daarover schriftelijk beklag doen bij het gerechtshof (art. 12 lid 1 Sv). Zie ook paragraaf 2.3.2.

[65] Met de invoering van de Wet OM-afdoening per februari 2008 heeft het OM de mogelijkheid om (lichtere) strafzaken in de vorm van een *strafbeschikking* af te doen (zie paragraaf 2.3.4).

Sinds 1 januari 2013 is het OM georganiseerd in tien arrondissementsparketten (die zijn gelijk aan de politieorganisatie). Er zijn daarnaast vier ressortparketten (bij alle gerechtshoven), één Landelijk Parket, één Functioneel Parket en het parket bij de Hoge Raad.[66] Het Parket-Generaal bestaat uit het College van procureurs-generaal en zijn staf. De procureurs-generaal bepalen het landelijke opsporings- en vervolgingsbeleid van het OM. Het Landelijk Parket houdt zich bezig met de aanpak van internationale vormen van georganiseerde misdaad. In het bijzonder richt het Landelijk Parket zich op de ontwikkeling van financiële recherchemethoden, zoals het onderzoek naar het witwassen van door criminaliteit verkregen geld. Maar ook zaken als terrorisme en mensensmokkel behoren tot het werkterrein. Het Landelijk Parket voert het gezag over het Landelijk Rechercheteam, dat deze vormen van criminaliteit onderzoekt. Het Functioneel Parket richt zich vooral op de financieel-economische criminaliteit, sociale zekerheidsfraude en landbouw- en milieucriminaliteit. Het gaat om zaken die worden opgespoord door de bijzondere opsporingsdiensten.
Op het terrein van de ontnemingswetgeving en de verkeershandhaving wordt het College van procureurs-generaal beleidsmatig ondersteund door het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM) respectievelijk door het Landelijk Parket Team Verkeer (LPTV, voorheen het Bureau Verkeershandhaving Openbaar Ministerie). Het BOOM is belast met het afnemen van criminele winsten. Sinds 1 juli 2011 heeft het BOOM meer mogelijkheden om een financieel onderzoek te doen naar het vermogen van een crimineel die tracht te ontkomen aan zijn betalingsverplichting uit de ontnemingswetgeving.[67] Het LPTV coördineert de verkeershandhaving op de weg, in de lucht en op het water. Het LPTV verzorgt ook de afdoening van straf- en beroepszaken in geval van verkeersovertredingen. De Centrale Verwerking Openbaar Ministerie (CVOM), ten slotte, behandelt bezwaarschriften op basis van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (de 'Mulderzaken'), en verwerkt de strafzaken op grond van artikel 8 Wegenverkeerswet (rijden onder invloed) en artikel 30 Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (onverzekerd rijden).
De Minister van Justitie en Veiligheid is zowel politiek als beheersmatig verantwoordelijk voor het OM. Hij bepaalt samen met het College van procureurs-generaal de prioriteiten in de opsporing en de vervolging.
Hiervan losgekoppeld staat het parket bij de Hoge Raad, dat niet onder het College van procureurs-generaal valt en onafhankelijk is van de minister. De taak van het OM bij de Hoge Raad is primair het uitbrengen van adviezen aan de Hoge Raad over de in een cassatie- of herzieningszaak te nemen beslissing.

---

[66] Deze nieuwe gebiedsindeling van de Rechtspraak is geregeld in de Wet Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK), van 12 juli 2012, *Stb*. 2012, 313. Zie ook www.rechtspraak.nl/recht-in-nederland/themadossiers/herziening-gerechtelijke-kaart-nederland/pages/default.aspx.

[67] Door de invoering van de Wet Verruiming mogelijkheden voordeelsontneming (Wet van 31 maart 2011, *Stb*. 2011, 171) is het juridische instrumentarium verbreed. Er zijn voor de rechter nu meer mogelijkheden tot verbeurdverklaring (zie nader paragraaf 2.4.6) en het is mogelijk voor de rechter om medebetrokkenen hoofdelijk aansprakelijk te stellen voor het gehele voordeel. Daarnaast zijn de mogelijkheden om bij schijnconstructies beslag te leggen uitgebreid en is de mogelijkheid ingevoerd om onderzoek te doen naar vermogen om de ontnemingsmaatregel te gebruiken tijdens de hoger beroep- en cassatiefase én nadat het ontnemingsvonnis onherroepelijk is geworden. Met de invoering van de wet is tevens een vergaand bewijsvermoeden geïntroduceerd (zie art. 36*e* lid 3 Sr), namelijk dat alle uitgaven van de betrokkene in de zes jaar voorafgaand aan het plegen van het misdrijf en voorwerpen die hem in die periode zijn gaan toebehoren van criminele herkomst zijn, tenzij aannemelijk is dat daarvoor een legale bron is aan te wijzen. De zesjaarstermijn kan overigens wel door de rechter worden verkort (bijvoorbeeld als na onderzoek naar voren komt dat betrokkene er een kortere periode een criminele levensstijl op nahield).

2.3.2 Het voorkomen van vervolging door het Openbaar Ministerie: sepot en transactie

Zoals reeds aangegeven, kan de OvJ op verschillende manieren een strafzaak zelf afhandelen: door het seponeren van de strafzaak, door het aanbieden van een transactie (schikking) aan de verdachte, of door het opleggen van een strafbeschikking. De strafbeschikking komt apart in paragraaf 2.3.3 aan bod, gezien het strikt genomen niet gaat om het *voorkomen* van vervolging, maar om het *opleggen* van een sanctie. De strafbeschikking wordt in zoverre aan een veroordeling door de rechter gelijkgesteld (art. 78b Sr). Het OM heeft twee sepotmogelijkheden. Een technisch sepot wordt toegepast wanneer (verdere) vervolging niet haalbaar is. Uit het opsporingsonderzoek is dan gebleken dat vervolging waarschijnlijk niet tot een veroordeling zal leiden. Dit kan zijn omdat het wettig bewijs ontbreekt, het OM geen vervolgingsrecht blijkt te hebben (de zaak is bijvoorbeeld verjaard), of het feit dat de dader niet strafbaar is. Omdat niet in alle gevallen een strafvervolging een adequate of wenselijke reactie is, heeft de OvJ hiernaast ook de mogelijkheid om op beleidsgronden een strafzaak te seponeren (opportuniteitsbeginsel). Het aantal mogelijke sepotgronden is groot en de OvJ is verplicht om een sepotbeslissing te registreren en te rubriceren aan de hand van een landelijke lijst. Het beleidssepot kan ook voorwaardelijk worden toegepast. Voldoet een verdachte niet aan de gestelde voorwaarde(n), dan kan hij alsnog gedagvaard worden.
Ter voorkoming van strafvervolging kan de OvJ een verdachte ook een transactie onder voorwaarden aanbieden (een schikking met een verdachte treffen). Een voorwaarde kan zijn: de betaling van een geldsom, het vergoeden van de aangerichte schade, het verrichten van een taakstraf of het afstand doen van voorwerpen. Voldoet de verdachte aan de gestelde voorwaarde(n), dan hoeft hij niet voor de rechter te verschijnen. Een transactie is mogelijk voor alle overtredingen en misdrijven waarop een maximale gevangenisstraf van ten hoogste zes jaar is gesteld. In dit verband kan ook worden gewezen op de 'ZSM-methode' waarbij eenvoudige misdrijven (zoals vernieling en diefstal) door het OM snel worden afgedaan. De OvJ kan de verdachte een taakstraf of een geldboete opleggen als aan een aantal voorwaarden is voldaan.[68]
Rechtstreeks belanghebbenden die het oneens zijn met de beslissing dat een zaak wordt geseponeerd, de vervolging niet wordt voortgezet, of het oneens zijn met de vervolging via een strafbeschikking, kunnen hiertegen bezwaar maken door een klacht in te dienen bij het gerechtshof (art. 12 Sv).[69] Als het hof de klacht gegrond verklaart, moet het OM alsnog tot (verdere) vervolging via de rechter overgaan.

2.3.3 De strafbeschikking

De Wet OM-afdoening, die gefaseerd in werking is getreden vanaf 1 februari 2008, geeft het OM de mogelijkheid om buiten de rechter om straffen op te leggen.[70]
Door de invoering van de Wet OM-afdoening heeft de OvJ de mogelijkheid om voor alle overtredingen en misdrijven waarop een gevangenisstraf van maximaal zes jaar is gesteld, een strafbeschikking op te leggen. Naast de OvJ kunnen thans ook (bui-

[68] Deze voorwaarden zijn: het onderliggende feit moet vallen in de categorie veelvoorkomende en eenvoudige criminaliteit, de verdachte moet bekend hebben of op heterdaad betrapt zijn, de eventuele schade van het slachtoffer moet eenvoudig vast te stellen zijn en de verdachte moet bereid zijn mee te werken aan de ZSM-afdoening. Als hij dat niet wil, wordt de strafzaak voor de rechter gebracht.

[69] Zie uitgebreid over de beklagprocedure van artikel 12 e.v. Sv, Van der Leij (2014).

[70] Zie *Stb.* 2006, 330, *Kamerstukken II* 2004/07, 29 849.

tengewone) opsporingsambtenaren (art. 275*b* Sv) en sommige bestuursorganen strafbeschikkingen opleggen.[71]
Zowel de bestuurlijke strafbeschikking als de politiestrafbeschikking is in 2010 ingevoerd.[72] De bestuurlijke strafbeschikking kan vooralsnog alleen worden opgelegd voor zogenoemde overlastfeiten en wordt uitgevaardigd door buitengewone opsporingsambtenaren die in dienst zijn van of werkzaam zijn voor gemeenten die hebben gekozen voor de bestuurlijke strafbeschikking.[73]
Met het opleggen van een strafbeschikking bepaalt de OvJ dat de verdachte schuldig is aan het gepleegde strafbare feit. Uit een onderzoek van de procureur-generaal bij de Hoge Raad naar de naleving van de wettelijke voorschriften bij het uitvaardigen van OM-strafbeschikkingen is onder andere naar voren gekomen dat de grondigheid en de zorgvuldigheid waarmee de schuldvaststelling dient te geschieden, bij CVOM-zaken en ZSM-zaken in de praktijk te wensen over laat.[74] De strafbeschikking staat gelijk aan een veroordeling, maar is formeel gezien een daad van vervolging. Tegen een strafbeschikking kan de verdachte bij de rechter in verzet gaan.[75] De OvJ kan een aantal straffen en maatregelen opleggen: een geldboete tot het wettelijk toegestane maximum, een taakstraf van maximaal 180 uur, een onttrekking aan het verkeer, een schadevergoedingsmaatregel of ontzegging van de rijbevoegdheid van maximaal zes maanden. De strafbeschikking kan ook aanwijzingen bevatten die de verdachte moet opvolgen, zoals het afstand doen van voorwerpen, de betaling van een bedrag ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, of een schadevergoedingsmaatregel voor het slachtoffer. Voorwaardelijke sancties zijn bij de strafbeschikking niet mogelijk.
De Wet OM-afdoening wordt gefaseerd ingevoerd en zal uiteindelijk zo goed als geheel in de plaats komen van de transactie en het voorwaardelijk sepot. Vooralsnog bestaat de transactie (en het voorwaardelijk sepot) naast de strafbeschikking.[76]
In de Aanwijzing OM-strafbeschikking zijn criteria en contra-indicaties opgenomen voor de strafbeschikking.[77]

2.4 De berechting

Is het opsporingsonderzoek afgerond en heeft het OM besloten de verdachte te vervolgen (in de zin van dagvaarden), dan vindt er een onderzoek ter terechtzitting plaats en wordt de zaak door de rechter behandeld. Vanaf dat moment heeft de verdachte recht op een uitspraak van een rechter. De rechtspraak bestaat uit diverse instanties en vrijwel alle zaken beginnen in eerste instantie ('in eerste aanleg') bij een rechtbank.

---

[71] Zie ook Besluit OM-afdoening, *Stb.* 2009, 140.

[72] In 2008 en 2009 kon de politie alleen voor alcoholmisdrijven een strafbeschikking opleggen (Statistisch jaarboek CJIB, 2013). De politiestrafbeschikking (art. 275*b* Sv) vervangt sinds 1 april 2013 de politietransactie (art. 74*c* (oud) Sr). Zie ook hoofdstuk 7.

[73] Zie tevens Besluit OM-afdoening, *Stb.* 2009, 140.

[74] Zie Procureur bij de Hoge Raad der Nederlanden, Beschikt en Gewogen (2014). De reden voor dit onderzoek was dat de onderzochte buitengerechtelijke afdoening van strafzaken zich grotendeels buiten de openbaarheid voltrekt, slechts in beperkte mate door de rechter wordt getoetst en een belangrijk deel vormt van de OM-praktijk. Zie ook Procureur bij de Hoge Raad der Nederlanden 'Beproefd verzet' en 'Wordt vervolgd: Beschikt en Gewogen' (2017).

[75] Zie nader Procureur bij de Hoge Raad der Nederlanden (2017).

[76] Bij een evaluatie wordt bekeken of de strafbeschikking volledig in de plaats zal komen van de transactie (en het voorwaardelijk sepot).

[77] Aanwijzing OM-strafbeschikking, *Stcrt.* 2017, nr. 42314.

2.4.1 Organisatie en bevoegdheden

Sinds 2002 vormt de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) het overkoepelende bestuur van de gerechten.[78] De Hoge Raad der Nederlanden is daarvan uitgezonderd. De Rvdr heeft vier specifieke taken: ten eerste de opstelling van de begroting voor de rechtspraak en de toekenning van de budgetten aan de gerechten, ten tweede de ondersteuning van de bedrijfsvoering van de gerechten, inclusief de zorg voor landelijke voorzieningen, ten derde de bevordering van de kwaliteit van de rechtspraak en ten vierde de advisering aan regering en parlement over wetgeving en beleid dat gevolgen heeft voor de rechtspraak.
Sinds 2013 bestaan er elf rechtbanken en vier gerechtshoven.[79] Het rechtsgebied van een rechtbank heet arrondissement. Binnen de rechtbank worden strafzaken door verschillende soorten rechters behandeld.
De kantonrechter behandelt alleen overtredingen, met uitzondering van economische overtredingen. Meestal gaat het daarbij om zaken waarin een verdachte het schikkingsvoorstel van de politie of de OvJ niet wil betalen. De kantonrechter is een alleensprekende rechter. Ook behandelt de kantonrechter beroepen tegen WAHV-beschikkingen (zie hoofdstuk 9).
De strafsector van de rechtbank behandelt in de regel alle misdrijven en ook de economische overtredingen. Zaken die eenvoudig zijn, worden in behandeling genomen door een rechter die alléén rechtspreekt: de *enkelvoudige kamer*.[80] Ingewikkelde en ernstige zaken worden afgewikkeld door drie rechters: de *meervoudige kamer*. De OvJ bepaalt of hij een zaak aanbrengt bij een enkelvoudige of meervoudige kamer.[81] Als de alleensprekende rechter daartoe aanleiding ziet, kan hij een zaak verwijzen naar een meervoudige kamer. Het omgekeerde is ook mogelijk. Een uitspraak van de rechtbank wordt een vonnis genoemd.
Het rechtsgebied van een gerechtshof heet ressort. De gerechtshoven behandelen rechtbankzaken in hoger beroep. Uitspraken van een gerechtshof worden arresten genoemd. De hoven wijzen arrest met drie rechters, raadsheren genoemd (ook als één of meerdere van die rechters een vrouw is).
De Hoge Raad der Nederlanden is het hoogste nationale rechtscollege op het gebied van het strafrecht en is gevestigd in Den Haag. De Hoge Raad spreekt recht met drie raadsheren in eenvoudige strafzaken en met vijf raadsheren in ingewikkelde strafzaken. Uitspraken van de Hoge Raad worden ook arresten genoemd.

2.4.2 Het onderzoek ter zitting

Zittingen van de strafrechter zijn bijna altijd toegankelijk voor het publiek (vanaf 12 jaar) en de pers. Maar in sommige zaken, bijvoorbeeld bij minderjarigen, heeft

---

[78] Zie ook www.rechtspraak.nl/Organisatie/Raad-Voor-De-Rechtspraak/OverDeRvdr/Organisatie/Pages/default.aspx.

[79] Zie de Wet Herziening gerechtelijke kaart (Wet HGK), van 12 juli 2012, *Stb*. 2012, 313 en de Wet van 20 december tot in verband met de vorming van de arrondissementen Gelderland en Overijssel, *Stb.* 2012, 666.

[80] Op basis van de artikelen 51 en 52 Wet op de rechterlijke organisatie (RO) bestaan er bij rechtbanken enkelvoudige kamers. De rechter die zitting heeft in een dergelijke enkelvoudige kamer wordt (economische) politierechter genoemd (art. 51 lid 2 RO). Strafzaken die worden aangebracht bij de politierechter zijn eenvoudig van aard, met name ten aanzien van het te leveren bewijs (art. 368 Sv). Een andere alleensprekende rechter is de kinderrechter. Deze laatste is belast met de berechting van verdachten die ten tijde van het begaan van het feit nog geen 18 jaar oud waren (zie onder andere art. 495 Sv en 53 RO).

[81] Het rechtsgeding wordt voor de politierechter vervolgd indien naar het aanvankelijke oordeel van het OM de zaak van eenvoudige aard is (in het bijzonder ten aanzien van het bewijs en de toepassing van de wet), terwijl de te rekwireren gevangenisstraf niet meer dan 1 jaar mag bedragen (art. 368 Sv).

de zitting achter gesloten deuren plaats. Voor minderjarigen bevatten het Wetboek van Strafrecht en in het Wetboek van Strafvordering enkele bijzondere bepalingen. De rechter kan, als de verdachte ten tijde van het begaan van een strafbaar feit 16 of 17 jaar was, het strafrecht voor meerderjarigen toepassen. De ernst van het begane feit, de persoonlijkheid van de verdachte of de omstandigheden waaronder het feit is begaan kunnen daartoe aanleiding geven. Omgekeerd heeft de rechter de mogelijkheid om op een verdachte in de leeftijd van 18 tot 23 jaar het jeugdstrafrecht toe te passen.
Het onderzoek ter zitting, dat niet verward moet worden met de beraadslaging die pas na sluiting van het onderzoek plaatsvindt (zie hierna in paragraaf 2.4.3), wordt geleid door de voorzitter van de meervoudige kamer.[82] De voorzitter begint het onderzoek tegen de verdachte door het vragen naar diens personalia en feitelijke verblijfplaats en wijst de verdachte er vervolgens op dat hij niet tot antwoorden verplicht is.[83] De volgende stap is doorgaans dat de OvJ de zaak voordraagt, waarna de voorzitter de verdachte gaat ondervragen. Meestal hebben de vragen eerst betrekking op het ten laste gelegde feit en vervolgens op de persoonlijke omstandigheden van de verdachte. Daarna worden de verschenen getuigen, de deskundigen en het eventuele slachtoffer gehoord. De voorzitter bepaalt in welke volgorde dat zal gebeuren. In bepaalde gevallen kan het slachtoffer of diens nabestaande ter zitting een verklaring afleggen (spreekrecht).[84]
Nadat de ondervraging van de verdachte heeft plaatsgehad en de aanwezige getuigen en deskundigen zijn gehoord, kan de OvJ het woord voeren (requisitoir). In het requisitoir geeft de OvJ zijn zienswijze op de zaak en vordert hij (indien van toepassing) een straf en/of maatregel.[85] De raadsman van de verdachte kan hierop reageren door een pleidooi te voeren.[86] De OvJ kan daarna andermaal het woord voeren, waarna de verdachte zelf het recht op het laatste woord wordt gegeven. Daarna wordt het onderzoek ter terechtzitting door de voorzitter gesloten.

2.4.3 De beraadslaging

Na afloop van het onderzoek beraadslaagt de meervoudige kamer op grond van de tenlastelegging en het onderzoek ter terechtzitting eerst over de geldigheid van de dagvaarding, haar bevoegdheid te oordelen over het ten laste gelegde feit of de ten laste gelegde feiten, de ontvankelijkheid van de OvJ en of er redenen zijn voor schoring van de vervolging. Dit worden de formele vragen genoemd (zie art. 348 Sv). Mocht de beraadslaging daartoe aanleiding geven, dan zal de meervoudige

---

[82] Ingeval sprake is van een alleensprekende rechter (een *unus iudex*), heeft die vanzelfsprekend de bevoegdheden van de voorzitter.

[83] Indien de verdachte niet op de terechtzitting verschijnt, kan hij zich toch laten verdedigen door zijn advocaat, indien de laatste verklaart daartoe uitdrukkelijk te zijn gemachtigd (art. 279 Sv). Dan geldt het onderzoek ter zitting als een procedure op tegenspraak. Tegen een niet verschenen verdachte die geen uitdrukkelijk gemachtigde advocaat heeft, wordt door de rechter verstek verleend. Dat betekent dat de rechter de zaak in afwezigheid van de verdachte zal behandelen. De verdachte kan dan ook niet gebruikmaken van zijn rechten.

[84] Niet is voorgeschreven op welk moment tijdens de zitting aan het slachtoffer gelegenheid moet worden geboden om van het spreekrecht gebruik te maken. Sinds 1 juli 2016 is het spreekrecht niet meer beperkt tot de gevolgen van het strafbare feit voor het slachtoffer (Wet van 1 juli 2016, *Stb.* 2016, 160). Zie over het spreekrecht Candido et al. (2017).

[85] Bij het bepalen van de strafmodaliteit, de hoogte van een transactieaanbod, strafbeschikking of de formulering van de eis ter terechtzitting, raadpleegt de OvJ de delictspecifieke strafvorderingsrichtlijnen van het College van procureurs-generaal. Algemene uitgangspunten zijn terug te vinden in de Aanwijzing kader voor strafvordering en OM-afdoeningen (*Stcrt*. 2015, nr. 4952).

[86] Overigens mag de verdachte ook zelf zijn verdediging voeren.

kamer beslissen tot nietigheid van de dagvaarding, tot haar onbevoegdheid, tot de niet-ontvankelijkheid van de OvJ of tot de schorsing van de vervolging en dit uitspreken (formele einduitspraak). Indien de beraadslaging over de formele vragen géén aanleiding geeft tot een van de bovengenoemde einduitspraken, dan buigt de meervoudige kamer zich over vier materiële vragen (zie art. 350 Sv). Dit betreft de volgende vragen:

1 Is het feit wettig en overtuigend bewezen?
2 Is het bewezen verklaarde feit strafbaar?
3 Is de dader strafbaar?
4 Welke straf en/of maatregel moeten worden opgelegd?

Wordt de eerste vraag ontkennend beantwoord, dan volgt *vrijspraak*. Als wel wettig en overtuigend is bewezen dat de verdachte het omschreven feit in de tenlastelegging heeft gepleegd, maar het bewezen verklaarde feit géén strafbaar feit oplevert, dan volgt *ontslag van alle rechtsvervolging (ovar)*. Levert het bewezen verklaarde feit wél een strafbaar feit op, dan beoordeelt de rechter of de dader strafbaar is.[87] Is de dader niet strafbaar, dan volgt eveneens ovar. Is de dader wél strafbaar, dan beantwoordt de rechter de vierde en laatste vraag: is een sanctie (straf en/of maatregel) op zijn plaats, zo ja welke en hoe hoog moet die sanctie zijn?[88] De rechter let bij zijn beslissing over de op te leggen straf op de aard en ernst van het bewezenverklaarde, de omstandigheden waaronder het is begaan, de gevolgen daarvan voor het slachtoffer en de persoonlijke omstandigheden van de verdachte. Het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) van de rechtbanken en de gerechtshoven heeft voor veelvoorkomende delicten oriëntatiepunten voor straftoemeting vastgesteld.[89] Rechters kunnen deze als vertrekpunt van denken gebruiken bij het opleggen van straf. Zij zijn daaraan in concrete zaken niet gebonden.
De rechter kan bij de straftoemeting ook rekening houden met zogeheten *ad informandum gevoegde zaken*. Dit zijn strafzaken die de OvJ aan de ten laste gelegde feiten toevoegt, met de bedoeling dat de rechter er in de sanctionering rekening mee houdt.[90] Aan ad informandum (ad info) gevoegde zaken zijn wel voorwaarden gesteld door de Hoge Raad.[91] Zo moet een verdachte voor de ad info gevoegde zaken een bekentenis hebben afgelegd en mag, indien de zaken zijn meegenomen in de sanctionering, de OvJ de verdachte niet meer voor deze zaken vervolgen.[92] De rechter kan in gevallen waarin bijvoorbeeld het feit van zeer geringe ernst is of de persoonlijke omstandigheden van de verdachte daartoe aanleiding geven een verdachte ook schuldig verklaren zonder oplegging van een straf (rechterlijk pardon, art. 9*a* Sr).
Naast een beslissing over de op te leggen straf(fen) en/of maatregel(en) zal de rechter nog andere beslissingen kunnen of moeten nemen. Bijvoorbeeld in het geval waarin een slachtoffer zich als benadeelde partij heeft gevoegd. Dan zal de rechter de vordering tot schadevergoeding geheel of gedeeltelijk kunnen toe- of afwijzen

---

87 Dat is bijvoorbeeld niet het geval als het feit de dader niet kan worden toegerekend wegens een gebrekkige ontwikkeling of een ziekelijke stoornis, of om andere redenen zoals psychische overmacht of noodweerexces.

88 De politierechter mag geen hogere hoofdstraf opleggen dan één jaar gevangenisstraf (zie art. 369 lid 1 Sv).

89 Zij zijn te raadplegen op www.rechtspraak.nl.

90 De rechter mag hierbij nimmer boven de wettelijk toegestane strafmaxima uitkomen.

91 Een wettelijke basis voor de afdoening via ad informandum gevoegde zaken is er niet. De strafrechter kan ter zake van ad informandum gevoegde feiten een schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van het slachtoffer opleggen (art. 36*f* lid 1 Sr).

92 Ingeval een verdachte niet ter terechtzitting is verschenen, kan de rechter toch ad informandum gevoegde zaken ter bepaling van de straf laten meewegen. Zie nader HR 8 december 2009, *ECLI:NL:HR:2009:BK0949*, *NJ* 2010, 174.

dan wel de benadeelde partij daarin niet-ontvankelijk kunnen verklaren. Soms beslist de rechter bijvoorbeeld ook nog over wat er moet gebeuren met door de politie inbeslaggenomen voorwerpen.

2.4.4 De uitspraak

Nadat het rechterlijk vonnis is vastgesteld, wordt het op een openbare zitting uitgesproken. Het vonnis vormt de basis voor de uitspraak. Uiterlijk veertien dagen na de sluiting van het onderzoek ter terechtzitting moet het vonnis worden uitgesproken. Die veertien dagen zijn bestemd voor de beraadslaging. In de praktijk wordt doorgaans niet het hele vonnis voorgelezen, maar beperkt de rechter zich tot het laatste gedeelte van het vonnis (de beslissing). Doorgaans doet de politierechter (enkelvoudige kamer, zie art. 51 RO) direct na de sluiting van het onderzoek ter terechtzitting uitspraak (mondeling vonnis, zie art. 378 Sv). De politierechter mag ook schriftelijk vonnis wijzen. De uitspraak moet dan, net als bij de behandeling door een meervoudige kamer, uiterlijk op de veertiende dag na sluiting van het onderzoek plaatsvinden (art. 379 lid 1 Sv).

2.4.5 Rechtsmiddelen: hoger beroep en cassatie bij de Hoge Raad

Als een van de partijen het oneens is met de uitspraak van de rechter, kan de zaak via een hoger beroep terechtkomen bij het gerechtshof en vervolgens door middel van cassatie bij de Hoge Raad.[93] Bij vonnissen van de rechtbank is hoger beroep mogelijk bij het gerechtshof. In grote lijnen lijkt de procedure bij het gerechtshof op de gang van zaken bij de rechtbank. Beide partijen krijgen opnieuw de gelegenheid hun kant van de zaak toe te lichten. Het gerechtshof kijkt bij de behandeling van de zaak opnieuw naar alle feiten en maakt zijn eigen beoordeling. Iemand die in eerste instantie is veroordeeld, kan dus in hoger beroep worden vrijgesproken, maar het hof kan ook een hogere straf opleggen.
Sinds juli 2007 is de Wet stroomlijnen hoger beroep van kracht.[94] Deze wet heeft het hoger beroep in strafzaken beperkt met de bedoeling de strafrechtspleging doelmatiger in te zetten. Voor overtredingen die door de rechter zijn bestraft met een geldboete van maximaal € 50 kan niet langer appel (hoger beroep) worden ingesteld. Overtredingen en lichtere misdrijven die door de rechter in eerste aanleg zijn bestraft met een geldboete van maximaal € 500 vallen onder het zogeheten verlofstelsel. Dit houdt in dat het gerechtshof eerst beoordeelt of toestemming wordt gegeven om het hoger beroep in behandeling te nemen. Overtredingen en misdrijven waarvoor een hogere geldboete dan € 500 of een vrijheidsbenemende straf wordt opgelegd, vallen buiten het bereik van dit verlofstelsel.[95] De wetswijziging introduceerde ook het zogenaamde 'voortbouwend appel', waardoor het mogelijk is geworden het onderzoek op de terechtzitting in hoger beroep te concentreren op vooraf of op de terechtzitting ingediende bezwaren tegen het vonnis van de rechtbank. Dat betekent dat het hof in hoger beroep de procedure van de rechtbank niet helemaal over hoeft te doen.
Wie het met een uitspraak van het gerechtshof niet eens is, kan in de meeste gevallen daartegen cassatieberoep instellen bij de Hoge Raad der Nederlanden. De procedure bij de Hoge Raad is anders dan bij de gerechtshoven. De Hoge Raad beoordeelt de strafzaak niet meer feitelijk inhoudelijk. Er wordt uitgegaan van de

---

[93] Zie ook paragraaf 6.4.

[94] Wet van 24 oktober 2006, *Stb.* 206, 470.

[95] Door de Wet stroomlijnen hoger beroep is een driedeling in strafbare feiten ontstaan, vergelijkbaar met het in noot 5 van deze bijdrage genoemde onderscheid.

feiten zoals die door de rechtbank of het hof zijn vastgesteld. De Hoge Raad beoordeelt slechts of de lagere rechter bij zijn beslissing de voorschriften uit de wet in acht heeft genomen en het recht op de juiste manier is toegepast. Het beroep in cassatie heeft dan ook als belangrijkste functie het bevorderen van een uniforme rechtstoepassing door de rechtbanken en gerechtshoven. Als de Hoge Raad vindt dat het recht in een bepaalde zaak niet goed is toegepast, wordt deze terugverwezen naar hetzelfde of een ander gerechtshof en wordt de zaak opnieuw inhoudelijk bekeken. In sommige gevallen doet de Hoge Raad de zaak zelf af.

2.4.6 Straffen en maatregelen

Het Nederlandse strafrecht kent als sancties hoofdstraffen, bijkomende straffen en maatregelen. Uitgangspunt is dat een straf voor vergelding of afschrikking staat, terwijl de maatregel (primair) beveiliging beoogt dan wel herstel van de rechtmatige toestand nastreeft. De meeste straffen en maatregelen kunnen geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk worden opgelegd. Een voorwaardelijk opgelegde straf of maatregel kan alsnog worden omgezet in een onvoorwaardelijke wanneer de veroordeelde binnen de proeftijd zich niet heeft gehouden aan de gestelde voorwaarde(n).[96]
De hoofdstraffen zijn gevangenisstraf, hechtenis, geldboete en de taakstraf. Naast straffen kan de rechter ook een of meer maatregelen opleggen. Maatregelen kunnen worden onderverdeeld in vermogensmaatregelen, zijnde onttrekking aan het verkeer, ontneming van het wederrechtelijk verkregen (en geschat) voordeel en de schadevergoeding aan het slachtoffer enerzijds, en vrijheidsbenemende maatregelen, zijnde plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis, terbeschikkingstelling en plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders anderzijds.[97] Op 1 januari 2018 is daaraan de maatregel langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking toegevoegd.[98]
Op 1 april 2012 trad de Wet Voorwaardelijke veroordeling en voorwaardelijke invrijheidstelling in werking.[99] Met deze wet zijn de bijzondere voorwaarden expliciet in het Wetboek van Strafrecht vastgelegd (zie art. 14*c* Sr) en heeft het OM de mogelijkheid gekregen om sneller in te grijpen als voorwaarden niet worden nageleefd. Voorwaarden kunnen door de rechter onder bepaalde omstandigheden direct uitvoerbaar worden verklaard (art. 14*e* Sr). Dat betekent bijvoorbeeld dat een reclasseringstoezicht of ambulante behandeling meteen na de uitspraak kan starten ook al is het vonnis nog vatbaar voor hoger beroep.
Sinds 1 juli 2008 is de vervroegde invrijheidstelling gewijzigd in de voorwaardelijke invrijheidstelling (zie art. 15 e.v. Sr).[100] De regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling is van toepassing op vrijheidsstraffen met een duur van meer dan één jaar, maar niet wanneer de rechter een deels voorwaardelijke vrijheidsstraf heeft opgelegd. De voorwaardelijke invrijheidstelling vindt bij straffen van meer dan twee jaar van rechtswege plaats wanneer twee derde van de door de rechter opgelegde vrijheidsstraf is ondergaan. Voor straffen met een duur van tussen de één en twee jaar vindt voorwaardelijke invrijheidstelling plaats wanneer de vrijheidsbeneming ten minste één jaar heeft geduurd en van het daarna nog ten uitvoer te leggen

---

[96] Zie in dit verband ook de Aanwijzing advies, toezicht en naleving van voorwaardelijke sancties, *Stcrt*. 2013, 5108 (2013A004), in werking getreden op 1 maart 2013 en geldig tot 28 februari 2017.

[97] Voor jeugdige daders gelden deels andere straffen en maatregelen, zoals jeugddetentie, de plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ) en een gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM). Zie ook artikel 77*h* Sr.

[98] Wet van 25 november 2015, Stb. 2015, 460.

[99] Wet van 17 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met wijzigingen van regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling, *Stb*. 2011, 545.

[100] *Kamerstukken II* 2005/07, 30 513.

gedeelte van de straf een derde is ondergaan. De voorwaardelijke invrijheidstelling geschiedt onder de algemene voorwaarde dat de veroordeelde zich tijdens de proeftijd niet schuldig maakt aan een strafbaar feit. Aan de voorwaardelijke invrijheidstelling worden door het OM vaak ook nog andere voorwaarden gesteld. Zij zijn vergelijkbaar met de voorwaarden die de rechter aan een voorwaardelijke straf kan verbinden. Indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven of de voorwaarden niet worden nageleefd, kan de officier van justitie aan de rechter uitstel, afstel of herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling vorderen. Wijst de rechter die vordering geheel of gedeeltelijk toe, dan wordt de veroordeelde opnieuw gedetineerd voor maximaal de duur van het strafrestant.

De vrijheidsstraffen
De gevangenisstraf is de zwaarst mogelijke straf in het Nederlandse sanctiebestel. Deze straf wordt alleen voor misdrijven opgelegd. De duur van de gevangenisstraf kan levenslang of tijdelijk zijn. Alléén door middel van gratie kan de levenslange straf worden omgezet in een tijdelijke gevangenisstraf. De tijdelijke gevangenisstraf varieert van één dag tot dertig jaar. De hechtenis wordt voornamelijk opgelegd voor zware overtredingen. Deze straf duurt minimaal één dag en maximaal één jaar en vier maanden. Voor misdrijven gepleegd door minderjarigen bestaat de jeugddetentie. De maximale duur van deze straf is voor 12- tot 16-jarigen één jaar en voor 16- en 17-jarigen twee jaar.[101]

De taakstraf
Taakstraffen kunnen zowel door de rechter (*rechtersmodel*) als door het OM (*officiersmodel*) worden toegepast. Een taakstraf bestaat uit het verrichten van onbetaalde arbeid (art. 22*c* lid 1 Sr). Onder het jeugdstrafrecht kan een taakstraf een werkstraf of een leerstraf inhouden dan wel een combinatie ven beide. De taakstraf kan afzonderlijk worden opgelegd, maar ook in combinatie met een vrijheidsstraf waarvan het onvoorwaardelijke gedeelte maximaal 6 maanden bedraagt, of met een geldboete.[102] Indien een veroordeelde zijn taakstraf niet goed uitvoert, kan dat betekenen dat hij een vervangende vrijheidsstraf moet ondergaan. De rechter geeft bij het vonnis al aan hoe lang die vervangende vrijheidsstraf in potentie zal gaan duren. De reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de taakstraffen (zie hoofdstuk 7).
De rechter kan een verdachte veroordelen tot een taakstraf en een voorwaardelijke gevangenisstraf met als bijzondere voorwaarde elektronisch toezicht. Bij het vorderen van elektronisch toezicht als bijzondere voorwaarde worden verschillende belangen afgewogen. In de Aanwijzing voorwaardelijke vrijheidsstraffen en schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarden wordt nadrukkelijk gewezen op het belang van het slachtoffer in die afweging.[103]

De geldboete
De geldboete kan voor alle strafbare feiten worden opgelegd. Het wettelijk minimum van de geldboete is thans € 3. Per strafbaar feit geldt een wettelijk maximum. Dit maximum wordt bepaald door de ernst van het feit. De strafbare feiten zijn daarvoor ingedeeld in zes boetecategorieën (zie art. 23 Sr). De geldboete wordt vervangen door vervangende hechtenis bij niet-betaling of bij het ontbreken van verhaals-

[101] Vergelijk het wetsvoorstel adolescentenstrafrecht, in juni 2013 aangenomen door de Tweede Kamer.

[102] Zie ook paragraaf 2.3.3. Het OM kan sinds 1 oktober 2011 ook een taakstraf in de vorm van een strafbeschikking opleggen.

[103] *Stcrt*. 2015, nr. 5390.

mogelijkheden. Hierbij geldt dat voor elke € 25 ten hoogste één dag vervangende hechtenis mag worden opgelegd (zie art. 24*c* lid 3 Sr).[104]

De maatregelen

De rechter kan verschillende strafrechtelijke maatregelen opleggen. De onttrekking aan het verkeer heeft tot doel gevaarlijke voorwerpen uit het maatschappelijke verkeer te halen. Het gaat meestal om voorwerpen die gebruikt zijn bij het plegen van het strafbare feit. De ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel is bedoeld om een veroordeelde de uit criminele handelingen verkregen winst te ontnemen. De hoogte van het te ontnemen bedrag is onbeperkt. Als een veroordeelde weigert het vastgestelde bedrag te betalen, kan hij in gijzeling worden genomen, totdat hij aan zijn verplichting heeft voldaan. Dit kan tot maximaal drie jaar. De vordering blijft echter ook ná de gijzeling bestaan. De *schadevergoedingsmaatregel* verplicht een veroordeelde tot betaling van een geldsom aan de Staat ten behoeve van het slachtoffer. De Staat keert het ontvangen bedrag zelf direct uit aan het slachtoffer. Bij niet-betaling van de schadevergoeding dreigt tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis. Bij niet tijdige betaling ontvangt het slachtoffer in sommige gevallen een uitkering uit het zogeheten voorschotfonds.

Is een veroordeelde geheel of gedeeltelijk ontoerekeningsvatbaar, dan is *plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis* mogelijk. De strafrechter kan een veroordeelde laten plaatsen voor de duur van één jaar, met de mogelijkheid van verlenging. Plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis gebeurt alleen als de gestoorde persoon gevaarlijk is voor zichzelf of voor de algemene veiligheid van personen of goederen. De rechter geeft de last tot plaatsing slechts nadat hij advies van ten minste twee gedragsdeskundigen heeft ingewonnen.

De maatregel *terbeschikkingstelling* (tbs) kan worden opgelegd indien de verdachte tijdens het begaan van het feit niet of verminderd toerekeningsvatbaar was. De tbs wordt vaak opgelegd in combinatie met een gevangenisstraf. De maatregel is gericht op beveiliging van de maatschappij. De tot tbs veroordeelde wordt tijdens de opsluiting ook behandeld, met het oog op de terugkeer in de maatschappij. De rechter kan tbs opleggen als een verdachte een misdrijf heeft begaan waarop een gevangenisstraf van vier jaar of meer is gesteld, of voor een specifiek aantal in de wet genoemde misdrijven (zoals onder andere belaging) en de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen het opleggen van die maatregel eist. De tbs kent twee varianten: de tbs *met bevel tot verpleging*, die een gedwongen opname in een inrichting inhoudt, en de tbs *met voorwaarden*. Bij deze laatste variant is geen sprake van dwangverpleging, maar zullen de voorwaarden wel altijd inhouden dat de tbs-gestelde zich onder behandeling laat stellen. In 2010 is een aantal wijzigingen in de tbs met voorwaarden in werking getreden met als doel de samenleving beter te beschermen, een effectiever gebruik van de maatregel te bevorderen en de instroom in de dwangverpleging te beperken.[105]

---

[104] Het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) van de rechtspraak heeft een tabel vervangende hechtenis bij geldboetes en schadevergoedingsmaatregelen vastgesteld met een glijdende schaal. De tabel is te raadplegen op www.rechtspraak.nl.

[105] Wet van 1 juli 2010, *Stb.* 2010, 270; *Kamerstukken II* 2009/10, 31 823. Belangrijke wijzigingen zijn dat de maximale duur van deze vorm van tbs omhoog is gegaan van vier naar negen jaar en de maximale gevangenisstraf die naast de tbs met voorwaarden kan worden opgelegd is verhoogd van drie naar vijf jaar. Verder maakt de regeling het mogelijk dat een tbs-gestelde tijdelijk onder dwang opgenomen kan worden (crisisopvang) en dat de maatregel tbs met voorwaarden dadelijk uitvoerbaar is. Op basis hiervan is de Aanwijzing TBS met voorwaarden en voorwaardelijke beëindiging dwangverpleging (2010A021) vastgesteld, die op 1 oktober 2010 in werking is getreden; zie *Stcrt*. 2010, 14627. Deze aanwijzing is vervangen door de Aanwijzing 2013A007, die inwerking is getreden op 1 mei 2013 (*Stcrt* 2013, 11293) en geldend is tot en met 31 december 2016.

Sinds 2004 bestaat de maatregel van *plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders* (de ISD-maatregel). Deze maatregel maakt het mogelijk personen gedwongen in een inrichting te plaatsen gedurende maximaal twee jaar. Stelselmatige daders zijn *zeer actieve veelplegers*, die in de vijf jaren voorafgaand aan het gepleegde feit ten minste driemaal voor het plegen van een misdrijf onherroepelijk veroordeeld zijn tot een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende straf of maatregel, die ook ten uitvoer is gelegd. Het gaat bij deze maatregel om het beveiligen van de maatschappij, het tegengaan van recidive en het doorbreken van verslavings- of andere problematiek. De maatregel is ook bedoeld voor niet-verslaafde veelplegers en voor veroordeelden met een (ernstige) psychiatrische problematiek.[106]
Speciaal voor minderjarigen bestaan nog twee aparte maatregelen: *plaatsing in een inrichting voor jeugdigen* (de PIJ-maatregel) en de *gedragsbeïnvloedende maatregel*.
Jongeren die zijn veroordeeld tot een PIJ-maatregel verblijven in een justitiële jeugdinrichting. De maatregel is gericht op heropvoeding en behandeling en sinds 2011 kan de rechter bovendien verplichte nazorg opleggen. Verplichte nazorg geeft de mogelijkheid om jongeren na het verblijf in een jeugdinrichting langer te begeleiden, waardoor de kans op recidive zal verminderen.[107] De PIJ-maatregel kan worden opgelegd voor delicten waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan, als de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid dit vereist (recidivegevaar) en als de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de jeugdige veroordeelde. Twee gedragsdeskundigen moeten vaststellen dat al tijdens het begaan van het feit sprake was van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis. De maximale duur van de PIJ-maatregel is zeven jaar, waarvan het laatste jaar voorwaardelijk is. Voor niet in hun ontwikkeling gestoorde veroordeelde jongeren is de duur van de maatregel maximaal drie jaar, waarvan het laatste jaar voorwaardelijk.
De gedragsbeïnvloedende maatregel is bedoeld voor jeugdigen voor wie een gedragsbeïnvloedende aanpak in het kader van bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijke sanctie te licht wordt bevonden en de PIJ-maatregel te zwaar. Als een jongere een gedragsbeïnvloedende maatregel opgelegd krijgt, geeft de rechter in zijn vonnis aan waar de maatregel uit bestaat. De maatregel kan inhouden dat een veroordeelde aan een programma deelneemt in een door de rechter aan te wijzen instelling, of dat een veroordeelde een ambulant programma volgt onder begeleiding van een door de rechter aan te wijzen organisatie. Een ambulant programma kan bijvoorbeeld een leertraject zijn in combinatie met individuele trajectbegeleiding. Het programma kan ook worden ingevuld met verplichte jeugdzorg wanneer de jongere daarvoor een indicatie heeft gekregen.[108] Voor het opleggen van de

---

[106] De nieuwe maatregel verschilt daarmee van de inmiddels vervallen SOV-maatregel (strafrechtelijke opvang verslaafden), die in 2001 werd ingevoerd en een nieuwe voorziening introduceerde voor de strafrechtelijke opvang van justitiabele verslaafden in een speciale penitentiaire inrichting.

[107] De wijziging is gebaseerd op de wet van 13 december 2010 tot wijziging van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten, in verband met de aanpassing van vrijheidsbenemende jeugdsancties (*Stb*. 2010, 818) die op 1 juli 2011 in werking is getreden.

[108] De Jeugdwet van 1 maart 2014 heeft de jeugdzorg gedecentralieerd. Gemeenten zijn vanaf 2015 verantwoordelijk voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Bij huiselijk geweld en kindermishandeling kan een instelling als 'Veilig Thuis' worden ingeschakeld. De Inspectie voor de gezondheidszorg heeft in 2011 verplicht gesteld dat alle huisartsenposten en spoedeisende hulpafdelingen van ziekenhuizen een screeningsprotocol met screeningsinstrument voor kindermishandeling moeten gebruiken. Uit onderzoek van Schouten komt naar voren dat per 100 kinder-

maatregel is een advies van de RvdK vereist, dat wordt ondersteund door ten minste één gedragsdeskundige. De RvdK is belast met de voorbereiding en ondersteuning van de maatregel; de jeugdreclassering (zie nader paragraaf 2.6) doet de tenuitvoerlegging.[109] De gedragsmaatregel duurt minimaal zes maanden en maximaal één jaar en is eenmaal te verlengen met dezelfde termijn als waarvoor deze werd opgelegd. De rechter heeft de mogelijkheid alle straffen en maatregelen te combineren. De voorwaarden die kunnen worden gesteld bij de schorsing van de voorlopige hechtenis en bij de voorwaardelijke veroordeling hebben een expliciete uitwerking gekregen in het Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen.[110]

In april 2012 zijn nieuwe maatregelen toegevoegd waarbij de rechter de mogelijkheid wordt gegeven om bij een veroordeling voor een strafbaar feit een *gebiedsverbod*, *contactverbod* of *meldingsplicht* op te leggen.[111] Dit is volgens de wetgever van belang bij veroordeling wegens strafbare feiten waarbij vrees bestaat dat de verdachte na veroordeling opnieuw een strafbaar feit zal plegen dat de leefomgeving van burgers aantast dan wel slachtoffers of getuigen zal benaderen of lastigvallen.[112] De rechter heeft de mogelijkheid om de maatregel terstond in te laten gaan. De maatregelen kunnen afzonderlijk of in combinatie met een geldboete, taakstraf, vrijheidsstraf of een andere maatregel worden opgelegd.

Op 1 januari 2018 is de maatregel langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking aan het Wetboek van Strafrecht toegevoegd (art. 38*z* Sr).[113] De maatregel kan door de rechter worden opgelegd aan personen aan wie hij de tbs oplegt en aan personen die hij veroordeelt tot een (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraf voor een zeden- of een zwaar geweldsdelict dat bedreigd wordt met vier jaar gevangenisstraf of meer. Het doel van deze maatregel is nieuwe strafbare feiten en slachtoffers te voorkomen of slachtoffers en voormalige getuigen te beschermen tegen ernstig belastend gedrag van de veroordeelde. Met de maatregel worden de mogelijkheden tot het houden van toezicht op veroordeelden wegens zeden- of zware geweldsdelicten en daarmee het terugdringen van recidivegevaar verruimd. De maatregel wordt door de rechter opgelegd in het veroordelend vonnis, maar zal niet eerder ten uitvoer kunnen worden gelegd dan nadat de tbs (zowel tbs met voorwaarden als tbs met dwangverpleging), gevangenisstraf (geheel of gedeeltelijk onvoorwaardelijk) of voorwaardelijke invrijheidsstelling is geëindigd. Daartoe dient het openbaar ministerie vóór het einde van de tbs-maatregel of onvoorwaardelijke gevangenisstraf een vordering in bij rechter. De tenuitvoerlegging van de maatregel is aan criteria gebonden: er moet ernstig rekening mee worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan waarvoor de rechter de maatregel als bedoeld in art. 38*z* Sr kan opleggen óf de tenuitvoerlegging is noodzakelijk ter voorkoming van ernstig belastend gedrag jegens slachtoffers of getuigen.

---

mishandelingen er 2 worden opgespoord. Ook bleek uit hetzelfde onderzoek dat er van de 100 verdenkingen van kindermishandeling er 92 onterecht waren. Zie Schouten (2017).

[109] Zie de Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten halt, *Stcrt.* 2017, nr. 68077.

[110] *Stb.* 2008, 23 (Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen).

[111] Wet van 17 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de invoering van een rechterlijke vrijheidsbeperkende maatregel *(rechterlijk gebieds- of contactverbod*), *Stb*. 2011, 546.

[112] Zie *Kamerstukken II* 2010/11, 32 551, nr. 3, p. 1 (MvT).

[113] Wet van 25 november 2015, Stb. 2015, 460.

De bijkomende straffen

Het Wetboek van Strafrecht noemt als bijkomende straffen de openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak, de ontzetting uit bepaalde rechten, zoals de ontzetting uit een ambt of beroep, en de verbeurdverklaring. Bij het laatste verliest iemand zijn eigendomsrecht op een bepaald voorwerp. Het gaat doorgaans om voorwerpen die door het strafbare feit zijn verkregen of tot het begaan daarvan hebben gediend. Met de verruiming van de mogelijkheden tot voordeelontneming zijn de mogelijkheden tot verbeurdverklaring in 2011 uitgebreid.[114] Ook voorwerpen die niet rechtstreeks afkomstig zijn van het strafbare feit waarvoor een veroordeling is uitgesproken, maar die uit de baten daarvan zijn verkregen, kunnen sindsdien worden verbeurdverklaard (voordeelsontneming).

Bijkomende straffen zijn ook in andere wetten te vinden. In de Wegenverkeerswet 1994 is bijvoorbeeld geregeld dat een bestuurder de *bevoegdheid om een motorrijtuig te besturen* kan worden ontzegd. Bijkomende straffen kunnen ook afzonderlijk worden opgelegd.

2.5 De tenuitvoerlegging

Een vonnis/arrest wordt ten uitvoer gelegd nadat het onherroepelijk, ofwel definitief, is geworden. Voor een verdachte staat dan geen gewoon rechtsmiddel meer open. Alleen revisie (herziening)[115] of gratie[116] kan daarin in sommige gevallen nog verandering brengen. De verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van het strafvonnis ligt op dit moment nog bij het OM.[117] Het OM draagt de feitelijke tenuitvoerlegging van sancties op aan verschillende justitiële en particuliere instanties. Deze instanties onderscheiden zich van elkaar naar de aard van de te executeren sanctie en vaak ook naar de leeftijd van de veroordeelde (minder- of meerderjarig). De tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen wordt steeds overgedragen aan het ministerie van Veiligheid en Justitie/Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). De tenuitvoerlegging van taakstraffen is voor meerderjarigen aan de

---

[114] Wet van 31 maart 2011, *Stb.* 2011, 171, in werking getreden op 1 juli 2011. In 1993 is het toepassingsbereik van de ontnemingsmaatregel verruimd (Wet van 10 december 1992, *Stb*. 1993, 11, 'Pluk-ze'-wetgeving). Ook zijn toen de ontneming en de verbeurdverklaring van elkaar gescheiden. Anno 2011 is ontneming via verbeurdverklaring (weer) mogelijk. De gedachte is dat het in sommige eenvoudige gevallen gemakkelijker en efficiënter is om gebruik te maken van de mogelijkheid van de verbeurdverklaring dan gebruik te maken van een aparte ontnemingsprocedure (art. 36*e* Sr).

[115] Herziening kan plaatsvinden bij tegenstrijdige rechterlijke uitspraken, bij nova (dat wil zeggen als nieuwe feiten bekend worden) en op grond van een uitspraak van het EHRM waarin is vastgesteld dat het EVRM is geschonden in een procedure die tot een veroordeling heeft geleid. Onder andere vanwege de Schiedamse parkmoord werd door leden van de Tweede Kamer aangedrongen op een hervorming van de herzieningsregeling. Op 1 oktober 2012 is de Wet hervorming herziening ten voordele in werking getreden (*Stb.* 2012, 275). Daarmee is de herzieningsgrond betreffende het novum bijgesteld om beter rekening te kunnen houden met nieuwe forensische expertise. De herzieningsprocedure is met deze wet aangepast om beter feitelijk onderzoek mogelijk te maken, waarbij ook de inbreng van deskundigen kan worden benut. Een jaar later trad de Wet herziening ten nadele in werking (*Stb.* 2013, 138). Deze wet maakt het mogelijk een eerder gegeven vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolging door bijvoorbeeld nieuw forensisch bewijs ten nadele van de gewezen verdachte te herzien.

[116] Artikel 2 van de Gratiewet somt de gronden op waarvoor gratie kan worden verleend. De straffen en maatregelen waarvoor gratie kan worden verzocht, zijn opgenomen in art. 558 Sv. De veroordeelde heeft overigens geen recht op gratie; gratie is een gunstbetoon, verleend bij Koninklijk Besluit (KB).

[117] Met de inwerkingtreding van de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen gaat deze verantwoordelijkheid over naar de minister van Justitie en Veiligheid. Zie de Wet van 22 februari 2017, *Stb*. 2017, 82 die vermoedelijk op 1 januari 2020 in werking treedt.

Reclassering Nederland (RN) en voor minderjarigen aan de RvdK opgedragen. De tenuitvoerlegging van financiële sancties valt onder de verantwoordelijkheid van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) (zie hoofdstuk 7).

2.6 Andere instellingen die betrokken zijn bij de strafrechtspleging

In de voorgaande paragrafen zijn de verschillende fasen van de strafrechtspleging aan de orde gekomen. Daarbij is tevens ingegaan op een aantal direct bij de strafrechtspleging betrokken instanties. Maar er zijn meer instanties die een rol hebben in het strafproces. In deze paragraaf worden nog enkele daarvan kort belicht.

2.6.1 De reclassering

De reclassering is geen orgaan van de strafrechtspleging zoals de politie en het OM dat zijn, maar is wel nauw bij de strafrechtspleging betrokken. Er zijn drie reclasseringsorganisaties aangewezen door de Minister van Justitie en Veiligheid: Reclassering Nederland, de Stichting Verslavingsreclassering van de Geestelijke Gezondheidszorg Nederland en de afdeling Jeugdzorg en Reclassering van het Leger des Heils. De werkzaamheden van de reclassering zijn wettelijk geregeld in de Reclasseringsregeling 1995.[118]
De reclassering heeft drie kerntaken. De eerste betreft onderzoek en voorlichting. In de voorlichtingsrapporten wordt een beeld geschetst van de persoon van de verdachte, zijn motieven en omstandigheden. Deze informatie kan voor de OvJ en/of de rechter van belang zijn voor het bepalen van de strafsoort en de strafmaat.
De tweede kerntaak gaat over begeleiding en toezicht. De reclassering geeft individuele begeleiding aan verdachte of veroordeelde cliënten. De ondersteuning vindt plaats gedurende het gehele strafrechtelijke proces. Begeleiding in de vorm van hulp en bijstand aan de verdachte vindt vooral plaats bij de vroeghulp, dat is het eerste bezoek aan een arrestant op een politiebureau of bij de r-c. Volgens de wet moet de reclassering over elke in verzekering gestelde verdachte bericht ontvangen. Indien de r-c of de rechtbank de schorsing van de voorlopige hechtenis heeft bevolen, kan daarbij als bijzondere voorwaarde worden gesteld dat de verdachte zich dient te houden aan de aanwijzingen van de reclassering. Tevens kan een veroordeelde die zijn gevangenisstraf heeft uitgezeten, bij zijn terugkeer naar de maatschappij door de rechter verplicht worden zich onder toezicht te stellen van de reclassering. Dit gebeurt dan in het kader van een deels voorwaardelijke gevangenisstraf. Verder is de reclassering verantwoordelijk voor de uitvoering van penitentiaire programma's en begeleidt zij de ter beschikkinggestelden die met proefverlof zijn of ten aanzien van wie de tbs met bevel tot verpleging voorwaardelijk is beëindigd of een tbs met voorwaarden is uitgesproken.
De derde taak van de reclassering ziet op de ontwikkeling, organisatie en uitvoering van taakstraffen en andere alternatieve sancties. De reclassering zorgt voor de organisatie en de begeleiding bij de uitvoering van taakstraffen en elektronisch toezicht.

2.6.2 De Raad voor de Kinderbescherming

Voor minderjarigen die in aanraking zijn gekomen met politie en justitie bestaat er, anders dan bij meerderjarigen, geen algemene reclasseringsinstelling. De regie over de jeugdreclassering ligt bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). De RvdK

[118] *Stb.* 1994, 875.

coördineert de taakstraffen voor jeugdigen. Verder zijn bij de uitvoering van een jeugdreclasseringsmaatregel zogenaamde gecertificeerde instellingen (GI's) betrokken.
De jeugdreclassering draagt zorg voor de vroeghulp op het politiebureau. Binnen deze vroeghulp kan de raadsmedewerker op basis van het gesprek met de minderjarige vrijwillige jeugdreclassering aanbieden. De jeugdige wordt tevens geïnformeerd over het verdere verloop van de strafrechtelijke procedure.[119] Vervolgens begint het zogenoemde basisonderzoek. De RvdK verzamelt informatie betreffende de ontwikkeling en de achtergrond van de verdachte ten behoeve van voorlichting en advies aan de OvJ (zie art. 494 en 498 Sv). De raadsonderzoeker brengt advies uit aan de OvJ over de gewenste afdoening van een zaak, vanuit een pedagogisch perspectief. Als de ontwikkeling van de minderjarige ernstig in het gedrang is, kan de RvdK een uitgebreid strafonderzoek doen. Dit onderzoek is diepgaander dan het basisonderzoek. Het uitgebreid strafonderzoek kan worden afgesloten met een gerichte verwijzing naar een voorziening voor jeugdzorg, met een verzoek tot een maatregel van kinderbescherming of met de inschakeling van de jeugdreclassering voor intensieve, niet-vrijblijvende begeleiding. Indien de OvJ of de rechter een taakstraf oplegt, is het de taak van de RvdK om de opgelegde taakstraf mogelijk te maken door voorbereiding en ondersteuning van de tenuitvoerlegging.

2.6.3 De Raad voor Rechtsbijstand

De Raad voor Rechtsbijstand maakt het mogelijk dat mensen met een laag inkomen gebruik kunnen maken van rechtsbijstand. De rechtsbijstandsverlener vraagt ten behoeve van de rechtzoekende een toevoeging aan. Dat wil zeggen dat aan de rechtzoekende kosteloos of tegen een niet kostendekkende eigen bijdrage een rechtshulpverlener wordt toegewezen. Het recht op rechtsbijstand is afhankelijk van het fiscale inkomen en vermogen van de rechtzoekende. De verdachte die in bewaring wordt gesteld of wiens gevangenhouding wordt bevolen, krijgt ambtshalve een raadsman toegevoegd. De rechtsbijstand van de ambtshalve toegevoegde raadsman is kosteloos voor de verdachte.[120] Daarnaast kunnen ook slachtoffers van seksuele en andere geweldsmisdrijven kosteloos een beroep doen op een advocaat.[121]

2.6.4 Het Nederlands Forensisch Instituut en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie

Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) zijn twee, onder het ministerie van Justitie en Veiligheid vallende, instanties. Zij hebben deskundigheid 'in huis' die relevant is

[119] De RvdK heeft samen met partners in de jeugdstrafrechtsketen (zoals politie, jeugdreclassering en jeugdinrichtingen, bijvoorbeeld in de Veiligheidshuizen) gewerkt aan de ontwikkeling van een samenhangend instrumentarium voor jeugdstrafzaken: het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ). Met het LIJ kunnen ketenpartners op een efficiënte wijze gegevens verzamelen in aanvulling op de gegevens die al over een jongere bekend zijn. Met behulp van al deze informatie (over criminogene factoren) wordt beoogd risico's op recidive beter te kunnen taxeren en problemen te signaleren, waardoor weer beter kan worden bepaald welke strafrechtelijke aanpak voor de jeugdige het beste lijkt te zijn en welke zorg hij eventueel nodig zou hebben. In 2011 is besloten het instrumentarium landelijk in te voeren.

[120] Na een veroordeling kunnen de kosten onder bepaalde omstandigheden op de draagkrachtige veroordeelde worden verhaald (art. 43 lid 3 WRB).

[121] Artikel 44 lid 4 WRB.

voor de beantwoording van de vragen die in een strafrechtelijk onderzoek centraal staan.[122]
Het NFI verleent diensten aan klanten binnen de strafrechtspleging, zoals het OM, de politie en de zittende magistratuur. Ook kan een advocaat in een strafzaak het NFI verzoeken een onderzoek te laten uitvoeren. Daarnaast levert het NFI diensten aan andere personen of instanties (buiten de Nederlandse strafrechtspleging), zoals de Immigratie- en Naturalisatiedienst, buitenlandse politie of justitie of aan bijzondere opsporingsdiensten. Het NIFP adviseert de rechterlijke macht in strafzaken over de noodzaak van onderzoek naar de persoon van de verdachte in relatie tot toerekeningsvatbaarheid, de kans op recidive, de te volgen behandeling en beveiliing (klinisch en ambulant) en de ontwikkelingsmogelijkheden van jongeren. Het NIFP is ontstaan door een samenvoeging van het Pieter Baan Centrum en de Forensisch Psychiatrische Dienst. De belangrijkste werkzaamheden van het NIFP liggen op het gebied van advisering, contra-expertise, bemiddeling, toetsing, observatie en opleiding.

2.6.5 Slachtofferhulp Nederland

Sinds 1984 kent Nederland professioneel georganiseerde slachtofferhulp. Slachtofferhulp Nederland (SHN) is een landelijke organisatie waar vrijwilligers slachtofferhulp verlenen. De ondersteuning is vooral praktisch van aard en bestaat uit het invullen van (verzekerings)papieren, het bijstaan van slachtoffers in een rechtszaak en het doorverwijzen naar de juiste instanties. Daarnaast spant SHN zich in voor de verbetering van de positie en rechten van slachtoffers in het algemeen. De landelijke organisatie wordt gefinancierd door het ministerie van Justitie en Veiligheid, gemeenten, het Fonds Slachtofferhulp en uit overige subsidies.

2.6.6 Het Schadefonds Geweldsmisdrijven en het Waarborgfonds Motorverkeer

Onder bepaalde voorwaarden kunnen slachtoffers van ernstige geweldsmisdrijven (of hun nabestaanden) en nabestaanden van slachtoffers van ernstige verkeersovertredingen in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming uit het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Een uitkering uit dit fonds is altijd een tegemoetkoming in de kosten als gevolg van letsel dat bij een ernstig geweldsmisdrijf is toegebracht (zoals mishandeling, diefstal met geweld, verkrachting en bedreiging met een wapen), en niet een schadeloosstelling. Het Schadefonds Geweldsmisdrijven (een fonds van het ministerie van Justitie en Veiligheid dat wordt beheerd door een onafhankelijke commissie) is in 1976 opgericht om slachtoffers van ernstige geweldsdelicten die hun schade niet op een andere manier vergoed kunnen krijgen enigszins tegemoet te komen. Een groot deel van de aanvragen komt binnen via SHN, waarnaar de politie meestal doorverwijst bij aangifte van een geweldsmisdrijf. Een aanvraag kan ook worden ingediend via een advocaat of op eigen initiatief. Krachtens de Europese Richtlijn 2004/80/EG van 29 april 2004 betreffende de schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven zijn alle lidstaten verplicht om een schadefonds te hebben. Slachtoffers die in Nederland wonen en in een ander EU-land slachtoffer zijn geworden kunnen zodoende via het Nederlandse schadefonds een uitkering aanvragen bij een ander EU-schadefonds.
Slachtoffers van schade in het verkeer kunnen in aanmerking komen voor schadevergoeding door een beroep te doen op het Waarborgfonds Motorverkeer. Het gaat daarbij om schade die is veroorzaakt door onbekende, niet-verzekerde of gestolen motorrijtuigen, motorrijtuigen verzekerd bij een onvermogende verzekeraar of toe-

[122] Het NFI kent geen wettelijke taken of bevoegdheden.

behorend aan personen aan wie een vrijstelling van verzekering wegens gemoeds-bezwaren is afgegeven.

3 Criminaliteit en slachtofferschap

W.J.M. Gielen & M.M.P. Akkermans

- Bijna één op de zeven Nederlanders van 15 jaar en ouder was in 2017 slachtoffer van veelvoorkomende criminaliteit zoals gewelds-, vermogens- of vandalismedelicten. Dit is minder dan in 2016. Over de periode 2005-2017 is het slachtofferschap met bijna de helft gedaald.
- In 2017 werd ruim een derde van de delicten bij de politie gemeld en van een kwart werd aangifte gedaan. Dit is vergelijkbaar met 2016 en minder dan in 2012.
- In 2017 voelde ruim één op de drie Nederlanders van 15 jaar en ouder zich wel eens onveilig. Dit is vergelijkbaar met 2016. Over de periode 2005-2017 zijn deze onveiligheidsgevoelens met bijna 30% gedaald.

	2005	2012	2016	2017
Slachtofferschap criminaliteit (% slachtoffers)[a]	28	20	17	15
Melding bij politie (in % ondervonden delicten)[b]		38	34	34
Aangifte bij politie (in % ondervonden delicten)[b]		29	25	24
Onveiligheidsgevoelens (% voelt zich wel eens onveilig)[a]	48	37	35	34

[a] Het cijfer voor 2005 betreft een voor methodebreuken gecorrigeerd cijfer (zie bijlage 3).

[b] Reeks opgenomen vanaf 2012 conform VM 2017 (zie bijlage 3).

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

3.1 Ondervonden criminaliteit[1] en kenmerken van slachtoffers

Het aandeel Nederlandse burgers van 15 jaar en ouder dat slachtoffer werd van één of meer delicten zoals geweld, vermogensdelicten en vandalisme vertoont een dalende trend (zie figuur 3.1).[2] Sinds 2005 is het slachtofferschap van deze delicten in totaliteit met 45% afgenomen (indexcijfer 2017=55).[3] De daling was het sterkst

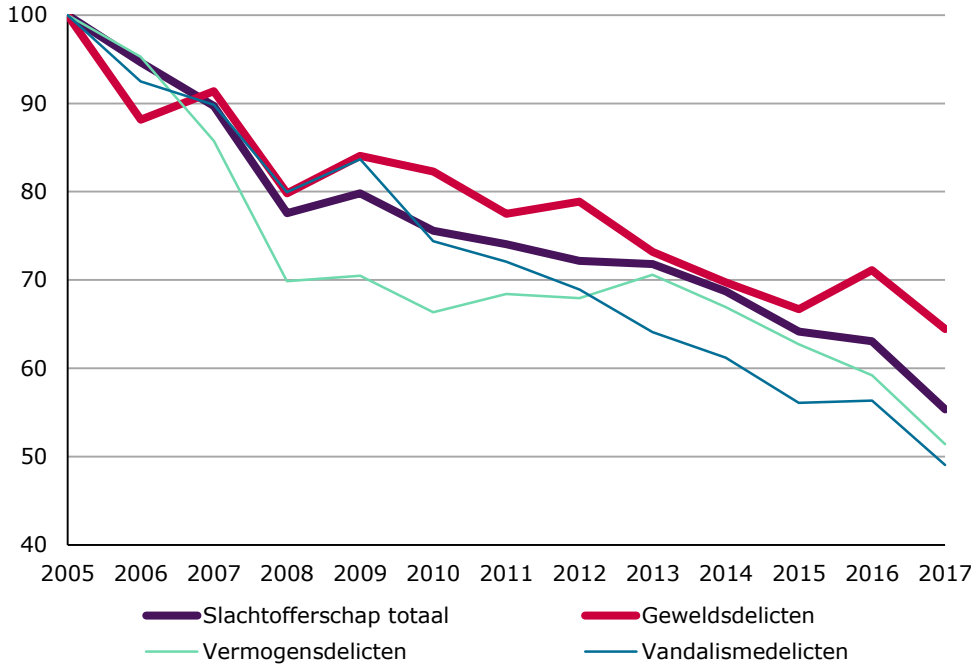
[1] Het betreft uitsluitend door burgers ondervonden criminaliteit. Cijfers over door bedrijven ondervonden criminaliteit zijn sinds 2010 niet meer geactualiseerd. Voor meer informatie hierover zie C&R 2012 (Kalidien & De Heer-de Lange, 2013) en de Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2010 (2011).

[2] Het betreft delicten die door hun aard en omvang veel overlast veroorzaken voor een groot deel van de bevolking. Bij geweldsdelicten gaat het om mishandeling, bedreiging en geweld met seksuele bedoelingen. Bij vermogensdelicten gaat het om (poging tot) inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit of vanaf de auto, diefstal van andere voertuigen, (poging tot) zakkenrollerij/beroving en overige diefstal. Vandalisme omvat vernielingen aan voertuigen en overige vernielingen aan persoonlijke bezittingen zoals huis of tuin.

[3] Waar elders in de publicatie doorgaans cijfers vanaf 2007 worden weergegeven, worden trends in dit hoofdstuk vanaf 2005 beschreven om zo te kunnen aansluiten bij de rapportages van de slachtofferenquêtes. Zie voor de verschillende slachtofferenquêtes bijlage 3.

in de periode 2005-2008. Opmerkelijk is verder ook de sterke daling tussen 2016 (63%) en 2017 (55%).
Het sterkst afgenomen over de hele periode 2005-2017 is het slachtofferschap van vandalisme. Dit is met de helft gedaald (indexcijfer 2017=49), gevolgd door vermogensdelicten (indexcijfer 2017=51) en geweldsmisdrijven (indexcijfer 2017=64).

Figuur 3.1 Slachtoffers van delicten onder burgers van 15 jaar en ouder, index 2005=100

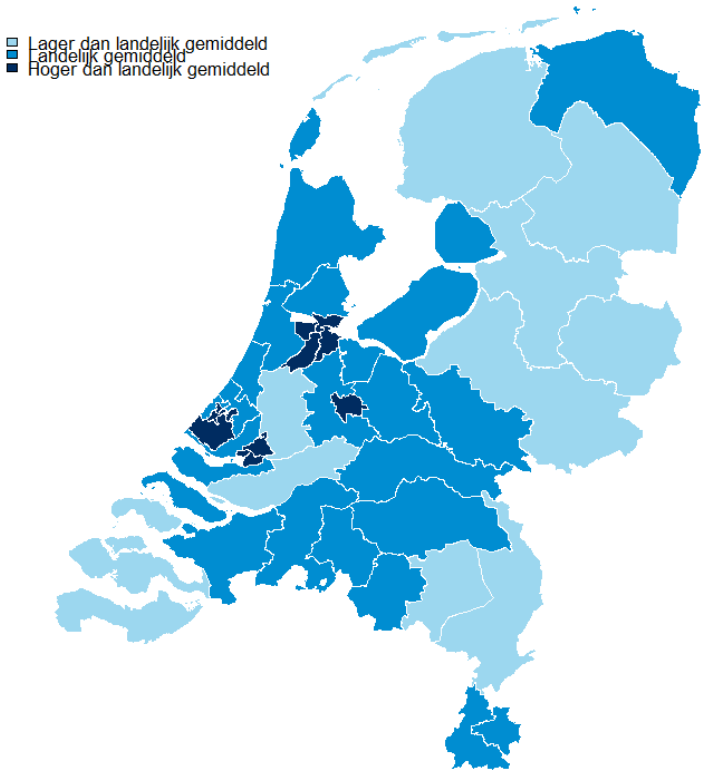
Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.6.

Bron: VMR, IVM, VM

Behalve in termen van slachtofferschap (welk deel van de bevolking wordt met één of meer delicten geconfronteerd, ongeacht het aantal keren?) kan ondervonden criminaliteit ook worden uitgedrukt in aantallen ondervonden delicten (hoeveel delicten hebben burgers in totaal en van welke soort meegemaakt?; zie tabel 3.5).
Het aantal door burgers in Nederland ondervonden delicten zoals geweld, vermogensdelicten en vandalisme is in de periode 2005-2017 met ruim de helft afgenomen. In vergelijking met 2005 is het aantal delicten in totaliteit met 52% gedaald. Deze daling was wederom het sterkst in de periode 2005-2008. Het sterkst afgenomen over de hele periode 2005-2017 is het aantal vermogensdelicten (-55%), gevolgd door het aantal vandalisme- (-54%) en geweldsmisdrijven (-41%) (zie tabel 3.10).
In 2017 werd 15% van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder slachtoffer van één of meer delicten. Dat is minder dan in 2016 (17%). Van geweldsdelicten werd 2% in 2017 slachtoffer; 10% van de bevolking werd in dat jaar slachtoffer van één of meer vermogensdelicten. Ruim 5% werd in 2017 slachtoffer van één of meer vandalismedelicten (zie tabel 3.5).
Jongeren worden vaker slachtoffer van veelvoorkomende criminaliteit. Het aandeel 15-24-jarigen dat slachtoffer werd, was in 2017 met bijna 20% ruim twee keer zo groot als het aandeel 65-plussers dat slachtoffer werd (9%) (zie tabel 3.11).

De verschillen naar geslacht zijn relatief klein (zie tabel 3.12). Mannen werden in 2017 iets vaker slachtoffer van geweld. Bij vandalisme- en vermogensdelicten bestaat geen wezenlijk verschil naar geslacht.
Inwoners van zeer sterk stedelijke gemeenten zijn vaker slachtoffer dan inwoners van niet-stedelijke gemeenten[4] (zie tabel 3.14). Deze samenhang met stedelijkheid komt ook naar voren in regionale verschillen in slachtofferschap (zie figuur 3.2). In meer verstedelijkte politiedistricten die liggen in/rond Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht is het slachtofferschap duidelijk hoger dan in minder verstedelijkte districten in het noordoosten, zuidoosten en zuidwesten van Nederland. In de politiedistricten Amsterdam Noord en Utrecht Stad bijvoorbeeld was het aandeel inwoners dat slachtoffer werd van criminaliteit in 2017 met 26% ruim tweeënhalf keer zo groot als in het district Fryslân (10%).

Figuur 3.2 Percentage slachtoffers van delicten onder burgers naar politiedistrict, 2017

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.15.
Voor overzicht politiedistricten zie bijlage 2.
Bron: VM

[4] De indeling naar stedelijkheid is gebaseerd op de omgevingsadressendichtheid van de gemeente. Voor ieder adres binnen een gemeente is de adressendichtheid vastgesteld van een gebied met een straal van 1 km rondom dat adres. De omgevingsadressendichtheid van een gemeente is de gemiddelde waarde hiervan voor alle adressen binnen die gemeente. De volgende vijf stedelijkheidsklassen worden onderscheiden:
- zeer sterk stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 2.500 of meer);
- sterk stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 1.500 tot 2.500);
- matig stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 1.000 tot 1.500);
- weinig stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 500 tot 1.000);
- niet-stedelijk (omgevingsadressendichtheid van minder dan 500).

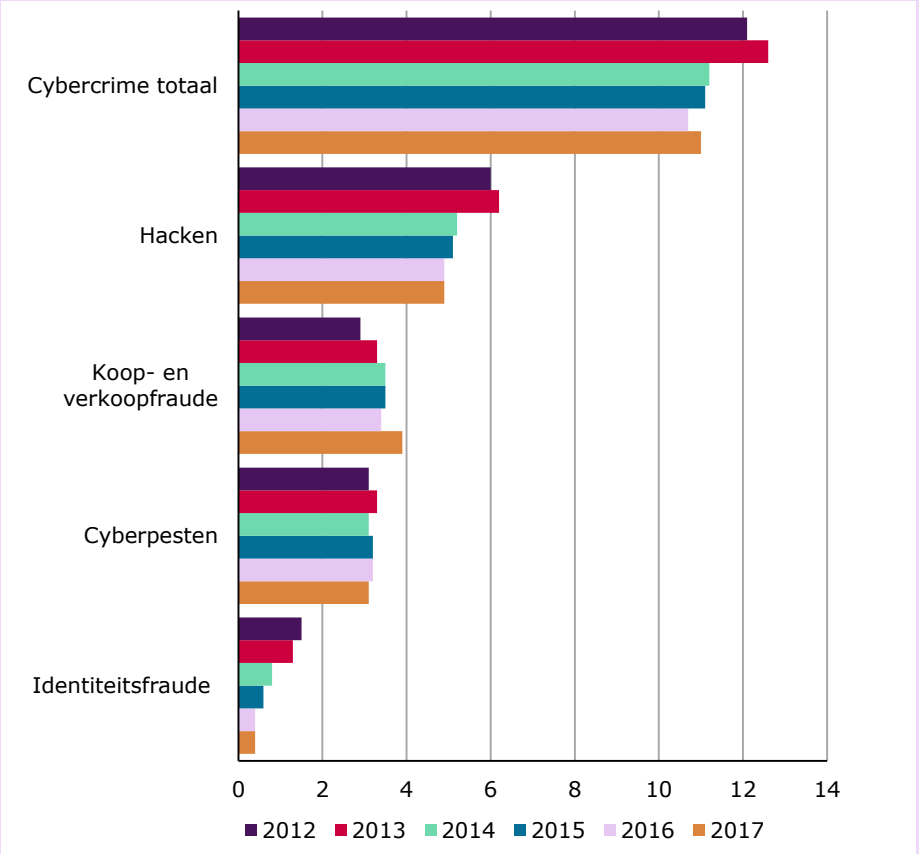
Cybercrime naar delictsoort

Sinds 2012 wordt in de Veiligheidsmonitor aandacht besteed aan slachtofferschap van criminaliteit die te maken heeft met internet of andere digitale informatiedragers. Het gaat daarbij om vier delictsoorten: identiteitsfraude (gebruik zonder toestemming van persoonsgegevens voor financieel gewin), koop- en verkoopfraude (het (ver)kopen van goederen of diensten zonder die te leveren of te betalen), hacken (het ongeoorloofd binnendringen op iemands computer) en pesten via het internet, ook wel cyberpesten genoemd.

In 2017 was 11% van de Nederlanders van 15 jaar en ouder slachtoffer van één of meer van deze vormen van cybercrime. Dit is vergelijkbaar met 2016 en iets lager dan in 2013 en 2012, toen dit aandeel respectievelijk 13% en 12% bedroeg. Hacken kwam in 2017 met 5% het meest voor, op afstand gevolgd door koop- en verkoopfraude (4%) en cyberpesten (3%). Met identiteitsfraude via internet werd minder dan 1% van de bevolking van 15 jaar en ouder geconfronteerd.

In vergelijking met 2012 is het slachtofferschap van identiteitsfraude en hacken afgenomen, van koop- en verkoopfraude toegenomen, en van cyberpesten gelijk gebleven.

Figuur Percentage slachtoffers cybercrime onder burgers naar delictsoort

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.7.

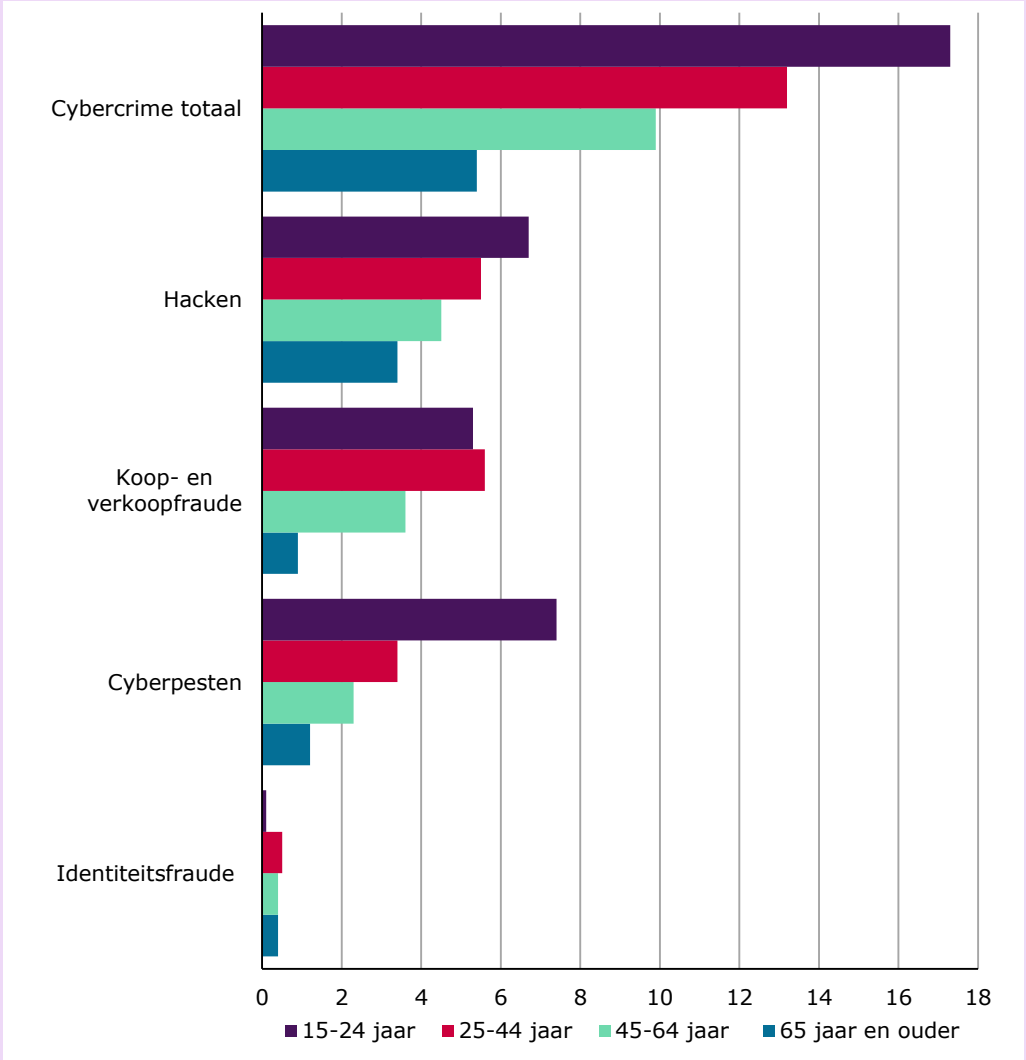
Bron: VM

Cybercrime naar kenmerken van slachtoffers

Jongeren – die relatief veel actief zijn op internet – hebben vaker te maken met cybercrime dan ouderen. In 2017 was 17% van de 15-25-jarigen slachtoffer van computercriminaliteit. Ook onder 25-45-jarigen was dit aandeel met 13% hoger dan gemiddeld. Van de 45-65-jarigen was 10% slachtoffer van cybercrime en van de 65-plussers 5%.

Van hacken en van koop- en verkoopfraude zijn 15-24-jarigen en 25-44-jarigen het meest slachtoffer. Met cyberpesten worden 15-24-jarigen duidelijk het meest geconfronteerd; van identiteitsfraude is deze jongste leeftijdsgroep daarentegen het minst slachtoffer.

Figuur Percentage slachtoffers cybercrime onder burgers naar leeftijd en delictsoort, 2017

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.13.

Bron: VM

De verschillen in slachtofferschap van cybercrime naar andere kenmerken zoals geslacht en stedelijkheid van de woongemeente zijn een stuk kleiner dan de leeftijdsverschillen (zie tabel 3.13).

3.2 Melding en aangifte

Van alle door burgers in Nederland ondervonden delicten werd 34% in 2017 door of namens de slachtoffers bij de politie *gemeld*.[5] Dit is hetzelfde als in 2016 (34%) en wat minder dan in 2012 (38%) (zie tabel 3.20). Het merendeel van de veelvoorkomende criminaliteit tegen burgers wordt dus niet bij de politie gemeld en blijft daarmee 'verborgen' voor opsporingsinstanties.
Van 24% van alle ondervonden delicten werd in 2017 daadwerkelijk *aangifte* gedaan. Dit is vergelijkbaar met 2016 (25%) en minder dan in 2012 (29%) (zie tabel 3.20). Vermogensdelicten krijgen relatief meer dan geweldsdelicten en vandalismedelicten een vervolg in de vorm van een aangifte. Van alle ondervonden vermogensdelicten werd ruim 31% in 2017 bij de politie aangegeven. Voor geweldsdelicten en vandalismedelicten bedragen deze aandelen 19% en 14%.
Cybercrime wordt minder bij de politie gemeld en aangegeven dan traditionele criminaliteit. Van alle door burgers ondervonden cybercrimedelicten werd 13% in 2017 bij de politie gemeld (zie tabel 3.20).[6] Dit is vergelijkbaar met 2016 en de jaren daarvoor. Van 8% van alle ondervonden cybercrimedelicten werd in 2017 aangifte gedaan (zie tabel 3.20). Ook dit is vergelijkbaar met 2016 en de jaren ervoor. Van identiteitsfraude en van koop- en verkoopfraude wordt met respectievelijk 16% en 19% in 2017 duidelijk vaker aangifte gedaan dan van hacken (3%) en cyberpesten (6%).

3.3 De beleving van criminaliteit

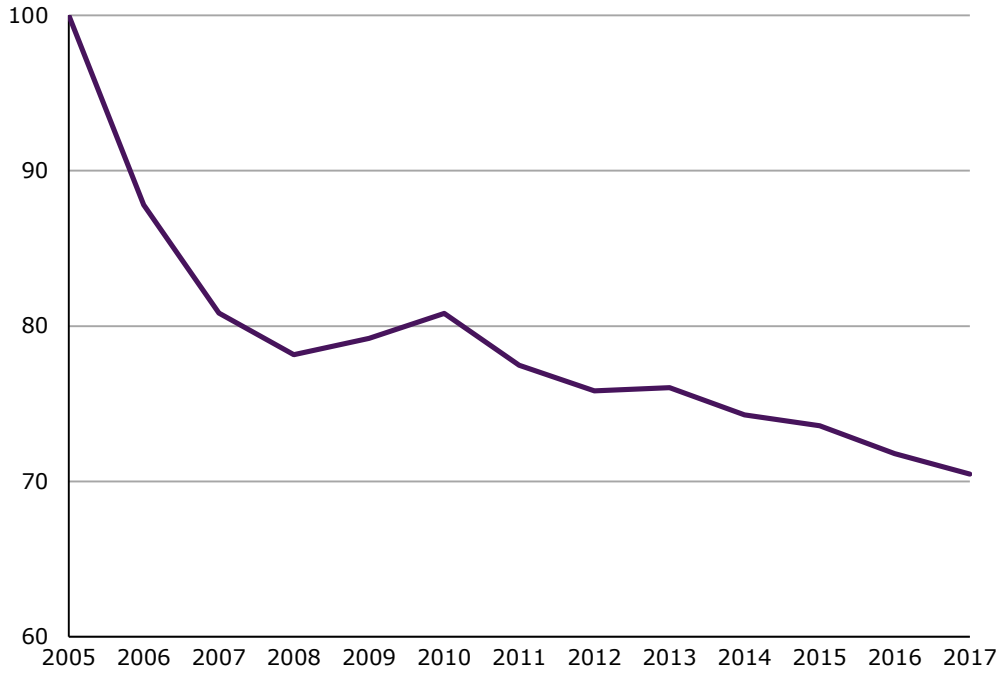
In deze paragraaf staat de perceptie van criminaliteit, en met name onveiligheidsgevoelens centraal. Tussen 2005 en 2017 is het aandeel Nederlanders dat zich wel eens onveilig voelt met bijna 30% gedaald (zie figuur 3.3). Ook de onveiligheidsgevoelens zijn vooral tussen 2005 en 2008 fors afgenomen. In deze periode daalde het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt met ruim 20%. In dezelfde periode was ook sprake van een sterke daling van het slachtofferschap van criminaliteit (zie figuur 3.1). Na 2008 zijn de onveiligheidsgevoelens minder hard gedaald.

---

[5] De kans dat slachtoffers de hun overkomen delicten ook daadwerkelijk bij de politie melden, wordt, behalve door de gepercipieerde ernst van het delict, ook – zij het in mindere mate – bepaald door de context waarin het voorval plaatsvindt (privé- publieke ruimte) en door de sociale kaders van het slachtoffer (Goudriaan, 2006). Weijer en Bernasco publiceerden recent een onderzoek naar determinanten van meldings- en aangiftebereidheid (Weijer & Bernasco, 2016).

[6] Cybercrime wordt relatief vaak bij andere instanties dan de politie gemeld. Uit de Veiligheidsmonitor blijkt dat van alle delicten in de categorie identiteitsfraude in 2017 ongeveer 85% werd gemeld bij een bank/financiële instelling of een andere (niet nader gespecificeerde) instantie, tegenover 21% bij de politie. Van alle delicten in de categorie koop- en verkoopfraude werd bijna 24% in 2017 gemeld bij een consumentenorganisatie of een andere instantie. Van alle delicten in de categorieën hacken en cyberpesten werd in 2017 respectievelijk 16% en bijna 11% bij een andere instantie dan de politie gemeld (zie CBS-StatLinetabel Ondervonden delicten).

Figuur 3.3 Burgers die zich wel eens onveilig voelen, index 2005=100

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.31.

Bron: VMR, IVM, VM

In 2017 voelde 34% van de Nederlanders van 15 jaar en ouder zich wel eens onveilig (zie tabel 3.31). Dit is vergelijkbaar met 2016 (35%). Vooral jonge vrouwen voelen zich relatief onveilig: ruim de helft van de vrouwen van 15-24 jaar voelde zich in 2017 wel eens onveilig. Dit is bijna het dubbele van het aandeel jonge mannen met onveiligheidsgevoelens. Daarnaast voelden zowel mannen als vrouwen van 65 jaar en ouder zich duidelijk minder vaak onveilig dan personen in jongere leeftijdscategorieën (zie tabel 3.32).

4 Misdrijven en opsporing

P.R. Smit en R.J. Kessels

- In 2017 registreerde de politie 830.000 misdrijven, 11% minder dan in 2016. Sinds 2007 is de geregistreerde criminaliteit met ruim een derde (36%) afgenomen.
- Het ging daarbij voor bijna twee derde om vermogensmisdrijven. Vernielingen, verkeers- en geweldsmisdrijven vormden elk ongeveer een tiende (of iets meer) van de geregistreerde criminaliteit.
- De daling in geregistreerde criminaliteit betrof alle soorten misdrijven, zij het niet altijd in dezelfde mate.
- Het ophelderingspercentage[1] schommelt al jaren rond de 26%. Met 27% was het ophelderingspercentage van 2017 iets hoger dan de twee voorgaande jaren. In 2015 werd 25,4% van de misdrijven opgelost en in 2016 25,6%.
- In 2017 registreerde de politie in totaal 170.000 personen voor het plegen van misdrijven. Doordat sommigen verdacht werden van meer dan één delict, bedroeg het totale aantal registraties aan verdachten 245.000. Zowel het totale aantal registraties als het onderliggende aantal unieke personen nam sinds 2007 af met ongeveer de helft.
- Het aantal minderjarigen dat door de politie werd verdacht van een misdrijf nam tussen 2007 en 2017 af met 65%, tot 18.500 (unieke personen). Het aantal volwassen verdachten daalde in dezelfde periode met 47%.

	2007	2016[a]	2017[a]
Geregistreerde misdrijven	1.300.000	930.000	830.000
Opgehelderde misdrijven	330.000	240.000	225.000
Registraties van verdachten	500.000	280.000	245.000
Aantal (unieke) verdachte personen	320.000	190.000	170.000
Registraties van minderjarige verdachten	98.000	33.500	29.000
Aantal (unieke) minderjarige verdachte personen	53.000	21.500	18.500

[a] Voorlopige cijfers.

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

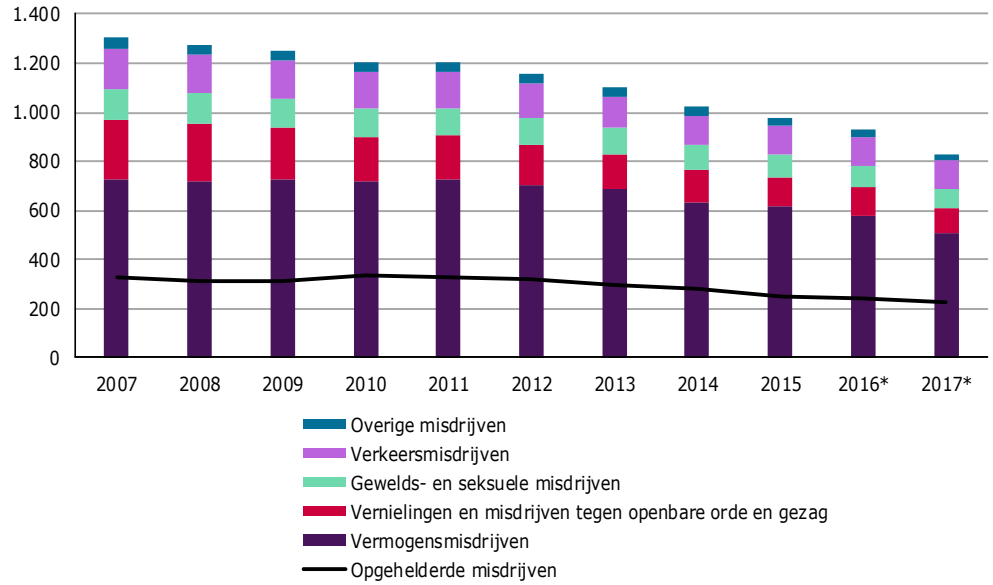
4.1 Geregistreerde criminaliteit

In 2007 registreerde de politie 1,3 miljoen misdrijven. Tot 2010 daalde het aantal geregistreerde misdrijven geleidelijk tot 1,2 miljoen. In 2011 bleef de geregistreerde criminaliteit nagenoeg gelijk. Daarna zette opnieuw een daling in. In 2017 regis-

[1] Voor de berekeningswijze en definitie van het ophelderingspercentage zie bijlage 3 en bijlage 7.

treerde de politie 831.000 misdrijven, bijna 11% minder dan in 2016.[2] Daarmee nam de geregistreerde criminaliteit in de periode 2007-2017 af met 36% (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1 Geregistreerde en opgehelderde misdrijven naar delictgroep, x 1.000

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 4.1 en bijlage 3.

Bron: CBS

De dalende trend geldt voor vrijwel alle onderscheiden hoofdgroepen van misdrijven. Het totale aantal geregistreerde vermogensmisdrijven is de afgelopen jaren met 31% gedaald, van 726.000 in 2007 naar 503.000 in 2017 (zie tabel 4.2 en bijlage 3). Sinds halverwege 2015 tellen de misdrijven die gemeld zijn bij het Landelijk Meldpunt Internet Oplichting (LMIO) mee in de categorie vermogensmisdrijven. In voorgaande jaren werden alleen de opgehelderde misdrijven van het LMIO opgenomen. In 2017 werden 37.000 zaken van fraude met online handel gemeld bij het LMIO. Het laatste half jaar van 2015 werden ongeveer 25.000 misdrijven gemeld bij het LMIO en in 2016 ongeveer 42.000. Het meetellen van LMIO geeft een trendbreuk in de cijfers.
Als deze misdrijven net als voorgaande jaren niet meegeteld zouden zijn, daalde het totale aantal vermogensmisdrijven met 36% ten opzichte van 2007, in plaats van 31% en het totale aantal misdrijven met 39% in plaats van 36% (zie ook bijlage 3.

De dalende trend van vermogensmisdrijven komt vooral door bijna 257.000 minder diefstallen en inbraken (met en zonder geweld) dan in 2007. Diefstallen vormen met

[2] Volgens opgave van de politie hebben burgers conform een wetswijziging sinds 1 juli 2016 voor het doen van online aangifte DigiD nodig en sinds 1 april 2017 is daar DigiD 2 factor identificatie aan toegevoegd. Vooral de toevoeging van DigiD 2 factor identificatie lijkt een barrière op te leveren voor het doen van internetaangifte. Een eerste globale inschatting geeft het beeld dat de invoering van de DigiD 2 factor identificatie een daling van 40.000-50.000 internetaangiften in 2017 tot gevolg heeft gehad. Dit zou ongeveer de helft van de daling van geregistreerde criminaliteit ten opzichte van 2016 (gedeeltelijk) kunnen verklaren.

85% in 2017 verreweg de grootste vorm van vermogensmisdrijven. De toenames van bedrog- en valsheidsmisdrijven zijn toe te schrijven aan het feit dat per 1 juli 2015 alle misdrijven van het LMIO worden meegeteld.
Het aantal vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag daalde naar verhouding het sterkst. Sinds 2007 daalde dit aantal met 58% naar 102.000 in 2017.
Het totale aantal geregistreerde gewelds- en seksuele misdrijven (exclusief diefstal/ inbraak met geweld) is met 32% gedaald: van 125.000 in 2007 naar 85.000 in 2017.
In totaal registreerde de politie 35% minder verkeersmisdrijven dan in 2007. Bijna 7 op de 10 geregistreerde verkeersmisdrijven heeft te maken met doorrijden na een ongeval (verlaten plaats ongeval). In 2017 registreerde de politie hiervan 77.000 gevallen, een daling van 24% ten opzichte van 2007.
Ook het aantal drugsmisdrijven (-36%) en het aantal (vuur)wapenmisdrijven (-20%) daalden ten opzichte van 2007 (zie tabel 4.2).

Het deel van de geregistreerde misdrijven dat de politie als opgehelderd beschouwt (het ophelderingspercentage[3]), schommelt de laatste jaren rond 26%. Ook in 2017 loste de politie iets meer dan een kwart (27%) van de misdrijven op. In 2007 werd 25% van alle geregistreerde misdrijven opgehelderd (zie tabel 4.1).

Het ophelderingspercentage varieert aanzienlijk voor de verschillende delictgroepen. Misdrijven die voornamelijk door eigen opsporingsactiviteiten worden geconstateerd, zoals (vuur)wapenmisdrijven en drugsmisdrijven, kennen een relatief hoog ophelderingspercentage; in 2017 kwamen deze percentages ruim boven de 90% uit. Ook gewelds- en seksuele misdrijven worden relatief vaak opgehelderd, doorgaans ligt dit percentage rond de 65%.
Van de twee meest voorkomende delictgroepen ligt het ophelderingspercentage een stuk lager: van vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag wordt ruim een vijfde deel opgehelderd en van vermogensmisdrijven ruim een zevende deel.
Voor wat betreft drugsmisdrijven en (vuur)wapenmisdrijven is het ophelderingspercentage sinds 2007 het sterkst gestegen, van 79% naar 98% in 2017. Voor vermogensmisdrijven en vernielingen is het ophelderingspercentage licht gestegen terwijl dit bij gewelds- en seksuele misdrijven min of meer constant is gebleven. Bij de verkeersmisdrijven daalde het ophelderingspercentage van 47% in 2007 naar 38% in 2017. De daling houdt voornamelijk verband met de relatief grotere daling van registratie van rijden onder invloed ten opzichte van doorrijden na ongeval.

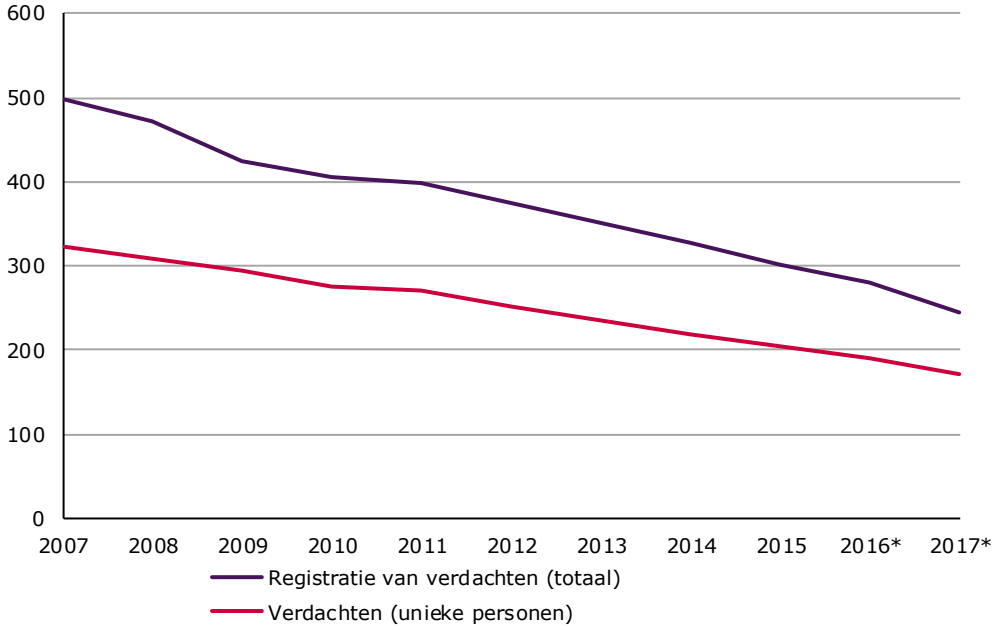
4.2 Geregistreerde verdachten van misdrijven

Ruim een kwart van de 831.000 geregistreerde misdrijven werd in 2017 door de politie opgehelderd. Daarbij werden 170.000 unieke personen door de politie 245.000 keer geregistreerd als verdachte van een misdrijf (zie figuur 4.2). Het totale aantal registraties van verdachten nam in de periode 2007-2017 met de helft af: van 497.000 in 2007 naar 245.000 in 2017. Deze relatief sterke daling houdt verband met de eveneens relatief sterke afname van de geregistreerde criminaliteit. Vergeleken met 2007 registreerde de politie in 2017 59.000 verdachten

[3] Het ophelderingspercentage over de verslagjaren 2005 tot en met 2011 is berekend met de cohortmethode en over de jaren 2012 tot en met 2016 met de saldobenadering. Voor de berekeningswijze en definitie van het ophelderingspercentage zie bijlage 3 en bijlage 7.

van vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag minder. De afname van het aantal registraties voor vermogensmisdrijven is 72.000, voor gewelds- en seksuele misdrijven 64.000, voor verkeersmisdrijven 44.000 en voor drugs- en (vuur)wapenmisdrijven 16.000 (zie tabel 4.6).

Figuur 4.2 Registratie van verdachten en aantal unieke verdachten, x 1.000

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 4.5 en bijlage 3.

Bron: CBS

In 2017 werd 38% van alle verdachten geregistreerd voor vermogensmisdrijven, 22% voor gewelds- en seksuele misdrijven, 12% voor vernielingen, 16% voor verkeersmisdrijven en 7% voor drugs- en (vuur)wapenmisdrijven (zie tabel 4.6).

Het aantal unieke personen dat de politie registreerde als verdachte van een misdrijf is in de periode 2007-2017 met ruim 47% afgenomen: van 323.000 in 2007 naar 170.000 in 2017 (zie tabel 4.5). Het aandeel unieke verdachte vrouwen nam sinds 2007 iets toe van 17,3% in 2007 tot 18,2% in 2017. Deze vrouwen werden in totaal 39.000 keer geregistreerd als verdachte, gemiddeld 1,26 keer per vrouw. Mannen werden in 2017 gemiddeld 1,49 keer geregistreerd als verdachte (zie tabel 4.5).

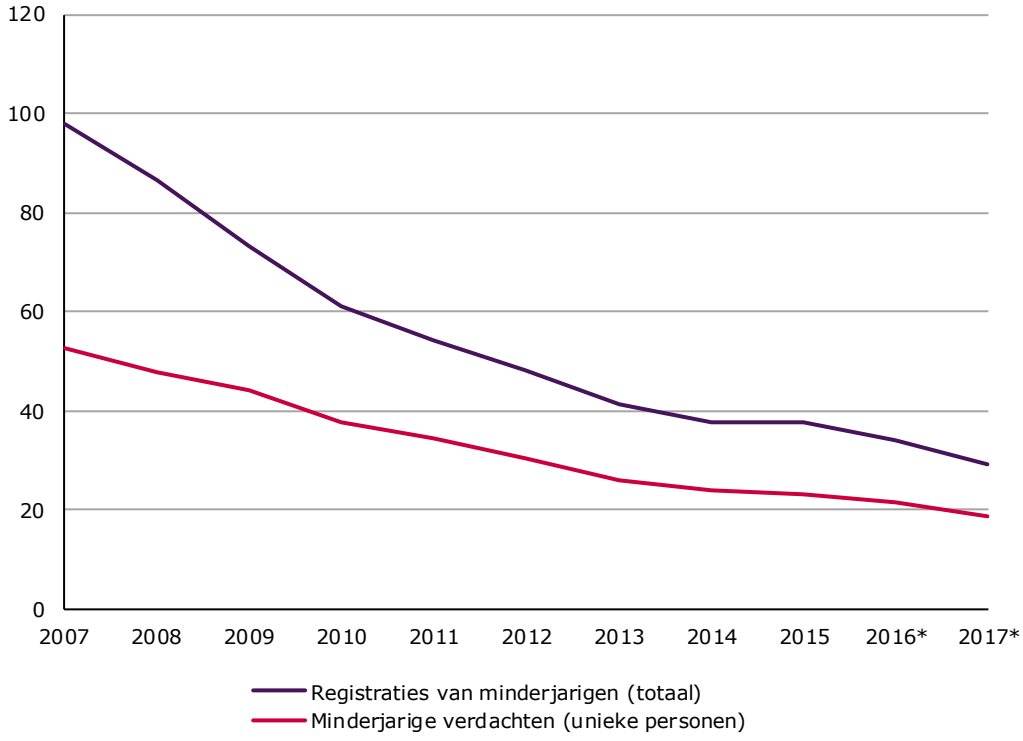
Na Amsterdam kenden Rotterdam en Utrecht van de 25 grootste gemeenten in 2016 de meeste geregistreerde criminaliteit per 1.000 inwoners (zie tabel 4.4). Naar verhouding woonden de meeste verdachten in 2016 respectievelijk in Den Haag, Rotterdam en Arnhem. Voor heel Nederland gaat het om 9,5 verdachten per 1.000 inwoners van 12 jaar en ouder. In Den Haag, Rotterdam en Arnhem respectievelijk 18, 17 en 15 per 1.000 inwoners. Zowel het aandeel mannelijke als vrouwelijke verdachten is in Den Haag bijna twee keer zo hoog als het landelijk gemiddelde (zie tabel 4.9).

4.3 Minderjarige verdachten

De geregistreerde jeugdcriminaliteit daalde sinds 2007 harder dan de criminaliteit door volwassenen (zie figuur 4.3). Van alle registraties van verdachten betrof 12% een minderjarige. In 2007 was dit nog 20% (zie tabel 4.5 en 4.10).

Het aantal unieke minderjarige verdachten daalde in de periode 2007-2017 van 53.000 naar 19.000. Dit is een daling van 65%. In totaal werden deze minderjarigen 29.000 keer geregistreerd als verdachte. Waar minderjarigen in 2007 gemiddeld 1,9 keer verdacht werden, was dit in 2016 1,6 keer. Jongens werden 23.000 keer geregistreerd en meisjes 6.000 keer (zie tabel 4.10).

Figuur 4.3 Registratie van minderjarige verdachten en aantal unieke minderjarige verdachten, x 1.000

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 4.12.

Bron: CBS

In 2017 werd ruim de helft van de minderjarige verdachten geregistreerd voor vermogensmisdrijven, 19% voor vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag en 18% voor gewelds- en seksuele misdrijven. Vergeleken met 2007 is het aandeel minderjarigen dat werd verdacht van vernielingen afgenomen (35% in 2007), van gewelds- en seksuele misdrijven gelijk gebleven en van vermogensmisdrijven toegenomen (40% in 2007) (zie tabel 4.11).

In 2016 woonden in de gemeenten Ede en Enschede 12,6 minderjarige verdachten per 1.000 inwoners van 12-17 jaar, het laagste aantal van de 25 grootste gemeenten. Voor heel Nederland gaat het om 14,7 minderjarige verdachten per 1.000 inwoners van 12-17 jaar. Amsterdam telde met 31 jongeren per 1.000 het hoogste

aantal. Het aantal verdachte jongens lag in Amsterdam (47) en Rotterdam (42) ongeveer twee keer zo hoog als het landelijk gemiddelde van 22 jongens. In Amsterdam, Almere en Arnhem woonden naar verhouding de meeste verdachte meisjes. Per 1.000 Amsterdamse meisjes werden er 15 als verdachte van een misdrijf geregistreerd. Dit is twee keer zo veel als het landelijk gemiddelde van 7 per 1.000 inwoners van 12-17 jaar (zie tabel 4.13).

5 Vervolging

R.J. Decae en C.P.M. Netten

- In 2017 werden 174.000 misdrijfzaken bij het Openbaar Ministerie (OM) ingeschreven, 36% minder dan in 2007. Het OM nam in 2017 een beslissing over ruim 183.000 zaken, 29% minder dan in 2007. Daarvan was ruim de helft een dagvaarding, 18% een onvoorwaardelijk sepot, 17% een strafbeschikking, 5% een transactie en 5% een voorwaardelijk beleidssepot. Het aantal dagvaardingen nam in deze periode met ruim 33% af. In dezelfde periode nam het totale aantal onvoorwaardelijke sepots toe met bijna 21%, waarvan het deel onvoorwaardelijk beleidssepots zelfs groeide met 27%. Het aantal transacties verminderde met 87% en voorwaardelijke sepots namen toe met 64%.
- In 2017 werden er ruim 13.000 misdrijfzaken ingeschreven tegen minderjarige verdachten (64% minder ten opzichte van 2007) en werden er meer dan 16.000 beslissingen genomen door het OM (58% minder dan in 2007). Daarvan was ca.40% een dagvaarding, ruim een kwart een onvoorwaardelijk sepot, 21% een transactie, 8% een voorwaardelijk beleidssepot en 2,5% een strafbeschikking.

	2007	2016	2017
Ingeschreven misdrijfzaken bij het OM	270.000	189.000	174.000
Beslissingen door het OM	258.000	194.000	183.000
w.o. dagvaarding	146.000	100.000	97.000
strafbeschikking	*	33.000	32.000
transactie	68.000	7.900	8.800
voorwaardelijk beleidssepot	5.300	8.100	8.700
technisch, administratief en onvoorwaardelijk beleidssepot	27.000	40.000	33.000
Ingeschreven zaken tegen minderjarigen	37.000	15.000	13.000
Beslissingen OM in zaken tegen minderjarigen	37.000	16.000	16.000
w.o. dagvaarding	16.000	7.000	6.200
strafbeschikking	*	430	380
transactie	13.000	2.300	3.300
voorwaardelijk beleidssepot	1.300	1.000	1.200
technisch, administratief en onvoorwaardelijk beleidssepot	4.100	4.500	4.000

* Niet van toepassing i.v.m. invoering van de strafbeschikkingen vanaf 2008

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

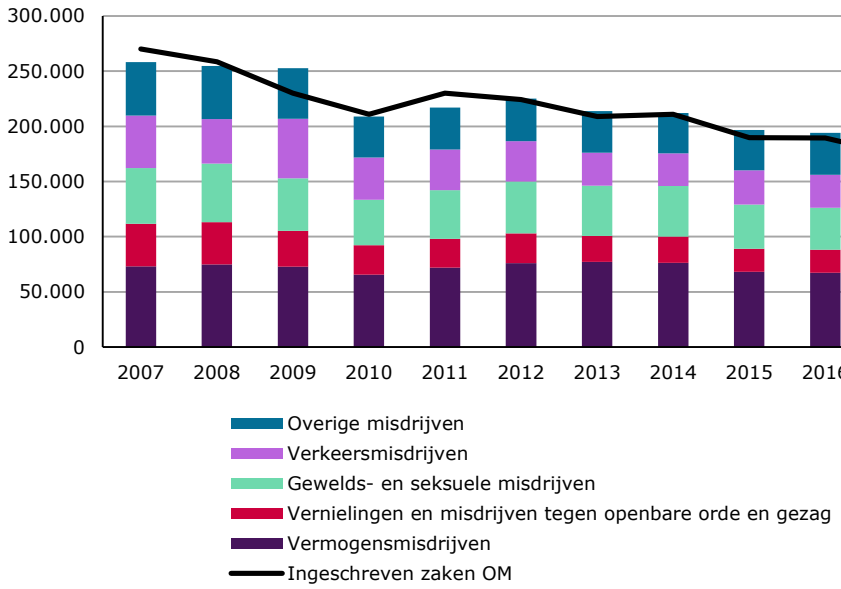
5.1 Misdrijfzaken tegen alle verdachten

Ingeschreven zaken
In de periode 2007-2017 is het aantal bij het OM ingeschreven misdrijfzaken[1] gedaald van 270.000 naar 174.000, een daling van 36%. Eerder door het OM afgedane zaken kunnen ook weer herinstromen, bijvoorbeeld, omdat een executie van een strafbeschikking OM mislukt. Het OM zal de zaak dan opnieuw beoordelen. De hier gepresenteerde cijfers zijn *exclusief* deze herinstroom (zie bijlage 3 voor meer achtergrondinformatie over de telwijze). Volgens het jaarbericht van het OM bedraagt de herinstroom ongeveer 8.000 misdrijfzaken (bron: Jaarbericht OM (2018).
Van alle in 2017 ingeschreven verdachten is 90% meerderjarig, 7,5% minderjarig en 2,5% een rechtspersoon. Het aandeel minderjarige verdachten is in 2017 afgenomen ten opzichte van 2007: van 14 naar 8% (zie tabel 5.1).
Ruim 34% van de in 2017 ingeschreven misdrijfzaken betreft een vermogensmisdrijf (dit was 28% in 2007). Het aandeel ingeschreven misdrijfzaken in 2017 wegens vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag is 11% (dit was 15% in 2007). Het aandeel gewelds- en seksuele misdrijven bedroeg 20% (vergelijkbaar met 2007). Voor de verkeersmisdrijven was dit 16% ten opzichte van 19% in 2007. Het aandeel drugsmisdrijven nam in de periode 2007-2017 toe van 6% naar 7% (zie tabel 5.2). Het aandeel (vuur)wapenmisdrijven blijft in 2017 vergelijkbaar met 2007 zo rond de 2%.

Beslissingen door het OM
In 2017 bedroeg het aantal beslissingen door het OM 183.000 (zie figuur 5.1). Dit is 29% minder dan in 2007 en 6% minder dan in 2016. Ook deze cijfers zijn *exclusief* herinstroom, zoals hierboven beschreven (zie bijlage 3 meer achtergrondinformatie over de telwijze). In 2017 nam het OM ongeveer 191.000 beslissingen in misdrijfzaken inclusief herinstroom (bron: Jaarbericht OM (2018).
Van alle door het OM genomen beslissingen in 2017 ging het in 82% om een mannelijke verdachte (t.o.v. 83% in 2007), in 15% om een vrouwelijke verdachte (dit was 14% in 2007) en in 2,6% (t.o.v. 3.1% in 2007) om een rechtspersoon (zie tabel 5.1).
Het aandeel vermogensmisdrijven in het totaal van de beslissingen OM nam toe van 28% in 2007 naar 35% in 2017. Het aandeel vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag nam in deze periode af van 15% naar 11%), hetzelfde gold voor de economische delicten (van 8 naar 6%) en verkeersmisdrijven (van 18 naar 15%). Het aandeel gewelds- en seksuele misdrijven lag in 2017 (20%) op hetzelfde niveau als in 2007. Het aandeel drugs-gerelateerde misdrijven nam toe van 6% in 2007 tot 7% in 2017 (zie tabel 5.3).

[1] In dit hoofdstuk staan zaken van de strafrechter centraal. We noemen dit misdrijfzaken, maar die term is niet geheel correct. Een heel specifiek deel van de misdrijven (stroperij en enkele milieu- en drugsdelicten) wordt door de sector kanton behandeld (in aantallen een zeldzaamheid). Daarnaast worden sommige overtredingen (landloperij, bedelarij, in de economische sfeer of in combinatie met misdrijven) door de sector straf behandeld.

Figuur 5.1 Bij het OM ingeschreven misdrijfzaken en beslissingen door het OM naar delict

* Voorlopige cijfers.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 5.2 en 5.3.

Bron: WODC

In 2017 schreef het Openbaar Ministerie 97.000 dagvaardingen uit, 33% minder dan in 2007. Het percentage dagvaardingen van alle door het OM behandelde misdrijfzaken is in 2017 53%. Het OM doet dus bijna de helft van alle misdrijfzaken zelf af en brengt de andere helft voor de rechter.
In 2017 waren er 1.200 oproepen ter terechtzitting na verzet tegen een strafbeschikking die door het CJIB is opgelegd (zie tabel 5.4; dit is exclusief herinstroom, dus exclusief oproepen ter terechtzitting na verzet tegen een strafbeschikking die door het OM zelf is opgelegd).

Het aantal opgelegde strafbeschikkingen is, sinds de invoering van de wet OM-afdoening in 2008, fors gestegen tot en met 2012 (45.300) en daalde vervolgens tot en met 2015 (30.700). In 2017 was het aantal strafbeschikkingen weer iets hoger op 31.700. De strafbeschikking bestaat in 2017 in het merendeel van de gevallen uit een geldboete (27.600) of een taakstraf (3.100)[2] en wordt het vaakst opgelegd voor een verkeersmisdrijf (27%) of een vermogensmisdrijf (24%). Het aandeel van economische misdrijven in de periode 2009-2017 nam toe van 7% naar 15% (zie tabel 5.4 en tabel 5.8).
In de periode 2007-2017 daalde daarentegen het aantal transacties[3] met 87% van 68.000 tot 8.800. De voorwaarde 'taakstraf' komt in 2017 het meest voor (4.900), gevolgd door 'betaling geldsom' (3.000) (zie tabel 5.4). Transacties werden in 2017 het vaakst aangeboden voor vermogensmisdrijven (37%) (zie tabel 5.5).

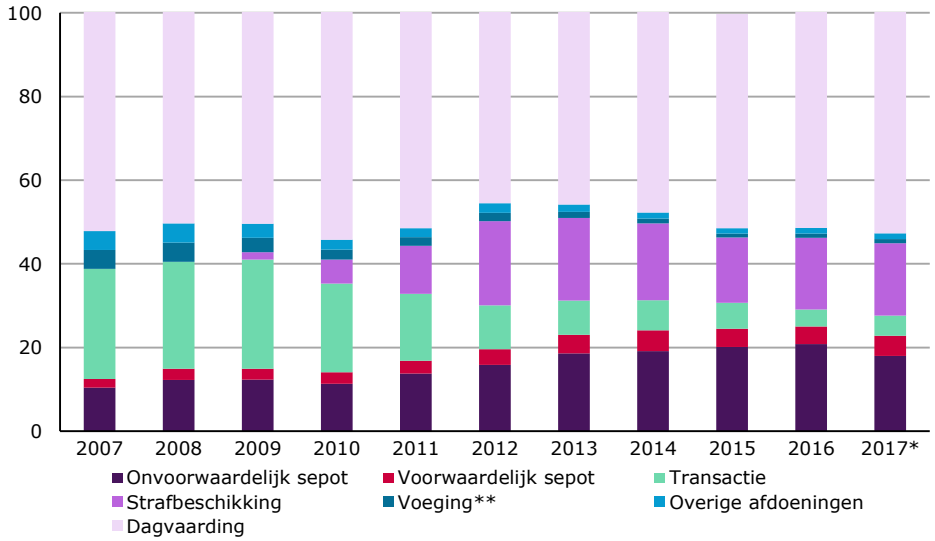
[2] Het totale aantal straffen bij strafbeschikkingen kan hoger uitkomen dan het totale aantal opgelegde strafbeschikkingen, omdat de strafbeschikking kan bestaan uit een combinatie van straffen (bijvoorbeeld geldboete met een taakstraf). Alle straffen worden apart geteld.

[3] Het totale aantal voorwaarden bij transacties kan hoger uitkomen dan het totale aantal transacties, omdat de transactie kan bestaan uit een combinatie van voorwaarden (bijvoorbeeld een geldsom in combinatie met een taakstraf). Alle voorwaarden worden apart geteld.

Het totale aantal onvoorwaardelijke sepots (technische, beleids- en administratieve sepots) steeg tussen 2007 en 2013 sterk van 26.900 naar 39.800, een stijging van ongeveer 48%. Na 2013 bleef dit aantal stabiel tot en met 2016, daarna volgde in 2017 een daling van ongeveer 18% tot 33.000. Van het totale aantal onvoorwaardelijke sepots in 2017 was 39% een beleidssepot, 53% een technisch sepot en 8% een administratief sepot. Het aantal technische sepots steeg in de periode 2007-2013 na wat schommelingen tot 22.700, maar nam daarna af tot 17.500 in 2017. Het totale aantal onvoorwaardelijke beleidssepots nam van 2007 tot en met 2016 toe van 10.000 naar ongeveer 19.000, maar daalde in 2017 tot 13.000; ten opzichte van 2007 gaat het om een stijging van 27%. Het aantal voorwaardelijke beleidssepots steeg tussen 2007 en 2017 met 64% van 5.300 tot 8.700. De aantallen voegingen ter berechting (1.800) en ad informandum (60) komen alleen voor in COMPAS waarin de complexe zaken nog worden geregistreerd. Sinds 2008 daalde de aantallen sterk maar ze zijn de laatste drie jaar betrekkelijk constant.[4]

Naast de bovenstaande afdoeningswijzen werden in GPS in 2017 nog 660 zaken administratief afgehandeld (zie figuur 5.2 en tabel 5.4).

Figuur 5.2 Percentage OM-beslissingen bij misdrijfzaken naar soort beslissing

* Voorlopige cijfers.

** Ter berechting en ad informandum.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 5.4.

Bron: WODC

5.2 Misdrijfzaken tegen minderjarige verdachten

Ingeschreven zaken tegen minderjarigen

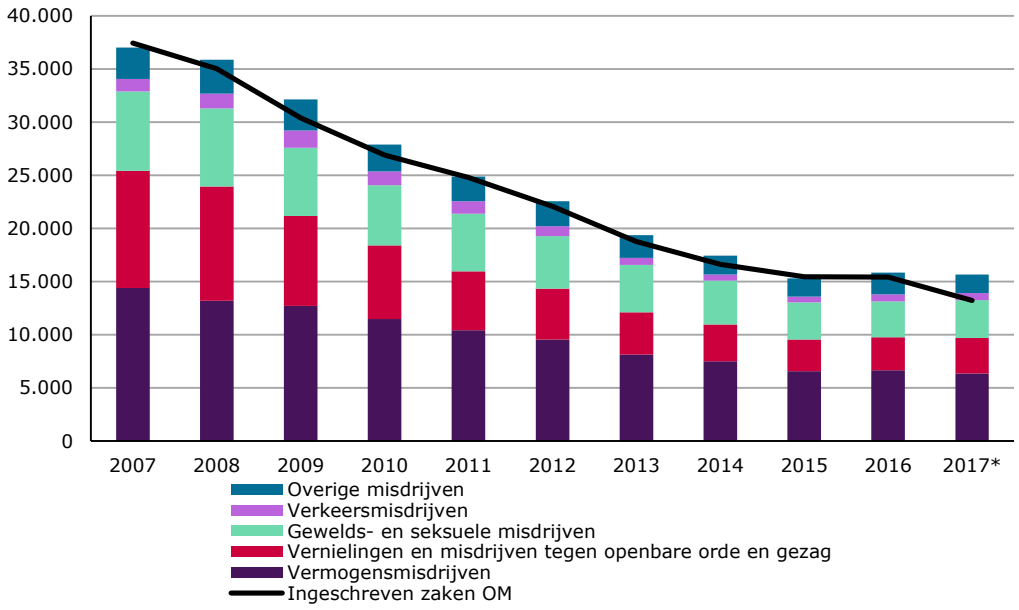
In 2007 werden 37.400 misdrijfzaken tegen minderjarigen ingeschreven. Daarna daalde dit aantal met 65% tot 13.200 in 2017 (zie figuur 5.3).

[4] Zaken kunnen ook ter zitting door de rechter worden samengevoegd met een andere zaak. Omdat dit een rechterlijke beslissing betreft, worden deze voegingen hier niet meegenomen. Het totale aantal voegingen is daardoor in werkelijkheid hoger dan het hier genoemde aantal (zie ook bijlage 3).

Het aandeel minderjarige verdachten ten opzichte van het totaal is gedaald tussen 2007 en 2017: voor jongens van 11,4% naar 6,5% en voor meisje van 2,4% naar 1,2%. Het aandeel vrouwelijke verdachten op het totaal van de minderjarige verdachten lag in de periode 2007-2013 vrij constant rond de 17% maar daalde daarna naar 15% (zie tabel 5.1).
Bij de ingeschreven misdrijfzaken tegen minderjarigen nam het aandeel vermogensmisdrijven toe tot 37% tot 41% in 2017. Het aandeel vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag nam af van 30% tot 20% en het aandeel gewelds- en seksuele misdrijven nam licht toe van 21% tot 23% (zie tabel 5.10).

Beslissingen door het OM tegen minderjarigen
In 2017 was het aantal beslissingen door het OM tegen minderjarigen 15.600 (zie figuur 5.3). Dit is een afname van 58% ten opzichte van 2007 (zie tabel 5.11).

Figuur 5.3 Bij het OM ingeschreven misdrijfzaken en beslissingen door het OM naar delict bij misdrijfzaken tegen minderjarige verdachten

* Voorlopige cijfers.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 5.10 en 5.11.

Bron: WODC

Het aantal uitgebrachte dagvaardingen tegen minderjarigen in 2017 was 6.200. Dit is 60% minder dan het aantal dagvaardingen in 2007 (zie tabel 5.12).

De strafbeschikking[5] komt bij de minderjarigen voor het eerst in 2009 voor. In 2017 legde het OM 380 strafbeschikkingen op. Vrijwel alle strafbeschikkingen bestonden uit een geldboete.[6]

Het aantal transacties[7] nam in de periode 2007-2017 met 74% af: van 12.900 tot 3.300. Hierbij moet worden aangetekend dat er voor het eerst in 2017 weer een

[5] Zie noot 2.

[6] Op dit moment worden bij minderjarigen voornamelijk geldboete-strafbeschikkingen uitgevaardigd. Modaliteiten zoals een taakstraf komen bijna niet voor.

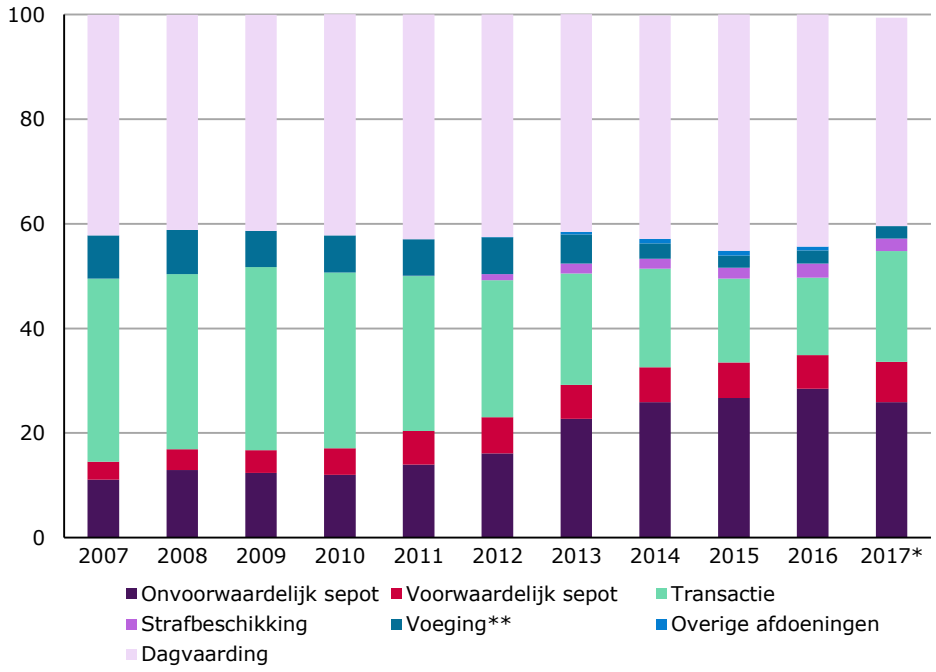
[7] Zie noot 3.

stijging te zien is in de aantallen na een lange periode van daling. De voorwaarde taakstraf komt in 2017 het meest voor (2.700 in 2017). De transactie met als aanbod het betalen van een geldsom wordt bij minderjarigen minder vaak toegepast, namelijk 220 keer in 2017 (zie tabel 5.12). In 2017 werd de transactie het vaakst aangeboden voor een vermogensmisdrijf (in ca. 39% van de gevallen) (zie tabel 5.13).

Van alle in 2017 genomen OM-beslissingen tegen minderjarigen waren er 4.000 (26%) zaken met een onvoorwaardelijk sepot. Van de onvoorwaardelijke sepots was 43% een beleidssepot, 44% een technisch sepot en 13% een administratief sepot.

Het aantal voorwaardelijke beleidssepots nam toe van 1.260 in 2007 tot 1.600 in 2011. Vanaf 2012 daalde dit aantal weer en kwam het in 2017 met een aantal van 1.200 net onder het niveau van 2007. Het aandeel voorwaardelijke beleidssepots bij minderjarigen nam sinds 2007 toe van 3,4% naar 7,7% in 2017 (zie figuur 5.4).

Figuur 5.4 Percentage OM-beslissingen bij misdrijfzaken tegen minderjarige verdachten naar soort beslissing

* Voorlopig cijfer.

** Ter berechting en ad informandum.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 5.12.

Bron: WODC

6 Berechting

M.E.Vink en S.W. van den Braak

- In 2017 deed de rechter 93.000 misdrijfzaken af, 29% minder dan in 2007 en 2% minder dan in 2016. Vermogensmisdrijven en gewelds- en seksuele misdrijven vormden samen meer dan de helft van de zaken (57%).
- In 89% van de misdrijfzaken sprak de rechter een schuldigverklaring uit in 2017, tegen 93% in 2007. Het percentage vrijspraken nam toe van 7% in 2007 naar 10% in 2017.
- In 2017 werden er in totaal 102.000 straffen opgelegd. De vrijheidsstraf was in 2017 de meest opgelegde straf, gevolgd door de taakstraf. Het aantal vrijheidsstraffen inclusief jeugddetenties lag in 2017 op 37.000, 14% lager dan in 2007 en iets hoger (1%) dan in 2016. Het aantal taakstraffen nam ten opzichte van 2007 met 26% af tot 32.000 in 2017. Het aantal geldboetes is ten opzichte van 2007 meer dan gehalveerd, maar constant gebleven ten opzichte van 2016.
- Het aantal afgedane misdrijfzaken tegen minderjarigen daalde ten opzichte van 2007 met 59% tot 5.500. In 2017 vormden vermogensmisdrijven net iets minder dan de helft hiervan (45%).
- In 87% van de misdrijfzaken tegen minderjarigen sprak de rechter een schuldigverklaring uit in 2017 (dit was 92% in 2007). Het percentage vrijspraken nam in de periode 2007-2017 toe van 7% tot 12%.
- In 2017 werden er in totaal 5.300 straffen tegen minderjarigen opgelegd. De taakstraf was in 2017 de meest opgelegde straf. Het aantal jeugddetenties tegen minderjarigen is in de periode 2007-2017 met 77% afgenomen (naar 940 in 2017) en het aantal taakstraffen met 62% (naar 4.100 in 2017).

	2007	2016	2017
Afdoeningen door de rechter totaal	131.000	95.000	93.000
w.o. schuldigverklaringen	122.000	83.000	83.000
en vrijspraken	8.800	10.000	9.100
Straffen opgelegd door de rechter totaal	161.000	100.000	102.000
w.o. vrijheidsstraffen[a]	42.000	36.000	37.000
en taakstraffen[b]	44.000	33.000	32.000
en geldboetes	51.000	23.000	23.000
Afdoeningen in zaken tegen minderjarigen	13.000	5.600	5.500
w.o. schuldigverklaringen	12.000	4.800	4.800
en vrijspraken	950	740	660
Straffen door de rechter opgelegd tegen minderjarigen	16.000	5.300	5.300
w.o. jeugddetenties	4.100	960	940
en taakstraffen[b]	11.000	4.000	4.100

[a] Het gaat hier om (deels) onvoorwaardelijke en voorwaardelijke gevangenisstraffen, hechtenissen, militaire detenties en jeugddetenties.

[b] Het betreft werkstraffen en leerstraffen. In één zaak kan zowel een werkstraf als een leerstraf worden opgelegd; deze worden dan beiden als een (aparte) taakstraf geteld.

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels

opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

6.1 Berechting in eerste aanleg van alle verdachten

In 2017 lag het aantal misdrijfzaken[1] dat de rechter afdeed op 93.000. Dit is een afname van 29% ten opzichte van 2007. In 2010 was de grootste daling: er zijn in dat jaar 13% minder zaken afgedaan dan in het voorgaande jaar.

Het aantal door de kinderrechter afgedane misdrijfzaken laat ten opzichte van 2007 een grote daling zien (-62%), terwijl de meervoudige kamer 4% meer zaken afhandelde dan in 2007. Het aantal door de politierechter afgehandelde zaken daalde met 29%. In 2017 handelde de politierechter 82% van alle misdrijfzaken af, ongeveer evenveel als in 2007. De meervoudige kamer nam 13% in behandeling (tegen 9% in 2007) en de kinderrechter 5% (tegen 9% in 2007).

Van alle berechte personen in 2017 was 87% man, 13% vrouw en minder dan 1% rechtspersoon. Het aantal berechte rechtspersonen daalde met 55% ten opzichte van 2007. In 2017 was 6% van alle berechte personen minderjarig, tegenover 10% in 2007 (zie tabel 6.1).

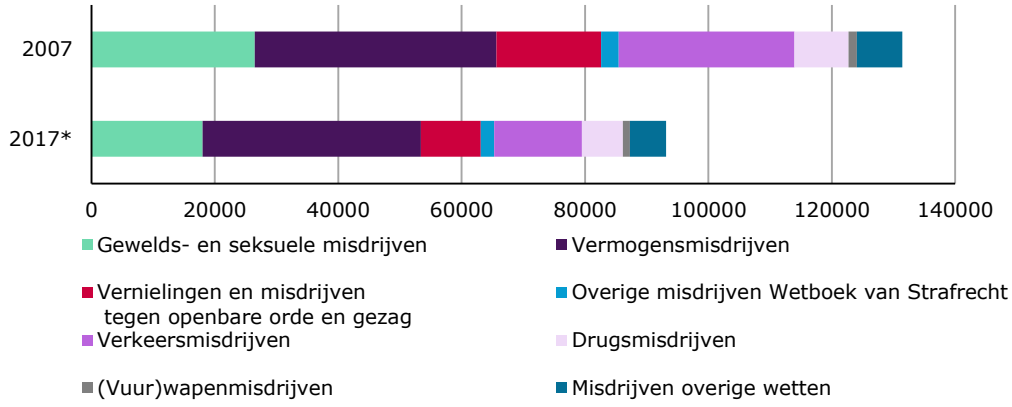
In 2017 zijn er 2% minder zaken door de rechter afgedaan dan in 2016. In 2017 zijn er ongeveer evenveel schuldigverklaringen uitgesproken als in 2016. Het aantal vrijspraken is ten opzichte van 2016 met 11% gedaald, ontslagen van rechtsvervolging met 20% en de overige uitspraken met 33%.

Sinds de invoering van de Wet OM-afdoening op 1 februari 2008, is het voor het Openbaar Ministerie (OM) mogelijk om strafbeschikkingen op te leggen. Een succesvol geëxecuteerde strafbeschikking komt niet meer bij de rechter.

Afgedane zaken naar misdrijftype
De meeste misdrijfzaken die de rechter in eerste aanleg in 2017 afhandelde, waren zaken met vermogensmisdrijven (35.000) en gewelds- en seksuele misdrijven (18.000) (zie figuur 6.1). Vergeleken met 2007 nam het aandeel van de vermogensmisdrijven toe (van 30% naar 38%) en van de gewelds- en seksuele misdrijven licht af (van 20% naar 19%). Het aandeel verkeersmisdrijven nam af van 22% naar 15%. Het gaat hier vooral om rijden onder invloed; dit aandeel nam af van 17% naar 10% van het totale aantal afgedane misdrijfzaken (zie tabel 6.2). Rijden onder invloed is het eerste misdrijf dat al in 2008 voor afhandeling met een strafbeschikking in aanmerking kwam. Het aantal afgedane verkeersmisdrijven kwam in 2017 uit op 14.000, 50% minder dan in 2007, maar 13% meer dan in 2016. Dit komt ten opzichte van 2016 vooral door een toename van rijden onder invloed (19%), ten opzichte van 2007 is rijden onder invloed juist afgenomen (-58%).

[1] In dit hoofdstuk staan zaken van de strafrechter centraal. We noemen dit misdrijfzaken, maar die term is niet geheel correct. Een heel specifiek deel van de misdrijven (stroperij en enkele milieu- en drugsdelicten) wordt door de sector kanton behandeld (in aantallen een zeldzaamheid). Daarnaast worden sommige overtredingen (landloperij, bedelarij, in de economische sfeer of in combinatie met misdrijven) door de sector straf behandeld (in 2016 1,3% van de rechtbankstrafzaken; bron PaG).

Figuur 6.1 Afdoeningen door de rechter tegen alle verdachten naar soort misdrijf, 2007 en 2017

* Voorlopige cijfers.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 6.2.

Bron: WODC

Soort uitspraak en sancties

In 2017 verklaarde de rechter in 89% van de afgedane zaken de verdachte schuldig, 4 procentpunt minder dan in 2007 (toen was dit 93%). Het aantal en aandeel schuldigverklaringen met strafoplegging daalt sinds 2007, maar laat in het laatste jaar een stijging zien (het aandeel is 87% in 2017 ten opzichte van 85% in 2016). Het aantal en aandeel schuldigverklaringen zonder strafoplegging liet vanaf 2011 een stijging zien, maar is sinds 2016 aan het dalen (2% van het totale aantal afgehandelde zaken in 2017 ten opzichte van 3% in 2016). Bijna 10% van de verdachten werd in 2017 vrijgesproken en minder dan 1% werd ontslagen van rechtsvervolging (zie tabel 6.1).

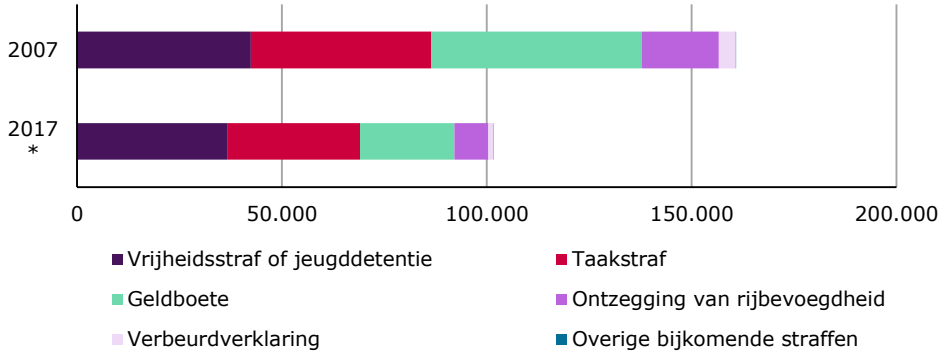
Het hoogste percentage schuldigverklaringen in 2017 hadden zaken met verkeersmisdrijven (95%) en (vuur)wapenmisdrijven (91%) (zie tabel 6.2 en 6.3). Het laagste aantal schuldigverklaringen hadden zaken met misdrijven tegen overige wetten (79%).

Doorgaans volgen op een schuldigverklaring één of meer sancties (straffen of maatregelen). In 2017 was het aantal opgelegde straffen 1,25 keer hoger dan het aantal schuldigverklaringen met strafoplegging. Het totale aantal opgelegde straffen daalde in de periode 2007-2017 met 37% tot 102.000 (zie tabel 6.5). In 2017 werd bij 84% van de schuldigverklaringen met strafoplegging een enkelvoudige hoofdstraf (vrijheidsstraf of jeugddetentie, geldboete, of taakstraf) opgelegd. Bij 15% werd een combinatie van hoofdstraffen opgelegd. In de helft van de gevallen was dit een combinatie van een voorwaardelijke vrijheidsstraf of jeugddetentie, en een taakstraf (zie tabel 6.5).

Van het totale aantal door de rechter opgelegde straffen in 2017 was 36% een vrijheidsstraf of jeugddetentie, 32% een taakstraf (leer- of werkstraf) en 23% een geldboete (allen al dan niet in combinatie met een andere straf). Tussen 2007 en 2017 daalde het aantal vrijheidsstraffen en jeugddetenties met 14% van 42.000 naar 37.000 (zie figuur 6.2). In 2007 werden er nog 44.000 taakstraffen opgelegd, in 2017 was dat gedaald tot 32.000 (zie figuur 6.2). Het aantal geldboetes is sinds

2007 meer dan gehalveerd, van 51.000 naar 23.000 in 2017 (zie figuur 6.2). Ten opzichte van 2016 is het aantal geldboetes constant gebleven.

Figuur 6.2 Afdoeningen door de rechter tegen alle verdachten naar soort straf, 2007 en 2017

* Voorlopige cijfers.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 6.5.

Bron: WODC

Het aandeel vrijheidsstraffen en jeugddetenties in het totaal van opgelegde straffen is in de periode 2007-2017 gestegen van 26% naar 36%. Minder dan de helft (44%) was in 2017 geheel onvoorwaardelijk, ongeveer een derde (32%) geheel voorwaardelijk en bijna een kwart (24%) bestond uit een onvoorwaardelijk én een voorwaardelijk deel. Het aantal (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (inclusief jeugddetenties), bedraagt bijna 25.000 in 2017, dit is 68% van het totaal (zie tabel 6.5).

Meer dan de helft van de 24.000 (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (dit is exclusief jeugddetenties) werd in 2017 opgelegd voor vermogensmisdrijven (57%). Daarnaast werd 16% van de vrijheidsstraffen opgelegd voor gewelds- en seksuele misdrijven en 9% voor drugsmisdrijven (zie tabel 6.6). Ruim de helft (53%) van de door de rechter opgelegde (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (ook weer exclusief jeugddetenties) had een duur van minder dan één maand. In 2007 was dit nog een stuk lager (29%). Een vijfde (20%) had een duur tussen één en drie maanden en 11% had een duur tussen drie en zes maanden. Het aandeel langdurige vrijheidsstraffen (drie jaar en langer) lag op 3% (zie tabel 6.9). Het aantal opgelegde detentiejaren[2] in (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (exclusief jeugddetenties) bedroeg 7.100 in 2017, 25% minder dan in 2007 (zie tabel 6.10). De gemiddelde detentieduur voor deze straffen was 110 dagen in 2017, 24% minder dan in 2007 (145 dagen) (zie tabel 6.11).

Van de ruim 23.000 in 2017 opgelegde geldboetes was 84% (deels) onvoorwaardelijk en 16% geheel voorwaardelijk. In de periode 2007-2017 nam het aandeel geldboetes in het totale aantal opgelegde sancties af van 32 naar 23% (zie tabel 6.5). Van alle 19.000 (deels) onvoorwaardelijke geldboetes werd in 2017 40% opgelegd voor verkeersmisdrijven, in 2007 was dit nog 49% (zie tabel 6.7).

[2] Berekend op basis van de opgelegde strafduur van het onvoorwaardelijke deel, waarbij het deel dat op grond van de VI-regeling niet wordt uitgezeten, van de strafduur is afgetrokken.

In 2017 werden 32.000 taakstraffen (leer- of werkstraffen) opgelegd, ruim een kwart minder dan in 2007 (toen werden er 44.000 taakstraffen opgelegd). Van deze taakstraffen werd 69% geheel onvoorwaardelijk en 13% geheel voorwaardelijk opgelegd; 18% bestond uit een onvoorwaardelijk en een voorwaardelijk deel. In 2007 lag dit op respectievelijk 78%, 9% en 13% (zie tabel 6.5). Bijna de helft (48%) van alle 28.000 in 2017 door de rechter opgelegde (deels) onvoorwaardelijke taakstraffen had een duur van minder dan 41 uur, bijna een kwart (23%) duurde langer dan 80 uur (zie tabel 6.9). Van de 28.000 zaken waarin in 2017 een (deels) onvoorwaardelijke taakstraf (een leer- of werkstraf, of een combinatie daarvan) werd opgelegd, was in 37% sprake van een vermogensmisdrijf en in 24% van gewelds- of seksuele misdrijven (zie tabel 6.8[3]).

De ontzegging van de rijbevoegdheid werd in 2017 ruim 8.200 keer opgelegd en was daarmee de meest opgelegde bijkomende straf. Dat is 56% minder dan in 2007[4] (zie figuur 6.2).

Naast straffen kunnen er ook maatregelen worden opgelegd door de rechter. Het grootste deel daarvan zijn schadevergoedingen (13.000 in 2017) (zie tabel 6.5). Tbs werd ruim 200 keer opgelegd (zie tabel 6.5).

6.2 Berechting in eerste aanleg van minderjarige verdachten

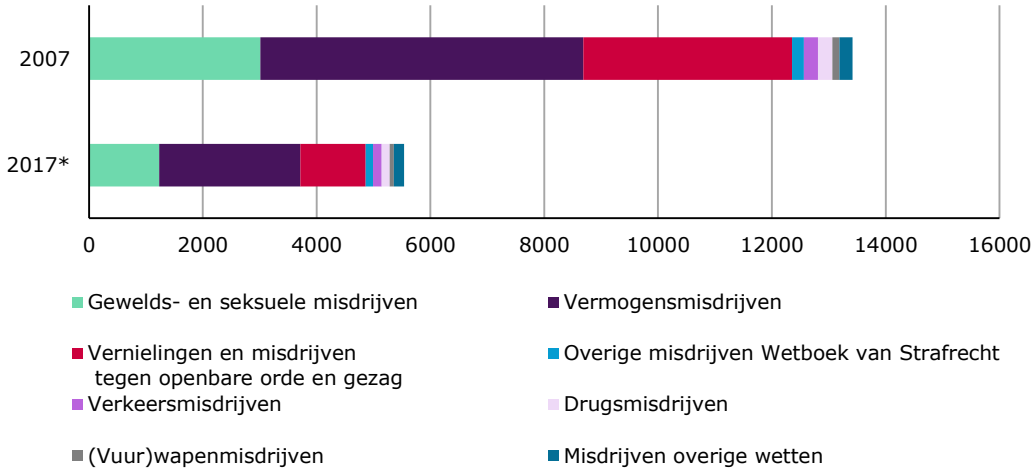
In de periode 2007-2017 is het aantal door de rechter afgedane misdrijfzaken tegen minderjarigen met 59% gedaald tot 5.500 in 2017 (zie tabel 6.12). Ten opzichte van 2016 is dit aantal ongeveer gelijk gebleven (-1%). Het aandeel meisjes daalde van 14% in 2007 naar 12% in 2017 (zie tabel 6.1).

Afgedane zaken bij minderjarigen naar misdrijftype
De misdrijfzaken die de rechter in 2017 in eerste aanleg afhandelde, hadden hoofdzakelijk betrekking op vermogensmisdrijven (45%), vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag (21%) en gewelds- en seksuele misdrijven (22%). Ter vergelijking: in 2007 was 42% van de misdrijfzaken een vermogensmisdrijf, 27% een vernieling of misdrijf tegen openbare orde en gezag en 22% een gewelds- of seksueel misdrijf. In totaal werden 2.500 vermogensmisdrijven in 2017 afgedaan, tegenover 5.700 in 2007 (zie figuur 6.3).

[3] In deze tabel worden zaken geteld, geen straffen. Zaken waarin zowel een leer- als werkstraf is opgelegd, worden hierin maar één keer geteld. Daarom komt het totale aantal taakstraffen in deze tabel iets lager uit dan in tabel 6.9.

[4] Naast de verminderde instroom aan misdrijfzaken, speelt de invoering van de strafbeschikking hier waarschijnlijk een rol. De gefaseerde invoering van de strafbeschikking startte met de strafbeschikking voor rijden onder invloed (betaling geldsom en/of ontzegging van de rijbevoegdheid).

Figuur 6.3 Afdoeningen door de rechter tegen minderjarigen naar soort misdrijf, 2007 en 2017

* Voorlopige cijfers.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 6.12.

Bron: WODC

Soort uitspraak en sancties

Het percentage schuldigverklaringen is afgenomen van 92% in 2007 naar 87% in 2017. In 12% van alle afgedane misdrijfzaken kwam de rechter tot vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging. In 2007 was dit nog 7% (zie tabel 6.13). Het percentage schuldigverklaringen zonder strafoplegging is gestegen van 2% in 2007 tot 5% in 2017. Toch worden er bij de meeste schuldigverklaringen wel één of meerdere sancties opgelegd (zie tabel 6.13). In 2017 werd bij 89% van de schuldigverklaringen met strafoplegging een enkelvoudige hoofdstraf (vrijheidsstraf of jeugddetentie, geldboete, of taakstraf) opgelegd (dit was 78% in 2007). Bij 10% werd een combinatie van hoofdstraffen opgelegd (dit was 20% in 2007). In de meeste gevallen ging het hierbij om een combinatie van een vrijheidsstraf of jeugddetentie en een taakstraf (zie tabel 6.16).

Het totale aantal opgelegde straffen daalde in de periode 2007-2017 met 66% tot 5.300 (zie tabel 6.16). Het aantal jeugddetenties nam met 77% af naar 940 in 2017. In dat jaar legde de rechter 4.100 taakstraffen (leer- of werkstraffen) op, een daling van 62% vergeleken met 2007 (zie figuur 6.4). Daarmee was in 2017 77% van alle straffen tegen minderjarigen een taakstraf en 17% een jeugddetentie. Geldboetes worden weinig opgelegd: in 2017 in totaal 175 keer. Dit was 3% van alle opgelegde straffen aan minderjarigen (zie figuur 6.4 en tabel 6.16).

Van de opgelegde jeugddetenties was in 2017 bijna een kwart geheel voorwaardelijk (24%) en was ruim drie kwart (deels) onvoorwaardelijk (76%). Het aantal (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties is afgenomen tot 640 (zie tabel 6.16 en 6.17). In 2017 werd 67% van al deze (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties opgelegd voor vermogensmisdrijven en 20% voor gewelds- en seksuele misdrijven. In de periode 2007-2017 nam het aandeel (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties voor vermogensmisdrijven toe van 63% naar 67%, waaronder voor diefstal of inbraak met geweld van 29% naar 34%. Het aandeel (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties voor vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag nam in de

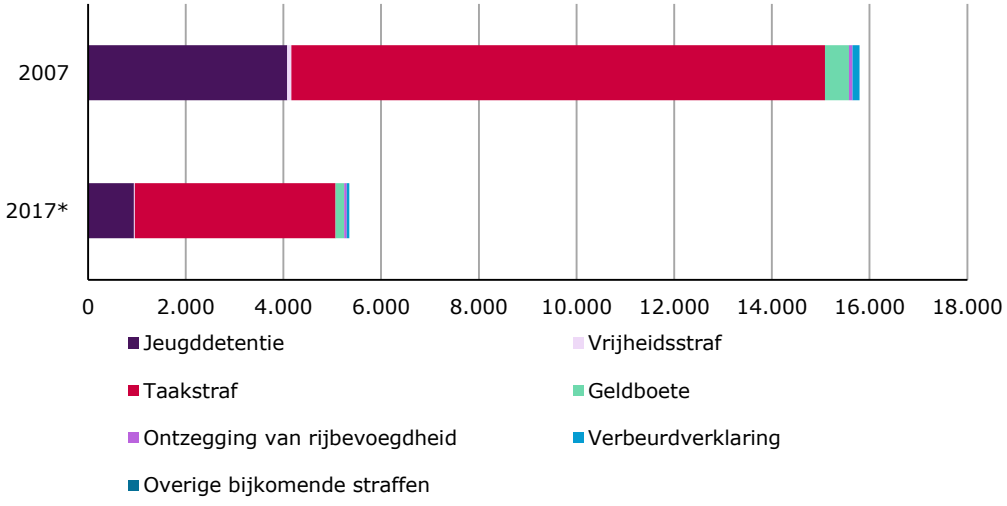
periode 2007-2017 af van 12% naar 8%. Binnen deze categorie is vooral een daling te zien bij openlijk geweld: van 8% naar 3% (zie tabel 6.17). Meer dan de helft (59%) van de opgelegde (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties had in 2017 een strafduur van minder dan twee maanden; 9% duurde zes maanden of langer (zie tabel 6.18). Het totale aantal detentiejaren lag op 120 jaren en de gemiddelde detentieduur lag op tachtig dagen in 2017 (zie tabellen 6.21 en 6.22).

De meeste van de 115 (deels) onvoorwaardelijke geldboetes werden in 2016 opgelegd voor vermogens- (35%) en verkeersmisdrijven (26%) (zie tabel 6.20). De boetebedragen in misdrijfzaken tegen minderjarigen liggen beduidend lager dan in misdrijfzaken tegen alle verdachten. In 2017 lag 65% van de boetebedragen lager dan €200 (zie tabel 6.18).

De taakstraf (leer- of werkstraf) was in 2017 de meest opgelegde straf (77% van alle straffen). In 2007 lag dit iets lager (69%). In 2017 had van de 3.000 door de rechter opgelegde (deels) onvoorwaardelijke taakstraffen 71% een duur korter dan 41 uur. Het aandeel langdurige taakstraffen (langer dan 120 uur) lag op 3% (zie tabel 6.18). Van de zaken waarin in 2017 een taakstraf (een leer- of werkstraf, of een combinatie daarvan) werd opgelegd, was in bijna de helft (47%) sprake van een vermogensmisdrijf (zie tabel 6.19[5]).

Het aantal opgelegde bijkomende straffen aan minderjarigen is in 2017 ruim 100 (zie tabel 6.16). De meest voorkomende maatregel was in 2017 de schadevergoeding (1.400). De maatregel 'plaatsing in een inrichting voor jeugdigen' (de PIJ-maatregel) wordt sinds 2007 steeds minder vaak toegepast, in 2007 was dit 205 keer en in 2017 50 keer (zie tabel 6.16).

Figuur 6.4 Afdoeningen door de rechter tegen minderjarigen naar soort straf, 2007 en 2017

* Voorlopige cijfers.

Voor corresponderende cijfers zie tabel 6.16.

Bron: WODC

[5] In deze tabel worden zaken geteld, geen straffen. Zaken waarin zowel een leer- als werkstraf is opgelegd, worden hierin maar één keer geteld. Daarom komt het totale aantal taakstraffen in deze tabel iets lager uit dan in tabel 6.18.

7 Tenuitvoerlegging van sancties

S.N. Kalidien

- De instroom van de ten uitvoer te leggen *vrijheidsbenemende* sancties daalde overwegend tussen 2007 en 2017 in zowel het gevangeniswezen als in de JJI's. Ook het aantal opgelegde tbs-maatregelen daalde in deze periode. Ten opzichte van 2016 is er echter een sprake van een relatief lichte stijging in 2017.
- Het beeld bij de *vrijheidsbeperkende* sancties varieert: het aantal afgesloten taakstraffen door de 3RO vertoont een golfbeweging tussen 2007 en 2017: een daling tot 2011, stijging tot 2016 en vervolgens een daling in 2017. Het aantal voltooide toezichten steeg over de gehele periode tussen 2007 en 2017, terwijl het aantal afgesloten taakstraffen door de RvdK daalde. Ook het totale aantal ingeschreven Halt-verwijzingen daalde tussen 2007 en 2017.
- De tenuitvoerlegging van de *financiële sancties* door het CJIB varieert eveneens: zowel het aantal geldsomtransacties als het aantal geldboetes daalde tussen 2007 en 2017. Bij schadevergoedingsmaatregelen is er de laatste paar jaar sprake van een stabiliserende trend na een daling tussen 2007 en 2011. Het aantal ontnemingsmaatregelen vertoont een opwaartse trend de afgelopen paar jaar, na een dalende trend tussen 2007 en 2010. Het aantal strafbeschikkingen steeg fors tussen 2007 en 2014, waarna een neerwaartse trend inzette.

	2007	2016	2017
Vrijheidsbenemende sancties			
Instroom gevangeniswezen	44.000	33.000	32.000
Instroom opleggingen tbs met bevel tot verpleging[a]	185	100	105
Instroom JJI[b]	2.800	1.400	1.400
Vrijheidsbeperkende sancties			
Afgesloten taakstraffen 3RO	39.000	37.000	32.000
Voltooide toezichten 3RO	7.200	13.000	14.000
Afgesloten taakstraffen RvdK	24.000	7.300	7.100
Ingeschreven Halt-verwijzingen[c]	24.000	17.000	16.000
w.v. misdrijven	13.000	7.500	7.400
Financiële sancties CJIB			
Binnengekomen geldsomtransacties[c]	622.000	5.400	4.600
Binnengekomen strafbeschikkingen[c, d]	2.600	326.000	285.000
Binnengekomen geldboetes	46.000	20.000	19.000
Binnengekomen schadevergoedingsmaatregelen	12.000	14.000	14.000
Binnengekomen ontnemingsmaatregelen	1.700	1.300	1.700

[a] 2017 voorlopig cijfer i.v.m. na-ijleffect.

[b] Tot en met 2010 verbleven er ook civielrechtelijk geplaatsten in een JJI.

[c] Misdrijven en overtredingen. In hoofdstuk 9 wordt apart aandacht besteed aan overtredingen.

[d] 2008 i.p.v. 2007.

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

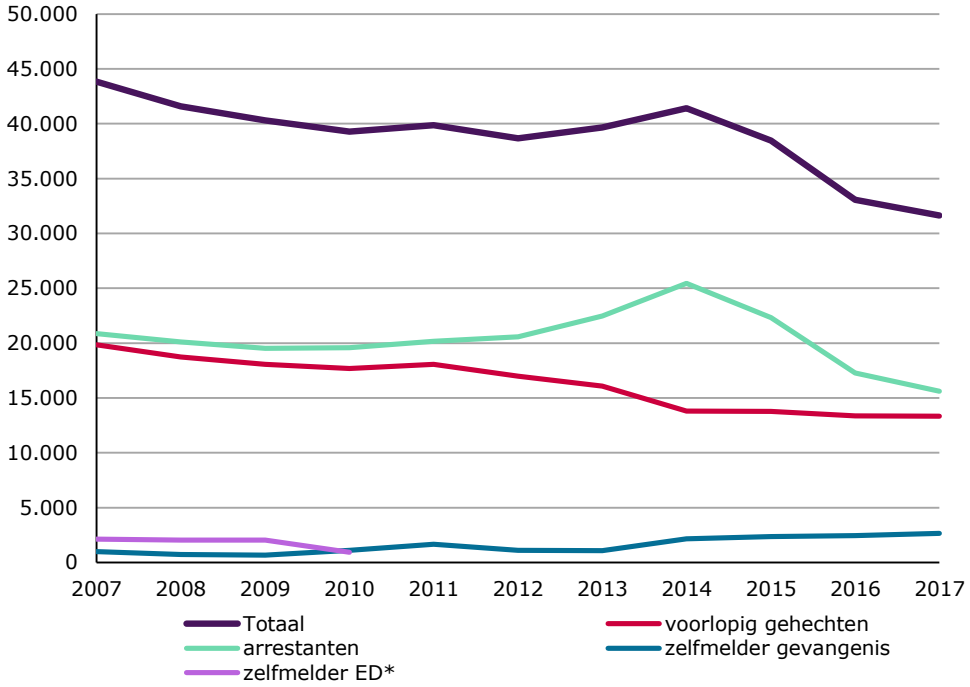
7.1 Tenuitvoerlegging van de vrijheidsbenemende sancties

Tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende sancties in het gevangeniswezen

De totale instroom[1] in het gevangeniswezen daalde tussen 2007 en 2017 van 43.800 tot 31.600.

Het aantal ingestroomde voorlopig gehechten[2] daalde in deze periode van 19.800 tot 13.300. Het aantal zelfmelders daalde tussen 2007 en 2013 van 3.100 tot 1.100, maar steeg daarna tot 2.700 in 2017 (zie figuur 7.1). Deze stijging houdt verband met een wijziging in de zelfmeldprocedure (zie DJI, 2011-2018). Het aantal veroordeelde arrestanten nam toe tot 25.400 in 2014, maar daalde daarna tot 15.600 in 2017.

Figuur 7.1 Gevangeniswezen: instroom naar categorie

* De elektronische detentie is per medio 2010 gestopt.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 7.1.

Bron: DJI

De *populatie* gedetineerden (peildatum 30 september) daalde vrijwel continu tussen 2007 en 2016, maar steeg licht in 2017 tot 9.100 gedetineerden. In 2016 telde het gevangeniswezen 8.800 gedetineerden, bijna een derde minder dan in 2007. Het

[1] Iemand kan meerdere keren in een jaar instromen.

[2] Voorlopige hechtenissen zijn strikt genomen geen sanctie, maar vallen wel onder de verantwoordelijkheid van het gevangeniswezen van DJI. Personen die op het politiebureau zijn ingesloten (inverzekeringstelling) vallen niet onder de categorie voorlopig gehechten. Voorlopig gehechten die instromen in het gevangeniswezen kunnen al vóór de zitting ontslagen worden uit voorlopige hechtenis. Ook kunnen zij veroordeeld worden tot een straf gelijk aan of korter dan het voorarrest, of uiteindelijk door de rechter niet schuldig worden verklaard. Bovendien is het mogelijk dat de rechter uiteindelijk een andere straf oplegt dan een gevangenisstraf. Dit deel van de voorlopig gehechten krijgt niet de status van veroordeelde bij DJI. Mede daarom zijn tenuitvoerleggingscijfers niet zonder meer te relateren aan straftoemetingscijfers.

aandeel vrouwen ligt de afgelopen paar jaar rond de 5%. Iets meer dan de helft van de gedetineerden was tussen 2007 en 2017 tussen de 23 en 39 jaar oud. Het aantal jongvolwassenen tussen de 18 en 22 jaar daalde van 1.800 in 2007 tot 700 in 2016, maar steeg weer licht in 2017 tot 800. Circa 15% was 50 jaar of ouder in 2017. Dit laatste percentage bedroeg nog 9% in 2007. Voor een deel is dit het gevolg van de vergrijzing van de Nederlandse samenleving (zie DJI, 2011-2018).
Het aantal voorlopig gehechten[3] daalde overwegend tussen 2007 van 5.800 tot 3.900 in 2017. Ook het aantal personen met een gevangenisstraf daalde: van 4.700 in 2007 tot 3.700 in 2017.
Een derde van de gedetineerden zat vast vanwege een vermogensmisdrijf al dan niet met geweld in 2017 en een kwart (23%) zat vast vanwege een geweldsmisdrijf. Deze percentages zijn niet wezenlijk veranderd de afgelopen jaren. Ongeveer 15% van de gedetineerden zat vast vanwege een drugsmisdrijf, ten opzichte van 19% in 2007 (zie tabel 7.2).[4]

Tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel
Het aantal opleggingen van tbs met bevel tot verpleging daalde overwegend tussen 2007 en 2016 van 185 tot bijna 100, maar liep in 2017 op tot 105 opleggingen. Het aantal opleggingen van tbs met bevel tot verpleging met een gevangenisstraf daalde van 164 in 2007 naar 80 in 2017. Het aantal tbs opleggingen met ontslag van rechtsvervolging schommelde in deze jaren tussen de 10 en 25 (zie tabel 7.4).
De *bezetting* in de forensisch psychiatrische centra (FPC's;ultimo jaar) nam van 2007 tot 2009 toe van 1.840 tot 2.010 tbs-gestelden, daarna daalde dit aantal tot 1.300 in 2017 (zie tabel 7.4). De gemiddelde leeftijd lag de afgelopen paar jaar rond 44 jaar. In 2008 was dit 40 jaar. Het aandeel vrouwen blijft op de 6% à 7% staan (zie tabel 7.5).
Het aantal tbs-passanten daalde van 130 in 2007 tot 14 in 2017 (ultimo jaar). De gemiddelde wachttijd daalde ook: van 297 dagen in 2007 tot 56 dagen in 2017 zie tabel 7.4).

Tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende sancties in de justitiële jeugdinrichtingen
Tussen 2007 en 2017 halveerde de totale strafrechtelijke instroom[5] in de JJI's van 2.800 tot 1.400. De daling zit vooral bij het aantal ingestroomde voorlopig gehechten:[6] van 2.300 tot 1.200 in 2017. De instroom van het aantal minderjarigen met een jeugddetentie[7] daalde eveneens tussen 2007 en 2016, van 420 tot 170, maar liep daarna op tot 240 jeugddetenties in 2017. Het aantal minderjarigen dat instroomde met een PIJ-maatregel[8] daalde de laatste drie jaar van 55 PIJ-maatrege-

[3] Inclusief verdachten in voorlopige hechtenis die al wel door de rechtbank in eerste aanleg zijn veroordeeld, maar van wie het vonnis nog niet onherroepelijk is. In 2017 ging het om 329 verdachten van wie het vonnis nog niet onherroepelijk was zonder dat er op dat moment al sprake was van inschrijving van de zaak bij het Gerechtshof en 959 verdachten van wie het hoger beroep al wel liep (DJI, 2018).

[4] Percentages misdrijven zijn exclusief de categorie onbekend.

[5] Een persoon kan meerdere keren instromen.

[6] Voorlopige hechtenis is strikt genomen geen sanctie (zie ook noot 3).

[7] De instroom 'jeugddetentie' betreft vooral zelfmelders voor een omgezette straf en arrestanten. De 'reguliere' jeugddetenties worden ten uitvoer gelegd in aansluiting op de voorlopige hechtenis binnen de JJI. Ook de 'reguliere' PIJ-maatregel wordt in de regel opgelegd na een voorlopige hechtenis.

[8] De instroom van PIJ'ers komt deels door de TUL van een voorwaardelijke PIJ, of instroom vanuit het gevangeniswezen. Het grootste deel van de PIJ begint vanuit de detentie zelf, na de preventieve hechtenis. De instroom van PIJ-maatregelen bevat dus niet alleen beginnende PIJ-maatregelen.

len in 2015 tot 30 in 2017 (zie tabel 7.6). Het aantal lopende PIJ-maatregelen in 2017 bedroeg 200, ten opzichte van 630 in 2007 (zie tabel 7.8).
Op 30 september 2017 telden de JJI's 420 strafrechtelijk geplaatste jeugdigen.[9] In 2007 ging het nog om 970 jeugdigen in detentie. In 2017 zat ongeveer de helft (48%) van de jeugdigen in een JJI op basis van een lang verblijf.[10] Het aandeel meisjes in een JJI schommelde tussen de 4% en 2% tussen 2007 en 2017. Het aandeel jeugdigen in een JJI van 18 jaar en ouder steeg: van 51% in 2007 tot 71% in 2017.[11] Het aandeel jeugdigen dat in een JJI zat als gevolg van een PIJ-maatregel bedroeg 43% in 2017. In 2007 ging het om 58%.[12] Het aandeel jeugdigen met een jeugddetentie schommelde in de periode 2007 en 2017 tussen de 7% en 10%, terwijl het aandeel jeugdigen in voorlopige hechtenis de afgelopen paar jaar steeg (zie tabel 7.7).[13]

7.2 Tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeperkende sancties

Tenuitvoerlegging van de taakstraf door de reclassering (3RO)
Het totale aantal door de reclassering afgesloten taakstraffen[14] is gedaald tot 32.100 taakstraffen in 2017 ten opzichte 37.300 in 2016. De taakstraffen betreffen de laatste paar jaar enkel werkstraffen, leerstraffen komen niet meer voor (zie tabel 7.10).[15] Het slagingspercentage van de afgesloten taakstraffen is 85% in 2017, en is hiermee vergelijkbaar met het slagingspercentage tussen 2007 en 2015. In het jaar 2016 was dit percentage 76% (zie figuur 7.2).
Het merendeel van de taakgestraften was man (84% in 2017). In 2007 was dit aandeel met 86% iets hoger. Een derde van de taakgestraften is ouder dan 40 jaar. Ten opzichte van 2007 is er sprake van een relatief lichte stijging van deze leeftijdsgroep. Het aandeel reclassanten tussen de 18 en 25 jaar daalde sinds 2013 van 30% tot 24% in 2017 (zie tabel 7.11).

---

[9] Met ingang van 1 januari 2010 verblijven jeugdigen met een civielrechtelijke titel niet meer in een JJI (zie DJI, 2015).

[10] Met de invoering van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen (BJJ) per 1 juli 2011 is het onderscheid tussen opvang- en behandelinrichtingen vervallen. Hiervoor in de plaats is een scheiding aangebracht op grond van kort en lang verblijf (zie DJI, 2015).

[11] Deze toename houdt deels verband met de invoering van het adolescentenstrafrecht in april 2014. Daarnaast is er door de dalende instroom van de relatief jonge jeugdigen, het versterkend effect dat de 18-minners de balans nog verder doen omslaan in de richting van een veroudering van de populatie in de JJI's (zie DJI, 2015, 2017).

[12] Vanaf de inwerkingtreding van de BJJ kan de PIJ worden opgelegd voor de duur van drie jaar. Met de inwerkingtreding van het adolescentenstrafrecht op 1 april 2014 kan de PIJ-maatregel alleen nog worden opgelegd als er sprake is van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestesvermogens. Daarnaast is het mogelijk geworden om de PIJ-maatregel na zes jaar om te zetten in een tbs-maatregel indien de jeugdige nog steeds een gevaar is voor de samenleving (DJI, 2015). Bijkomend is dat iedere PIJ-maatregel nu één jaar voorwaardelijk kent. En daarmee maximaal zeven jaar wanneer iemand zich na zes jaar niet aan de voorwaarden houdt.

[13] Zie voor een (verdere) duiding van de ontwikkelingen in de JJI's de publicatie *DJI in getal 2013-2017* (DJI, 2018).

[14] Een klein deel van de taakstraffen dat ten uitvoer is gelegd, is naar aanleiding van een overtreding (circa 5%; bron: WODC/SKM).

[15] Deze daling is het gevolg van de inwerkingtreding van de Wet voorwaardelijke sancties op 1 april 2012. Met de invoering van deze wet is de leerstraf opgeheven als zelfstandige taakstraf. In de plaats daarvan gaat de leerstraf op in de voorwaardelijke straf als bijzondere voorwaarde.

Tenuitvoerlegging toezichten en gedragsinterventies door 3RO
Het aantal door de reclassering voltooide toezichten is tussen 2007 en 2017 toegenomen van 7.200 tot 13.800. Het merendeel van de toezichten (50% in 2017) werd uitgevoerd naar aanleiding van een voorwaardelijke veroordeling, een kwart naar aanleiding van een schorsing en één op de tien naar aanleiding van een penitentiair programma (PP) met of zonder elektronisch toezicht (ET) of een voorwaardelijke invrijheidstelling (VI) (zie tabel 7.12).
Het aantal opdrachten voor een gedragsinterventie[16] door de reclassering daalde tussen 2010 en 2017 van 3.400 tot 1.000 met een piek van 3.600 in 2012. In 2017 werd 73% van de opdrachten gegeven door het OM dan wel de rechter, in de overige gevallen was DJI de opdrachtgever (zie tabel 7.12).

Tenuitvoerlegging van de taakstraf door de Raad voor de Kinderbescherming
Het totale aantal door de Raad voor de Kinderbescherming afgesloten taakstraffen daalde tussen 2007 en 2017 van 23.600 tot 7.100. De werkstraffen daalden tussen 2007 en 2017 van 19.100 tot 6.300 en de leerstraffen daalden van 3.200 in 2007 tot 600 in 2017 (zie tabel 7.14).
Het percentage succesvol uitgevoerde taakstraffen daalde tussen 2008 en 2017 van 86% tot 81%, en is in 2017 vergelijkbaar met 2007 (zie figuur 7.2).

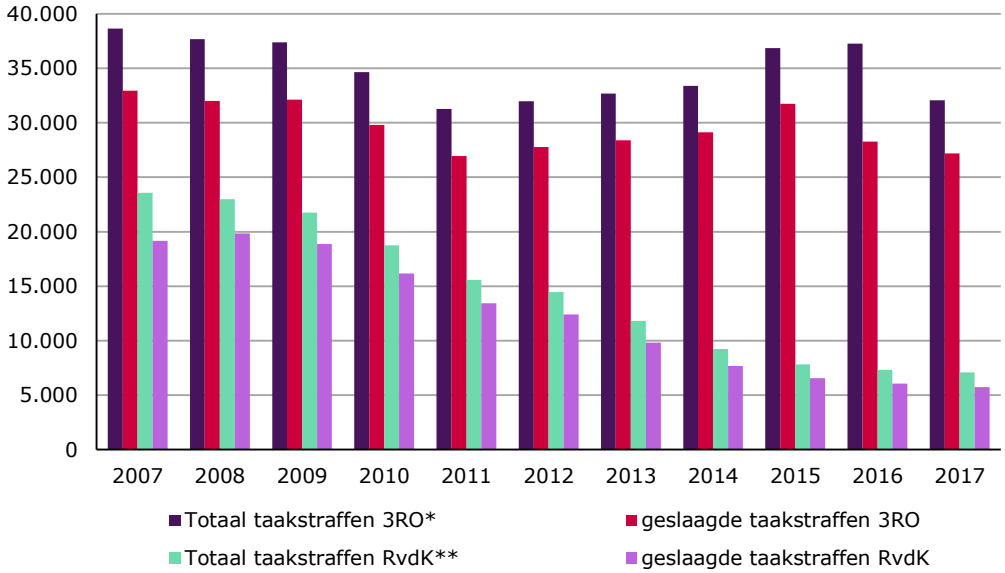
Tenuitvoerlegging van de Halt-straf[17]
Het totale aantal ingeschreven Halt-verwijzingen bedroeg 16.000 in 2017, ten opzichte van 24.100 in 2007. Bijna de helft van de ingeschreven verwijzingen betreft misdrijven (46% in 2017). Het totale aantal afgeronde Halt-straffen daalde tussen 2007 en 2017 van 24.000 tot 17.000 in 2017. Er waren in 2016 7.800 afgeronde Halt-straffen naar aanleiding van een misdrijf. Hiervan was 91% geslaagd. Het slagingspercentage is niet wezenlijk veranderd over de afgelopen jaren (zie tabel 7.15).

Tenuitvoerlegging van de jeugdreclasseringsmaatregel
Het aantal jongeren dat instroomde bij Bureau Jeugdzorg met een jeugdreclassering maatregel in 2017 was 5.600. Bij ruim 90% ging het om toezicht en begeleiding en bij 6% om individuele trajectbegeleiding. Bij nog geen 1% ging het om een overige jeugdreclasseringsmaatregel (zie tabel 7.16).

[16] Bij een reclasseringstoezicht kan sinds 2010 als bijzondere voorwaarde ook een erkende gedragsinterventie worden opgelegd.

[17] In hoofdstuk 9 wordt apart aandacht besteed aan het aantal Halt-overtredingen.

Figuur 7.2 Totaal en succesvol afgesloten taakstraffen door 3RO en de Raad voor de Kinderbescherming

* Totaal van werkstraffen en leerstraffen. Met de invoering van de Wet Voorwaardelijke sancties is de leerstraf per april 2012 komen te vervallen.

** Totaal van werkstraffen, leerstraffen en gecombineerde werk- en leerstraffen.

Voor de corresponderende gegevens zie tabel 7.10 en 7.14.

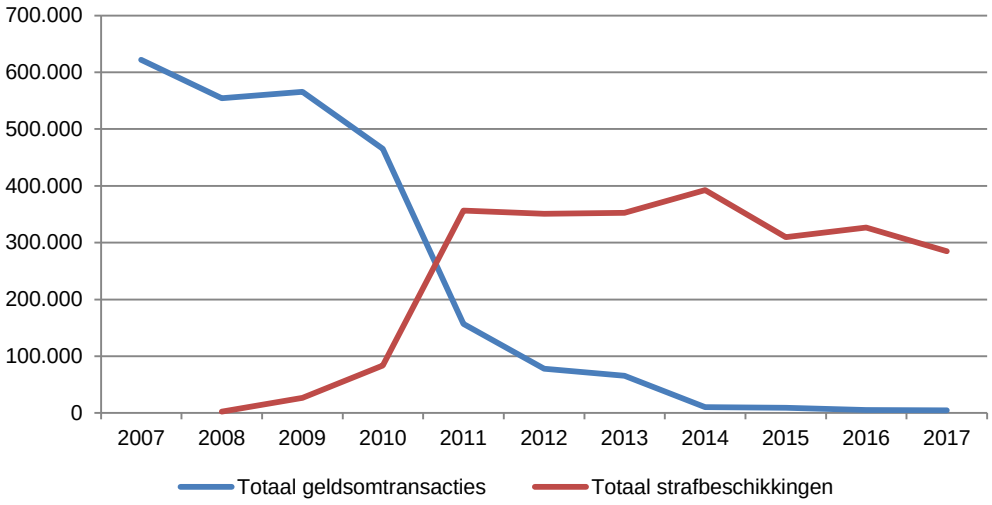
Bron: Reclassering Nederland en Raad voor de Kinderbescherming

7.3 Financiële sancties[18]

Tenuitvoerlegging van de geldsomtransactie[19]

Het totale aantal bij het CJIB binnengekomen transacties daalde fors tussen 2007 en 2017, van 621.900 tot 4.600 (zie figuur 7.3). Deze daling houdt sterk verband met de invoering van de Wet OM-afdoening (zie verderop in deze paragraaf). Sinds 2015 leverde alleen het OM nog transacties aan bij het CJIB; politietransacties en transacties aangeleverd via een overige instantie kwamen niet meer voor (zie tabel 7.17).

Figuur 7.3 Binnengekomen geldsomtransacties en strafbeschikkingen bij het CJIB*

* De cijfers betreffen misdrijven en overtredingen.

Voor de corresponderende gegevens zie tabel 7.17 en 7.18.

Bron: CJIB

Tenuitvoerlegging van de strafbeschikking[20, 21]

Terwijl het aantal geldsomtransacties fors daalde, steeg het aantal strafbeschikkingen sinds de invoering daarvan in 2008 aanzienlijk. Vanaf 2014 zette echter een dalende trend in tot 284.000 in 2017. Het merendeel van de binnengekomen straf-

---

[18] De aantallen betreffen meerder- en minderjarigen samen.

[19] De cijfers over geldsomtransacties betreffen zowel misdrijven als overtredingen. In hoofdstuk 9 wordt apart aandacht besteed aan overtredingen.

[20] Sinds de invoering van de Wet OM-afdoening in februari 2008 kan het OM een strafzaak afdoen in de vorm van een strafbeschikking. Inmiddels hebben ook buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's) van gemeenten en andere bestuurlijke instanties en politieagenten de bevoegdheid gekregen tot het opleggen van een strafbeschikking, in de vorm van respectievelijk bestuurlijke strafbeschikkingen en politiestrafbeschikkingen (zie ook hoofdstuk 9).

[21] De cijfers over strafbeschikkingen betreffen vanaf 2009 zowel misdrijven als overtredingen. In 2008 en 2009 betrof het aantal strafbeschikkingen aangeleverd door de politie alleen misdrijven (rijden onder invloed). Vanaf 2010 zijn ook overtredingen inbegrepen bij de door de politie aangeleverde strafbeschikkingen. De strafbeschikkingen aangeleverd door de parketten betreffen zowel overtredingen als misdrijven. De strafbeschikkingen aangeleverd door gemeenten en overige instanties betreffen alleen overtredingen. In hoofdstuk 9 wordt apart aandacht besteed aan overtredingen.

beschikkingen bij het CJIB is afkomstig van de politie (46% in 2017), het overgrote deel hiervan betreft echter overtredingen. Ongeveer 20% werd aangeleverd via de parketten, waarvan de helft naar aanleiding van een misdrijf. Zeven procent werd aangeleverd via de gemeenten en ruim een kwart via overige instanties. Bij zowel de gemeenten als overige instanties betreft het overtredingen. Het CJIB handelde in totaal 310.100 strafbeschikkingen af in 2017. Het merendeel hiervan werd betaald: 61% in 2017. In 2009 was dit percentage 97% (zie tabel 7.18).

Tenuitvoerlegging van de geldboete
Net als de geldsomtransacties, daalde ook het aantal geldboetes dat instroomde bij het CJIB: van 45.900 in 2007 tot 19.400 in 2017. Het CJIB handelde 21.200 geldboetes af in 2017. Hiervan werd 75% geïnd en 6% werd afgedaan met een vervangende hechtenis. Het gemiddeld te innen boetebedrag bedroeg € 1.130 in 2017, in 2007 bedroeg dit € 650. Het totaal gevorderde bedrag aan geldboetes bedroeg ruim 16 miljoen euro in 2017, ten opzichte van bijna 29 miljoen euro in 2007 (zie tabel 7.19).

Tenuitvoerlegging van de schadevergoedingsmaatregel
Het aantal aan het CJIB ter executie aangeboden schadevergoedingsmaatregelen steeg de afgelopen paar jaar, na een aanvankelijk dalende trend tussen 2007 en 2011 van 12.300 tot 10.900 maatregelen. Daarna schommelt dit aantal rond de 13.000 maatregelen. in 2011. Het aantal afgedane maatregelen in 2017 was 13.600. Het merendeel van de maatregelen werd betaald (82% in 2017). Ongeveer 15% mondde uit in vervangende hechtenis. Het gemiddelde initiële vorderingsbedrag steeg overwegend tussen 2007 en 2017. In 2017 ging het om € 2.890. In 2007 bedroeg dit € 1.550 (zie tabel 7.20).

Tenuitvoerlegging van de ontnemingsmaatregel
Het aantal ter executie aangeboden ontnemingsmaatregelen (Pluk-ze) aan het CJIB daalde tussen 2007 tot en met 2010 van 1.700 tot 1.200 maatregelen. Tussen 2011 en 2016 schommelde het aantal maatregelen tussen de 1.200 en 1.400. In 2017 steeg het aantal tot bijna 1.700 maatregelen. Het CJIB handelde ruim 1.000 maatregelen af in 2017, waarvan 89% middels betaling. Het gemiddelde initieel te vorderen bedrag varieerde tussen 2007 en 2017 van € 12.100 tot € 27.000. In 2017 ging het om € 21.900, ten opzichte van € 14.000 in 2007 (zie tabel 7.21).

8 De strafrechtsketen in samenhang

F.P. van Tulder en R.F. Meijer

- De door de politie geregistreerde criminaliteit daalde tussen 2007 en 2017 met ruim drie op de tien (-36%). Dit is in lijn met de daling in het geschatte aantal door burgers ondervonden delicten (-44%). Deze daling werkt, soms meer, soms minder dan evenredig, in de hele keten door. Het totale aantal sancties, opgelegd door politie, OM en rechter tezamen, hield hiermee praktisch gelijke tred (-38%). Alleen het aantal sancties, opgelegd door de politie, daalde harder (-59%). Het aandeel van (deels of geheel) voorwaardelijke sancties in het totaal van de sancties steeg: van 20% in 2007 naar 31% in 2017.
- Het aantal door de politie geregistreerde minderjarige verdachten daalde in de periode 2007-2017 zelfs met ruim 7 op de tien (-71%). Het aandeel van de minderjarige verdachten binnen het totale aantal geregistreerde verdachten nam daarmee af van 20% in 2007 naar 12% in 2013 en blijft sindsdien op dat niveau. Het aantal sancties dat politie, OM en rechter tezamen aan minderjarigen oplegden, daalde iets minder sterk dan het aantal verdachten, met 57%.

	2007	2016	2017
Totaal			
Door burgers ondervonden delicten[a]	86	56	48
Geregistreerde misdrijven	1.304.000	930.000	831.000
Geregistreerde verdachten	497.000	279.000	245.000
Sancties politie[b]	47.000	22.000	19.000
Instroom OM	270.000	189.000	174.000
Sancties OM[c]	73.000	49.000	49.000
Sancties rechter[d,e]	120.000	81.000	81.000
Sancties politie+OM+rechter	240.000	152.000	149.000
w.o. (geheel of gedeeltelijk) voorwaardelijke sancties	20%	30%	31%
Minderjarigen			
Geregistreerde verdachten politie	98.000	34.000	29.000
Sancties politie[b]	13.000	8.000	7.000
Instroom OM	37.000	15.000	13.000
Sancties OM[c]	14.000	4.000	5.000
Sancties rechter[d]	12.000	5.000	5.000
Sancties politie+OM+rechter	39.000	16.000	17.000

[a] Index 2005=100.
[b] Betreft transacties, opgelegde strafbeschikkingen en Halt-verwijzingen door de politie. Bij minderjarigen alleen politietransacties en Halt-verwijzingen. Van de politiestrafbeschikking bij minderjarigen waren geen cijfers beschikbaar ten tijde van schrijven.
[c] Betreft door het OM afgedane transacties, opgelegde strafbeschikkingen en voorwaardelijke beleidssepots.
[d] Betreft schuldigverklaringen door de rechter, met strafoplegging. Het aantal door de rechter opgelegde sancties (van diverse typen) is groter.

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

8.1 Overzicht van de totale strafrechtsketen

In elke fase van de keten vindt een selectieproces plaats. Een deel van de behandelde misdrijfzaken[1] eindigt in de oplegging van een sanctie. Dat kan gebeuren door de politie via een transactie, strafbeschikking of Halt-verwijzing, door het OM via een transactie of strafbeschikking of door de rechter via een schuldigverklaring met oplegging van straf[2] (zie figuur 8.1). Daarmee wordt de term 'sanctie' in dit hoofdstuk niet in strikt juridische, maar in algemeen maatschappelijke betekenis gebruikt. Het gaat daarbij in principe om alle uitkomsten van de strafrechtshandhaving, waarbij een (vermoedelijke) dader van een misdrijf bindende strafrechtelijke consequenties daarvan ondervindt. Omdat ook transacties en Halt-verwijzingen door de verdachte als 'sancties' zullen worden beschouwd, tellen ook deze hierin mee. De hier in beeld gebrachte opgelegde 'sancties' worden overigens niet noodzakelijk allemaal succesvol geëxecuteerd.[3, 4]

Om verschillende redenen is het mogelijk dat daders van misdrijven geen sanctie in de hier beschreven betekenis krijgen opgelegd. Dat kan zijn omdat ze niet worden gepakt, omdat ze vanwege onvoldoende bewijs vrijuit gaan of omdat het OM een andere oplossing kiezen dan het 'ultimum remedium' van het strafrecht en de strafzaak bijvoorbeeld seponeert. Met name bij deze laatste uitkomst is discussie over de

---

1 In dit hoofdstuk staan zaken centraal die tot de competentie van de strafrechter (en niet tot die van de kantonrechter) behoren. We noemen dit misdrijfzaken, maar die term is niet geheel correct. Een specifiek en beperkt deel van de misdrijven (stroperij en enkele milieu- en drugsdelicten) wordt door de sector kanton behandeld (in aantallen een zeldzaamheid). Daarnaast worden sommige overtredingen (landloperij, bedelarij, in de economische sfeer of in combinatie met misdrijven) door de sector straf behandeld (in 2016 1,3% van de rechtbankstrafzaken).

2 Bij 3% van de schuldigverklaringen in 2016 en 2017 legde de rechter geen straf op. De tabellen vermelden zowel het totale aantal schuldigverklaringen als het aantal schuldigverklaringen met strafoplegging.

3 Een totaalbeeld over de mate waarin opgelegde sancties succesvol worden geëxecuteerd is momenteel niet te geven, vanwege lacunes in de executiecijfers (zie ook hoofdstuk 7). De twee voornaamste beperkingen zijn: (1) bij CJIB-cijfers over de afhandeling van transacties en strafbeschikkingen, afkomstig van het OM, kan op dit moment geen volledig onderscheid worden gemaakt tussen misdrijven en overtredingen en (2) over de executie van vrijheidsstraffen is onvoldoende informatie beschikbaar.

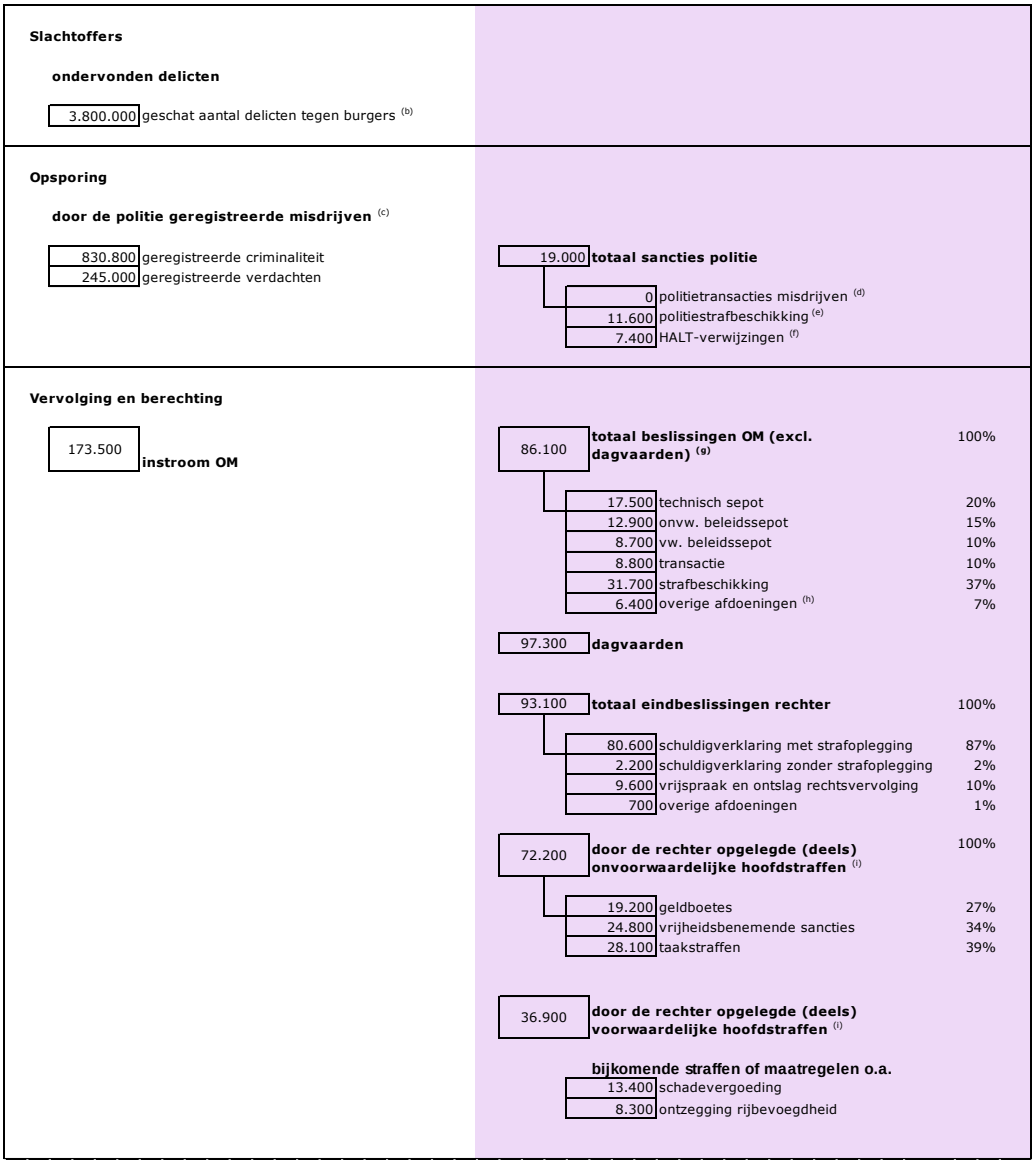
4 Er is ook een aantal 'technische' redenen waarom op basis van de gepresenteerde cijfers niet zoiets als een 'sanctiekans' kan worden berekend. De gegevens van de verschillende onderdelen zijn afkomstig uit verschillende informatiebronnen en betreffen niet steeds dezelfde teleenheden of zaken. Zo kan een misdrijf meerdere verdachten opleveren en tot meer dan één zaak leiden. Daarnaast kunnen meerdere misdrijven in één zaak worden behandeld door het OM of de rechter. Ook kan het voorkomen dat een verdachte van een misdrijf in het ene jaar door de politie wordt opgespoord, maar de zaak tegen die verdachte pas in een later jaar door OM of rechter wordt behandeld. Dezelfde zaak verschijnt dan bij verschillende onderdelen van de strafrechtsketen in verschillende jaren in de statistiek. Met name bij sterke stijgingen of dalingen van het aantal in de strafrechtelijke keten verwerkte zaken kan dat laatste tot het 'achterblijven' van de aantallen in latere schakels leiden. Mislukte strafbeschikkingen of verzet tegen strafbeschikkingen (zowel bij de politie als bij het OM) leiden mogelijk tot de oplegging van sancties verderop in de keten. In het laatste geval ontstaat er een dubbeltelling van opgelegde sancties, doordat er bij één zaak op verschillende plekken in de keten een opgelegde sanctie wordt geteld. Voorbeeld: een opgelegde OM-strafbeschikking wordt niet betaald, waarna de verdachte wordt gedagvaard en bij de rechter een geldboete opgelegd krijgt. Zowel de OM-strafbeschikking als de schuldigverklaring met geldboete wordt meegeteld bij de hier vermelde 'opgelegde sancties'. Door alleen te kijken naar succesvol geëxecuteerde sancties wordt zo'n dubbeltelling voorkomen.
Dit zijn aandachtspunten bij de vergelijking tussen de schakels in de strafrechtsketen, want dit betekent dat de gegevens niet volledig op elkaar aansluiten. Vergelijking van de ketenschakels kent dus haar beperkingen en kan enige vertekeningen geven (zie ook bijlage 3).

invulling van het begrip 'sanctie' mogelijk. Zo gaat het OM de laatste jaren steeds vaker over tot zogenoemde 'voorwaardelijke beleidssepots'. Hierbij kan de verdachte, als deze zich niet aan bepaalde voorwaarden houdt, alsnog door het OM worden vervolgd. In zekere zin is dit vergelijkbaar met een door de rechter opgelegde voorwaardelijke straf. We tellen deze vorm van voorwaardelijke sanctie daarom mee in de cijfers. Ook zullen we in de tekst aangeven wat het gevolg is als deze voorwaardelijke sepots van het OM niet worden meegeteld bij de 'sancties'. Naast deze voorwaardelijke beleidssepots zijn ook door de rechter opgelegde voorwaardelijke straffen te zien als 'voorwaardelijke' sancties. De andere hier onderscheiden sancties kunnen worden gezien als 'onvoorwaardelijk'. De ontwikkeling van de voorwaardelijke sancties binnen het geheel van alle sancties komt kort aan de orde.

Het geschatte aantal door burgers ondervonden delicten en de door de politie geregistreerde criminaliteit daalden tussen 2007 en 2017 met ruim een derde (-44% respectievelijk -36%). Het totale aantal geregistreerde verdachten halveerde (-51%). De instroom bij het OM daalde in verhouding minder, namelijk 'slechts' met 36%. Blijkbaar leidde de registratie van een verdachte in 2017 vaker tot de behandeling van een zaak door het OM dan in 2007.[5]

[5] Overigens is er ook in 2017 nog een flinke kloof tussen het aantal geregistreerde verdachten en de instroom bij het OM. Het OM meldt in 2017 ruim 39.000 zaken in de voorfase (dus vóórdat zij instromen bij het OM) te hebben geseponeerd vanwege gebrek aan bewijs, terwijl ruim 5.000 zaken via Halt of reprimande werden afgedaan (OM, 2017, p. 30).

Figuur 8.1 De gang van misdrijven door de strafrechtsketen, 2017[a]

a Voorlopige cijfers. Op honderdtallen afgeronde aantallen. Zie ook noot 4 en bijlage 3.

b Bron: CBS; voorlopige schatting. Het aantal kan maximaal 90.000 hoger of lager liggen. Een schatting van het aantal delicten tegen bedrijven voor recente jaren is niet beschikbaar. Voor het meest recente gegeven zie de MCB 2010 (MCB, 2011). Ook ontbreken cijfers over misdrijven zonder direct slachtoffer (zoals drugssmokkel en heling), misdrijven tegen overheidsinstellingen en misdrijven tegen 15-minners.

c Bron: CBS Politiestatistiek: inclusief misdrijven tegen bedrijven en instellingen, en inclusief geregistreerde 'slachtofferloze' misdrijven. De cijfers over 2017 betreffen voorlopige cijfers. Zie ook tabel 4.2 en tabel 4.6.

d Bron: CJIB. Zie ook tabel 7.17.

e Bron: CJIB. Zie ook tabel 7.18.

f Bron: Halt Nederland. Zie ook tabel 7.15. In het aantal is een onbekend deel begrepen van andere verwijzers dan de politie.

g Bron: WODC. Zie tabel 5.4 en bijlage 3 voor meer achtergrondinformatie over de telwijze.

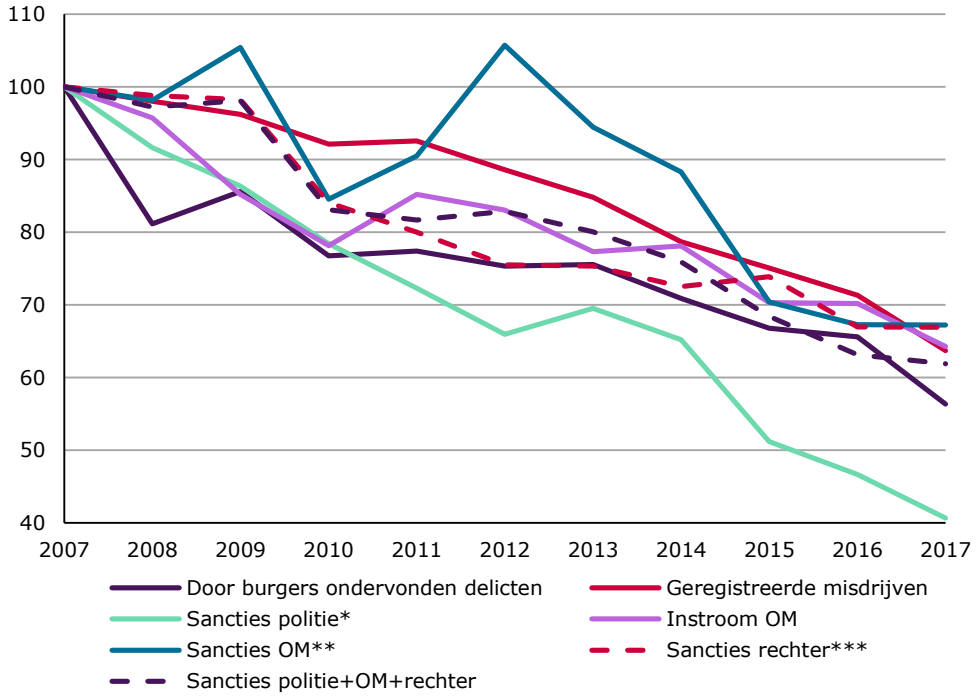
h Dit is inclusief oproepingen ter terechtzitting i.v.m. het verzet tegen een strafbeschikking, ongeveer 1% van het totale aantal beslissingen.

i Bron: WODC (zie tabellen hoofdstuk 6). Bij combinaties van sancties zijn alle sancties afzonderlijk geteld. Daardoor is het totale aantal vermelde sancties hoger dan het aantal schuldigverklaringen.

Het aantal door de politie opgelegde sancties is tussen 2007 en 2017 meer dan gehalveerd (-59%). Het aantal door het OM opgelegde sancties daalde minder sterk

(-33%). Dit percentage is inclusief de voorwaardelijke beleidssepots die het OM de laatste jaren vaker is gaan toepassen.[6] De daling van het aantal door de rechter uitgesproken schuldigverklaringen met strafoplegging houdt hiermee gelijke tred (eveneens -33%).[7] Deze gegevens en eerder statistisch onderzoek doet vermoeden dat de gedeeltelijke vervanging van de transactie door de OM-strafbeschikking bij misdrijven (nog) niet heeft geleid tot een dalend aandeel van door de rechter opgelegde sancties (zie Van Tulder, Meijer & Kalidien, 2017). Het totale aantal sancties, opgelegd door politie, OM en rechter tezamen, daalde met 38%.[8] Deze daling houdt ongeveer gelijke tred met die van het aantal geregistreerde misdrijven en die van de instroom bij het OM (beide -36%; zie figuur 8.2).
Hoewel er fluctuaties in de tijd optreden, loopt de ontwikkeling van de in verschillende onderdelen van de keten behandelde aantallen strafzaken over 2007-2017 als geheel bezien dus tamelijk parallel. Alleen het aantal door de politie opgelegde sancties daalde relatief sterker.
Het grootste deel van de opgelegde sancties is te beschouwen als 'onvoorwaardelijk'. Het aandeel van de door het OM opgelegde voorwaardelijke beleidssepots en door de rechter opgelegde (deels of geheel) voorwaardelijke sancties in het totaal van de sancties van politie, OM en rechter steeg van 20% in 2007 naar 31% in 2017 (zie tabel 8.1).

Figuur 8.2 Van ondervonden delicten naar sancties, index 2007=100

* Transacties, strafbeschikkingen en Halt-verwijzingen van de politie.

** Transacties OM, strafbeschikkingen OM en voorwaardelijke beleidssepots OM.

*** Schuldigverklaringen door de rechter met strafoplegging.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 8.1.

Bron: WODC en CBS

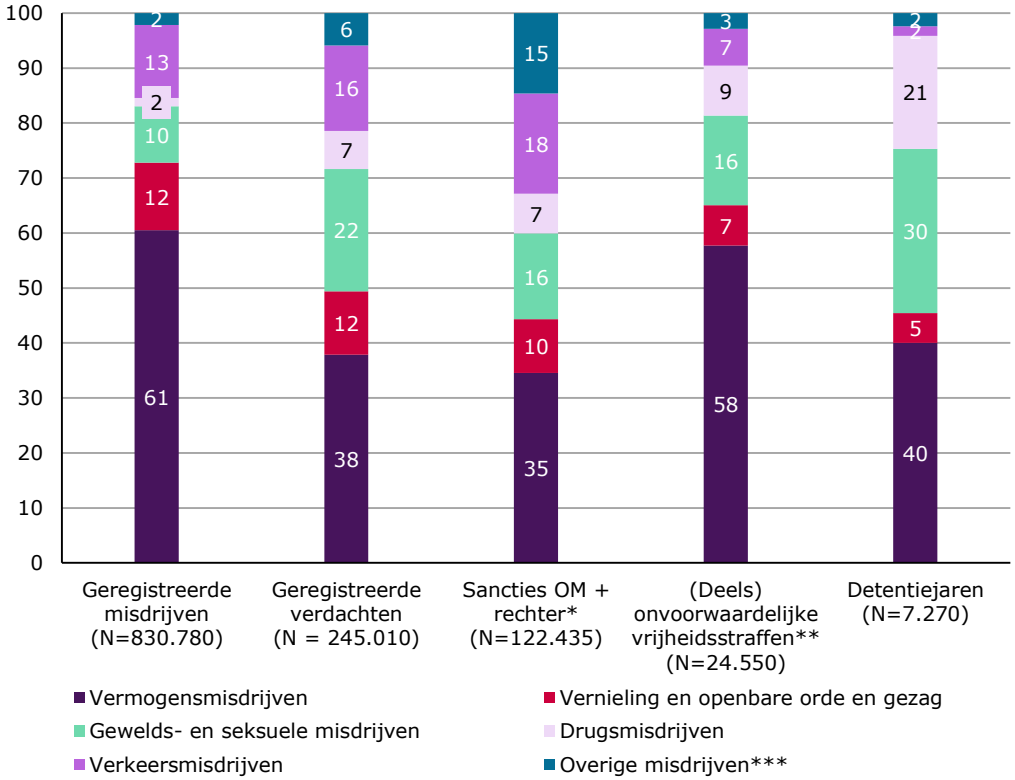
[6] Als deze wijze van afhandeling niet als sanctie wordt meegeteld, daalt het aantal sancties van het OM sterker, namelijk met 40%.

[7] Zie voor de achterliggende cijfers tabel 5.4 en tabel 8.1.

[8] Wanneer hier de voorwaardelijke beleidssepots niet worden meegeteld, is de daling van het totale aantal sancties 41%.

Door verschuivingen in het aandeel van verschillende soorten misdrijven zijn de selectie-effecten in de keten duidelijk zichtbaar. De in verhouding lage opheldering-spercentages bij vermogensmisdrijven zorgen voor een lager aandeel daarvan in het midden van de keten, bij de geregistreerde verdachten en de sancties. Omdat voor deze misdrijven wel vaker een vrijheidsstraf wordt opgelegd dan bij de rest van de misdrijven, is het aandeel bij de vrijheidsstraffen en de detentiejaren weer hoger. Gewelds- en seksuele delicten kennen, vergeleken met de rest van de misdrijven, zowel hogere opheldering spercentages als zwaardere sancties. Daarom heeft dit type misdrijven een groter aandeel in alle fasen die volgen op de registratie bij de politie. Dit laatste geldt nog sterker voor de drugsmisdrijven: in elke volgende fase van de keten neemt het aandeel hiervan toe. Het omgekeerde is het geval met misdrijven op het gebied van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en gezag: het aandeel van dit type misdrijven loopt later in de keten terug. Bij verkeersmisdrijven volgt in verhouding vaak een sanctie, maar dit is dan weer niet zo vaak een vrijheidsstraf (zie figuur 8.3).

Figuur 8.3 Aandeel van verschillende soorten misdrijven in de strafrechtsketen, 2017

* Anders dan in figuur 8.2 betreffen de sancties hier de transacties OM, strafbeschikkingen OM en schuldigverklaringen (inclusief die zonder strafoplegging) door de rechter. De politiesancties (politietransacties, politiestrafbeschikkingen en Halt-verwijzingen) en voorwaardelijke beleidssepots OM worden niet meegenomen, omdat hiervan (nog) geen cijfers uitgesplitst naar delict beschikbaar waren. Tevens zijn cijfers over schuldigverklaring zonder straf niet per delicttype beschikbaar.

** Dit zijn (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen, hechtenissen, militaire detenties en jeugddetenties (alleen van minderjarigen). De jeugddetenties van meerderjarigen (in totaal 355 in 2017) zijn hierbij niet meegenomen.

*** Deze categorie omvat (vuur)wapenmisdrijven, overige misdrijven Wetboek van Strafrecht en overige wetten (inclusief onbekende wetten).

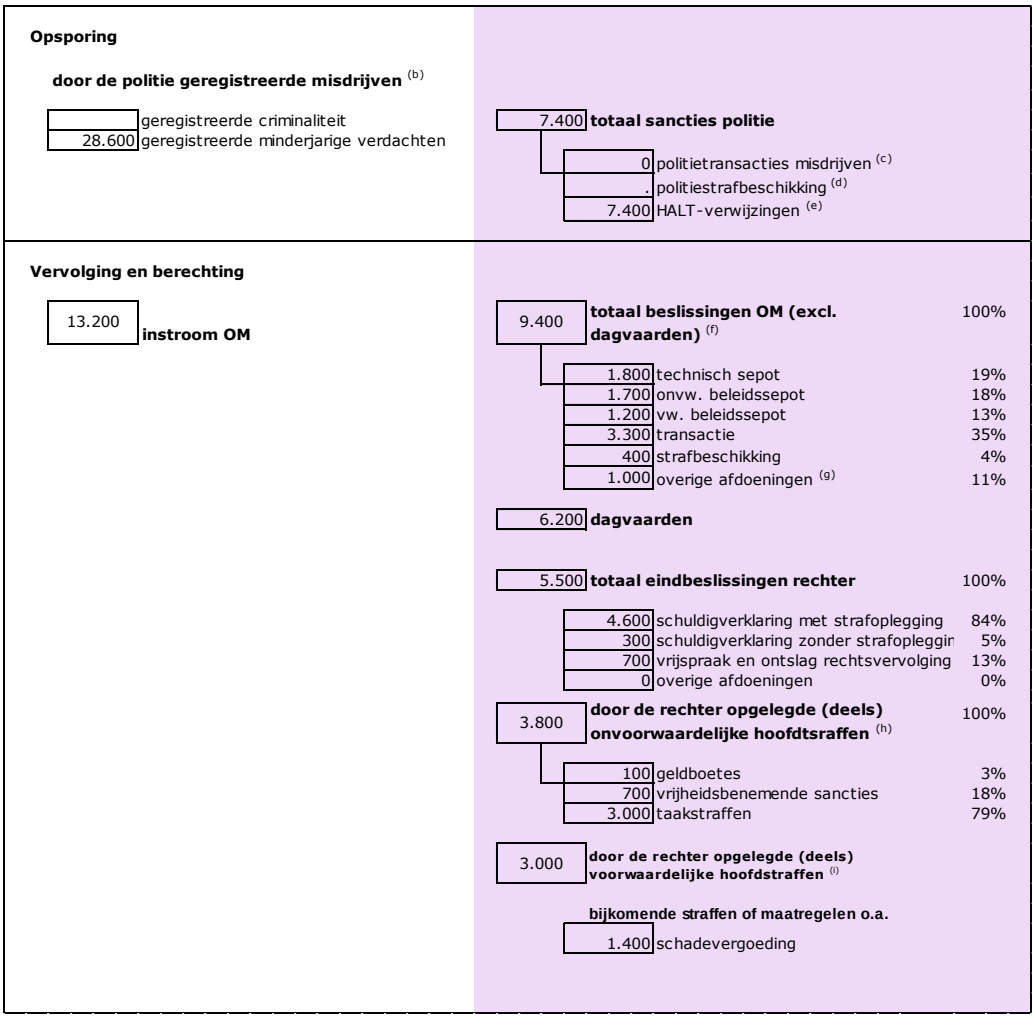
Voor de corresponderende cijfers zie tabel 4.2, 4.6, 5.7, 5.8, 6.3, 6.6 en 6.10.

Bron: WODC en CBS

8.2 Overzicht van de strafrechtsketen bij minderjarigen

Het selectie-effect in elke fase van de keten is, vergelijkbaar met de in figuur 8.1 beschreven gang door de keten, ook van toepassing bij de minderjarigen (zie figuur 8.4, noot 4 en bijlage 3).

Figuur 8.4 De strafrechtsketen bij minderjarigen, 2017[a]

a Voorlopige cijfers. Afgeronde aantallen. Zie ook noot 4 en bijlage 3.

b Bron: CBS Politiestatistiek. Het aantal geregistreerde misdrijven, gepleegd door minderjarigen, ontbreekt hier. Immers, bij aangifte en registratie is vaak nog geen dader bekend en daarmee ook niet diens leeftijd. Bovendien kan een misdrijf door meerdere verdachten zijn gepleegd. Wel kunnen geregistreerde verdachten worden onderscheiden naar leeftijd. Omdat de thans beschikbare slachtofferenquêtes geen apart onderscheid naar minderjarigen maken, komt de ontwikkeling van het aantal door burgers (of bedrijven) ondervonden delicten hier evenmin aan bod. Zie ook tabel 4.13.

c Op basis van de cijfers is geen onderscheid naar meer- en minderjarigen te maken. Het totaal is afgerond 0, dus bij de minderjarigen ook (zie tabel 7.17).

d Cijfers ten tijde van beschrijving niet beschikbaar.

e Bron: Halt Nederland. Zie ook tabel 7.15. In het aantal is een onbekend deel begrepen van andere verwijzers dan de politie. Daarnaast worden er ook meerderjarigen meegeteld in dit aantal, omdat er in de cijfers geen onderscheid naar meer- en minderjarigen te maken is.

f Bron: WODC. Zie tabel 5.12 en bijlage 3 voor meer achtergrondinformatie over de telwijze).

g Dit is inclusief oproepingen ter terechtzitting (15 in 2017).

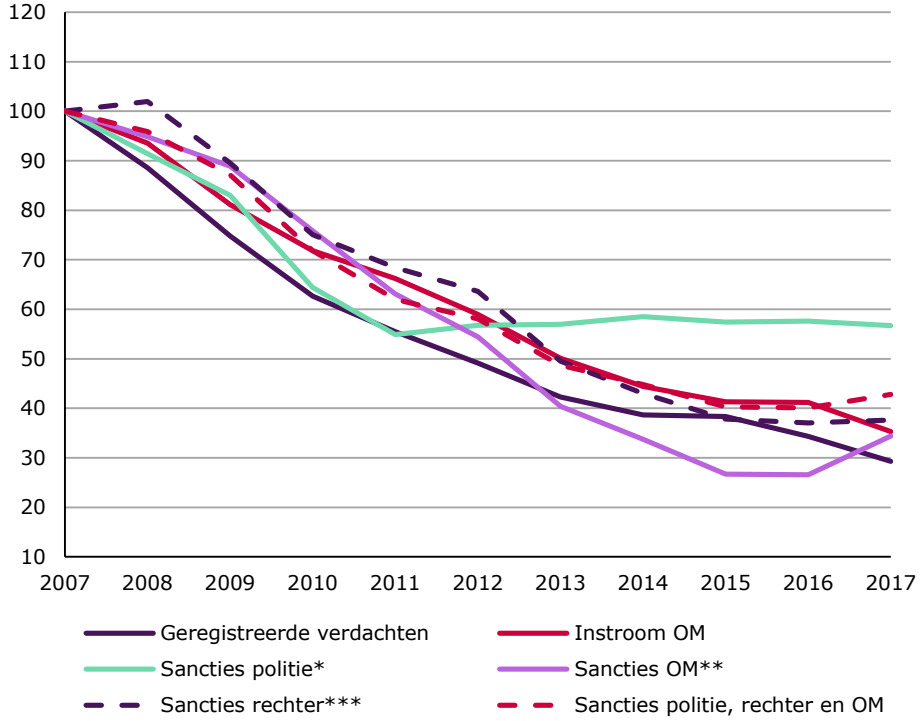
h Bron: WODC. Bij combinaties van sancties zijn alle sancties afzonderlijk geteld. Daardoor is het totale aantal vermelde sancties hoger dan het aantal schuldigverklaringen.

Het aantal geregistreerde minderjarige verdachten daalde in de periode 2007-2017 met meer dan zeven op de tien (-71%). Deze daling is sterker dan die van het totale aantal verdachten (-51%). Het aandeel minderjarige verdachten binnen het totale aantal geregistreerde verdachten nam daarmee af van 20% in 2007 naar 12% in 2013 en blijft sindsdien tot en met 2017 op dat niveau. De instroom bij het OM daalde met 65% iets minder sterk dan het aantal geregistreerde minderjarige verdachten. Het aantal sancties van politie, OM en rechter tezamen daalde over de totale periode 2007-2017 op zijn beurt iets minder sterk, met 57%. Het aantal door het OM opgelegde sancties en het aantal schuldigverklaringen door de rechter met strafoplegging daalden met 66% respectievelijk 62% (zie figuur 8.5).[9] Op de achtergrond speelt dat het aantal zaken dat het OM via een transactie afdoet sterk is gedaald (-74%; zie tabel 8.2). Het OM mag het alternatief voor de transactie, de strafbeschikking, bij minderjarigen slechts in een beperkt aantal gevallen opleggen.[10] De strafbeschikking bij minderjarigen heeft dus, anders dan bij het totale aantal verdachten, nog nauwelijks de transactie vervangen (zie ook hoofdstuk 5). Het aantal politiesancties daalt, anders dan bij het totaal van misdrijven, relatief minder sterk (-43%) en stabiliseert vanaf 2011. Dit in tegenstelling tot het aantal sancties van OM en rechter, dat tot 2016 blijft dalen. In 2017 is er hier voor het eerst sinds jaren een stijging waarneembaar: deze is voornamelijk toe te schrijven aan een stijging van het aantal transacties: met 41% ten opzichte van 2016. Ook het aantal voorwaardelijke beleidssepots steeg: met 19%. Het totale aantal door politie, OM en rechter samen opgelegde sancties aan minderjarigen daalde tussen 2007 en 2017 met 57%.

[9] Als het de laatste jaren door het OM vaker toegepaste 'voorwaardelijke beleidssepot' niet als 'sanctie' wordt meegeteld, daalt het aantal sancties van het OM met 86% in plaats van 80% en het totale aantal sancties met 65% (i.p.v. 63%).

[10] Op dit moment worden bij minderjarigen voornamelijk geldboetestrafbeschikkingen uitgevaardigd.

Figuur 8.5 Minderjarigen: van verdachten naar sancties, index 2007=100

* Transacties en Halt-verwijzingen van de politie. Exclusief politiestrafbeschikkingen, omdat cijfers daarover ten tijde van schrijven nog niet beschikbaar waren.

** Transacties OM, strafbeschikkingen OM en voorwaardelijke beleidssepots OM.

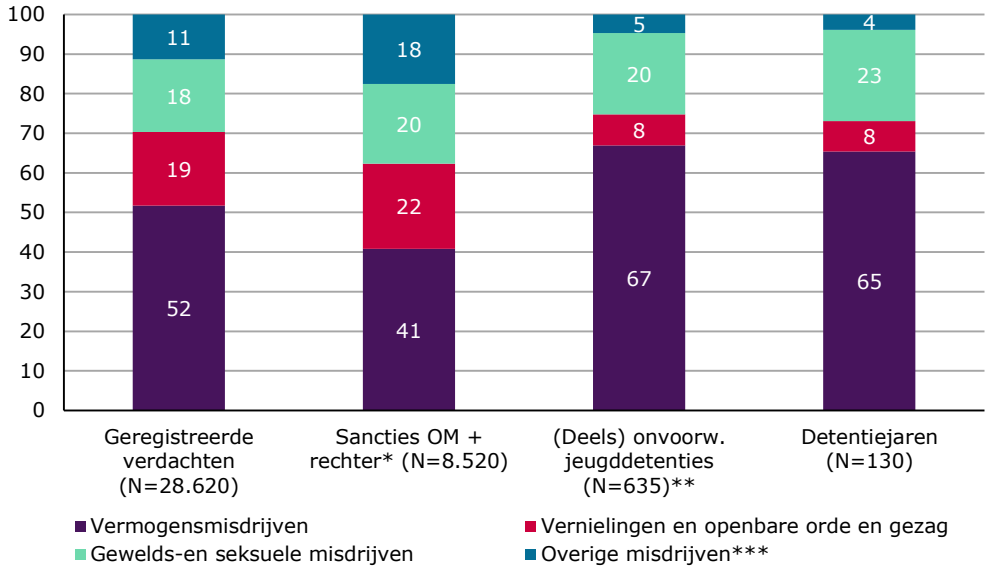
*** Schuldigverklaringen door de rechter met strafoplegging.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 8.2.

Bron: WODC en CBS

In 2017 betrof de verdenking bij de helft (52%) van de geregistreerde minderjarige verdachten een vermogensmisdrijf. Bij de sancties van OM en rechter ligt dit aandeel lager (41%). Omdat voor vermogensmisdrijven in verhouding vaak een jeugddetentie wordt opgelegd, is het aandeel van vermogensmisdrijven in de latere delen van de keten aanzienlijk hoger: 67% van de jeugddetenties en 65% van het aantal detentiejaren. Het aandeel bij vernielingen en openbare orde en gezag misdrijven ligt daarentegen aan het eind van de keten juist lager dan in het begin (8% van de detentiejaren tegen 19% van de geregistreerde verdachten (zie figuur 8.6).

Figuur 8.6 Aandeel misdrijfcategorieën in de strafrechtsketen bij minderjarigen, 2017

* Anders dan in figuur 8.5 betreffen de sancties hier de transacties OM, strafbeschikkingen OM en schuldigverklaringen (inclusief die zonder strafoplegging) door de rechter. De politiesancties (politietransacties, politiestrafbeschikkingen en Halt-verwijzingen) en voorwaardelijke beleidssepots OM worden niet meegenomen, omdat hier ten tijde van schrijven nog geen cijfers uitgesplitst naar delict beschikbaar waren. Tevens zijn cijfers over schuldigverklaring zonder straf niet per delicttype beschikbaar.

** De jeugddetenties van meerderjarigen (in totaal 355 in 2017) zijn hierbij niet meegenomen.

*** Deze categorie omvat (vuur)wapenmisdrijven, overige misdrijven Wetboek van Strafrecht en overige wetten (inclusief onbekende wetten).

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 4.13, 5.13, 5.16, 6.14, 6.17 en 6.21.

Bron: WODC en CBS

9 Overtredingen

D.E.G. Moolenaar

- Het aantal overtredingen (feiten) dat opsporingsinstanties (bijv. Politie, BOD-en, etc.) insturen naar tenuitvoerleggingsinstanties of het OM nam sinds 2007 af met 52% tot 299.000 in 2017. Hiervan werden 196.000 overtredingen rechtstreeks (zonder tussenkomst van het OM) naar het CJIB, 9.000 overtredingen naar Halt en 94.000 overtredingen naar het OM ingezonden.
- Het aantal door de kantonrechter strafrechtelijk behandelde overtredingszaken daalde tussen 2007 en 2017 met 63%, tot 58.000 zaken, maar er heeft wel een lichte stijging plaatsgevonden in het afgelopen jaar.
- In 2017 stroomden ruim 9,2 miljoen WAHV-beschikkingen (verkeersovertredingen) in bij het CJIB, 2% minder dan in 2016 en ruim een kwart minder dan in het piekjaar 2007. Hiervan betreft 85% snelheidsovertredingen.
- Het aantal ingestelde beroepen bij de officier van justitie in het kader van de WAHV is in 2017 9% hoger dan in 2007. In 2017 werd in 4% van alle WAHV-beschikkingen beroep ingesteld bij de officier van justitie.
- Het aantal ingestelde beroepen bij de kantonrechter tegen WAHV-beslissingen van het OM ligt 4% lager dan in 2007. In 2017 werd in 11% van alle door de officier van justitie afgehandelde zaken beroep ingesteld bij de kantonrechter.
- Het aantal door bestuursorganen behandelde overtredingen (excl. Belastingdienst en financieel-economische toezichthouders) steeg van 2007 tot 2017 met 44% tot 119.000.

	2007	2016	2017
Door opsporingsinstanties ingezonden overtredingen excl. WAHV	616.000	327.000	299.000
waarvan naar CJIB (dus excl. WAHV, door het OM ingezonden overtredingen en BSB-milieu)	487.000	227.000	196.000
waarvan naar Halt	11.000	10.000	9.000
waarvan rechtstreekse instroom OM (dus zonder tussenkomst CJIB)[a]	118.000	90.000	94.000
Afgehandelde overtredingszaken bij de kantonrechter	159.000	51.000	58.000
Instroom Wet Administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (WAHV) bij CJIB	12.641.000	9.438.000	9.223.000
Instroom beroepen WAHV bij de OvJ	368.000	394.000	403.000
Instroom beroepen WAHV bij kantonrechter	46.000	38.000	44.000
Door bestuursorganen behandelde overtredingen (incl. BSB-milieu, excl. Belastingdienst en financieel-economische toezichthouders)	83.000	135.000	119.000

[a] Deze instroomcijfers wijken enigszins af van de cijfers die in edities 2016 en eerder zijn gepresenteerd. Dit is het gevolg van voortschrijdende inzichten in de wijze waarop de rechtstreekse en indirecte instroom (mislukte strafbeschikking of transactie, verzet tegen strafbeschikking) wordt geregistreerd.

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

9.1 Overtredingen via de strafrechtelijke weg

In totaal zijn in 2017 circa 196.000 overtredingen[1] door diverse opsporingsinstanties naar het CJIB ingestuurd: de politie, bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's, maar excl. gemeentelijke BOA's) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Sinds 2007 daalt dit aantal gestaag, hoewel er in 2016 een kleine opleving was. Al lange tijd konden politie en BOA's overtredingen via (geldsom)transacties afhandelen. Sinds 2010 komt de strafbeschikking hiervoor geleidelijk in de plaats. Het aantal transacties via politie en BOA's daalde van 440.000 in 2007 naar 342.000 in 2010 en verder naar 0 in 2015. Hiervoor in de plaats gekomen zijn de politiestrafbeschikkingen, die gedaald zijn van 227.000 in 2011 naar 119.000 in 2017 met een korte opleving in 2014. BOA's legden ruim 77.000 strafbeschikkingen op in 2017 (zie tabel 9.1 en 9.3).[2] De meeste strafbeschikkingen per 1.000 inwoners werden uitgeschreven in Rotterdam, gevolgd door Haarlemmermeer (waaronder Schiphol), Den Haag, Amsterdam en Utrecht (zie tabel 9.4).

In 2017 werden circa 8.600 jongeren naar Halt verwezen wegens een overtreding. In de periode van 2007 tot en met 2013 schommelt het aantal Halt-verwijzingen tussen de 9.400 en 11.100, maar sinds 2014 is een dalende trend ingezet, met een korte opleving in 2016.

Circa 94.000 geconstateerde overtredingen (feiten) werden in 2017 rechtstreeks bij het OM ingeschreven.[3] Dat is een stijging van 4% ten opzichte van 2016 maar een daling van 20% ten opzichte van 2007. Het gaat hierbij om overtredingen die de politie, Koninklijke Marechaussee (KMar) en overige opsporingsinstanties rechtstreeks hebben ingezonden naar het OM (zie figuur 9.1). Het OM nam in 2017 over 96.000 van dergelijke feiten een beslissing. Hiervan werd 48% gedagvaard en in 37% van de gevallen volgde een strafbeschikking. 14% werd onvoorwaardelijk geseponeerd.

Als het OM besluit een verdachte in een overtredingszaak te dagvaarden of op te roepen na verzet, komt deze voor de kantonrechter. Het aantal door de kantonrechter behandelde overtredingszaken (inclusief verzet en niet succesvol voltooide sancties) daalde gestaag van 159.000 in 2007 naar 58.000 in 2017, ofwel met 63%. De voornaamste oorzaak van deze daling is de invoering van de strafbeschikking. In het leeuwendeel van de gevallen (85% in 2017) spreekt de kantonrechter in dergelijke zaken een straf uit. Dit is minder vaak dan in 2007 (95%). Het percentage vrijspraken in 2017 (6%) steeg ten opzichte van 2007 (3%) (zie tabel 9.8).

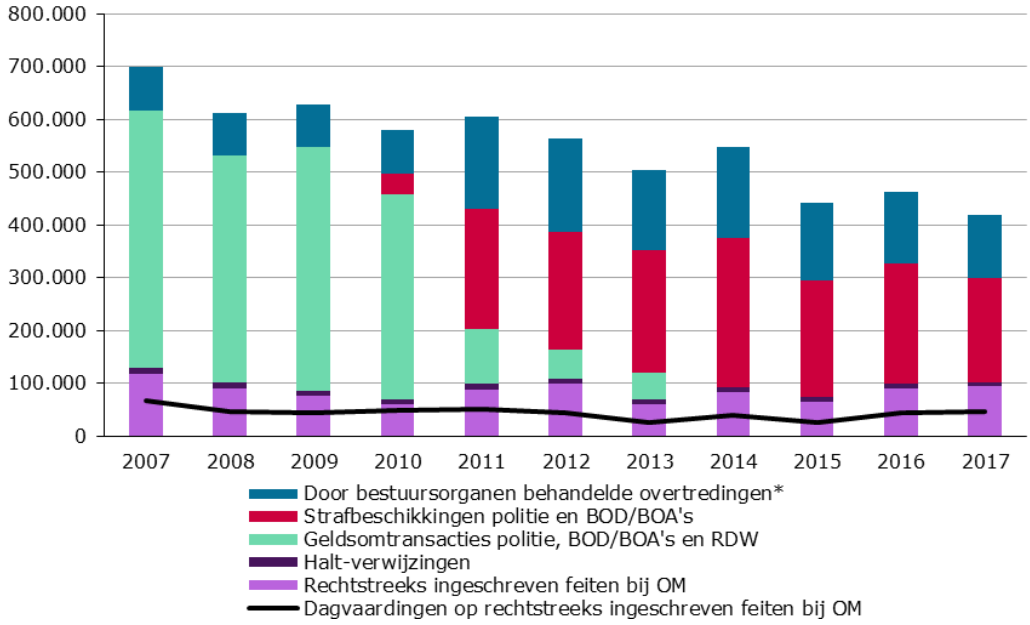
---

1 Anders dan bij veel misdrijven, is bij overtredingen meestal geen sprake van een direct aanwijsbaar slachtoffer dat aangifte kan doen. Ook kan de opsporingsinstantie bij constatering of opsporing van overtredingen ervoor kiezen om niet (sepot) of alleen via een waarschuwing (reprimande) op te treden. In die gevallen zal registratie dan ook veelal uitblijven. De in dit hoofdstuk vermelde aantallen behandelde overtredingen zijn daarom slechts een deel van het werkelijke aantal begane overtredingen.

2 Pas vanaf 1 april 2010 kunnen politie en BOA's in verband met een overtreding een strafbeschikking opleggen. NB: Het gaat hier om het aantal opgelegde strafbeschikkingen. Strafbeschikkingen die later niet succesvol blijken te worden geëxecuteerd, tellen dus ook mee.

3 Hieronder vallen ook de door het CJIB afgewezen zaken, aangezien deze niet bij het CJIB worden geregistreerd. Verzetten tegen strafbeschikking en mislukte executies van strafbeschikkingen of transacties vallen hier niet onder. Mislukte Halt-afdoeningen zitten wel in de rechtstreekse instroom OM, omdat ze niet kunnen worden onderscheiden in de data. In werkelijkheid vallen deze zaken echter niet onder de rechtstreekse instroom OM.

Figuur 9.1 Overtredingen, excl. WAHV-beschikkingen

* Incl. BSB-milieu, excl. Belastingdienst en financieel-economische toezichthouder.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 9.1, 9.3 en 9.6.

Bron: CJIB, WODC

In overtredingszaken volgt op een schuldigverklaring meestal een onvoorwaardelijke geldboete: 64% in 2017 tegenover 80% in 2007. Tegenwoordig wordt relatief vaker een werkstraf opgelegd. Tegen een strafrechtelijke uitspraak in eerste aanleg met een boetebedrag hoger dan € 500 of een taakstraf of vrijheidsstraf is hoger beroep mogelijk bij het gerechtshof. Bij boetebedragen onder de € 500 is sinds 2007 een beoordeling vooraf door het hof vereist over de mogelijkheid tot hoger beroep.[4] Het aantal uitspraken (officieel 'eindarresten' geheten) in deze hoger-beroepzaken daalde tussen 2007 en 2017 van 7.300 tot 1.500, ofwel met 76% (zie tabel 9.8).

De boetevonnissen worden tenuitvoergelegd door het CJIB. In 2017 verwerkte het CJIB 39.000 boetevonnissen in overtredingszaken (zie tabel 9.10). Dat is een daling van 76% ten opzichte van 2007. Ook deed het CJIB in 2017 247.000 geldsomstraf-beschikkingen af.

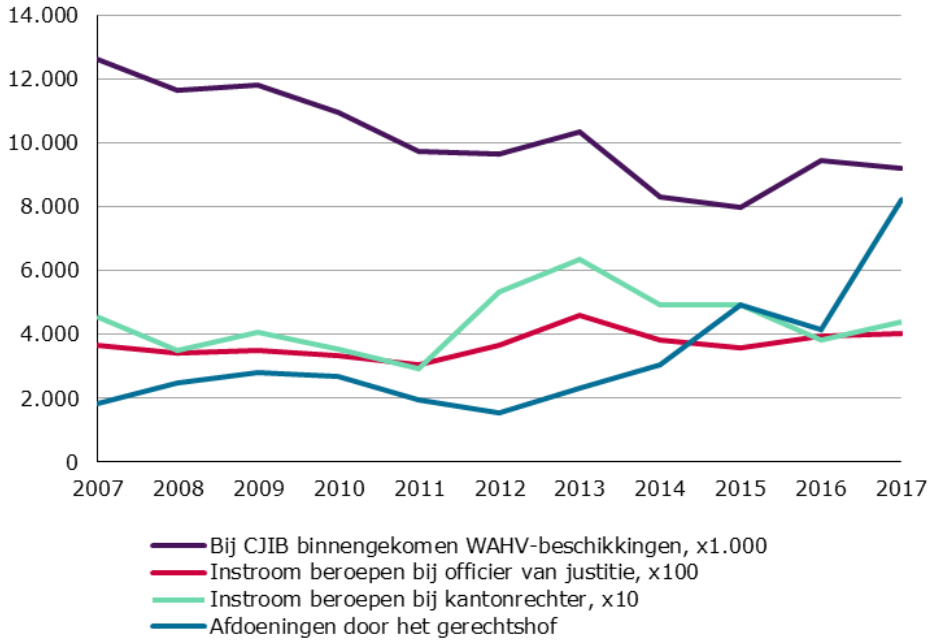
9.2 Overtredingen via de WAHV

In 2017 kwamen 9,2 miljoen WAHV-beschikkingen binnen bij het CJIB. Dat is 2% minder dan in 2016 (zie figuur 9.2 en tabel 9.1). In 2007 piekte het aantal WAHV-beschikkingen op 12,6 miljoen. Van alle beschikkingen betrof in 2017 85% snel-heidsovertredingen, 5% fout parkeren en stilstaan, 3% het negeren van verkeers-lichten (zie tabel 9.3) en 2% onverzekerd rijden. Pleeggemeente Haarlemmermeer (Schiphol) heeft per 1.000 inwoners de meeste WAHV-beschikkingen (1.877), op de voet gevolg gevolgd door Westland (1.827) en op enige afstand gevolgd door Maastricht, Utrecht en Alphen aan de Rijn (zie tabel 9.4). Deze aantallen worden

[4] Het betreft het via de Wet stroomlijnen hoger beroep ingevoerde artikel 410a Sv.

overigens sterk bepaald door het aantal snelwegen of provinciale wegen met trajectcontroles binnen de gemeentegrenzen en beleidsprioriteiten.

Figuur 9.2 WAHV-beschikkingen

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 9.1, 9.3, en 9.9.
Bron: CJIB

Het aantal bij de officier van justitie ingestelde beroepen tegen een WAHV-beschikking steeg van 368.000 in 2007 (3% van het totale aantal ingestroomde WAHV-beschikkingen) naar 403.000 in 2017 (4%) (zie figuur 9.2). De stijging in de laatste jaren hangt mede samen met de overheveling van de behandeling van overtredingen tegen de Wet Aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (WAM) naar de WAHV in 2011. Het OM heeft in 2017 403.000 beroepen afgedaan. Het aandeel van vernietigingen en wijzigingen is met 47% aanzienlijk (zie tabel 9.9).

Als de betrokkene het na het beroep bij de officier van justitie nog steeds niet eens is met de WAHV-beschikking, kan hij/zij beroep aantekenen bij de kantonrechter. Het aantal bij de kantonrechter ingestelde beroepen tegen WAHV-beslissingen is tussen 2007 en 2017 gedaald van 46.000 (12% van het aantal door de officier van justitie afgehandelde beroepen) naar 44.000 (11%). Dit is een daling van 4%, met tussentijds sterke schommelingen. In 2017 stroomden 47.000 zaken uit bij de kantonrechter. Dit is een stijging van 13% ten opzichte van 2007 en een daling van 21% ten opzichte van 2016 (zie figuur 9.2). Ongeveer 22% is (alsnog) vernietigd of gewijzigd (zie tabel 9.9).

Het aantal door het hof behandelde hoger beroepen in WAHV-zaken steeg van ruim 1.800 in 2007 (4% van de door de kantonrechter afgehandelde beroepen) naar 8.200 (18%) in 2017 (zie figuur 9.2). Dit is een toename van 346% ten opzichte van 2007 en een verdubbeling ten opzichte van 2016. De belangrijkste oorzaak is de toename van het aantal buitenlandse betrokkenen. De inning van sancties in het buitenland is als gevolg van internationale verdragen geïntensiveerd. Voorheen werd er in het buitenland nauwelijks geïncasseerd en om die reden werd er ook geen

beroep ingesteld tegen opgelegde sancties. Hierin is een verandering opgetreden. Met name buitenlandse verhuurmaatschappijen menen vaak dat kentekenaansprakelijkheid niet van toepassing is. Ook is de hoogte van de appelgrens in hoger beroep (€70) niet meegestegen met de hoogte van de boetes waardoor er meer boetes in aanmerking komen voor appel. Daarnaast is het vaak lonend voor rechtsbijstandverleners om in hoger beroep te gaan. Het aandeel van uitspraken waarin het hoger beroep wordt toegewezen (dus een gehele of gedeeltelijke vernietiging van eerdere beslissingen) wisselt sterkt en is gedaald van 23% in 2016 naar 13% in 2017 (zie tabel 9.9).

9.3 Overtredingen via de bestuursrechtelijke weg

Er is geen compleet beeld te geven van de door diverse bestuursorganen bestuursrechtelijk behandelde overtredingen. Wel kan op basis van diverse bronnen, met name de jaarverslagen van de betrokken instanties, een beeld van een aantal belangrijke spelers op dit gebied worden verkregen. De grootste 'onbekende' op dit gebied is waarschijnlijk het aantal door gemeenten bestuursrechtelijk geconstateerde en afgehandelde overtredingen, met uitzondering van die op het gebied van de sociale zekerheid. Ook over de parkeerovertredingen die via een naheffing van parkeerbelasting door gemeentelijke diensten zijn afgedaan, zijn geen landelijke gegevens beschikbaar.

De vanaf 2009 bestaande mogelijkheid voor gemeenten om overtredingen via een strafbeschikking af te doen is in 2017 23.000 keer gebruikt. Dit is een daling van 45% ten opzichte van 2016. De reden hiervoor is dat een aantal grote gemeenten overgestapt zijn op de bestuurlijke boete. De geinde bestuurlijke boetes mogen gemeenten zelf houden in tegenstelling tot geinde bestuurlijke strafbeschikkingen. Over het aantal bestuurlijke boetes opgelegd door gemeenten is geen informatie beschikbaar. Langs bestuursrechtelijke weg handelde de Douane in 2017 21.000 overtredingen af. De uitvoeringsorganen sociale zekerheid (SVB, UWV, gemeenten) behandelden in dat jaar circa 55.000 overtredingen. Bij het UWV was tot en met 2014 sprake van een stijgende trend, maar daarna is het aantal behandelde overtredingen gedaald met 63% (zie tabel 9.2).

Een aantal andere bestuursorganen, zoals de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), vraagt aan het CJIB om de inning van een bestuurlijke boete of dwangsom te verzorgen (zie tabel 9.2). In 2017 ging het in totaal om circa 41.000 zaken. Sinds 2011 is het Zorginstituut Nederland daarbij de belangrijkste leverancier met ruim 25.000 boetes in 2017. Dit is een stijging van 13% ten opzichte van 2016. De Inspectie SZW legde in 2017 circa 2.600 keer een bestuurlijke boete of een last onder dwangsom op. Dit is daling van 20% ten opzichte van 2016. Het aantal door andere bestuursorganen bij het CJIB aangebrachte bestuurlijke boetes en gevallen van last onder dwangsom bedroeg ruim 13.000 in 2017 (zie tabel 9.2). Voor milieu- en keurfeiten kan de bestuurlijke strafbeschikking milieu (BSB milieu) worden opgelegd. In 2017 is dit 475 keer gebeurd, een daling van 10% ten opzichte van 2007 (destijds nog een transactie).

10 Kosten van criminaliteit[1]

D.E.G. Moolenaar, M. Vlemmings, F.P. van Tulder en J. de Winter

- In 2015 is 12,9 miljard euro uitgegeven aan veiligheidszorg, Dit is een stijging van 12% ten opzichte van 2005. Na een aantal jaren met een licht dalende trend zijn de uitgaven in 2015 licht gestegen.
- Als gevolg van de daling in de productie zijn de uitgaven per eenheid product voor alle activiteiten gestegen in de periode 2005 tot en met 2015. De uitgaven aan ondersteuning van slachtoffers hebben per eenheid product de grootste stijging doorgemaakt, terwijl de uitgaven per eenheid product aan vervolging het minst hard zijn gestegen.
- In 2015 werd van de totale uitgaven naar schatting 15% uitgegeven aan gewelds- en seksuele misdrijven, 50% aan vermogensmisdrijven en 16% aan vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag. Ten opzichte van 2005 zijn de uitgaven aan gewelds- en seksuele misdrijven met 15% gestegen, terwijl de uitgaven aan vermogensmisdrijven met 29% zijn gestegen. De uitgaven aan vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag zijn met 15% gedaald.
- Het ministerie van Veiligheid en Justitie ontving in 2015 ruim 933 miljoen euro uit veiligheidszorg, via boetes, ontnemingsmaatregelen e.d.
- De maatschappelijke schade van criminaliteit bedraagt in 2015 naar schatting 20,4 miljard euro (uitgedrukt in prijzen van 2005).

	2005[a]	2014[a] (prijzen 2005)	2015[a] (prijzen 2005)	2015[a] (nominaal)
Uitgaven aan veiligheidszorg totaal	€ 9,8 mld	€ 11,0 mld	€ 11,0 mld	€ 12,9 mld
vermogensmisdrijven[b]				51%
gewelds- en seksuele misdrijven[b]				15%
misdrijven tegen openbare orde en gezag[b]				16%
Ontvangsten uit veiligheidszorg	€ 0,7 mld	€ 0,9 mld	€ 0,8 mld	€ 0,9 mld
Maatschappelijke schade van criminaliteit			€ 20,4 mld	

[a] In dit hoofdstuk wordt alleen voor het meest recente jaar weergegeven wat de werkelijke (nominale) uitgaven waren. De ontwikkeling van de uitgaven wordt uitgedrukt in percentage of indices, na correctie voor loon- en prijsstijgingen (zie bijlage 3). De online Excel-tabellen bevatten zowel de werkelijke (nominale) bedragen als de bedragen gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen uitgedrukt in het prijsniveau van 2005.

[b] Percentages over eerdere jaren en andere delicten zijn op aanvraag verkrijgbaar bij het WODC.

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

[1] Wegens een gebrek aan nieuwe cijfers is dit hoofdstuk niet bijgewerkt. De meest recente gegevens betreffen de gegevens uit C&R 2015 (Kalidien, 2016).

10.1 Uitgaven aan veiligheidszorg

De uitgaven aan veiligheidszorg beslaan alle activiteiten die tot doel hebben criminaliteit, verloedering en overlast te voorkomen of te bestraffen en onveiligheidsgevoelens weg te nemen. In 2015 bedroegen de totale uitgaven hieraan 12,9 miljard euro (zie tabel 10.1). Ten opzichte van 2005 betekende dit een stijging van de uitgaven met 12% (zie figuur 1); de personele uitgaven stegen met 17%, terwijl de materiële uitgaven met 5% in veel mindere mate stegen.

Na een aantal jaren met een dalende trend zijn de uitgaven in 2015 licht gestegen. Er werd in 2015 ongeveer 1% meer uitgegeven dan in 2014. Dit komt bijna geheel door toegenomen uitgaven aan preventie. De uitgaven voor tenuitvoerlegging daalden en bij de andere activiteiten veranderden de uitgaven nauwelijks tussen 2014 en 2015.

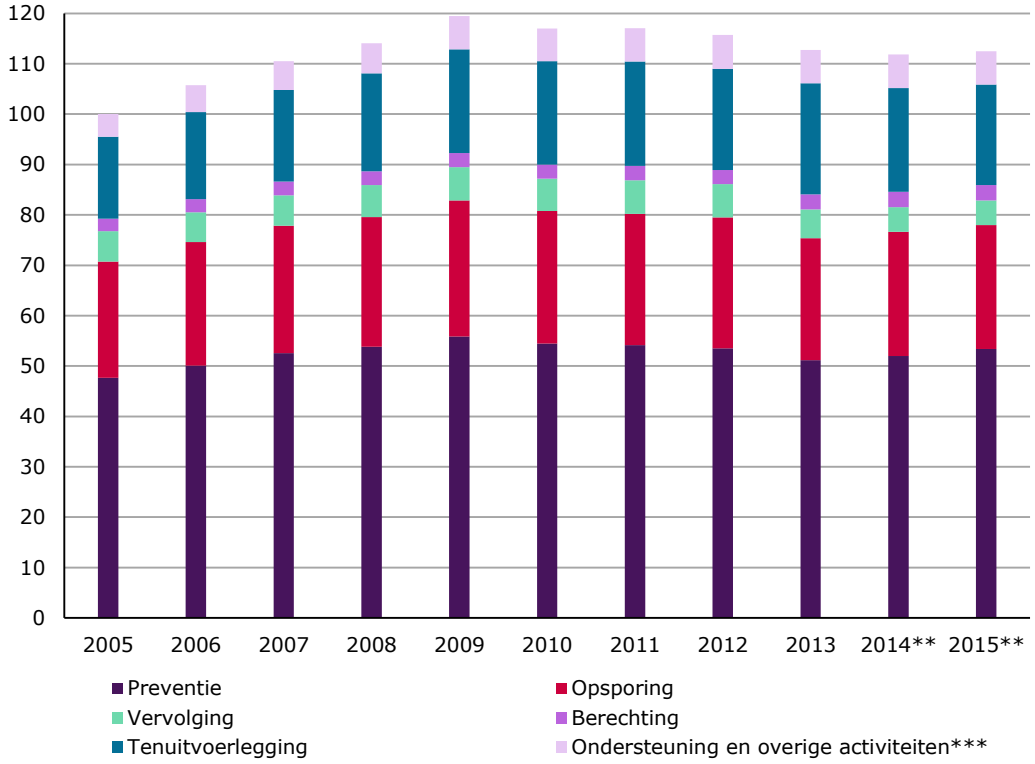
De meeste uitgaven in 2015 gingen naar preventie (6,1 miljard euro), opsporing (2,8 miljard euro) en tenuitvoerlegging (2,3 miljard euro). Met 64,1 miljoen euro vormde de ondersteuning van slachtoffers de kleinste uitgavenpost.

De stijging tussen 2014 en 2015 betrof alleen personele uitgaven; de materiële uitgaven daalden. In 2015 werd in de veiligheidszorg 8,4 miljard euro aan personeel en 4,6 miljard euro aan materieel uitgegeven. De personeelscomponent is iets groter geworden in de laatste jaren, deze steeg van 62% in 2005 naar 64% in 2015 (zie tabel 10.1).

In 2015 werd 6,1 miljard euro aan preventie uitgegeven. Ten opzichte van 2005 is dit bedrag met 12% gestegen. In 2015 werd zo'n 3% meer aan preventie uitgegeven dan 2014 (zie tabel 10.1). De stijging kwam voor rekening van de beveiligings- en opsporingsbedrijven en de uitgaven door bedrijven en particulieren aan beveiligingsmaterialen. (Lokale) overheden gaven gezamenlijk juist iets minder hieraan uit.

Met 2,1 miljard euro kwamen de meeste uitgaven aan preventie voor rekening van de particuliere beveiligings- en opsporingsbedrijven. Sinds 2013 zijn hun preventieve uitgaven groter dan de geschatte uitgaven voor de politie met 1,9 miljard euro. Bedrijven en particulieren gaven samen 851 miljoen euro uit aan beveiligingsmaterialen. Provincies en gemeenten hebben samen 549 miljoen euro gestoken in preventiemaatregelen (zie tabel 10.3).

Figuur 10.1 Uitgaven aan veiligheidszorg naar activiteit, index 2005=100*

* Gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen.

** Voorlopige cijfers.

*** Ondersteuning van verdachten en daders, slachtoffers en overige activiteiten zijn hier bij elkaar opgeteld. Onder overige activiteiten vallen de Directie Wetgeving van het ministerie van Veiligheid en Justitie en de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 10.1.

Bron: Veiligheidszorgrekeningen, CBS

In totaal kwamen de uitgaven aan opsporing uit op ruim 2,8 miljard euro in 2015, een stijging van 7% ten opzichte van 2005. Ten opzichte van 2014 zijn de uitgaven op dit terrein van opsporing nauwelijks gestegen. De politie is de belangrijkste aanbieder (zie tabel 10.4).

In 2015 bedroegen de uitgaven aan vervolging van misdrijven 563 miljoen euro, evenveel als in het jaar ervoor. Er is wel een daling van 19% ten opzichte van 2005. Dit is het gevolg van verminderde uitgaven van het Openbaar Ministerie en de Raad voor de Kinderbescherming de afgelopen jaren. Aan reclassering in de vervolgingsfase werd meer uitgegeven dan in 2005 (zie tabel 10.5).

Voor de berechting van misdrijven werd 354 miljoen euro uitgegeven in 2015. Dat is een stijging van 24% ten opzichte van 2005. De uitgaven voor misdrijfzaken bij de rechtbanken en gerechtshoven zijn veruit de grootste post hier en kwamen in 2015 uit op 324 miljoen euro (zie tabel 10.6).

Van de tenuitvoerlegging van diverse straffen en maatregelen neemt de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)[2] 93% van de bijna 2,3 miljard euro in 2015 voor haar rekening. De uitgaven van de tenuitvoerlegging namen toe met 23% ten opzichte van 2005. Deze toename is voor een deel toe te schrijven aan de introductie van forensische zorg in het gevangeniswezen, de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) en gehandicaptenzorg en de ambulante forensische zorg in 2009. Ten opzichte van 2014 daalden de uitgaven in 2015 met bijna 4% door daling in de uitvoeringskosten van de DJI (zie tabel 10.7).

In 2015 werd 707 miljoen euro uitgegeven aan ondersteuning van (ex-)verdachten en daders. De stijging ten opzichte van 2005 bedroeg bijna 50% (zie tabel 10.8). Voor de ondersteuning aan slachtoffers werd 64 miljoen euro uitgegeven; dit is 61% meer dan in 2005 (zie tabel 10.9).

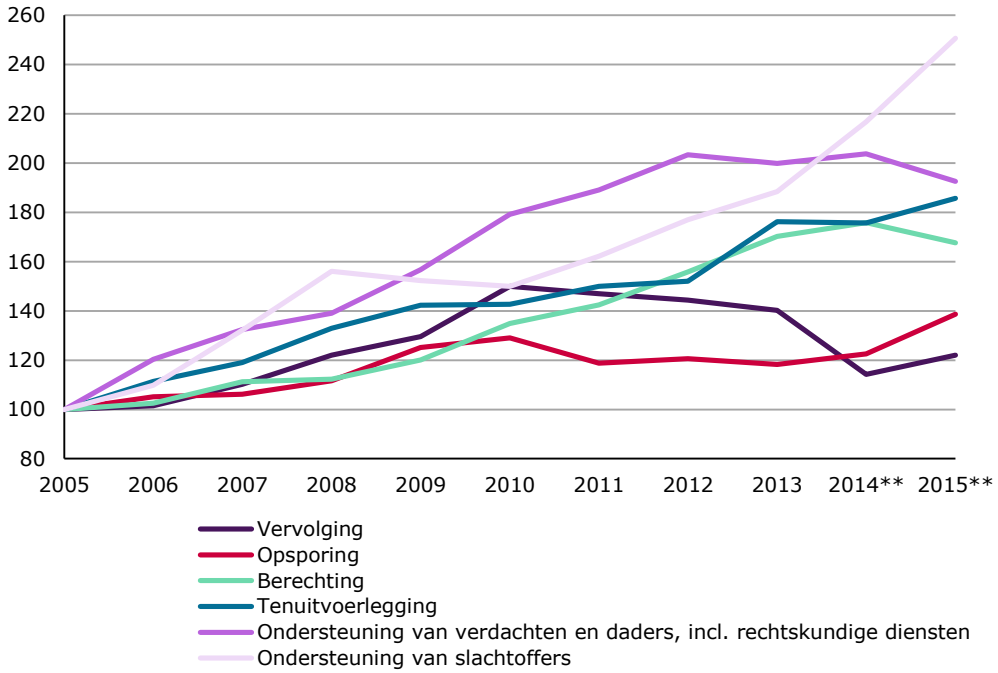
10.2 Uitgaven per eenheid product

De in paragraaf 10.1 geconstateerde groei in de totale uitgaven aan veiligheidszorg kan het gevolg zijn van toegenomen uitgaven of kosten per eenheid product en/of van een toegenomen aanbod ofwel productie aan veiligheidszorg. Per activiteit (opsporing, vervolging, enzovoort) zijn één of meerdere indicatoren voor de productie gehanteerd en gewogen. Voor preventie was geen indicator voor de productie beschikbaar. De productie is bij alle verder onderscheiden activiteiten tussen 2005 en 2015 gedaald. Dit is het gevolg van in het algemeen afnemende criminaliteit, daling van het aantal geregistreerde misdrijven, afnemende aantallen strafzaken en een sterke daling van het aantal gedetineerden.

Daarnaast treedt, met name in het eerste deel van de periode, een stijging op van de uitgaven voor alle activiteiten. Een opvallende uitzondering is de sterke daling van de uitgaven voor vervolging tussen 2011 en 2014 (zie paragraaf 10.1). De stijging van de uitgaven leidt, in combinatie met de daling van de productie, tot een stijging van de uitgaven per eenheid product over de hele linie. Er zijn onderling wel verschillen (zie figuur 10.2). De uitgaven per eenheid product zijn tussen 2005 en 2015 het sterkst gestegen bij de ondersteuning van slachtoffers en de ondersteuning van verdachten en daders (inclusief rechtskundige diensten), met 151 respectievelijk 93%. De geringste stijgingen traden op bij vervolging en opsporing (22 respectievelijk 39%) (zie tabel 10.12). Stijgende uitgaven per eenheid product kunnen het gevolg zijn van een dalende productiviteit, maar ook van een intensievere of kwalitatief betere behandeling per eenheid product.

[2] Dit zijn het gevangeniswezen, justitiële jeugdinrichtingen en de forensisch psychiatrische centra (FPC's, inclusief Pieter Baan Centrum en forensische zorg in het gevangeniswezen).

Figuur 10.2 Uitgaven per eenheid product naar activiteit, index 2005=100*

* Gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen.

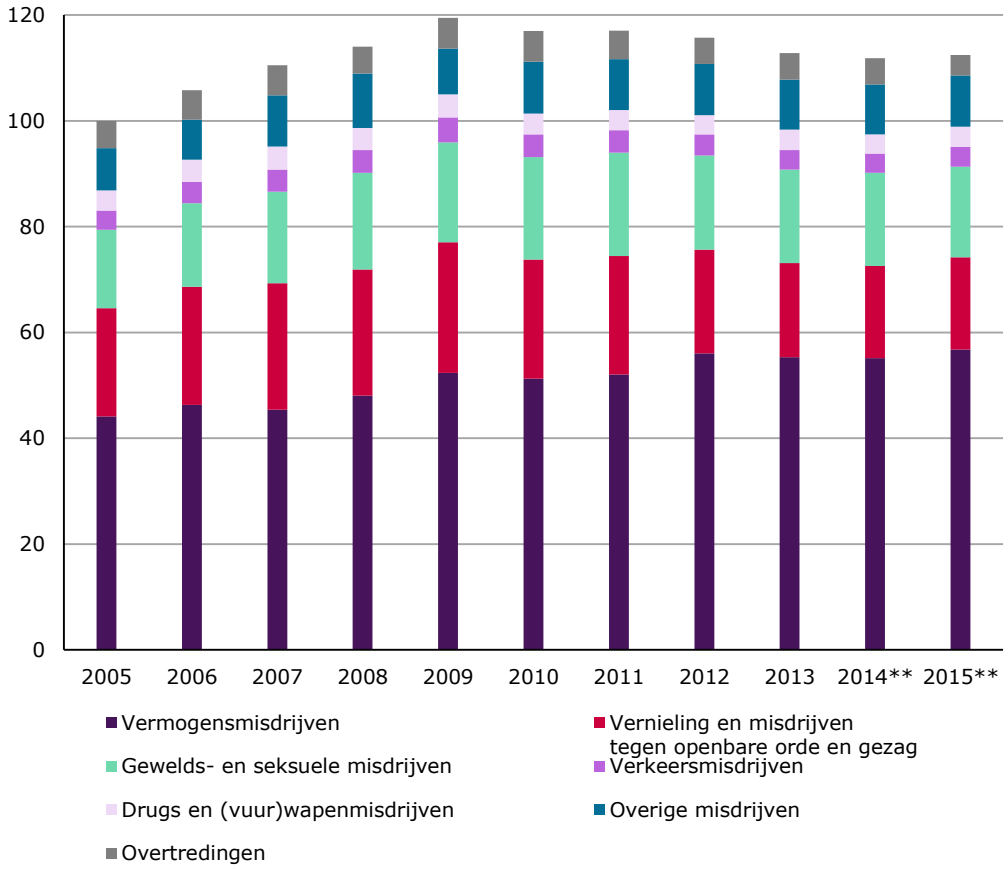
** Voorlopige cijfers.

Bron: tabellen m.b.t. de hoofdstukken 3, 4, 5, 6, 7, 9 en paragraaf 10.1

10.3 Uitgaven per delict

Op basis van de productie en bijbehorende wegingsfactoren kunnen de totale uitgaven aan veiligheidszorg worden uitgesplitst naar type delict (zie bijlage 3 voor de gehanteerde methodiek). In 2015 werd van de totale uitgaven naar schatting 2,0 miljard euro (15%) uitgegeven aan gewelds- en seksuele misdrijven, 6,5 miljard euro (51%) aan vermogensmisdrijven en 2,0 miljard euro (16%) aan vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag (zie figuur 10.3). De overige 2,4 miljard (19%) werd aan andersoortige delicten inclusief overtredingen besteed. Ten opzichte van 2005 zijn de uitgaven aan gewelds- en seksuele misdrijven met 15% gestegen, terwijl de uitgaven aan vermogensmisdrijven met 29% zijn gestegen. De uitgaven aan vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag zijn met 15% gedaald (zie tabel 10.14).

Figuur 10.3 Uitgaven aan veiligheidszorg naar delictcategorie, index 2005=100*

* Gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen.

** Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 10.14.

Bron: Veiligheidszorgrekeningen CBS, bewerking WODC

Per activiteit zijn er grote verschillen. De uitgaven aan preventie en opsporing zijn doorgaans sterk gericht op de voor burgers zichtbare criminaliteit, zoals gewelds- en seksuele misdrijven, vermogensmisdrijven en vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag. De uitgaven voor vervolging en berechting worden uiteraard voor een groot deel bepaald door wat er op het terrein van opsporing gebeurt, terwijl het aandeel overtredingen steeds kleiner wordt naarmate men verder in de justitieketen komt. Bij de uitgaven aan tenuitvoerlegging speelt overlast een minder grote rol, maar bij de uitgaven aan drugsmisdrijven is die rol groter, terwijl bij de uitgaven aan slachtofferzorg de verkeersmisdrijven een relatief groot aandeel hebben (zie tabel 10.13).

10.4 Ontvangsten uit veiligheidszorg

Tegenover de uitgaven staan de ontvangsten uit de veiligheidszorg. Het toenmalige ministerie van Veiligheid en Justitie incasseerde in 2015 ruim 933 miljoen euro die direct betrekking heeft op de veiligheidszorg. Het gaat daarbij om overheidsinkomsten uit boetes, transacties, strafbeschikkingen, ontnemingsmaatregelen en overige

ontvangsten, zoals aan de burger doorberekende kosten voor aanvragen bij Justis, buitenlandse boetes en bestuurlijke boetes. Dit is een stijging van 19% ten opzichte van 2005. Binnen deze groep zijn de ontvangsten uit boetes, transacties, strafbeschikkingen en WAHV-beschikkingen slechts met 4% gestegen. In 2015 is voor bijna 144 miljoen euro geïnd via ontnemingsmaatregelen en verbeurdverklaringen. Dat is een stijging van 973% ten opzichte van 2005 (zie tabel 10.15). Naast het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) ontvangen ook andere ministeries en lokale overheden geld uit (bestuurlijke) boetes en terugvorderingen bij schending van de regelgeving.

10.5 Maatschappelijke schade van criminaliteit

Over de schade als gevolg van misdrijven, overtredingen en overlast geleden door bedrijfsleven, huishoudens en overheid zijn slechts sporadisch gegevens beschikbaar. Daarom is per schadepost het gemiddelde over tien jaar berekend voor zover beschikbaar. Vervolgens zijn deze gemiddelden opgeteld om tot een totaalbedrag voor de maatschappelijke schade te komen (zie ook tabel 10.18 en bijlage 3). In totaal bedraagt de schade door criminaliteit in 2015 naar schatting minstens 20,4 miljard euro (uitgedrukt in prijzen van 2005), waarvan het grootste deel ten laste komt van de huishoudens (zie tabel 10.16). Dit bedrag correspondeert met circa 3% van het bruto binnenlands product. Dit bedrag is een ondergrens, aangezien veel schadeposten niet goed ingeschat kunnen worden.
Bedrijven en instellingen lijden naar schatting jaarlijks 4,6 miljard euro schade als gevolg van criminaliteit. De totale schade op jaarbasis voor huishoudens wordt geraamd op 13,2 miljard euro. Diefstal, vandalisme en overige misdrijven leveren de grootste schadeposten op. Bij vernielingen zijn met name auto's het mikpunt. Met 4,9 miljard euro overtreft de immateriële schade verreweg de materiële schade van 2,3 miljard euro (zie tabel 10.18).

De totale schade voor de overheid wordt geraamd op 639 miljoen euro op jaarbasis. Het gaat daarbij onder andere om fiscaal nadeel of wederrechtelijk verkregen voordeel door fraude, meestal opgespoord door de bijzondere opsporingsdiensten. Met middelzware en lichte fraudegevallen is naar schatting een bedrag van ongeveer 127 miljoen euro op jaarbasis gemoeid. Gemiddeld wordt er 33 miljoen euro aan zware sociale verzekeringsfraude opgespoord. De jaarlijkse schade aan gemeente-eigendommen wordt geschat op 30 miljoen euro.
Sommige vormen van criminaliteit betreffen niet uitsluitend één categorie slachtoffers, maar kunnen slachtoffers maken onder burgers, bedrijven en overheid. De totale schade van deze criminaliteit is op jaarbasis ruim 2,1 miljard euro (zie tabel 10.16).

Soms wordt (een deel van) de geleden schade van slachtoffers van criminaliteit vergoed. Uit de Politiemonitor Bevolking van 2002 blijkt dat huishoudens bij benadering ongeveer 43% van de materiële schade door de verzekering vergoed krijgen. Het is niet bekend in hoeverre de medische kosten als gevolg van opgelopen letsel worden gedekt door ziektekostenverzekeringen en zo ja, of de zorgverzekeraars de schade op de dader proberen te verhalen. Bij fraude met betaalmiddelen wordt het grootste gedeelte van de schade voor huishoudens vergoed door de banken. Daarnaast kan enige compensatie plaatsvinden door het Schadefonds Geweldsmisdrijven (SGM;bijna 17 miljoen euro in 2015) en/of door de dader zelf in de vorm van een door de rechter opgelegde schadevergoedingsmaatregel

(bijna 37 miljoen euro). Bij verkeersmisdrijven kan het Waarborgfonds Motorverkeer een vergoeding geven (58 miljoen euro) (zie tabel 10.17).

11 Nederland in internationaal perspectief[1]

P.R. Smit en H. Goudriaan

- Nederland doet mee met de dalende trend in de geregistreerde criminaliteit in Noord- en West-Europese landen in de periode 2002-2011. Vergeleken met veel Europese landen is het aandeel minderjarige verdachten hoog.
- Door het veelvuldig gebruik van transacties en strafbeschikkingen door de politie en het Openbaar Ministerie kent Nederland relatief weinig verdachten die een veroordeling door de rechter krijgen. De kans op een gevangenisstraf bij een veroordeling is relatief hoog vergeleken met andere landen.
- De daling van het aantal gevangenen in Nederland in de periode vanaf 2007 (van 78 naar 52) doet zich in andere landen niet – of in mindere mate – voor.

		2007	2011	2016
Geregistreerde criminaliteit[a]	Nederland	8.000	7.200	.
	Europa totaal	4.400	4.100	.
Minderjarige verdachten[b]	Nederland	19,6%	15,9%	.
	Europa totaal	12,5%	11,1%	.
Veroordeelden[c]	Nederland	720	550	.
	Europa totaal	940	900	.
Gevangenisstraffen[d]	Nederland	0,132	0,153	.
	N/W-Europa	0,074	0,082	.
Gevangenen[a]	Nederland	78	69	52
	Duitsland	95	87	79
	Engeland & Wales	148	152	146

[a] Per 100.000 inwoners.

[b] Percentage van totale aantal verdachten.

[c] Door de rechter; per 100.000 inwoners.

[d] Aantal gevangenen per veroordeelde.

Alle tabellen bij dit hoofdstuk zijn terug te vinden in Excel-formaat op de websites van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in dit hoofdstuk zijn beschreven. In bijlage 4 (Tabellen) is een aparte opsomming van alle tabeltitels opgenomen. Bijlage 3 biedt achtergrondinformatie over de gebruikte bronnen en methoden; bijlage 7 geeft een overzicht van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

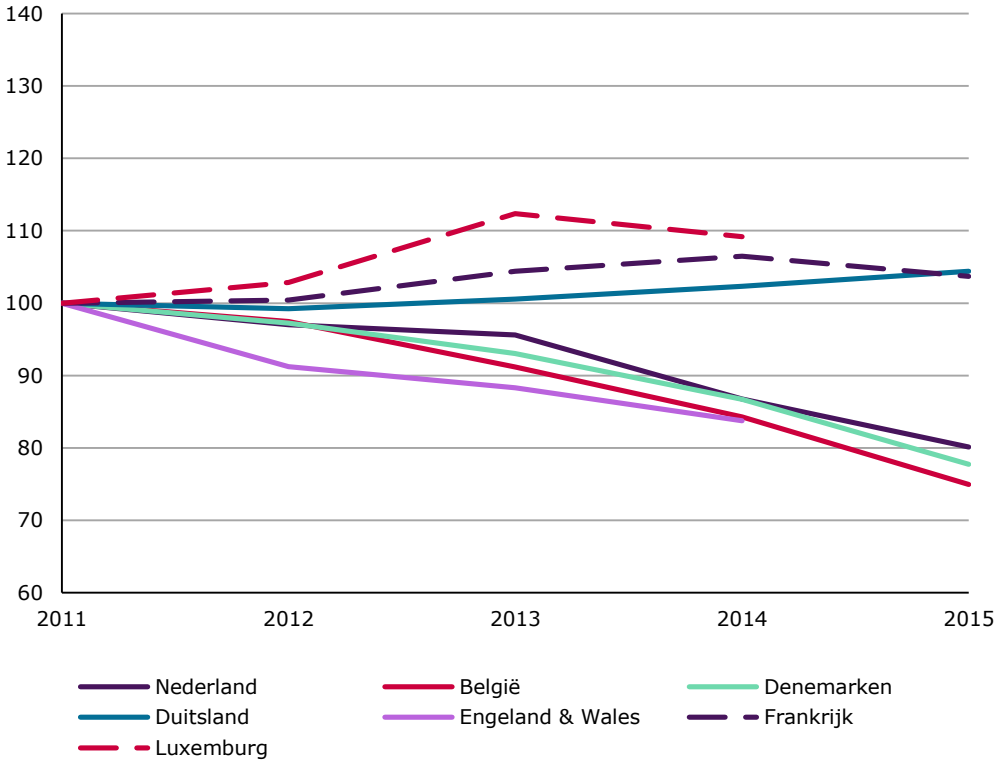
11.1 Slachtofferschap en geregistreerde criminaliteit

Op basis van verschillende nationale bevolkingsonderzoeken is voor een aantal landen schattingen gemaakt van het percentage personen dat jaarlijks slachtoffer is geworden van diefstal met geweld en van seksueel geweld (zie tabel 11.1). Gemiddeld genomen is de prevalentie voor beide type geweldsdelicten binnen landen tus-

[1] Omdat er geen jaarlijkse update is van internationale bronnen, wijkt de periode waarover wordt gerapporteerd af van de periode 2007-2017 (zie ook hoofdstuk 1). Welke landen precies in een tabel of figuur in dit hoofdstuk voorkomen, hangt af van welke informatie beschikbaar is en kan dus per tabel of figuur verschillen.

sen 2014 en 2015 afgenomen. Deze cijfers over slachtofferschap moeten om verschillende redenen met grote voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Vergelijkingen tussen landen kunnen alleen al door verschillen in surveymethodiek en -vragen niet goed worden gemaakt. Voor een discussie over de problemen inherent aan internationale vergelijkingen wordt verwezen naar paragraaf 11.1 in een vorige editie van *Criminaliteit en Rechtshandhaving* (De Heer-de Lange & Kalidien, 2014).
Van enkele vermogens- en geweldsdelicten is het aantal door de politie geregistreerde misdrijven per 100.000 inwoners in verschillende landen bekend tot en met 2015 (zie tabel 11.2). Ook hier gelden diverse problemen met internationale vergelijkbaarheid (paragraaf 11.1 in De Heer-de Lange & Kalidien, 2014), maar het is wel mogelijk landentrends te vergelijken. Zo is in België, Denemarken, Engeland en Wales net als in Nederland het aantal geregistreerde diefstallen sinds 2011 jaarlijks gedaald, terwijl dit in Duitsland, Frankrijk en Luxemburg (eerst) juist is toegenomen.

Figuur 11.1 Relatief aantal geregistreerde diefstallen, indexscores (2011=100)*

* Exclusief diefstal met geweld, inbraak en diefstal gemotoriseerde landbouwvoertuigen.

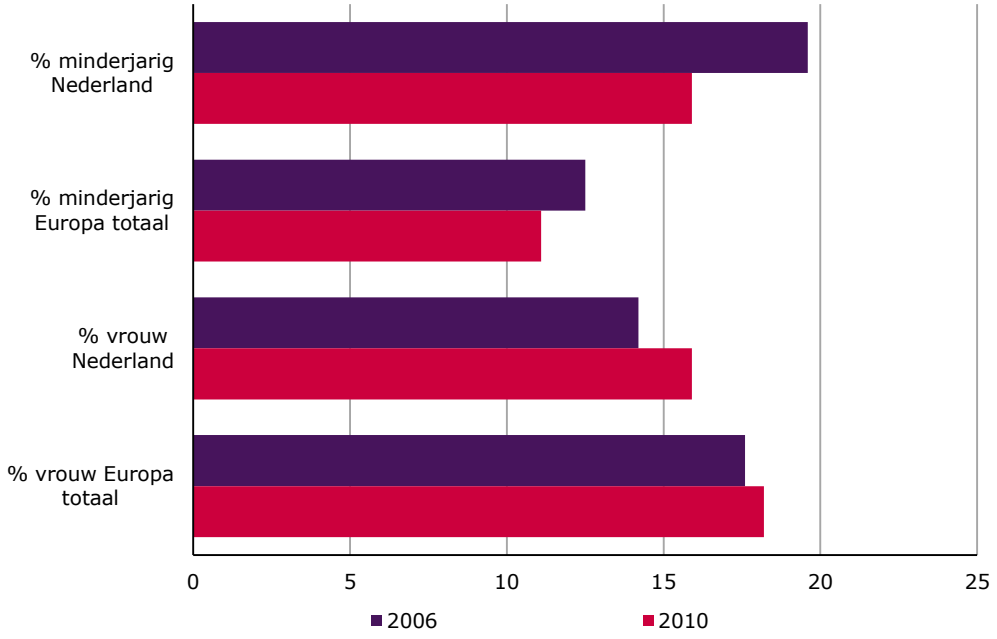
Voor de corresponderende cijfers zie tabel 11.2.

Bron: UNODC.

11.2 Opsporing[2]

Het aandeel minderjarige verdachten op de totale verdachtenpopulatie is in Nederland met 16% in 2010 vergelijkbaar met dat in andere landen in Noord-/West-Europa, maar wel een stuk hoger dan in andere Europese regio's en daarmee ook met Europa in totaal (figuur 11.2).[3] Het aandeel minderjarigen is in Nederland in de periode 2006-2010 met bijna 4 procentpunt afgenomen. Ook elders in Europa is dit iets gedaald.
Bij vrouwelijke verdachten is het beeld divers en afhankelijk van de delictsoort. Het aandeel vrouwelijke verdachten in Nederland is met 16% (2010) net iets lager dan gemiddeld in Europa. Dit aandeel lijkt in Nederland en andere Europese landen iets toe te nemen.

Figuur 11.2 Percentage minderjarige en vrouwelijke verdachten van het totaal

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 11.4 en 11.5.

Bron: European Sourcebook

11.3 Vervolging, berechting en tenuitvoerlegging

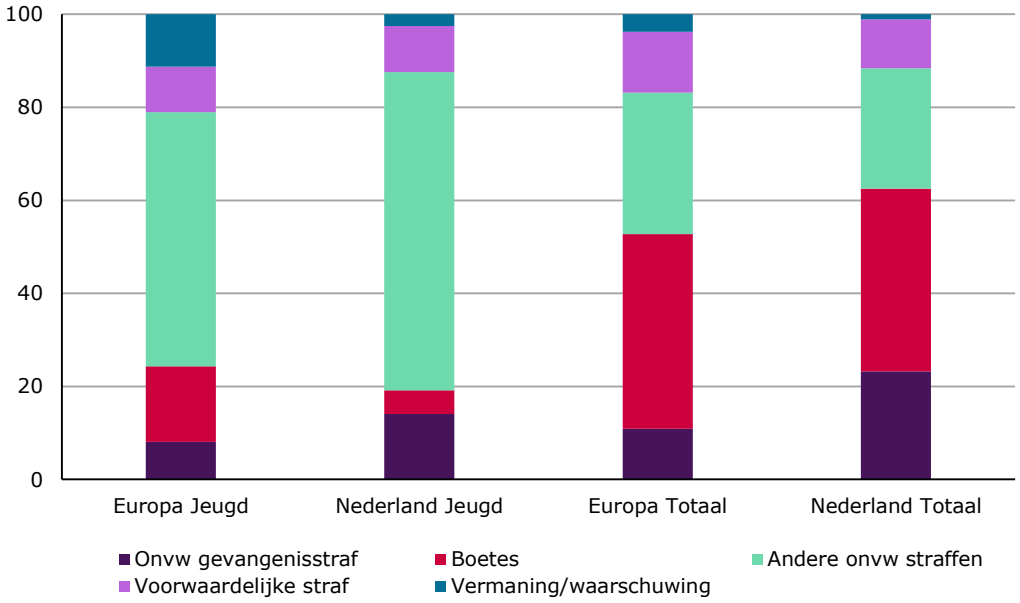
Landen verschillen zeer in de manier waarop het vervolgingstraject is ingericht, waardoor vergelijking van cijfers lastig is. Enig houvast biedt, naast een vergelijking van bij de politie bekende verdachten (als maat voor 'vervolgingsrijpe' zaken), een vergelijking van personen die ofwel door het OM, ofwel door de rechter een sanctie

[2] Voor de Nederlandse cijfers in deze paragraaf geldt dat de cijfers vanaf 2007 duidelijk hoger zijn dan in de periode daarvoor. Dit heeft vooral een technische oorzaak, namelijk door nieuwe reeksen van CBS voor geregistreerde misdrijven en voor verdachten.

[3] Zoals in bijlage 3 wordt toegelicht, zijn de hier gepresenteerde cijfers niet noodzakelijk gelijk aan die van Nederland in de andere hoofdstukken. Voor internationale vergelijkingen worden vaak andere definities gehanteerd en/of andere bronnen gebruikt.

opgelegd hebben gekregen (als maat voor succesvol vervolgde zaken). In Nederland krijgt ruim 40% van de bij de politie geregistreerde verdachten een transactie of strafbeschikking aangeboden of opgelegd door het OM of een straf van de rechter (bron: European Sourcebook).
Vergeleken met Europa als totaal, maar met name met andere Noord-/West-Europese landen, kent Nederland in 2010 met 23% van het totale aantal opgelegde straffen een hoog percentage onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen en een laag percentage boetes (39%) (zie figuur 11.3). Het in verhouding hoge aandeel vrijheidsstraffen en lage aandeel boetes is ook bij de jeugd opvallend (zie ook tabel 11.7).

Figuur 11.3 Verdeling naar strafsoort, uitgesplitst naar totaal en jeugd, in procenten, 2010

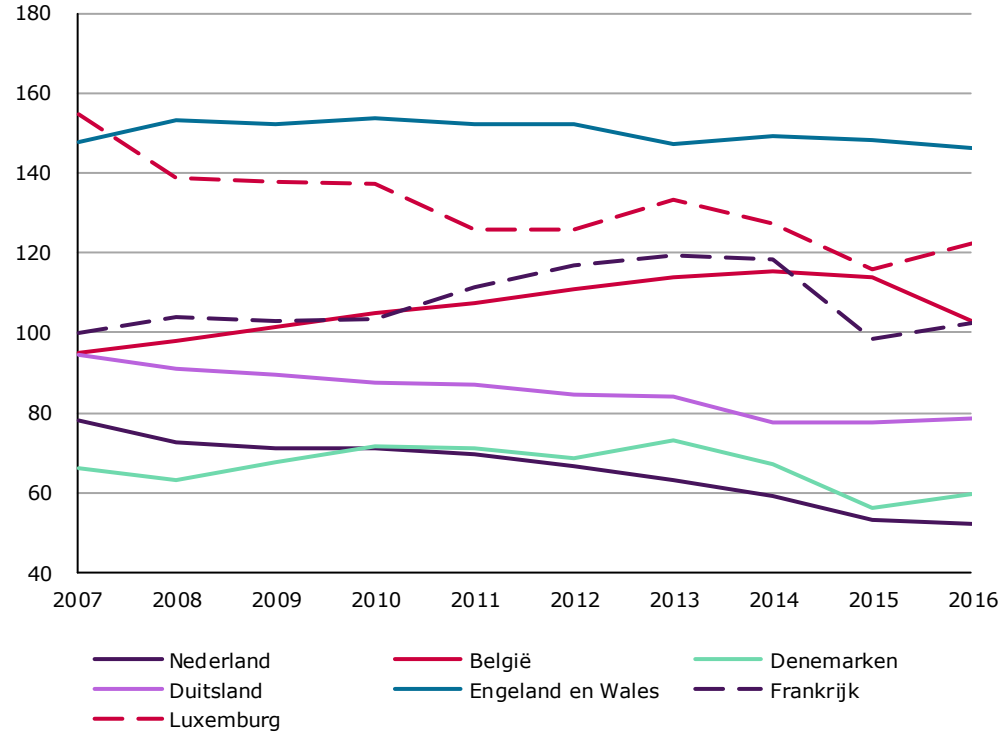

Voor de corresponderende cijfers (niet geïndexeerd) zie tabel 11.7.

Bron: European Sourcebook

Opvallend is dat er na een jarenlange toename van het relatieve aantal gedetineerden in Nederland, vanaf 2007 sprake is van een sterke daling, die eigenlijk al begonnen is in 2004. Het aantal gedetineerden is in ons land in de periode 2007-2016 teruggelopen van 78 per 100.000 personen in 2007 tot 52 in 2016). In weinig andere Europese landen is dit aantal zo sterk afgenomen in deze periode; in veel landen is het zelfs toegenomen. Inmiddels is hiermee ook sprake van een daling tot onder het niveau van onze buurlanden (zie figuur 11.4). Sinds 2015 is het aantal gedetineerden per 100.00 personen het laagst van alle Europese landen. Met Nederland is alleen in Denemarken, Finland en Zweden dit aantal 60 of minder. (zie tabel 11.8).

Figuur 11.4 Aantal gevangenen per 100.000 inwoners

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 11.8.

Bron: WODC, Home Office, Space/Council of Europe, World Prison Brief. Voor Nederland zijn de aantallen gebaseerd op hoofdstuk 7 uit deze C&R publicatie.

Literatuur

Abels, D., Benschop, A., Blom, T.,Jonk J. & Korf, D.J. (2016). *Vereenvoudiging Verdenkingscriteria: De gevolgen van de voorgenomen wijziging van de verdenkingscriteria voor de opsporingspraktijk.* Amsterdam: Rozenberg Publishers.

AEF (2006). *Budgetverdeling Nederlandse Politie.* Den Haag: AEF/Ministerie van BZK.

Algemene Rekenkamer (2011). *ICT politie 2010*. Den Haag: Algemene Rekenkamer.

Boer, D., & Lalta, V. (2011). *Faillissementen: Oorzaken en schulden 2010.* Den Haag: CBS.

Boerman, F., Grapendaal, M., Nieuwenhuis, F., & Stoffers, E. (2012). *Nationaal dreigingsbeeld 2012: Georganiseerde criminaliteit.* Zoetermeer: KLPD-IPOL.

Candido, J., Hoendervoogt, M., Laatsch N., Dam, P. van, & Gest, M. (2017). *Slachtoffer en de rechtspraak: Handleiding voor de strafrechtspraktijk.* Geraadpleegd april 2018: www.rechtspraak.nl.

CJIB (Centraal Justitieel Incassobureau) (2009-2015). *Jaarberichten 2008 t/m 2014.* Leeuwarden: CJIB.

CJIB (Centraal Justitieel Incassobureau) (2015). *Statistisch jaarboek 2014.* Leeuwarden: CJIB.

Cuyper, R.H. de, Weijters, G., & Jennissen, R.P.W. (2015). *Resultaten van de Nationale Veiligheidsindices 2014.* Den Haag: WODC. Factsheet 2015-4.

Dijk, J.J.M. van, Manchin, R., Kesteren, J. van, & Hideg, G. (2007). *The burden of crime in the EU: A comparative analysis of the European Survey of Crime and Safety* (EU ICS 2005). Brussel: Gallup Europe.

Dijk, J.J.M. van, & Steinmetz, C.H.D. (1979). *De WODC-slachtofferenquêtes 1974-1979: Verslag van een jaarlijks onderzoek naar de omvang en aard van de kleine criminaliteit in Nederland, de bereidheid van de bevolking om delicten bij de politie aan te geven en het verbaliseringsbeleid van de politie.* Den Haag: Staatsuitgeverij. Onderzoek en beleid 13.

DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) (2015). *JJI in getal 2010-2014.* Den Haag: DJI.

DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) (2016). *DJI in getal 2011-2015*. Den Haag: DJI.

DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) (2017). *DJI in getal 2012-2016*. Den Haag: DJI.

DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) (2018). *DJI in getal 2013-2017.* Den Haag: DJI.

Dreissen, W., Nauta, O., & Terpstra, J. (2012). *Anonimiteit in het strafproces: De praktijk van de regeling beperkt anonieme getuige en de regeling bedreigd anonieme getuige in het strafproces*. Amsterdam: DSP-groep.

Fiselier, J.P.S. (1978). *Slachtoffers van delicten: Een onderzoek naar verborgen criminaliteit.* Utrecht: Ars Aequi Libri.

Heer-de Lange, N.E. de, & Kalidien, S.N (2014). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2013: Ontwikkelingen en samenhangen.* Den Haag: Boom Lemma uitgevers. Justitie in statistiek 4.

Goudriaan, H. (2006). *Reporting crime: Effects of social context on the decision of victims to notify the police.* Leiden: NSCR.

Groot, I., Hoop, T. de, Houkes, A., & Sikkel, D. (2007). *De kosten van criminaliteit*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek. SEO-rapport nr. 971.

Jong, M.A.D.W. de, Woude, W. van der, Zorg, W.S., Broeksteeg, J.L.W., Nehmelman, R., Tappeiner, I.U., & Kummeling, H.R.B.M. (2016). *Orde in de openbare orde.* WODC.

Integrale Veiligheidsmonitor (2012). *Integrale Veiligheidsmonitor 2011: Landelijke rapportage; Tabellenrapport.* Den Haag: CBS/Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Kalidien, S.N. (2017). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2016: Ontwikkelingen en samenhangen.* Den Haag: WODC. Cahier 2017-12.
Kalidien, S.N. (2016). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2015: Ontwikkelingen en samenhangen.* Den Haag: Boom criminologie. Justitie in statistiek 6.
Kalidien, S.N., & Heer-de Lange, N.E. de (2013). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2012: Ontwikkelingen en samenhangen.* Den Haag: Boom Lemma. Justitie in statistiek 2.
Kerkdijk, H., Knobbe, J.W., & Helmus, A.J. (2006). *Telecommunicatiefraude in Nederland: Aard, omvang en vooruitzichten.* Groningen: TNO/WODC.
KLPD (Korps Landelijke Politiediensten) (2008). *Nationaal dreigingsbeeld 2008: Georganiseerde criminaliteit*. Zoetermeer: dienst IPOL.
Kwakman, N.J.M. (2003). *Schadecompensatie in het strafprocesrecht*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
Leij, J.B.J. van der (2002) *Bejegening op maat: De behandeling van getuigen in strafzaken* (Proefschrift Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer.
Leij, J.B.J. van der (2014). Commentaar op artikel 12 e.v. van het Wetboek van Strafvordering. In A.L. Melai, M. Groenhuijsen et al.(red.), *Wetboek van Strafvordering/IISS*. Deventer: Kluwer.
Leij, J.B.J. van der (2015). *Privacyrecht en slachtoffers: Een studie naar de grondslagen en juridische kaders van privacy van slachtoffers*. Den Haag: Boom criminologie.
Leij, J.B.J. van der, & Malsch, M. (2015). *Bescherming van privacy van het slachtoffer van strafbare feiten: Een synthese van theorie en praktijk*. Den Haag: Boom criminologie.
Malsch, M., Dijkman, N., & Akkermans, A. (2015). *Het zichtbare slachtoffer: Privacy van slachtoffers binnen het strafproces*. Amsterdam: NSCR.
Ministerie van Veiligheid en Justitie (2013). *Recht doen aan slachtoffers: Visiedocument.* Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Meerding, J. (2005). De maatschappelijke kosten van kindermishandeling. In H. Baartman, R. Bullens & J. Willems (red.), *Kindermishandeling, de politiek een zorg.* Amsterdam: SWP.
Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (2011). *Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2010: Feiten en trends inzake aard en omvang van criminaliteit in het bedrijfsleven*. Amsterdam: TNS NIPO.
Moolenaar, D.E.G. (2009). Modelling criminal justice system costs by offence: Lessons from the Netherlands. *European Journal on Criminal Policy and Research, 15*(4), 309-326.
OM (Openbaar Ministerie) (2017). *Jaarbericht 2016.* Den Haag: Openbaar Ministerie.
OM (Openbaar Ministerie) (2018). *Jaarbericht 2017.* Den Haag: Openbaar Ministerie.
Odinot, G., Jong, D. de, Leij, J.B.J. van der, Poot, C.J. de, & Straalen, E.K. van (2012). *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*. Den Haag: Boom Lemma. Onderzoek en beleid 304.
Procureur bij de Hoge Raad (2008). *Beproefd verzet: Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij de afhandeling van het verzet tegen een OM-strafbeschikking: Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht.* Den Haag: Z.uitg.
Procureur bij de Hoge Raad der Nederlanden (2014). *Beschikt en Gewogen: Over de naleving van de wet door het Openbaar Ministerie bij het uitvaardigen van strafbeschikkingen: Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad in het kader van het in artikel 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht.* Den Haag: Z.uitg.
PWC (2013). *Omvang van identiteitsfraude & maatschappelijke schade in Nederland*. Amsterdam: PricewaterhouseCoopers.

Raad voor de rechtspraak (2005-2013). *Jaarverslagen 2004 t/m 2012.* Den Haag: Raad voor de rechtspraak.
Reep, C.M.M. (2014). *Slachtoffer geweest? Vergelijking van de respondentopgaven in de Veiligheidsmonitor 2012 met aangiftegegevens van de politie*. Den Haag/ Heerlen: CBS.
RVZ (2006). *Zinnige en duurzame zorg.* Zoetermeer: Raad voor Volksgezondheid en Zorg.
Schouten, M.C.M. (2017). Systematic screening for child abuse in out-of-hours primary care. Utrecht:Universiteit Utrecht (UMC).
Smits, J., Sibma, A., Roodnat, J., Struiksma, N., & Schel, R. (2013). *Glazen privacy: Knelpuntenonderzoek uitvoering Wet politiegegevens (Wpg).* Deventer/Groningen: Arena Consulting/Pro Facto.
Teijl, R., & Berghuis, A.C. (2006). Griep, aids en criminaliteit. In Openbaar Ministerie (red.), *Goed beschouwd 2005.* Den Haag: Openbaar Ministerie.
Tulder. F.P., van, Meijer, R.F., & Kalidien, S.N. (2017). *Van Schikking naar Strafbeschikking*. Den Haag:NJB.
Vergouw, S.J., Jennissen, R.P.W., Weijters, G., & Smit, P.R. (2014). *Naar Nationale Veiligheidsindices.* Den Haag: WODC. Cahier 2014-14.
Veiligheidsmonitor (2013). *Veiligheidsmonitor 2012*. Den Haag/Heerlen: CBS/Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Veiligheidsmonitor (2014). *Veiligheidsmonitor 2013*. Den Haag/Heerlen: CBS/Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Veiligheidsmonitor (2015). *Veiligheidsmonitor 2014*. Den Haag/Heerlen: CBS/Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Veiligheidsmonitor (2016). *Veiligheidsmonitor 2015*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: CBS/Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Veiligheidsmonitor (2017). *Veiligheidsmonitor 2016*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: CBS/Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Veiligheidsmonitor (2018). *Veiligheidsmonitor 2017*. Den Haag/Heerlen/Bonaire: CBS/Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Verhoeven, W.J., & Stevens, L. (2013). *Rechtsbijstand bij politieverhoor: Evaluatie van de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor in Amsterdam-Amstelland, Groningen, Haaglanden, Limburg-Zuid, Midden- en West-Brabant en Utrecht.* Den Haag: Boom Lemma.
Weijer, S. van der, & Bernasco, W. (2016). *Aangifte en meldingsbereidheid*. Amsterdam: NSCR.

Bijlage 1 Medewerkers C&R 2017

Auteurs (a), eindredactie (e)

Drs. M.M.P. Akkermans (CBS): a
Mr. R.G.A. Beaujean (Rvdr): a
Mw. Dr. S.W. van den Braak (WODC): a
Ir. R.J. Decae (WODC): a
MSc. W.J.M. Gielen (CBS): a
Mw. dr. H. Goudriaan (CBS): a
Mw. drs. ing. S.N. Kalidien (WODC): a, e
Drs. R.J. Kessels (CBS): a
Mr. dr. J.B.J. van der Leij (WODC): a
Drs. R.F. Meijer (WODC): a
Mw. dr. D.E.G. Moolenaar (WODC): a
Dr. C.P.M. Netten (WODC): a
BSc. M. Vlemmings (CBS): a
Drs. P.R. Smit (WODC): a
Dr. F.P. van Tulder (Rvdr): a
Drs. ing. M.E. Vink (WODC): a
Ing. J. de Winter (CBS): a

Dataleverantie/dataverwerking

CBS	mw. M. van Zee en W. Vissers
CJIB	T. Zuidema
DJI	drs. A.A. van Gemmert; drs. J.A.W. Valstar; C. van Schijndel; M.Bruggeman
Halt Nederland	P. Poen
Reclassering Nederland	mw. drs. M. Wiekeraad
RvdK	ir. P.W. van den Boom
Rvdr	drs. B.J. Diephuis
WODC	drs. ing. M.E. Vink; ir. R.J. Decae; ir. J.J. van Dijk; dr. C.P.M. Netten; L.K. de Jonge

Bijdrage opmaak/ondersteuning

WODC	mw. drs. M.J. Kok, H.J.J. Simons, C.J. van Netburg

Bijlage 2 Classificaties en indelingen

De delictindeling voor misdrijven (hoofdstuk 4, 5 en 6) komt overeen met de Standaard Classificatie Misdrijven (SCM) zoals die in de laatste editie van C&R is gebruikt. De methode voor het toewijzen van misdrijfzaken aan deze classificatie is voor hoofdstuk 5 en 6 echter gewijzigd, omdat deze hoofdstukken voor deze editie niet door het CBS, maar door het WODC verzorgd zijn. Daarnaast is de delictindeling voor deze hoofdstukken geactualiseerd naar de huidige wet- en regelgeving. Hierdoor zijn er kleine verschillen in de delictindeling van misdrijven ten opzichte van eerdere edities van C&R. Deze wijzigingen zijn niet van toepassing op hoofdstuk 4, dat nog steeds verzorgd wordt door het CBS. Hierin gebeurt de delictindeling op vergelijkbare wijze als in de voorgaande editie van C&R (C&R 2016). Zie bijlage 3 voor meer achtergrondinformatie.

Naast de delictindeling voor misdrijven is in deze bijlage ook de delictindeling en de regioindeling van de politiedistricten opgenomen die in het slachtofferhoofdstuk (hoofdstuk 3) terugkomen conform de Veiligheidsmonitor. Tot slot is ook de delictindeling van de overtredingen weergegeven.

Classificatie misdrijven

Delictindeling gehanteerd in hoofdstuk 5 en 6:

Vermogensmisdrijven
Diefstal/verduistering en inbraak (art. 310-312, 321-325 Sr)
  Diefstal en inbraak met geweld (art. 312 Sr)
  Diefstal en inbraak zonder geweld
    Eenvoudige diefstal (art. 310 Sr)
    Gekwalificeerde diefstal (art. 311 Sr)
    Verduistering (art. 321-325 Sr)
Bedrog (art. 326-338 Sr)
Valsheidsmisdrijven (art. 208-235 Sr)
Heling (art. 416-417ter Sr)
Afpersing en afdreiging (art. 317-320 Sr)
Overige vermogensmisdrijven (art. 420bis-420quinquies, 313-315, 340-349quater Sr)

Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag
Vernieling en beschadiging (art. 350-354a Sr)
Tegen de openbare orde (art. 131-151c Sr)
  Openlijke geweldpleging (art. 141 Sr)

  Huisvredebreuk (art. 138 Sr)
  Lokaalvredebreuk (art. 139 Sr)
  Computervredebreuk (art. 138ab Sr)
  Discriminatie (art. 137c-137g Sr)
  Overige misdrijven tegen de openbare orde (art. 131-151c Sr m.u.v. bovengenoemde)
(Schuld aan) brandstichting/ontploffing (art. 157-158 Sr)

Tegen het openbaar gezag (art. 177-206)
Niet opvolgen van ambtelijk bevel (art. 184 Sr)
Overige misdrijven tegen het openbaar gezag (art. 177-206 Sr m.u.v. art. 184)

Gewelds- en seksuele misdrijven
Mishandeling (art. 300-306 Sr)
Bedreiging en stalking (art. 284-285b Sr)
Bedreiging (art. 284-285a Sr)
Stalking (art. 285b Sr)
Seksuele misdrijven (art. 239-254a Sr)
Aanranding (art. 246 Sr)
Verkrachting (art. 242 Sr)
Schennis der eerbaarheid (art. 239 Sr)
Ontucht met minderjarige (art. 248a-248f Sr)
Overige seksuele misdrijven (art. 239-254a Sr m.u.v. bovengenoemde en art. 252-253)
Misdrijven tegen het leven (art. 287-295, 296-297 Sr)
Overige gewelds- en seksuele misdrijven (art. 252-253, 273f-286, 307-309 Sr m.u.v. bovengenoemde)

Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht (art. 92-424 Sr, m.u.v. bovengenoemde)

Verkeersmisdrijven (Wegenverkeerswet 1994, WVW94)
Verlaten plaats ongeval (art. 7 WVW94)
Rijden onder invloed (art. 8 WVW94)
Rijden tijdens ontzegging/onbevoegd besturen (art. 9 WVW94)
Overige verkeersmisdrijven (overig WVW94)

Drugsmisdrijven (Opiumwet, OW)
Harddrugs (art. 2, 10, 10a OW)
Softdrugs (art. 3, 11, 11a, 11b OW)

(Vuur)wapenmisdrijven (Wet Wapens en Munitie, WWM) (alle art. WWM)

Misdrijven overige wetten
Misdrijven Wet op de economische delicten
Overige misdrijven (inclusief overig OW)

Daarnaast wordt in Hoofdstuk 4 (Politiestatistiek) ook nog een uitsplitsing gemaakt tussen diefstal en inbraak (met of zonder geweld) en wordt openlijke geweldpleging onderscheiden naar geweld tegen *goederen* en tegen *personen*

Classificatie overtredingen

Deze classificatie is gebaseerd op de *Tekstenbundel voor misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen* van het Openbaar Ministerie en is gehanteerd in hoofdstuk 9 (Overtredingen).

Verkeer te land (afdeling A in de tekstenbundel)
Verkeer te water (afdeling B in de tekstenbundel)
Milieu (afdeling C in de tekstenbundel)

Wetboek van Strafrecht (afdeling D in de tekstenbundel)
Bijzondere wetten (afdeling E in de tekstenbundel)
Overige overtredingen (afdeling F in de tekstenbundel)

Delictindeling slachtofferenquêtes[1]

Geweldsdelicten
Mishandeling
Bedreiging
Geweld met seksuele bedoelingen

Vermogensdelicten
(Poging tot) inbraak
  Poging tot inbraak
  Inbraak
Fietsdiefstal
Autodiefstal (18+)
Diefstal uit of vanaf auto (18+)
Diefstal andere voertuigen (18+)
(Poging tot) zakkenrollerij, beroving
  Poging tot zakkenrollerij
  Zakkenrollerij
  Poging tot beroving
  Beroving
Overige diefstal

Vandalismedelicten
Vernielingen aan voertuigen
Overige vernielingen

Regio-indeling Politiedistricten Veiligheidsmonitor

Noord-Nederland
Fryslân
Groningen
Drenthe

Oost-Nederland
IJsselland
Twente
Noord- en Oost-Gelderland
Gelderland-Midden
Gelderland-Zuid

[1] Indeling volgens de Veiligheidsmonitor (zie ook hoofdstuk 3).

Midden-Nederland
Gooi en Vechtstreek
Flevoland
Oost-Utrecht
Utrecht-Stad
West-Utrecht

Noord-Holland
Noord-Holland-Noord
Zaanstreek Waterland
Kennemerland

Amsterdam
Amsterdam-Noord
Amsterdam-Oost
Amsterdam-Zuid
Amsterdam-West

Den Haag
Den Haag-Centrum
Den Haag-West
Den Haag-Zuid
Zoetermeer - Leidschendam/Voorburg
Westland - Delft
Leiden - Bollenstreek
Alphen aan de Rijn – Gouda

Rotterdam
Rijnmond-Noord
Rotterdam-Stad
Rijnmond-Oost
Rotterdam-Zuid
Rijnmond-Zuid-West
Zuid-Holland-Zuid

Zeeland - West-Brabant
Zeeland
De Markiezaten
De Baronie
Hart van Brabant

Oost-Brabant
’s-Hertogenbosch
Eindhoven
Helmond

Limburg
Noord- en Midden-Limburg
Parkstad-Limburg
Zuid-West-Limburg

Bijlage 3 Bronnen en methoden

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van de informatiebronnen die voor deze publicatie zijn gebruikt. Hierbij komen kenmerken en beperkingen, het informatiegebied, de periodiciteit en het eigendom en beheer van de informatiebronnen aan bod. Daarnaast wordt een nadere toelichting gegeven op de wijze van tellen en gehanteerde berekeningswijzen.
De gebruikte informatiebronnen betreffen steeds een gedeelte van de strafrechtsketen: slachtofferenquêtes onder de bevolking, de CBS Politiestatistiek (geregistreerde misdrijven en verdachten en opgehelderde misdrijven), de vervolging- en berechtingsgegevens vanuit het Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket AdminiStratie (COMPAS) en GPS (de zaken die uiteindelijk naar het OM gaan en daar ingeschreven worden), en de systemen die de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen registreren. Deze informatiebronnen kunnen niet zonder meer met elkaar worden vergeleken. Onderstaand volgt een aantal redenen waarom dit niet volledig het geval is.

1 De gehanteerde definities en de eenheden waarin de aantallen zijn uitgedrukt, kunnen verschillen. Zo komen de definities van misdrijftypen die in de Politiestatistiek en in de slachtofferenquêtes gebruikt worden, niet geheel overeen. Verder registreert de politie misdrijven (processen-verbaal van aangifte), terwijl de rechtbankstatistieken uitgaan van zaken. Een misdrijf kan door meer dan één persoon zijn gepleegd, terwijl een zaak één persoon betreft, maar daarentegen verschillende misdrijven kan omvatten. Bij de verdere afhandeling kunnen verschillende zaken via zogenoemde 'voegingen' in elkaar worden geschoven. In tabel 6.5[1] is te zien dat het aantal door de rechter opgelegde onvoorwaardelijke sancties groter is dan het aantal door de rechter afgedane zaken. Dit is het logische gevolg van het feit dat meerdere sancties per zaak kunnen worden opgelegd.
2 De criteria voor het indelen naar delicttype kunnen verschillen. Een slachtoffer kan een delict anders rubriceren dan de politie, en de politie anders dan het OM. Zo kan de politie een tasjesroof als geweldsdelict bestempelen, terwijl het OM besluit het als vermogensmisdrijf in te schrijven. Omdat een zaak verschillende misdrijven kan omvatten, waarbij het zwaarste misdrijf het indelingscriterium vormt, kunnen minder zware misdrijven in de rechtbankstatistiek buiten beeld raken. Zo zal een inbraak niet in de cijfers terug te vinden zijn wanneer deze gepaard gaat met moord.
3 Er verstrijkt tijd tussen de behandeling van een misdrijf of zaak in de verschillende onderdelen van de keten. Dit betekent bijvoorbeeld dat een in 2009 aangegeven en geregistreerd misdrijf mogelijk pas in 2010 bij het OM wordt ingeschreven en in 2011 wordt afgehandeld. Dit 'over de jaargrens heen vallen' zal de verhouding tussen cijfers beïnvloeden, vooral daar waar sterke en abrupte stijgingen of dalingen optreden.
4 Gebreken in registraties kunnen eveneens een rol spelen. Zo is onduidelijk in welke mate de vervanging van de oude bedrijfsprocessensystemen BPS en Xpol door de Basisvoorziening Handhaving (BVH) bij de politie de registratie van misdrijven heeft beïnvloed.[2] Veranderingen in beleid (bijvoorbeeld het feit dat de

[1] Zie voor de tabellen de websites van het WODC en CBS.

[2] De Algemene Rekenkamer schrijft hierover dat er aanwijzingen zijn dat agenten BVH mijden of incidenten 'lichter' classificeren, zodat ze met een boete afgedaan kunnen worden en op die manier niet geregistreerd hoeven te worden (zie Algemene Rekenkamer, 2011, p. 16).

politie de lichtere artikel 8 WVW-zaken sinds een aantal jaren naar het CJIB brengt in plaats van naar de OM-parketten) kunnen eveneens hun invloed hebben op de statistische informatie. De kwaliteit van de statistieken en de onderlinge consistentie is lang niet altijd optimaal.

5 Er zijn verschillen in de reikwijdte van informatiesystemen. De CBS-slachtofferenquêtes gaan over misdrijven met *individuele personen of huishoudens* als slachtoffer. Hiermee wordt dus niet het slachtofferschap gemeten onder rechtspersonen. Ook de zogenoemde slachtofferloze delicten (bijvoorbeeld drugshandel) blijven bij deze meting buiten beeld.

6 In tegenstelling tot de eerder genoemde enquête bevat de registratie van de politie wel de zogenoemde slachtofferloze misdrijven en delicten tegen rechtspersonen. Anderzijds blijven veel misdrijven buiten de politieregistratie, meestal doordat ze niet worden aangegeven of worden opgespoord. Daarnaast is het zo dat niet alle opgespoorde delicten door de *politie* zijn opgespoord. Er zijn vier zogenoemde 'bijzondere opsporingsdiensten', elk met een eigen specifieke opsporingstaak: de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst, de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, de Algemene Inspectiedienst en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT-IOD), voorheen VROM Inlichtingen- en Opsporingsdienst.

Bij het bekijken van de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen dient rekening te worden gehouden met bovengenoemde vertekeningen en beperkingen.

In de navolgende tekst wordt ingegaan op de gebruikte gegevensbronnen, zoals kenmerken van de bron, informatiegebied, de periodiciteit van de dataverzameling, de relaties met andere informatiesystemen, privacyaspecten, beperkingen, eigendom en beheer van de databron.

1 De slachtofferenquêtes

Er worden veel delicten gepleegd die niet in de officiële registraties worden opgenomen: het slachtoffer heeft besloten om geen aangifte te doen, de politie kan alleen maar een waarschuwing hebben gegeven, of het incident komt nooit aan het licht. Om een beter beeld te krijgen van alle delicten, dus ook van het hierboven bedoelde 'dark number', kan aan een steekproef uit de bevolking of uit het bedrijfsleven worden gevraagd naar slachtofferschap van criminaliteit. Ook onveiligheidsgevoelens en andere aspecten in verband met criminaliteit kunnen via enquêtes in kaart worden gebracht.

De eerste slachtofferenquête onder de bevolking in Nederland werd in 1973 gehouden (Fiselier, 1978). In de periode 1973-1979 werd deze jaarlijks door het WODC uitgevoerd (Van Dijk & Steinmetz, 1979). Sinds 1980 heeft het CBS – tot 1985 in overleg met het WODC – dergelijke enquêtes regelmatig gehouden: in de periode 1981-1985 gebeurde dit jaarlijks, na 1985 telkens in de oneven jaren, via de Enquête Slachtoffers Misdrijven (ESM). Met ingang van 1992 is de Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (ERV) de opvolger van de ESM. Deze continue enquête is in 1997 als module Recht opgenomen in het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS), een continu CBS-onderzoek naar verschillende aspecten van de leefsituatie van de Nederlandse bevolking. Vanaf 2005 is deze module Recht binnen POLS vervallen. De belangrijkste onderwerpen zijn vanaf 2005 geïntegreerd in de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR), die sinds eind 2008 is overgegaan in de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM, 2012; zie hieronder), en die vervolgens in 2012 is opgevolgd door de Veiligheidsmonitor (VM, 2013, 2014, 2015; 2016; 2017; zie ook hieronder).

Sinds 1993 is in opdracht van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de Politiemonitor Bevolking (PMB) uitgevoerd. Tot en met 2001 was de PMB een tweejaarlijks onderzoek. Van 2002 tot en met 2005 is de PMB jaarlijks uitgevoerd. Ook de PMB is vanaf 2005 geïntegreerd in de VMR.
Vanaf 2005 zijn de belangrijkste onderwerpen uit de POLS-module Recht en uit de PMB, samen met elementen uit de Enquête Leefbaarheid en Veiligheid (ELV; een periodiek onderzoek naar de omstandigheden van leefbaarheid en veiligheid in de G31-gemeenten), geïntegreerd in één grote jaarlijkse enquête, de Veiligheids-monitor Rijk (VMR). Deze VMR werd vanaf 2005 op landelijke en vanaf 2006 tot en met 2008 ook op regionale schaal uitgevoerd. De opvolger hiervan, de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM, 2012), levert naast landelijke en regionale informatie ook inzicht op subregionaal niveau. Met ingang van het kalenderjaar 2012 zijn aanpas-singen in de vraagstellingen en wijzigingen in de onderzoeksopzet doorgevoerd. Deze doorontwikkeling van de IVM is gemarkeerd met een naamswijziging: de Veiligheidsmonitor (VM).
Voor internationale vergelijking wordt sinds 1989 om de drie à vier jaar een slacht-offerenquête uitgevoerd in diverse landen in en buiten Europa, de International Crime Victims Survey (ICVS) (zie paragraaf 7 van deze bijlage).

Kenmerken van slachtofferenquêtes
Slachtofferenquêtes vormen een eigen en onafhankelijke bron van gegevens over veelvoorkomende criminaliteit. De slachtofferenquêtes zijn opgezet met als doel inzicht te krijgen in de totale omvang van de criminaliteit, vooral in die criminaliteit die niet in de officiële registraties wordt opgenomen, via een waarnemingsmethode die onafhankelijk is van de politieregistratie. De gegevens uit de slachtofferenquêtes hebben betrekking op het begin van de strafrechtsketen. Elk delict waarvan iemand slachtoffer wordt, kan in principe worden aangegeven bij de politie, en kan daarmee in theorie bijdragen aan opsporing en aanhouding van mogelijke verdachten.
Als men de landelijke slachtofferenquêtes onder de bevolking als een opeenvolgend geheel in de tijd ziet, zijn er zes momenten aan te wijzen waarop sprake kan zijn van een duidelijke trendbreuk. De eerste trendbreuk ligt in 1980, bij de overgang van de WODC-slachtofferenquête naar de ESM; de tweede ligt in 1993, toen de ESM overging in de ERV. Het derde breukmoment valt in 1997, toen de ERV opgenomen werd in het POLS. Het vierde moment ligt in 2005-2006, bij de overgang van de POLS-module Recht (en de daarnaast afzonderlijk bestaande gegevensreeks van de PMB) naar de VMR. De vijfde trendbreuk betreft de overgang van de VMR naar de IVM in 2008. De herziening van de opzet en de vraagstelling van de IVM in 2012 vormt het zesde breukmoment (maar valt buiten de reikwijdte van deze publicatie). Deze overgangen zijn gepaard gegaan met grotere of minder grote wijzigingen in onderzoeksdesign, vraagstelling, frequentie en/of periodiciteit. Om inzicht te krijgen in de effecten van dergelijke wijzigingen zijn bij enkele overgangen zowel de 'oude' als de nieuwe enquêtes tegelijk ('parallel') uitgevoerd. Dit is onder meer het geval bij de overgang van de ESM naar de ERV, van de VMR naar de IVM, en van de IVM naar de VM.

Beperkingen van slachtofferenquêtes
In de slachtofferenquêtes zijn de definities van een 'delict' niet gelijk aan de straf-rechtelijke definities, zoals die in de Politiestatistiek en de justitiële statistieken worden gehanteerd. De betrouwbaarheid van de bevindingen is afhankelijk van (onder andere) het aantal respondenten en het aantal aangetroffen delicten in de steekproef. Ook het (beperkte) geheugen van de geënquêteerden kan de resultaten beïnvloeden, doordat respondenten zich bepaalde gebeurtenissen niet meer juist herinneren of verkeerd in de tijd plaatsen ('telescoping'). Verder wordt alleen over

delicten met aanwijsbare slachtoffers gerapporteerd. Gegevens over slachtofferloze delicten (zoals heling en drugshandel) komen niet voor. Zeer zware vormen van geweld, zoals moord, komen per definitie evenmin voor.
Verschillende slachtofferenquêtes laten vaak verschillende resultaten in hoogte en ontwikkeling van slachtofferpercentages en andere cijfers zien. Deze verschillen vloeien vooral voort uit verschillen in vraagstelling, in steekproefkader en in verslagperiode. Ook de wijze van enquêteren kan een rol spelen, zelfs binnen eenzelfde survey.
Zo zijn de meeste delicten in de CBS-enquêtes vanaf 1992 in de VMR en in de IVM in het algemeen strikter gedefinieerd dan in de PMB en de eerdere CBS- en WODC-enquêtes. Slachtofferschap heeft in de ESM betrekking op twaalf maanden in het voorgaande kalenderjaar, in de CBS-enquêtes vanaf 1992 (POLS en ERV) is dit twaalf maanden voor de interviewdatum (dus 'gemiddeld' zes maanden in het huidige en zes maanden in het voorgaande kalenderjaar). Ook de referentieperiode in de PMB en in de VMR is twaalf maanden vóór de interviewdatum, maar dit komt bij benadering overeen met het voorgaande kalenderjaar. In de IVM, die jaarlijks in het vierde kwartaal wordt uitgevoerd, en de VM, die in de periode augustus-november wordt uitgevoerd, valt deze referentieperiode voor het grootste deel samen met het lopende kalenderjaar.
Slachtofferschappen worden in deze rapportage toegedeeld aan het kalenderjaar waarin het zwaartepunt van de onderzochte verslagperiode valt. Voor de ERV en POLS wordt voor de verslagperiode het betreffende onderzoeksjaar aangehouden, evenals voor de IVM. Gegevens voor ontbrekende jaren zijn in een aantal gevallen geïnterpoleerd.
De respondenten voor de ESM tot en met 1984 werden getrokken uit gemeentelijke personenregisters (voor enkele gemeenten werd uit een adressenregister getrokken), voor de ERV vormde een postafgiftepuntenbestand het steekproefkader en voor POLS werden steekproeven getrokken uit persoonsregisters (GBA: Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens[3]). Voor de PMB werd getrokken uit een telefoonregister, terwijl voor de ICVS willekeurige telefoonnummers worden gegenereerd (met een regionale stratificatie). De steekproeven voor de VMR, IVM en VM werden en worden getrokken uit een personenregister (de GBA), waarbij zo nodig uit telefoonregisters bijbehorende telefoonnummers worden gezocht.
De interviews voor de ESM, de ERV en POLS werden persoonlijk bij de respondenten thuis gehouden, terwijl de PMB-respondenten telefonisch werden geïnterviewd. De VMR-interviews werden voor zover mogelijk telefonisch afgenomen, maar indien dit niet mogelijk was, volgde een persoonlijk interview. In de IVM zijn vier verschillende interviewmodes gehanteerd: internet, telefonisch, persoonlijk en schriftelijk. In de VM wordt gebruikgemaakt van twee interviewmodes: internet en schriftelijk (zie paragraaf 1.4).

1.1 CBS-slachtofferenquêtes (1980-2004)

Informatiegebied
De bevolking van Nederland van vijftien jaar en ouder in particuliere huishoudens vormt de doelpopulatie van de slachtofferenquête. In alle CBS-slachtofferenquêtes wordt van verschillende soorten delicten en delictgroepen vastgesteld hoeveel personen daarvan slachtoffer zijn geworden in het voorgaande kalenderjaar (ESM) of in de twaalf voorgaande maanden (ERV, POLS), hoeveel van deze voorvallen bij de politie zijn gemeld en bij hoeveel een document (pv) is ondertekend. Bij de ERV en het POLS wordt verder nog geschat hoeveel delicten in Nederland hebben plaatsge-

[3] Tegenwoordig is dit de basisregistratie personen (BRP).

vonden. Verder worden vragen gesteld over gevoelens van onveiligheid in verband met criminaliteit en over preventiemaatregelen tegen criminaliteit. De ESM onderscheidt handtastelijkheden binnen en buiten, exhibitionisme, bedreigingen binnen en buiten, inbraak, (brom)fiets-/autodiefstal, diefstal uit of vanaf auto, zakkenrollerij, overige diefstal (niet eerder genoemd), beschadiging van auto, overige vernielingen (niet eerder genoemd) en doorrijden na aanrijding.
ERV en POLS onderscheiden geweldsdelicten, zoals seksuele delicten (in de ERV alleen aan vrouwen gevraagd), mishandeling, bedreiging; vermogensdelicten, zoals inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit auto, zakkenrollerij en overige diefstal; vandalisme, zoals diefstal vanaf/beschadiging aan auto, overige vernielingen; doorrijden na ongeval; kwaadwillige telefoontjes (worden niet als delict geteld); overige delicten (worden niet verder geanalyseerd).
Kenmerken van respondenten en/of het huishouden zijn in alle CBS-enquêtes: leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, huishoudensamenstelling, opleidingsniveau, inkomen, tijdsbesteding en dergelijke. Het belangrijkste geografische kenmerk is de urbanisatiegraad of de stedelijkheid van de woongemeente.
De CBS-slachtofferenquêtes zijn gebaseerd op een steekproef. De in de jaren 1981 en 1982 uitgevoerde ESM bestond hoofdzakelijk uit een personensteekproef, die voor enkele gemeenten werd aangevuld met een adressensteekproef. Vanaf 1983 is voor de ESM, en voor de ERV, het steekproefkader gebaseerd op het postafgiftepuntenbestand van de PTT. Per huishouden werd in de ESM slechts één persoon ondervraagd. Anders dan in de ESM werden in de ERV per huishouden, indien aanwezig, twee personen van 15 jaar en ouder geïnterviewd. De POLS-steekproeven ten slotte zijn personensteekproeven die werden getrokken uit de GBA. In de ESM zijn steeds 5.000 à 10.000 personen ondervraagd. De ERV bevatte jaarlijks 5.000 respondenten uit circa 3.000 adressen. In het POLS werden jaarlijks circa 50.000 personen voor het gehele onderzoek ondervraagd, van wie 10.000 voor de module Recht (waaronder Slachtofferschap). Vragen over onveiligheidsgevoelens werden aan circa 5.000 respondenten gesteld. Er werd per soort enquête herwogen naar achtergrondvariabelen als leeftijd, geslacht en mate van verstedelijking. Alle enquêtes werden mondeling (face-to-face) afgenomen bij persoonlijk bezoek door een enquêteur.

Periodiciteit van de dataverzameling
De ESM is uitgevoerd in elk van de jaren 1981-1985, en sindsdien tot en met 1993 alleen in de oneven jaren. De ERV is uitgevoerd in elk van de jaren 1992-1996; het POLS werd eveneens jaarlijks uitgevoerd van 1997-2004.

Beperkingen
Door verschillen in onderzoeksdesign, waarnemingsmethode en vraagstelling zijn de resultaten van de CBS-enquêtes niet zonder meer vergelijkbaar met andere slachtofferenquêtes, zoals de PMB en de ICVS. Ook de onderlinge vergelijkbaarheid tussen ESM en ERV is beperkt. De vergelijkbaarheid tussen de ERV en het POLS is beter, omdat de vraagstelling nauwelijks is gewijzigd.

Eigendom en beheer
De slachtofferenquêtes worden zelfstandig uitgevoerd door CBS. Bestanden voor gebruik door derden worden beheerd door DANS (Data Archiving and Networked Services; voorheen Wetenschappelijk Statistisch Agentschap (WSA)) en zijn (tegen betaling) voor derden beschikbaar. De bestanden zijn niet herleidbaar tot personen. Daarom zijn er geen speciale privacyreglementen van toepassing.

Politiemonitor Bevolking (1993-2005)
De PMB is een landelijk bevolkingsonderzoek naar criminaliteit, onveiligheid, preventiegedrag van burgers en de ervaringen van burgers met de politie. In 2004 zijn vragen over verschillende aspecten van veiligheid en het functioneren van de politie aan bijna 50.000 Nederlanders voorgelegd.
Deze informatie dient deels als aanvulling op geregistreerde gegevens over criminaliteit, vooral ten behoeve van het beleid op regionaal (politieregio's) en landelijk niveau, en daarnaast ten behoeve van andere lokale relevante beleidseenheden. Net als de andere slachtofferenquêtes gaan de verzamelde gegevens over criminaliteit aan het begin van de strafrechtsketen. De doelpopulatie van de PMB is de bevolking van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens van Nederland, van de afzonderlijke politieregio's en van eventuele andere onderscheiden administratieve eenheden.

Informatiegebied
Ook de PMB heeft betrekking op aantallen slachtoffers, het wel of geen (onderteken-de) aangifte doen, de reden van eventuele aangifte, en eventuele geleden schade; voorts op het oordeel over het optreden van de politie, redenen van eventuele ontevredenheid, en preventieadviezen en informatie over slachtofferhulp. Daarnaast worden vragen gesteld over problemen in de buurt met betrekking tot diverse vermogensdelicten, verkeersoverlast, dreiging en verloedering, gevoelens van onveiligheid in verband met criminaliteit, preventiemaatregelen tegen inbraak, andere contacten van burgers met de politie en de tevredenheid hierover, en beschikbaarheid, zichtbaarheid, functioneren en optreden van de politie in de eigen buurt.
De zogenoemde objectgebonden delicten zijn die delicten die de woning of een voertuig als object hebben: (poging tot) inbraak (woning als object), fietsdiefstal, autodelicten, diefstal uit/vanaf de auto en vernieling aan de auto. Persoonsgebonden delicten zijn: verkeersdelicten (aanrijding met doorrijden); geweldsdelicten, zoals bedreiging, mishandeling, portemonneediefstal met geweld; en overige delicten, zoals portemonneediefstal zonder geweld, overige diefstal, overige vernieling en andere delicten. De achtergrondkenmerken zijn beperkt; standaard worden alleen landelijke en regionale gegevens gepresenteerd.

Periodiciteit van de dataverzameling
In elk van de 25 politieregio's werden ten minste 1.000 personen telefonisch ondervraagd. Het onderzoek is na een beperkt onderzoek in 1990 (in 25 Nederlandse gemeenten) tussen 1993 en 2001 tweejaarlijks en daarna tot en met 2005 jaarlijks uitgevoerd. De politieregio's hadden de mogelijkheid om extra respondenten te laten ondervragen via de zogenoemde 'opstapmethode'. Gevraagd werd naar de ervaringen van de respondenten in de twaalf maanden voorafgaand aan de interviewdatum. De (telefonische) interviews zijn geconcentreerd in de maanden januari t/m maart.

Beperkingen
De vergelijkbaarheid met andere slachtofferenquêtes wordt beperkt door verschillen in (onder andere) het steekproefkader (telefoonregister versus personen- versus adressensteekproef), de herweging, de methode van dataverzameling (telefonisch versus persoonlijk), de vraagstelling en -volgorde van (onder andere) delicten, en de presentatie van resultaten (percenteringsbasis, (sub)totaalcijfers voor groepen van delicten).

Eigendom en beheer
Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de toenmalige ministeries van BZK en Justitie en een groot aantal politiekorpsen en was primair gericht op de afzonderlijke politieregio's. De politieregio's hadden de mogelijkheid om extra respondenten te laten ondervragen via de zogenoemde 'opstapmethode'. De belangrijkste resultaten van de PMB werden gepresenteerd in twee rapporten: een landelijk rapport met de belangrijkste resultaten, en een tabellenrapport.

1.2 De Veiligheidsmonitor Rijk (2005-2008)

Informatiegebied
De bevolking van Nederland van vijftien jaar en ouder in particuliere huishoudens vormde de doelpopulatie van de Veiligheidsmonitor Rijk. Van verschillende soorten delicten en delictgroepen werd vastgesteld hoeveel personen daarvan slachtoffer zijn geworden in de twaalf voorgaande maanden, in hoeverre deze voorvallen bij de politie werden gemeld, en of daarbij een document (zoals een proces-verbaal) is ondertekend. Er werd een schatting gemaakt van het aantal delicten dat de inwoners in Nederland hebben ondervonden. Verder werden vragen gesteld over gevoelens van onveiligheid in verband met criminaliteit, over preventiemaatregelen tegen criminaliteit, over buurtproblemen, over algemene contacten tussen burgers en politie, en over het oordeel over de politie in de woonbuurt.
In de VMR werden de volgende delicten onderscheiden: geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling, bedreiging); vermogensdelicten, zoals inbraak of een poging daartoe, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit auto, zakkenrollerij met of zonder geweld en overige diefstal; vandalisme (beschadiging/diefstal vanaf auto en overige vernielingen); doorrijden na ongeval en overige delicten.
Kenmerken van respondenten of hun huishouden (zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, burgerlijke staat, huishoudensamenstelling, inkomen) werden zo veel mogelijk verkregen via koppeling met (geanonimiseerde) registerdata die bij het CBS via het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) beschikbaar zijn. Ook geografische achtergrondkenmerken (zoals stedelijkheid van de woonomgeving en van de woongemeente) werden via een dergelijke koppeling verkregen. Hierdoor kon de (beperkte) beschikbare interviewtijd maximaal worden benut voor relevante onderwerpgerichte vragen, en ontstonden uitgebreide mogelijkheden tot nadere analyse.
De VMR is gebaseerd op een personensteekproef, die werd getrokken uit de GBA. Jaarlijks werden voor het hoofdonderzoek in het eerste kwartaal per politieregio netto ten minste 750 respondenten ondervraagd, wat resulteert in ten minste 18.750 respondenten.[4] De enquêtes werden in principe telefonisch afgenomen, maar wanneer op het woonadres van de respondent geen telefoonaansluiting beschikbaar was, volgde een mondeling (face-to-face) interview met een bezoek door een enquêteur.

Periodiciteit van de dataverzameling
De VMR is in de jaren 2005-2008 jaarlijks uitgevoerd. Met het oog op de vergelijkbaarheid is de VMR in de jaren 2008-2010 ook op beperkte schaal (alleen landelijk niveau) in het vierde kwartaal uitgevoerd, tegelijk met de IVM.

[4] Dit geldt voor de standaard VMR. Het additionele onderzoek, waarbij in de volgende kwartalen ten minste circa 1.000 respondenten per kwartaal worden ondervraagd, blijft hier verder buiten beschouwing. In 2005 is de VMR alleen op (beperkte) landelijke schaal uitgevoerd, met in totaal ruim 5.000 respondenten.

Beperkingen
Door verschillen in onderzoeksdesign, waarnemingsmethode en vraagstelling zijn de resultaten niet zonder meer vergelijkbaar met eerdere en andere slachtofferenquêtes (PMB, POLS, ELV) en met de ICVS. Daarnaast kan er sprake zijn van steekproeffouten, meetfouten en non-responsfouten.

Eigendom en beheer
Opdrachtgevers voor de VMR waren de toenmalige ministeries van Justitie en BZK en het CBS, die daartoe een samenwerkingsovereenkomst zijn aangegaan. Het onderzoek werd uitgevoerd door het CBS. Bestanden zijn in principe voor gebruik door de opdrachtgevers; gebruik door derden is na enige tijd mogelijk via DANS (voorheen WSA). Ook via het Centrum voor Beleidsstatistiek (CvB) van het CBS kunnen externe onderzoekers (onder strikte voorwaarden) onderzoek verrichten op microdata van het CBS. Daarnaast kunnen op aanvraag data beschikbaar worden gesteld (maatwerk).
De bestanden zijn niet herleidbaar tot personen. Daarom zijn er geen speciale privacyreglementen van toepassing.

1.3 De Integrale Veiligheidsmonitor (2008-2011)

Informatiegebied
De doelpopulatie van de Integrale Veiligheidsmonitor bestaat uit de bevolking van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland als geheel, in afzonderlijke regio's of in afzonderlijke gemeenten of delen, of combinaties daarvan. De IVM bestaat uit een landelijke/regionale steekproef en lokale steekproeven, die tegelijkertijd worden uitgevoerd. De landelijke/regionale uitvoering is gericht op betrouwbare gegevens voor Nederland als geheel en voor de 25 afzonderlijke politieregio's; de lokale onderzoeken zijn daarnaast gericht op het verkrijgen van (extra) informatie voor afzonderlijke politieregio's of gemeenten, of onderdelen of combinaties daarvan.
De vragenlijst van de IVM is modulair opgebouwd, met verplichte en facultatieve vragenblokken. In het landelijke/regionale deel worden alle vragen opgenomen; op lokaal niveau kunnen facultatieve blokken desgewenst worden weggelaten. Ook kan lokaal een 'vrij blok' worden meegenomen.
Verplichte blokken in de IVM zijn: de leefbaarheid van de woonomgeving, buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens in verband met criminaliteit, slachtofferschap van criminaliteit, en – indien nodig – achtergrondkenmerken. Vragen over aangifte bij de politie van het meest recente voorval zijn facultatief, evenals vragen over algemene contacten tussen burgers en politie, over het functioneren van de politie in de woonbuurt, over preventiemaatregelen tegen criminaliteit, en over respectloos gedrag en de inzet van de gemeente voor de leefbaarheid en veiligheid. Van verschillende soorten delicten en delictgroepen wordt vastgesteld hoeveel personen daarvan slachtoffer zijn geworden in de twaalf voorgaande maanden. Ook kan een schatting worden gemaakt van het aantal delicten dat de inwoners in Nederland hebben ondervonden. De volgende delicten worden onderscheiden: geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling, bedreiging); vermogensdelicten, zoals inbraak of een poging daartoe, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit auto, zakkenrollerij met of zonder geweld en overige diefstal; vandalisme (beschadiging aan/diefstal vanaf auto en overige vernielingen); overige delicten.
Kenmerken van respondenten of hun huishouden (zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, burgerlijke staat, huishoudensamenstelling, inkomen) worden voor het landelijke/regionale deel zo veel mogelijk verkregen via koppeling met (geanonimiseerde) registerdata die bij het CBS via het SSB beschikbaar zijn. Ook geogra-

fische achtergrondkenmerken (zoals stedelijkheid van de woonomgeving en van de woongemeente) worden via een dergelijke koppeling verkregen. Hierdoor ontstaan niet alleen uitgebreide mogelijkheden tot nadere analyse, maar kan de beperkte beschikbare interviewtijd maximaal worden benut voor relevante onderwerpgerichte vragen. Achtergrondgegevens voor lokale enquêtes worden verkregen via additionele vragen en worden – indien nodig – aangevuld met gegevens uit het SSB.
De IVM is gebaseerd op personensteekproeven, die zowel voor het landelijke/regionale deel als voor de lokale enquêtes door het CBS worden getrokken uit de GBA. Jaarlijks worden voor het landelijke/regionale deel in het vierde kwartaal per politieregio netto ten minste 750 respondenten ondervraagd, wat resulteert in ten minste 18.750 respondenten.[5] Het aantal respondenten voor de lokale onderzoeken varieert per jaar.[6]
In de IVM worden vier verschillende interviewmodes gehanteerd. De benaderde persoon wordt allereerst verzocht om de vragenlijst via internet te beantwoorden (CAWI). De steekproefpersonen kunnen ook een schriftelijke vragenlijst opvragen en invullen (PAPI). Steekproefpersonen die niet reageren, worden telefonisch herbenaderd (CATI) als het telefoonnummer bij het CBS (of bij de lokale uitvoerenden) bekend is. Als dat niet bekend is of als telefonische benadering niet lukt, worden die personen alsnog persoonlijk benaderd (CAPI). In het landelijke/regionale deel worden alle interviewmodes gebruikt; in de lokale onderzoeken zijn de (relatief dure) mondelinge interviews met een bezoek door een enquêteur niet verplicht. Deze waarnemingsmethode wordt daarom lokaal slechts op beperkte schaal toegepast.

Periodiciteit van de dataverzameling
De IVM is in deze opzet vanaf 2008 tot en met 2011 jaarlijks in het najaar uitgevoerd. Vanaf het kalenderjaar 2012 zijn de opzet en de vraagstelling van de IVM ingrijpend herzien (de beschrijving hiervan valt buiten het kader van de huidige publicatie).

Beperkingen
Door verschillen in onderzoeksdesign, waarnemingsmethode en vraagstelling zijn de resultaten niet zonder meer vergelijkbaar met eerdere en andere slachtofferenquêtes (PMB, POLS, ELV, VMR) en met de ICVS. Daarnaast kan er sprake zijn van steekproeffouten, meetfouten en non-responsfouten.
Uit nadere analyses is gebleken dat de IVM-niveauschattingen over slachtofferschap en ondervonden delicten (waaronder autodelicten) voor verbetering vatbaar zijn. Daarom is de presentatie van alle IVM-cijfers over autodelicten voor alle jaren aangepast, is aan alle IVM-cijfers over de omvang van slachtofferschap en ondervonden delicten de status 'voorlopig' toegekend, en zijn de schattingen over absolute aantallen ondervonden delicten (voorlopig) vervallen. Op basis van de herziening vanaf 2012 kunnen eerdere niveauschattingen mogelijk alsnog worden aangepast. Onderlinge vergelijking van relatieve IVM-cijfers naar plaats en tijd blijft wel mogelijk; het onderzoeksinstrument is in de periode 2008-2011 immers niet veranderd.

---

[5] In het vierde kwartaal van 2008 bedroeg dit aantal netto 670 respondenten per politieregio. In totaal telde deze landelijke/regionale uitvoering bijna 17.000 respondenten.

[6] In de IVM 2008 participeerden zeven politieregio's en (grotendeels in combinatie daarmee) rond tachtig gemeenten in de lokale uitvoering, met in totaal bijna 46.000 respondenten. In de IVM-2009 lagen deze aantallen met in totaal bijna 180.000 respondenten in 239 gemeenten verdeeld over 21 politieregio's veel hoger. In 2010 ging het om 21 participerende gemeenten in zeven regio's, met in totaal bijna 20.000 respondenten. In 2011, het laatste IVM-jaar met dit design, betrof het 225 gemeenten in 23 regio's, met in totaal ruim 200.000 respondenten.

Eigendom en beheer
Opdrachtgevers voor de IVM zijn het toenmalig ministerie van Veiligheid en Justitie en het ministerie van BZK en het CBS. Het CBS draagt zorg voor de landelijke uitvoering van de IVM; de uitvoering van de lokale enquêtes is ondergebracht bij de lokale statistische onderzoeksbureaus of bij externe veldwerkbureaus.
De standaardrapportages (door het CBS) zijn gebaseerd op alle (landelijke/regionale plus regionale) enquêtes samen. De lokale deelnemers krijgen hun eigen microdata (waaronder de gevraagde achtergrondkenmerken), aangevuld met de door het CBS verzamelde onderzoeksgegevens voor die regio/gemeente. Omdat alle indicatoren zijn gestandaardiseerd, kunnen lokale instanties daarmee hun eigen rapportages hierop afstemmen.
Bestanden zijn in principe voor gebruik door de opdrachtgevers. In opdracht van het bVm is een tool ontwikkeld waarmee voor lokale beleidsmakers gestandaardiseerde rapportages kunnen worden gegenereerd op basis van onderzoeksbestand(en) met outputgerelateerde programmasources die door het CBS via het CvB aan het bVm ter beschikking worden gesteld. Het gebruik van deze microdata vindt plaats conform de voorwaarden die hiervoor door het CvB worden gehanteerd.
Gebruik door derden is na enige tijd mogelijk via DANS (voorheen WSA). Ook via het CvB kunnen externe onderzoekers (onder strikte voorwaarden) onderzoek verrichten op microdata van het CBS. Daarnaast kunnen op aanvraag data beschikbaar worden gesteld (maatwerk).
De bestanden zijn niet direct herleidbaar tot personen. Daarom zijn er geen speciale privacyreglementen van toepassing.

1.4 De Veiligheidsmonitor (vanaf 2012)

Informatiegebied
De doelpopulatie van de Veiligheidsmonitor vormt de bevolking van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland als geheel, in afzonderlijke regio's of in afzonderlijke gemeenten of delen of combinaties daarvan. De VM bestaat uit een landelijke steekproef die voor een deel door het CBS en voor een deel door het externe onderzoeksbureau I&O Research is uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met jaarlijks wisselende lokale steekproeven die door I&O Research in opdracht van lokale en regionale overheden worden uitgevoerd. Het totaal aantal respondenten bedroeg 77.989 in 2012, 145.277 in 2013, 86.382 in 2014, 111.252 in 2015, 80.860 in 2016 en 149.461 in 2017. Het aantal respondenten hiervan dat behoorde tot de jaarlijks wisselende lokale steekproeven was 18.656 in 2012, 79.740 in 2013, 19.079 in 2014, 47.460 in 2015, 13.631 in 2016 en 80.187 in 2017.
De landelijke uitvoering was in 2012 gericht op betrouwbare gegevens voor Nederland als geheel en voor de 25 afzonderlijke politieregio's. Naar aanleiding van de inrichting van de Nationale politie per 1 januari 2013 met een nieuwe regionale indeling in 10 Regionale eenheden, 43 Districten en 167 Basisteams is het steekproefontwerp van de VM in 2013 zodanig aangepast dat betrouwbare uitspraken op deze nieuwe regionale niveaus kunnen worden gedaan. Ook voor gemeenten met meer dan 70.000 inwoners zijn betrouwbare uitspraken mogelijk. De lokale uitvoering van de VM is gericht op het verkrijgen van (extra) informatie voor afzonderlijke regio's van de politie of gemeenten, of onderdelen of combinaties daarvan.
De vragenlijst van de VM is modulair opgebouwd. De vragenblokken zijn: leefbaarheid van de woonbuurt, beleving overlast in de buurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap (inclusief cybercrime) en aangiftegedrag, politiecontacten, functioneren politie in buurt, functioneren politie in algemeen, functioneren gemeente, preventie, onveilige plekken, respectloos gedrag, en achtergrondkenmerken. Voor lokale deel-

nemers aan de Veiligheidsmonitor is aan het einde van de vragenlijst enige vrije ruimte beschikbaar voor eigen vragen.
Van verschillende soorten delicten en delictgroepen wordt vastgesteld hoeveel personen daarvan slachtoffer zijn geworden in de twaalf voorgaande maanden. Ook kan een schatting worden gemaakt van het aantal delicten dat de inwoners in Nederland hebben ondervonden. Deze schatting van het aantal delicten is in de loop van 2013 beschikbaar gekomen. De volgende delicten worden onderscheiden: geweldsdelicten (mishandeling, bedreiging, geweld met seksuele bedoelingen); vermogensdelicten, zoals inbraak of een poging daartoe, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit of vanaf de auto, diefstal van andere voertuigen, zakkenrollerij/-beroving of een poging daartoe, en overige diefstal; vandalisme (vernielingen aan voertuigen en overige vernielingen, bijvoorbeeld aan huis of tuin). Daarnaast worden in de VM ook voor het eerst delicten op het gebied van computercriminaliteit of cybercrime onderzocht. Het gaat dan om identiteitsfraude, koop- en verkoopfraude, hacken, en pesten via het internet, ook wel cyberpesten genoemd.
Kenmerken van respondenten of hun huishouden (zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, burgerlijke staat, huishoudensamenstelling, inkomen) worden voor het landelijke/regionale deel zo veel mogelijk verkregen via koppeling met (geanonimiseerde) registerdata die bij het CBS via het SSB beschikbaar zijn. Ook geografische achtergrondkenmerken (zoals stedelijkheid van de woonomgeving en van de woongemeente) worden via een dergelijke koppeling verkregen. Hierdoor ontstaan niet alleen uitgebreide mogelijkheden voor nadere analyse, maar kan de beperkte beschikbare interviewtijd maximaal worden benut voor relevante onderwerpgerichte vragen. Achtergrondgegevens voor lokale enquêtes worden verkregen via additionele vragen en worden – indien nodig – aangevuld met gegevens uit het SSB.
De VM is gebaseerd op personensteekproeven, die zowel voor het landelijke deel als voor de lokale enquêtes door het CBS worden getrokken uit de Basisregistratie Personen.
In de VM worden twee verschillende interviewmodes gehanteerd, namelijk internet en papier. De benaderde persoon wordt allereerst per aanschrijfbrief verzocht om de vragenlijst via internet te beantwoorden. Twee weken na verzending van de aanschrijfbrief worden de non-respondenten gerappelleerd en wordt tevens een schriftelijke vragenlijst toegevoegd. Twee weken na de eerste rappelbrief wordt een tweede rappelbrief verzonden met het verzoek de vragenlijst alsnog via internet of op papier in te vullen. Anderhalve week na deze tweede brief volgt nog een telefonisch rappel onder personen van wie een telefoonnummer beschikbaar is. Verder heeft alleen het CBS nog een beperkt aantal non-respondenten, waarvan geen telefoonnummer beschikbaar was, na het tweede rappel aan huis bezocht. Dit gebeurde bij wijze van experiment alleen in 2012, waarbij van ruim 1.200 personen onderzoeksgegevens zijn verzameld.

Periodiciteit van de dataverzameling
De VM wordt in deze opzet vanaf 2012 jaarlijks in het najaar (periode augustus t/m november) uitgevoerd.

Beperkingen
Door verschillen in onderzoeksdesign, waarnemingsmethode en vraagstelling zijn de resultaten niet zonder meer vergelijkbaar met eerdere en andere slachtofferenquêtes (PMB, POLS, ELV, VMR, IVM) en met de ICVS. Daarnaast kan er sprake zijn van steekproeffouten, meetfouten en non-responsfouten.

Eigendom en beheer
Opdrachtgevers voor de VM zijn het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en het CBS. Het CBS draagt zorg voor de landelijke uitvoering van de VM; de uitvoering van de lokale enquêtes is ondergebracht bij het externe onderzoeksbureau I&O Research. De eerstgenoemde opdrachtgevers hebben een Raad voor de Veiligheidsmonitor ingesteld, die in algemene zin toezicht uitoefent op de uitvoering van de VM. In deze raad zijn behalve de opdrachtgevers ook instanties vertegenwoordigd als de G4, de G32, Politie en WODC. De coördinatie en facilitering van de regionale en lokale onderzoeken gebeurt sinds 2016 door het CBS.
De standaardrapportages (door het CBS) zijn gebaseerd op alle (landelijke plus lokale) enquêtes samen. De lokale deelnemers krijgen hun eigen microdata (waaronder de gevraagde achtergrondkenmerken), aangevuld met de landelijk verzamelde onderzoeksgegevens voor die regio/gemeente. Omdat alle indicatoren zijn gestandaardiseerd, kunnen lokale instanties hier hun eigen rapportages op afstemmen.
Bestanden zijn in principe voor gebruik door de opdrachtgevers. Er is een tool ontwikkeld waarmee voor lokale beleidsmakers gestandaardiseerde rapportages kunnen worden gegenereerd op basis van onderzoeksbestand(en) met outputgerelateerde programmasources die door het CBS via het CvB ter beschikking worden gesteld. Het gebruik van deze microdata vindt plaats conform de voorwaarden die hiervoor door het CvB worden gehanteerd.
Gebruik door derden is na enige tijd mogelijk via DANS (voorheen WSA). Ook via het CvB kunnen externe onderzoekers (onder strikte voorwaarden) onderzoek verrichten op microdata van het CBS. Daarnaast kunnen op aanvraag data beschikbaar worden gesteld (maatwerk).
De bestanden zijn niet direct herleidbaar tot personen. Daarom zijn er geen speciale privacyreglementen van toepassing.

Methodebreuken VMR, IVM en VM
De verschillen in onderzoeksdesign, waarnemingsmethode en vraagstellingen tussen VMR, IVM en VM hebben tot gevolg dat er systematische effecten optreden in de uitkomsten. Dit fenomeen wordt aangeduid met de term methodebreuken. Om de continuïteit en vergelijkbaarheid van de belangrijkste variabelen zoals slachtofferschap en onveiligheidsgevoelens zo goed mogelijk te waarborgen, is in 2012 parallel aan de 'nieuwe' VM nogmaals de 'oude' IVM met een steekproefomvang van circa 6.000 personen uitgevoerd. Om dezelfde reden is in 2008, 2009 en 2010 parallel aan de toen 'nieuwe' IVM de 'oude' VMR in een beperkte omvang uitgevoerd.
Door de parallelle uitvoering van de oude en nieuwe ontwerpen is het mogelijk om de verschillen in uitkomsten te kwantificeren, en daarmee via omrekenfactoren correcties toe te passen op de VMR- en IVM-cijfers om ze naar het VM-niveau te brengen. Op die manier worden uitkomsten van de VMR en IVM vergelijkbaar met die van de VM (zie ook onderzoeksverantwoording Veiligheidsmonitor 2017).

2 De Politiestatistiek

De Politiestatistiek, gestart in 1948, beoogt inzicht te geven in de omvang, aard en ontwikkeling van de geregistreerde criminaliteit en de inspanning van de politie ter bestrijding hiervan. Tot en met het verslagjaar 2007 gebruikte het CBS gegevens die *rechtstreeks en decentraal* werden onttrokken aan de basisprocessensystemen van de 25 regiokorpsen, het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en de Koninklijke Marechaussee (KMar). Met terugwerkende kracht tot het verslagjaar 2005 werden de gegevens tot 2011 uit de basisprocessensystemen *centraal* geleverd via

de landelijke politiedatabank 'Geïntegreerde Interactieve Databank voor Strategische bedrijfsinformatie' (GIDS). De gegevens over 2012 tot en met 2014 worden sinds 2015 geleverd via 'Basisvoorziening Informatie' (BVI). Sinds 2017 zijn de gegevens ook over de verslagjaren 2010 tot en met 2016 geleverd via BVI. De gegevens worden geleverd volgens de definities en de telwijze van BVI. Alleen de KMar levert haar informatie nog rechtstreeks aan het CBS.

Wijze van aanleveren
Het Politiedienstcentrum verstrekt gegevens uit de registraties van de tien regionale eenheden en de Landelijke Eenheid via de landelijke politiedatabank BVI. In de periode tussen juni 2008 en december 2009 zijn alle eenheden overgegaan op het systeem Basisvoorziening Handhaving (BVH), waaraan de gegevens voor GIDS en BVI worden onttrokken. Voorheen waren de gegevens afkomstig uit de basisprocessensystemen BPS, Xpol en Genesys. Het BPS werd in 19 regiokorpsen gebruikt, het Xpol-systeem in vijf korpsen. Het regiokorps Haaglanden gebruikte het registratiesysteem Genesys.
De KMar gebruikt nog steeds het registratiesysteem BPS en levert het CBS per kwartaal een bestand met daarin gegevens van alle in BPS gemelde incidenten (misdrijven en overige incidenten).

Voordelen nieuwe wijze van aanleveren
De levering van gegevens uit GIDS en BVI kent een aantal voordelen:
- De uitkomsten zijn volledige en op regioniveau beter vergelijkbaar, omdat bijna alle berichtgevers de informatie nu op dezelfde wijze en op hetzelfde tijdstip leveren.
- Dubbeltellingen worden voorkomen. Misdrijven die ter kennis komen in regio A, maar gepleegd zijn in een andere regio, worden in beide regio's geregistreerd. Voorheen leidde dit tot dubbeltellingen. Binnen GIDS en BVI is dit probleem opgelost en wordt het misdrijf geteld in de regio van plegen.
- Door de telwijze van GIDS en BVI over te nemen, zijn de CBS- en politiecijfers van de geregistreerde misdrijven nu onderling vergelijkbaar. Strafbare feiten waarvan geen aangifte was gedaan, maar die wel een verdachte en/of slachtoffer kenden, telde het CBS voorheen niet mee als geregistreerd misdrijf. Binnen GIDS en BVI worden deze feiten echter wel als misdrijf geregistreerd.
- De indeling van misdrijven in hoofd- en subcategorieën is aangepast, verbeterd en uitgebreid doordat van alle regio's gegevens per feitcode worden ontvangen.

Wijze van tellen
In het onderzoek tellen de volgende gegevens mee:
- Regionale eenheden en de Landelijke Eenheid: alle misdrijven volgens de definitie van GIDS/BVI met een incidentcode/maatschappelijke klasseaanduiding die voorkomt in de 'Standaardclassificatie misdrijven (Politie) 2010' (SCM2010) van het CBS; plus alle incidenten volgens GIDS/BVI (misdrijven en overige incidenten) met de incidentcode/maatschappelijke klasseaanduiding 'Verlaten plaats ongeval' of 'Rijden onder invloed'. Misdrijven die gemeld zijn in een regio maar gepleegd zijn in een andere regio, worden overgedragen aan de regio van plegen en zodoende in beide regio's geregistreerd. Als misdrijven zijn overgedragen aan een andere regio wordt alleen de registratie in de regio van plegen in het onderzoek meegenomen. Misdrijven waarvan de gemeente van plegen onbekend is, worden toegedeeld aan de regio van melden en krijgen de indicatie 'gemeente van plegen onbekend'.
- Regiokorps Haaglanden: regiokorps Haaglanden heeft tot de invoering van BVH eind 2009 de gegevens ten behoeve van het CBS ontleend aan Genesys met

behulp van het programma 'CBS Tellen'. Dit programma produceerde geaggregeerde gegevens per gemeente, die ongewijzigd werden meegeteld. Inmiddels zijn van Haaglanden gegevens over de periode 2005-2009 ontvangen en verwerkt die beter aansluiten bij de gehanteerde meetwaarde.
- KMar (BPS): alle registraties met ten minste één incident dat voorkomt in de SCM2010, waarbij het veld 'aangifte' de waarde 'J' heeft en bij de incidentcode is aangegeven dat een aangifte verplicht is, en de registraties waarbij het aantal verdachten groter is dan 0 en bij de incidentcode is aangegeven dat een aangifte niet verplicht is, en alle registraties met de incidentcode/maatschappelijke klasse 'Doorrijden na ongeval' of 'Verlaten plaats ongeval' en 'Rijden onder invloed'.

Trendbreuk
- De nieuwe wijze van tellen (aanpassing van de CBS-telwijze aan GIDS/BVI) geeft een trendbreuk in de cijferreeksen. Globaal bezien ligt het niveau van de geregistreerde misdrijven binnen GIDS/BVI iets hoger. De trend in de ontwikkeling van de geregistreerde criminaliteit blijft echter nagenoeg gelijk. Omdat het repareren van de geconstateerde trendbreuk veel inspanning en tijd kost, is besloten om te starten met een nieuwe reeks over de geregistreerde misdrijven, vanaf 2005. Met behulp van statistische technieken zijn door het CBS de methodebreuken onderzocht, geschat en vervolgens zijn hiermee gerepareerde reeksen gemaakt. Het resultaat is gepubliceerd in StatLine, de statistische databank van het CBS. Met de overgang van GIDS naar BVI is geen verschil ontstaan in de geregistreerde misdrijven. Het aantal geregistreerde verdachten wordt wel op een andere manier geteld waardoor van 2009 op 2010 een lichte trendbreuk optreedt. GIDS telde alleen verdachten die gekoppeld waren aan het hoofdincident van een registratie. BVI levert alle verdachten aan die aan incidenten zitten die een misdrijf zijn.
- Misdrijven die gemeld zijn in regionale eenheid 'A', maar gepleegd zijn in regionale eenheid 'B', worden overgedragen aan regio 'B' en zodoende in beide regio's geregistreerd. Voor de verslagjaren 2005 t/m 2009 werd de registratie in regio 'A' altijd verwijderd. Voor de verslagjaren na 2009 is het door nieuwe gedetailleerde data mogelijk te controleren of de registratie voorkomt in regio 'B' alvorens de registratie te verwijderen in regio 'A'. Dit levert een trendbreuk op van 2009 ten opzichte van 2010 en voor de jaren 2005 t/m 2009 een lichte onderschatting van het werkelijke aantal geregistreerde misdrijven.
- Sinds halverwege 2015 is het mogelijk om alle misdrijven die gemeld worden bij het Landelijk Meldpunt Internet Oplichting (LMIO) mee te tellen in de categorie vermogensmisdrijven. Het gaat in 2015 om 25.000 misdrijven (fraude met online handel). In 2016 42.000 misdrijven en in 2017 37.000 misdrijven. In voorgaande jaren werden alleen opgehelderde misdrijven van het Landelijk Meldpunt Internet Oplichting opgenomen in de BVI-cijfers. Hierdoor is er van 2014 op 2015 sprake van een trendbreuk in de categorie vermogensmisdrijven en daarmee ook in het totaal van de geregistreerde misdrijven.
- Het ophelderingspercentage werd tot en met C&R 2014 berekend door van alle geregistreerde misdrijven die gemeld werden in het verslagjaar, het deel van die misdrijven te tellen dat werd opgehelderd (de zogenoemde cohortmethode). Omdat opsporing tijd kost, komt het voor dat een misdrijf pas in een later verslagjaar wordt opgelost. Het voorlopige ophelderingspercentage is hierdoor moeilijk te vergelijken met het definitieve ophelderingspercentage, aangezien de misdrijven bij het definitieve ophelderingspercentage langer de tijd hebben gehad om opgehelderd te raken. Voor de verslagjaren vanaf verslagjaar 2012 is ervoor gekozen alle misdrijven die in het *verslag*jaar zijn opgehelderd, te delen door het aantal geregistreerde misdrijven in datzelfde jaar. Deze zogeheten saldobenadering komt overeen met de methode die de politie hanteert. Voor de verslagjaren 2005

tot en met 2011 was deze rekenwijze nog niet mogelijk en is de cohortmethode aangehouden. Dit levert nagenoeg geen trendbreuk omdat het opheldering spercentage na twee jaar nauwelijks meer toeneemt door opheldering van 'oude misdrijven'.
- Tot en met verslagjaar 2009 wijkt de wijze van registreren van de misdrijven 'Verlaten plaats ongeval' en 'Rijden onder invloed' af van de registratie van de overige misdrijven. De misdrijven 'doorrijden na ongeval' en 'rijden onder invloed' werden voorheen door een beperking van het registratiesysteem integraal toegevoegd aan het aantal misdrijven. Sinds de data via BVI geleverd wordt is het mogelijk om net als voor alle andere misdrijven alleen de zwaarste misdrijven per incident te tellen. Deze methodebreuk zorgt ervoor dat de ontwikkeling van verkeersmisdrijven van 2009 op 2010 een trendbreuk vertonen.

Wat is de kwaliteit van de uitkomsten?
De voorlopige uitkomsten over 2016 en 2017 zijn gebaseerd op de gegevens die zijn verzameld tot en met januari 2018. Op dat moment zijn vrijwel alle gemelde incidenten verwerkt.
Ten aanzien van de publicatie gelden de volgende bijzonderheden:
- Het regiokorps Haaglanden is eind 2009 overgegaan op registratie in BVH. Het regiokorps heeft in verband daarmee de gegevens van het vierde kwartaal 2009 geschat.
- De wijze van registreren van de misdrijven 'Verlaten plaats ongeval' en 'Rijden onder invloed' wijkt tot en met verslagjaar 2009 af van de registratie van de overige misdrijven.
- In de regio Rotterdam-Rijnmond is het aantal geregistreerde vernielingen in 2010 relatief sterker gedaald ten opzichte van 2009 dan in andere regio's. Voor heel Nederland daalt het aantal vernielingen met 16%, voor Rotterdam-Rijnmond met 49%. De daling van het aantal vernielingen in 2010 is het gevolg van twee beleidsinitiatieven in de Politieregio Rotterdam-Rijnmond:
  1 Met de gemeenten binnen de regio Rotterdam-Rijnmond zijn voor 2010 nadere afspraken gemaakt over het aangeven van vernielingen in het publieke domein. Hierdoor nam het aantal geclusterde aangiften van beschadigingen in het publieke domein toe. Als gevolg hiervan daalde vooral in de gemeenten Spijkenisse en Brielle het aantal geregistreerde vernielingen.
  2 Uit analyse van internetaangiften van vernieling (in totaal 7.900) bleek dat het in 6.700 gevallen ging om baldadigheid. Omdat baldadigheid een overtreding en geen misdrijf is, zijn deze gevallen uit de registratie van aangegeven misdrijven gelaten. Dit is in 2010 gedaan om de opsporingscapaciteit zo efficiënt mogelijk te benutten en te richten op de juiste zaken. Hierdoor daalde ook het aantal geregistreerde vernielingen. In 2011 is overigens volgens landelijk beleid baldadigheid weer geregistreerd onder vernieling.

De totale daling van het aantal geregistreerde vernielingen in regio Rotterdam-Rijnmond in 2010 was 49%. Het geschatte aandeel hierin als gevolg van de afspraken met het bestuur is 10%. De overige 39% is het gevolg van het onder punt 2 vermelde beleidsinitiatief.

Toekomstige verbeteringen
Binnen BVI worden nog verbeteringen aangebracht. De gepresenteerde cijfers over 2016 en 2017 zijn daarom voorlopig.

3 De vervolgings- en berechtingsgegevens

Anders dan voorgaande jaren zijn de cijfers over vervolging (hoofdstuk 5) en berechting (hoofdstuk 6) dit jaar samengesteld door het WODC, aangezien het CBS deze niet meer maakt.[7] Het betreft de gegevens voor de hoofdstukken 5 (Vervolging), 6 (Berechting) en deels ook hoofdstuk 9 (Overtredingen).
Doordat het WODC een andere werkwijze hanteert bij het samenstellen van de cijfers en op onderdelen ook andere definities en keuzes maakt dan het CBS voorheen deed, wijken de cijferreeksen in deze publicatie op onderdelen af van de vorige edities van C&R.[8,9] Het WODC heeft er daarom voor gekozen om de gehele reeksen te vernieuwen; de opgenomen reeksen in deze editie vertonen daardoor in zichzelf geen trendbreuken. In paragraaf 3.1 van deze bijlage worden de voornaamste verschillen ten aanzien van de voorgaande editie van C&R weergegeven, alsook verschillen met de cijfers van het Parket-Generaal (PaG) en de Raad voor de rechtspraak (Rvdr).

Datawarehouse WODC
De gegevens over vervolging en berechting komen uit het datawarehouse (DWH) van het WODC. Dit DWH is bedoeld voor het leveren van gegevens voor rapportage, analyse en onderzoek. De gegevens in het DWH zijn afkomstig uit verschillende bronbestanden die weer afkomstig zijn uit registratiesystemen van ketenpartners in de strafrechtsketen, waaronder het Openbaar Ministerie (OM).
De aangeleverde bronbestanden aan het WODC worden op een geautomatiseerde wijze in een aantal stappen geïntegreerd in een centrale gegevensverzameling (het DWH), waarin onder andere schrijfwijzen en coderingen zijn afgestemd zodat gegevens uit verschillende bronnen overeenkomen, en definities zijn vastgelegd conform de informatiebehoefte van de gebruikers. Om dit te kunnen doen, moeten de gegevens uit de bronbestanden eerst geëxtraheerd, opgeschoond en getransformeerd worden. Het DWH bestaat hierna uit een set van (afgeleide) betekenisvolle variabelen, waarmee verdere analyses gedaan kunnen worden.
Het DWH bevat, onder andere, data afkomstig uit het bronbestand RAC-min (RApsody Centraal Management Informatiesysteem). RAC-min is een (beperkte) afslag van het Rapsody-systeem, een gemeenschappelijk informatiesysteem van het OM en de zittende magistratuur ten behoeve van beleid en beheer. Het systeem kent een aantal modules voor verschillende rechtsgebieden. Voor zowel RAC-min als het onderwerp van dit boek is alleen de strafrechtmodule (Rapsody strafrechtsketen) van belang. Waar in het vervolg Rapsody wordt genoemd, wordt dan ook die strafrechtmodule bedoeld.
Rapsody is gebaseerd op de registratiesystemen COMPAS en GPS. COMPAS (Communicatiesysteem Openbaar Ministerie-Parket AdminiStratie) is een case-managementsysteem dat de processtappen van proces-verbaal en dagvaarding tot vonnis ondersteunt en het mogelijk maakt deze te registreren. GPS (Geïntegreerd Processysteem Strafrecht) is een nieuwer digitaal systeem (geleidelijk ingevoerd sinds 2008) ter ondersteuning van de administratie en behandeling van strafzaken en ter

---

[7] Het CBS rapporteert nog wel over vervolging en berechting op Statline, zij het op minder gedetailleerd niveau en gerelateerd aan achtergrondkenmerken van de betrokken verdachten. De cijfers op Statline wijken eveneens af van deze editie van C&R.

[8] Daarnaast is de datalevering die het WODC van het OM ontvangt niet hetzelfde als de levering aan het CBS (zowel in bron, inhoud als in periodiciteit). Ook hierdoor kunnen verschillen in de cijfers ontstaan.

[9] Om de reeksen zo veel mogelijk consistent te houden ten opzichte van voorgaande edities, hanteert het WODC zo veel als mogelijk de definities en telwijze van het CBS, zoals die zijn beschreven in Bijlage 3 van C&R 2016 (Kalidien, 2017).

vervanging van papieren strafdossiers. GPS is de beoogde opvolger van COMPAS, maar momenteel zijn beide systemen nog in gebruik. Het merendeel van de zaken wordt geregistreerd in GPS, COMPAS wordt voornamelijk nog gebruikt voor complexere maatwerkzaken.
Gegevens uit COMPAS en GPS die voor beleidsinformatie van belang zijn worden opgenomen in Rapsody. Dit is een decentraal systeem met afzonderlijke databases in elk van de arrondissementen, die ieder alleen gegevens over de strafzaken in het eigen arrondissement bevatten. In Rapsody Centraal (RAC), ook wel GPS-MI genoemd, worden de lokale gegevens samengebracht. Hier bovenop is RAC-min gebouwd. RAC-min is een deelverzameling van GPS-MI; het bevat minder informatiegebieden dan GPS-MI. Het doel van RAC-min is te voorzien in de landelijke informatiebehoefte en te voldoen aan de gegevensvraag vanuit het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van vervolging en berechting.

Informatiegebied
RAC-min biedt informatie over de instroom van zaken bij het OM en over de afhandeling van die zaken door het OM en door de rechter in eerste aanleg. Per zaak is uitgebreide informatie beschikbaar over de aard van de gepleegde feiten, de verschillende handelingen en beslissingen in de zaak door het OM en de rechter, en de opgelegde straffen en maatregelen.

Periodiciteit van de dataverzameling
Rapsody is in de loop van 1993 ingevoerd, waarbij alle op dat moment nog lopende zaken zijn opgenomen. Vanaf dat moment zijn van alle in COMPAS geregistreerde zaken gegevens in Rapsody gearchiveerd. RAC-min geeft daarmee een volledig beeld van alle afdoeningen sinds 1994. Doordat het onderliggende systeem Rapsody in de loop van de jaren steeds verder is ontwikkeld, is de informatie in RAC-min over recente zaken gedetailleerder dan die over de zaken die in de eerste jaren zijn geregistreerd.
RAC-min wordt vier maal per jaar door de dienstverleningsorganisatie van het OM (DVOM) beschikbaar gesteld aan het WODC. De leveringen vinden in de regel plaats in januari, april, juli en oktober. Bij iedere datalevering worden de eerdere data als ook de bijbehorende afleidingen in het DWH in zijn geheel ververst. Deze keuze is genomen, gezien GPS en COMPAS levende registratiesystemen zijn. Dit betekent dat bepaalde velden worden overschreven omdat er nieuwe beslissingen zijn genomen in een zaak of doordat de eerdere invoer niet correct was. Eerdere beslissingen in een zaak worden daarbij niet bewaard en situaties uit oudere jaren worden niet bevroren. De gepubliceerde gegevens in deze uitgave zijn hiermee dus een weergave van de stand van zaken op het moment van levering door DVOM. Voor deze publicatie is dat april 2018.

Wijze van tellen
Voor de misdrijfzaken (hoofdstukken 5 en 6) geldt dat alleen zaken uit het DWH van het WODC worden geselecteerd die als rechtbankzaak zijn geregistreerd. Deze zaken hebben de indicatie R voor rechtbank (is ten minste één feit een Rechtbankfeit dan is de indicator R; gaat het alleen om Kantonfeiten dan is de indicator K). De teleenheid is over het algemeen zaak, maar in bepaalde gevallen beslissing of sanctie. Voor overtredingen (hoofdstuk 9) wordt een ander selectiecriterium en andere teleenheid gehanteerd. Dat wordt onder een apart kopje hieronder nader toegelicht.
Merk op dat het aantal misdrijfzaken dat in een bepaald jaar is afgedaan niet gelijk is aan het aantal misdrijfzaken dat in dat jaar is ingeschreven. Een zaak die in een bepaald jaar instroomt, hoeft niet per se ook in datzelfde jaar te worden afgedaan. Vooral als zaken later in het kalenderjaar worden ingeschreven, is het aannemelijk

dat de afhandeling over de jaargrens heen valt. De instroom OM en de beslissingen OM in een bepaald jaar betreffen daarom (deels) andere zaken.

– *Instroom OM*
De instroom van misdrijven bij het OM wordt bepaald door alle rechtbankzaken te selecteren uit het DWH waarvan de datum van instroom in het betreffende jaar ligt. COMPAS-zaken die worden overgedragen naar een ander parket of instantie, worden daarbij niet meegeteld. Hetzelfde geldt voor zaken die worden overgeheveld vanuit GPS naar COMPAS. Dit gebeurt bijvoorbeeld als een zaak te complex blijkt te zijn om te verwerken in GPS. De overhevelingen en overdrachten worden eveneens niet meegeteld bij de beslissingen OM, zodat de instroom en uitstroom zoveel als mogelijk vergelijkbaar zijn.

Naast nieuwe misdrijfzaken stromen er bij het OM ook zaken in die het OM al eerder heeft behandeld. Het gaat vooral om zaken die eerder door het OM zijn afgedaan met een strafbeschikking. Als de bestrafte in verzet gaat of als het executeren van de strafbeschikking mislukt, moet het OM de zaak opnieuw beoordelen. Dit noemen we herinstroom. Deze herinstroom wordt niet meegenomen in de instroom OM.[10] Ook bij de beslissingen OM wordt de herinstroom niet meegenomen.

– *Beslissingen OM*
Het OM kan verschillende beslissingen in een zaak nemen: het OM kan besluiten te dagvaarden, (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk) seponeren, een transactie aanbieden, een zaak bij een andere zaak voegen, administratief beëindigen of een strafbeschikking opleggen. Bij het bepalen van de beslissingen genomen in misdrijfzaken door het OM worden net als bij de instroom, alle rechtbankzaken uit het DWH geselecteerd met een datum van een beslissing in het betreffende jaar. Het soort beslissing wordt bepaald door te kijken naar de geregistreerde afdoening door het OM. Overdrachten naar andere parketten en overhevelingen van GPS naar COMPAS worden daarbij buiten beschouwing gelaten om de tellingen in lijn te houden met de instroom en omdat het niet om definitieve beslissingen in een zaak gaat. Voor elke zaak wordt de laatst bekende beslissing van het OM in het daarbij behorende jaar geteld. Dit betekent dat als er meerdere beslissingen in een zaak zijn genomen alleen de laatste beslissing wordt geteld. Eerdere beslissingen uit eerdere jaren worden in de tellingen vervangen door vervolgbeslissingen uit latere jaren. Dit heeft tot gevolg dat er op verschillende peilmomenten mogelijk verschuivingen in de tellingen voorkomen: de totalen van eerdere jaren worden naar beneden aangepast als er vervolgbeslissingen zijn genomen in een later jaar. In de tellingen over de laatste paar jaren kunnen hierdoor nog wijzigingen optreden.
Voor het tellen van alle beslissingen in een jaar, wordt gekeken naar de datum waarop de beslissing is genomen. Voor bijna alle beslissingen (waaronder dagvaarden, seponeren en aanbieden transactie) is dit de datum van afdoening door het OM. Voor strafbeschikkingen die worden opgelegd door het OM geldt dat niet de afdoeningsdatum, maar de datum van de eerste beoordeling wordt gebruikt. Er worden hier dus opgelegde strafbeschikkingen OM geteld, waarvan nog niet in alle gevallen bekend is of ze al succesvol zijn afgerond. Deze zaken kunnen na verzet of mislukte executie weer opnieuw instromen bij het OM. Eventuele vervolgbeslissingen na herinstroom worden niet meegenomen bij de beslissingen OM.[11] Er worden

[10] Volgens het jaarbericht van het OM bedraagt de herinstroom ongeveer 8.000 misdrijfzaken (Bron: OM Jaarbericht 2017).

[11] Wordt wel rekening gehouden met deze herinstroom dan valt onder andere het aantal oproepingen ter terechtzitting naar aanleiding van een verzet tegen een OM-strafbeschikking hoger uit.

dus alleen opgelegde strafbeschikkingen OM geteld en geen beslissingen volgend op het mislukken of het aangetekende verzet. Elke zaak komt als gevolg hiervan in de tellingen maar één keer voor. Bijvoorbeeld: het OM legt een strafbeschikking op; de executie mislukt, waardoor de zaak opnieuw bij het OM terechtkomt; vervolgens zet het OM de strafbeschikking om naar een voorwaardelijk sepot. De opgelegde strafbeschikking wordt meegeteld in de beslissingen OM; het voorwaardelijk sepot wordt niet meegeteld.

Niet alleen het OM kan strafbeschikkingen opleggen. Ook het CJIB kan namens het OM strafbeschikkingen opleggen.[12]. Ook tegen deze door het CJIB opgelegde strafbeschikkingen, kan verzet worden aangetekend of de executie kan mislukken. In dergelijke gevallen wordt de zaak naar het OM gestuurd. Het OM beoordeelt de zaak opnieuw en kan elke mogelijke beslissing nemen. Deze beslissingen worden wel meegeteld in de beslissingen OM. Het gaat hier namelijk niet om herinstroom, maar om een eerste (primaire) instroom bij het OM: het OM heeft nog niet eerder een beslissingen in de zaak genomen. Voor het tellen van de vervolgbeslissing wordt gekeken naar de afdoeningsdatum. Ook als de vervolgbeslissing een strafbeschikking OM is, wordt deze geteld op de datum afdoening, en niet zoals de strafbeschikkingen OM waaraan geen andere strafbeschikking vooraf is gegaan, op de datum eerste beoordeling. Een voorbeeld: het *CJIB* legt namens het OM een strafbeschikking op; de verdachte gaat hiertegen in verzet bij het OM; het OM beoordeelt de zaak opnieuw en besluit om in de zaak een strafbeschikking op te leggen; de strafbeschikking wordt meegeteld in de beslissingen OM op de afdoeningsdatum. Een ander voorbeeld: het *OM* legt een strafbeschikking op; de verdachte gaat daartegen in verzet, waardoor de zaak opnieuw bij het OM terechtkomt; het OM roept de verdachte op ter terechtzitting; de opgelegde strafbeschikking wordt meegeteld in de beslissingen OM op de beoordelingsdatum; de oproeping ter terechtzitting wordt niet meegeteld.

Bij het tellen van de beslissingen wordt verondersteld dat GPS en COMPAS steeds de laatste beslissing van het OM wordt geregistreerd, maar dit blijkt niet altijd het geval te zijn. Vooral bij strafbeschikkingen opgelegd door het CJIB die instromen bij het OM na verzet of mislukte executie, blijft de tussenbeslissing (die van de oorspronkelijke strafbeschikking) staan terwijl het OM in dergelijke gevallen altijd een nieuwe vervolgbeslissing neemt. Deze vervolgbeslissing wordt niet altijd goed geregistreerd. In deze gevallen is de laatst *geregistreerde* beslissing niet per definitie de laatst *genomen* beslissing in de zaak. Deze zaken worden als gevolg hiervan geteld met een afdoening onbekend. Met behulp van aanvullende velden uit het DWH is het meestal mogelijk om de uiteindelijke eindbeslissing van het OM af te leiden, maar er is voor gekozen om, conform de werkwijze van het PaG, geen correctie toe te passen op de geregistreerde beslissing. Aangezien de door het OM genomen vervolgbeslissing vaak dagvaarden is, ligt het geregistreerde, en daarmee gerapporteerde, aantal dagvaardingen lager dan het werkelijke aantal.

– *Instroom OM en beslissingen OM voor overtredingen*
De instroom OM en beslissingen OM voor overtredingen in hoofdstuk 9 worden in principe geteld op feitniveau en niet op zaaksniveau (zoals de instroom en uitstroom bij de misdrijven). Voor overtredingen worden alle kantonfeiten uit het DWH geselecteerd waarvan de datum van registratie in het betreffende jaar ligt. De kanton-

[12] Het CJIB legt voornamelijk strafbeschikkingen op voor dronken rijden, waarvoor vaste tarieven gelden. Bij deze strafbeschikkingen wordt ook een kleinere groep strafbeschikkingen geteld die door andere instanties worden opgelegd en die het CJIB executeert, zoals politiestrafbeschikkingen.

feiten van zaken die zijn overgeheveld vanuit GPS naar COMPAS en kantonfeiten van zaken die zijn overgedragen naar een ander parket worden, net als bij de misdrijfzaken, niet meegeteld bij de instroom OM en beslissingen OM. Het soort beslissing van het OM wordt bepaald op basis van de afdoening van het feit, en de beslissing wordt geteld op de datum afdoening van het feit. Een uitzondering hierop zijn de strafbeschikkingen OM. Net zoals bij de misdrijfzaken wordt er alleen gekeken naar opgelegde strafbeschikkingen OM op basis van de geregistreerde eerste beoordeling. Deze wordt echter niet op feitniveau geregistreerd. Daarom wordt er naar de eerste beoordeling van de zaak gekeken. Oproepen tot verzet worden ook niet op feitniveau geregistreerd en worden daarom ook op basis van zaaksgegevens vastgesteld.

– *Afdoeningen rechter*
Het OM kan een zaak voor de rechter brengen. Deze neemt een beslissing in de zaak, bijvoorbeeld een schuldigverklaring met strafoplegging of ontslag van (alle) rechtsvervolging. Als een verdachte schuldig is bevonden, kan de rechter besluiten één enkele straf of maatregel op te leggen of een combinatie van straffen en maatregelen. Daardoor komt het aantal opgelegde sancties (straffen en maatregelen) hoger uit dan het aantal schuldigverklaringen. In sommige tabellen in hoofdstuk 6 is de teleenheid eindvonnis per zaak, maar in andere tabellen straf of maatregel (daarin komen zaken met meerdere straffen vaker voor). Merk op dat in tabel 6.5 (en 6.16) niet alle mogelijke maatregelen zijn opgenomen, en deze tabel dus geen compleet beeld geeft van het totaal aantal opgelegde sancties. Het soort beslissing wordt bepaald door te kijken naar het eindvonnis door de rechter. Dit eindvonnis wordt in het DWH afgeleid uit de informatie die beschikbaar is over de zittingen in een zaak. Bij het tellen van de afdoeningen door de rechter worden alle rechtbankzaken uit het DWH geselecteerd, waarvan de datum eindvonnis in het betreffende jaar ligt.

Het gaat om alle zaken die bij de rechter worden aangebracht en waarin een eindbeslissing wordt genomen door de rechter. Dit betekent dat zaken waarin de rechter besluit om de zaak naar een ander forum te verwijzen of de dagvaarding nietig te verklaren, niet worden meegenomen. Voor elke zaak wordt alleen het laatste eindvonnis in een zaak geteld. In sommige gevallen, bijvoorbeeld bij een uitspraak OM niet ontvankelijk, kan het zijn dat er op een eerste eindvonnis later nog een ander eindvonnis volgt. In dat geval wordt alleen het laatste vonnis geteld. Net zoals bij de beslissingen OM kunnen hierdoor verschuivingen in de tellingen over de jaren optreden. Ook zaken waarbij op de beslissing van de rechter nog een afdoening door het OM volgt, bijvoorbeeld als de rechter het OM niet ontvankelijk verklaart en het OM vervolgens besluit de zaak te seponeren, worden niet meegeteld in de afdoeningen rechter. Zaken die ter zitting door de rechter worden samengevoegd met een andere zaak (de beslissing in deze eerste zaak is dan ‘voeging ter zitting’, terwijl de beslissing in de andere zaak iets anders is) worden niet meegenomen in de afdoeningen rechter. De uitspraak in de zaak waarbij gevoegd is, wordt wel meegenomen. Bij deze manier van tellen worden er ook zaken in de afdoeningen rechter geteld die ook al geteld zijn bij de beslissingen OM, namelijk de dagvaardingen en de strafbeschikkingen OM die voor de rechter komen.

Met betrekking tot sancties, worden alleen sancties die door de rechter in eerste aanleg zijn opgelegd geteld. Hierin verschillen de cijfers tussen hoofdstuk 6 en hoofdstuk 7, waar het gaat om tenuitvoergelegde sancties (dit kunnen ook sancties zijn die na een hoger beroep zijn opgelegd).

De getelde detentieduur is het deel van een door de rechter opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraf dat ook daadwerkelijk moet worden uitgezeten. De detentieduur van een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt berekend door van de opgelegde strafduur de tijd af te trekken die op grond van de vervroegde of voorwaardelijke invrijheidstelling mogelijk niet zal worden uitgezeten. Zo wordt (een benadering van) de werkelijk uit te zitten tijd verkregen. Per jaar kan de totale detentieduur van alle in dat jaar opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen worden berekend door alle detentieduren bij elkaar op te tellen: de detentiejaren. Het aantal detentiejaren geeft een indicatie van de minimaal uit te zitten hoeveelheid straf die in dat jaar is opgelegd.

– *Delictindeling*
Voor het bepalen van het soort misdrijf ten behoeve van de delictcategorie van een misdrijfzaak, wordt de 'zwaarste artikel' methode toegepast. Dit houdt in dat er wordt gekeken naar het zwaarste artikel binnen een zaak. Het zwaarste artikel is het artikel waarop in de wet de hoogste straf staat. Bij gelijke straffen wordt een sortering op hoofddelictgroep toegepast (eerste niveau in de delictindeling van bijlage 2; de volgorde van sortering is: Misdrijven Wetboek van Strafrecht, Verkeersmisdrijven, Drugsmisdrijven, (Vuur)wapenmisdrijven en Overig) en als dat geen uitsluitsel geeft wordt gekozen voor het eerste artikel binnen de zaak. De toepassing van de 'zwaarste artikel' methode gebeurt voor de instroom en beslissingen OM op een andere manier dan voor de afdoeningen rechter. Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de ketenmomenten is het uitgangspunt bij de instroom en beslissingen OM (Hoofdstuk 5), dat wordt gekeken naar alle artikelen waarmee het OM de feiten van de zaak heeft gekwalificeerd. Bij de afdoeningen rechter (hoofdstuk 6) is het uitgangspunt dat wordt gekeken naar alle artikelen die de beoordeling van de rechter in de misdrijfzaak representeren. In het geval van een vrijspraak zijn dit de artikelen van alle feiten in de zaak, in andere gevallen alleen de artikelen van de feiten waarvoor niet is vrijgesproken. Op basis van het zwaarste artikel wordt bepaald in welke delictgroep een misdrijfzaak valt. De daarbij gehanteerde classificatie staat in bijlage 2 van deze publicatie.

Bij de overtredingen wordt voor het bepalen van de delictcategorie de politiefeitcode gebruikt, volgens *Tekstenbundel voor misdrijven, overtredingen en Muldergedragingen* van het Openbaar Ministerie. Dit is dus een andere indeling dan bij de misdrijfzaken. Bij de instroom OM en beslissingen OM wordt gekeken naar feitniveau, en wordt rechtstreeks de politiefeitcode gebruikt van het betreffende feit. Bij de afdoeningen rechter wordt gekeken naar zaaksniveau, en kan er sprake zijn van meerdere feiten. In dat geval wordt net als bij de misdrijven de zwaarste artikelmethode gebruikt. Van het bijbehorende feit wordt de politiefeitcode gebruikt. Zie voor de classificatie van de delictindeling bijlage 2.

3.1 Verschillen met voorgaande edities van C&R en tussen organisaties

De gegevens in de huidige editie van C&R over vervolging en berechting zijn samengesteld door het WODC. Voorheen werden deze cijfers door het CBS vervaardigd.[13,14] Cijfers over vervolging en berechting worden daarnaast ook gepubliceerd door het Parket-Generaal van het Openbaar Ministerie (PaG), terwijl de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) ook gegevens over berechting publiceert. Alle vier de organi-

[13] Waar hieronder over verschillen tussen de cijfers van het CBS en het WODC gesproken wordt, worden zowel de cijfers in de vorige edities van C&R als de cijfers die het CBS tot op heden op StatLine publiceert bedoeld.

[14] Zie voor de telwijze van het CBS bijlage 3 in C&R 2016 (Kalidien, 2017).

saties maken hiervoor gebruik van COMPAS en GPS, maar de cijfers van deze vier organisaties verschillen toch op onderdelen. Dat komt deels door definitieverschillen, maar ook deels door verschillen in registraties en meetmomenten. Een aantal (mogelijke) oorzaken voor de verschillen is duidelijk; deze worden hieronder toegelicht. Ook wordt beschreven wat de belangrijkste verschillen zijn ten opzichte van de vorige edities van C&R.

Allereerst verschilt de manier waarop de gegevens vanuit DVOM worden verkregen en geleverd. Het CBS put met een interface direct uit GPS en COMPAS, terwijl de andere organisaties gebruik maken van beleidsinformatiesystemen. Zo gebruikt het PaG GPS-MI (ook wel Rapsody genoemd) en het WODC een deelverzameling daaruit, genaamd RAC-min (zie ook hierboven onder het kopje datawarehouse WODC). De Rvdr gebruikt de COMPAS-gegevens uit GPS-MI en heeft daarnaast een eigen waarneming uit GPS (InForm). De CBS-statistiek, die de basis vormde voor alle voorgaande edities van C&R, was gebaseerd op berichten die COMPAS en GPS van iedere zaak leveren op strikt gedefinieerde momenten bij inschrijving en afdoening. RAC-min, de bron van de cijfers in de huidige editie, wordt op gezette tijden geactualiseerd vanuit COMPAS en GPS, en weerspiegelt daardoor steeds de laatste stand van zaken.

Ten tweede verschillen de doelen van de organisaties, wat ook invloed op de cijfers heeft. De Rvdr beoogt het beschrijven van de productie van de rechtspraak en telt daarom alle vonnissen, dus ook bijvoorbeeld nietigverklaringen van de dagvaarding. De overige drie organisaties richten zich op het (eind)resultaat van de berechting van verdachten en gaan daarom uit van het laatste vonnis in een periode. Vergelijkbaar hieraan rapporteert het PaG in het jaarbericht ook over de totale productie. Het PaG telt in de cijfers daarom ook herinstroom mee (zaken die al eerder door het OM zijn behandeld en opnieuw instromen omdat een herbeoordeling nodig is). Het WODC en CBS gaan alleen uit van nieuwe instroom (in eerste aanleg) en tellen herinstroom niet mee. Bij het tellen van de beslissingen van het OM gaan zij voor strafbeschikkingen uit van de eerste beoordeling in een zaak. Vervolgbeslissingen na herinstroom worden niet meegenomen.

Ten derde verschillen de meetmomenten en selectiedatums tussen de organisaties. Het WODC en CBS tellen de afdoeningen rechter op de datum van het eindvonnis van de (laatste) zitting, terwijl de Rvdr telt op de datum waarop de rechterlijke macht voor de eerste maal akkoord is met de registratie van het vonnis. Het WODC en PaG tellen de beslissingen OM op de datum afgehandeld (met uitzondering van de strafbeschikkingen die worden geteld op de datum eerste beoordeling), terwijl het CBS verschillende soorten beslissingen op verschillende momenten telt (waaronder ook datum akkoord).[15] Transacties tellen het WODC en PaG op de datum afgehandeld. Het CBS telt voor GPS ook afgehandelde transacties, maar voor COMPAS opgelegde transacties op de datum beslissing genomen.

Ook op een aantal andere punten worden er door de organisaties verschillende keuzes gemaakt. Zo tellen het WODC en het PaG bij de instroom OM overdrachten (in COMPAS naar een ander parket) en overhevelingen (vanuit GPS naar COMPAS) niet mee. Het CBS telt beide zaken mee in de instroomcijfers en neemt ze daarom ook mee bij de beslissingen OM. Het WODC telt overdrachten en overhevelingen niet als beslissingen OM.

[15] Zie voor een overzicht van de telwijze van het CBS bijlage 3 in C&R 2016.

Bij het tellen van sancties zijn er ook een aantal verschillen aan te wijzen. Bij de indeling van schuldigverklaringen in hoofdstraffen worden door het CBS combinaties van maximaal twee straffen geteld. Als er in een zaak drie straffen worden opgelegd (zowel een gevangenisstraf, taakstraf als geldboete) wordt deze zaak door het CBS bij de categorie geldboete plus taakstraf geteld. Het WODC heeft een aparte categorie opgenomen voor de combinatie van deze drie hoofdstraffen (zie tabel 6.5 en 6.16). Bij de indeling naar sancties telt het CBS in een zaak waarin zowel een werkstraf als een leerstraf is opgelegd, alleen de werkstraf. Het WODC telt beide straffen apart, dus zowel de werkstraf als de leerstraf.

Ook het bepalen van de delictindeling gebeurt door het CBS en het WODC op een net wat andere manier. Dit komt doordat een deel van de gegevens (die betrekking hebben op het bepalen van de strafmaat en het toewijzen van delictgroepen aan wetsartikelen) handmatig moet worden bijgehouden. Verschillende keuzes hierin hebben invloed op de uiteindelijke delictindeling per zaak. Het CBS en het WODC hanteren niet altijd dezelfde toewijzing van delictgroepen aan wetsartikelen. Bijvoorbeeld: het WODC rekent *SR 138b* tot Overige misdrijven tegen de openbare orde en niet tot computervredebreuk.[16] Ook bij het bepalen van de strafmaat kunnen verschillende keuzes gemaakt worden, bijvoorbeeld als in de wet meerdere strafbepalingen per artikel gelden. Zo staat op het telen van softdrugs (artikel 3 Opiumwet (OW)) standaard een maand hechtenis (OW 11/1)), maar wordt het een misdrijf met een gevangenisstraf van ten hoogste twee jaar (OW 11/2) als dit opzettelijk gebeurt. WODC kiest als de registratie geen uitsluitsel biedt over de opzet de laagste strafmaat. Als er binnen een zaak meerdere artikelen voorkomen met dezelfde (hoogste) strafmaat, dan moet er een keuze worden gemaakt. In dit geval kijkt het WODC eerst naar de volgorde van de hoofddelictgroep (Misdrijven Wetboek van Strafrecht boven Verkeersmisdrijven boven Drugsmisdrijven, etc.) en daarna naar de registratievolgorde binnen de zaak.

Wat betreft de beslissingen OM en afdoeningen rechter, telt het WODC alleen de laatst genomen beslissing in een zaak (met uitzondering van de strafbeschikkingen; zie hierboven). Iedere zaak wordt altijd (ook over de jaren heen) maar één keer geteld. Bijvoorbeeld: in een zaak wordt in 2013 besloten tot dagvaarden, in 2014 wordt deze beslissing ingetrokken en biedt het OM een transactie aan. Later in 2014 wordt de transactie omgezet in een voorwaardelijk sepot. Het WODC telt in dit voorbeeld alleen het voorwaardelijk sepot in 2014. Het CBS telt de laatst bekende beslissing in de zaak binnen ieder jaar. Hierdoor wordt binnen een jaar slechts één beslissing bij een zaak geteld, maar vervolgbeslissingen in nieuwe jaren worden ook geteld. In het hierboven gegeven voorbeeld wordt door het CBS het dagvaarden in 2013 geteld en het voorwaardelijk sepot in 2014. De transactie wordt niet geteld. Dit geldt zowel voor de beslissingen OM als de afdoeningen ZM. [17]

Samenhangend met de gekozen telwijze bevriest het WODC de cijfers niet. Hierdoor kan het zijn dat statistieken die in een eerder jaar zijn gepubliceerd veranderen als gevolg van vervolgbeslissingen genomen na publicatie. Vooral de cijfers van de laatste paar rapportagejaren kunnen nog veranderen in een volgende editie.
Deze keuze is deels gebaseerd op de werkwijze in het DWH van het WODC waarin eerdere data bij iedere datalevering worden ververst (zie ook hierboven). De in deze editie gepubliceerde gegevens zijn daarmee een weergave van de geregistreerde stand van zaken in april 2018.

[16] Zie voor de delictindeling van het CBS bijlage 2 in C&R 2016 (Kalidien, 2017).

[17] Zie voor de telwijze van het CBS ook bijlage 3 in C&R 2016 (Kalidien, 2017).

Concreet betekenen de hier genoemde verschillen dat de cijfers in deze editie van C&R op punten afwijken van de cijfers in de vorige edities. Het gaat dan voornamelijk om verschillen in absolute aantallen. De verhoudingen en gesignaleerde trends zijn nagenoeg gelijk. De grootste verschillen (in absolute aantallen) zijn geconstateerd bij de beslissingen OM (bijna alle beslissingen) en kan grotendeels verklaard worden door de hierboven genoemde verschillen. Bij de instroom OM en afdoeningen rechter zijn de verschillen kleiner. Bij de afdoeningen rechter wijken vooral de overige uitspraken, taakstraffen en zaken met een onbekende straf af. Voor wat betreft de delictindeling zijn er ten opzichte van de vorige edities vooral verschillen in de *(Vuur) wapenmisdrijven*, *Softdrugsmisdrijven* en *Gekwalificeerde diefstal.* Deze verschillen kunnen grotendeels worden toegewezen aan de hierboven beschreven verschillen bij de bepaling van de delictindeling.

4 De informatiesystemen bij de tenuitvoerlegging

Er zijn vele soorten straffen en maatregelen die opgelegd kunnen worden. Verschillende organisaties zijn verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging en elke organisatie kent haar eigen registratiesysteem.

4.1 Centraal Justitieel Incassobureau

Het CJIB in Leeuwarden heeft een belangrijke taak met betrekking tot de uitvoering van opgelegde sancties, zoals transacties en de OM-afdoening. Elke sanctie kent een eigen registratiesysteem.

Het CJIB biedt, in zaken die daarvoor in aanmerking komen, namens het OM en de politie transacties aan en draagt zorg voor de inning van de transactiebedragen. Zaken waarin het transactiebedrag niet is betaald, worden weer doorgestuurd naar het OM ter verdere vervolging.
In het kader van de uitvoering van de Wet OM-afdoening verzorgt het CJIB het versturen of betekenen van strafbeschikkingen, voor zover deze niet door het OM in persoon zijn uitgereikt. Als in de strafbeschikking een geldboete is opgelegd, incasseert het CJIB deze geldboete. Als de boete niet wordt betaald, wordt de zaak overgedragen aan het Openbaar Ministerie.
De executie van strafrechtelijke vonnissen met een financiële sanctie (boetes, schadevergoedingsmaatregelen en ontnemingen) wordt zelfstandig door het CJIB afgewikkeld, onder verantwoordelijkheid van het OM.

Ook bij de tenuitvoerlegging van andere soorten vonnissen als taakstraffen en bepaalde gevangenisstraffen speelt het CJIB een belangrijke rol. Bij die vonnissen neemt het CJIB een groot deel van het administratieve proces voor zijn rekening, zorgt voor doorgeleiding aan de met tenuitvoerlegging belaste instantie en bewaakt de voortgang.

Sinds het CJIB werd ingesteld als bureau belast met de inning van administratieve sancties bij verkeersovertredingen, is het takenpakket in de loop der jaren onder andere uitgebreid met de bovengenoemde processen. Daardoor zijn niet van alle processen gegevens over dezelfde jaren beschikbaar. De inning van strafrechtelijke boetes verzorgt het CJIB vanaf 1994. De gegevens over strafrechtelijke boetes zijn vanaf 1995 volledig. Over inning van schadevergoedingsmaatregelen is vanaf 1996 informatie beschikbaar. Inning van ontnemingsmaatregelen is sinds 1996 aan het CJIB opgedragen. Overigens geschiedde incassering van ontnemingsmaatregelen

ook door het OM, vooral in de overgangsperiode na 1996. Het TRIAS-systeem (Transactie Registratie Inning en Informatie AfhandelingsSysteem) voor de registratie van (politie)transacties is sinds 2000 operationeel. De eerste gegevens zijn sinds november 1999 geregistreerd, maar niet alle instanties waren toen aangesloten. Vanaf het jaar 2001 waren alle instanties aangesloten.
Sinds 2008 beschikt het CJIB over gegevens over strafbeschikkingen (OM-afdoeningen).

Informatiegebied
In deze publicatie betreft de gebruikte informatie de afwikkeling van (politie)transacties, strafbeschikkingen en executie van de strafrechtelijke vonnissen waarmee het CJIB is belast: geldboetes, opgelegde maatregelen ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en schadevergoedingsmaatregelen.

Periodiciteit van de dataverzameling
De registratie is continu. Gegevens ten behoeve van de statistiek worden per jaar en incidenteel bij het CBS aangeleverd.

Relaties met andere informatiesystemen
Het CJIB ontvangt langs elektronische weg gegevens over aan te bieden transacties van de politie (Tobias: Totaal Bekeuring Informatie AfhandelingsSysteem en de Transactiemodule) en van de arrondissementsparketten (COMPAS: Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket AdminiStratie en GPS: Geïntegreerd Processysteem Strafrecht). Deze worden vastgelegd in het TRIAS-systeem en in het Executie Informatie Systeem (EIS). Het EIS is het systeem waarin OM-afdoeningen zijn vastgelegd. TRIAS en EIS melden de afloop weer terug aan deze systemen.

Gegevens van de arrondissementsparketten over te executeren strafrechtelijke vonnissen ontvangt het CJIB eveneens uit COMPAS en van de vijf ressortparketten. Deze gegevens worden afhankelijk van de soort sanctie vastgelegd in verschillende registratiesystemen bij het CJIB. Zo worden boetevonnissen bijvoorbeeld vastgelegd in Strabis. Verder bestaan koppelingen met systemen van diverse andere ketenpartners van het CJIB (DJI, reclassering). Voor statistiek en onderzoek is de informatie van het CJIB aanvullend ten opzichte van andere informatiebronnen die onder meer op COMPAS zijn gebaseerd).

Eigendom en beheer
Houder en gegevensbeheerder is het CJIB. Het systeembeheer COMPAS is deels in handen van Spir-it, een gemeenschappelijke ondersteunende organisatie van OM en gerechten. De gegevens in de systemen van het CJIB zijn niet rechtstreeks toegankelijk voor derden. Het CJIB is bij het beheer en het gebruik van de gegevens waarvan het houder is, gebonden aan de privacywetgeving.

4.2 Registratie gevangeniswezen (TULP/GW, TULP/MIR, TULP/SI)

TULP/GW dient om het primaire proces in de inrichtingen van het gevangeniswezen te ondersteunen. Het is een landelijke applicatie en staat lokaal bij elke inrichting van het gevangeniswezen van de DJI. De landelijke applicatie wordt beheerd door ICT Services DJI te Gouda.
Dagelijks wordt een deel van de gegevens die in TULP/GW worden geregistreerd, 'overgeseind' naar TULP/MIR (MIR = Management Informatie Reservoir). De afdeling Beleid, cluster analyse van DJI kan TULP/MIR bevragen met de module TULP/SI (SI = Stuurinformatie). Deze module voorziet in de aanmaak van data-

bestanden die voor managementinformatie worden gebruikt. Een aantal van deze databestanden wordt vanaf 2004 door de afdeling Beleid/cluster analyse ook aan het CBS geleverd.

Informatiegebied
De gegevens hebben betrekking op de gedetineerden en op de inrichtingen waarin zij verblijven: personen, zaken, cellen, bestemmingen, doorlooptijden en aantallen dagen straf. Variabelen zijn onder andere: insluitingstitel gedetineerden, geslacht, geboortedatum; zaakgegevens zoals parketnummer, datum uitspraak, opgelegde straf, parket van uitspraak; en inrichtingsgegevens zoals soort inrichting, bestemmingen binnen de inrichting. Binnen TULP/GW is er een continue registratie.

Relaties met andere systemen
Een aantal basisgegevens van TULP/GW zijn opgeslagen in de DJI-brede Basisregistratie. Deze Basisregistratie ontvangt en levert onder meer gegevens aan SKDB (Strafketendatabase) en verzendt de registratie van wijzigingen in verblijf en de vonnisgegevens binnen de strafketen.

Beperkingen
Het systeem TULP/GW voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. In complexe gevallen moeten soms kunstgrepen worden toegepast om het verblijf van gedetineerden administratief te kunnen verwerken en de detentietermijnen te kunnen bewaken. Deze praktijk heeft onvermijdelijk tot gevolg dat de managementinformatie van TULP/SI soms onvolkomenheden bevat.

Eigendom en beheer
Houder van de informatie is het ministerie van Veiligheid en Justitie, divisie GW/VB. Per inrichting of complex vindt de opslag van de gegevens plaats. Het beheer van het systeem is in handen van ICT Services DJI te Gouda. Het systeem voldoet aan de eisen van de Wet Bescherming persoonsgegevens (Wbp).

4.3 Registratie Justitiële Jeugdinrichtingen (JVS)

Jeugd Volg Systeem (JVS;voorheen TULP/JJI)[18] is een landelijk geïmplementeerd informatiesysteem waarop alle rijks- en particuliere Justitiële Jeugdinrichtingen zijn aangesloten, alsmede het hoofdkantoor DJI en een aantal niet-justitiële inrichtingen[19] waar het ministerie van Veiligheid en Justitie plaatsen heeft ingekocht. Het systeem wordt door de inrichtingen gebruikt voor de pupillenadministratie en het registreren en onderhouden van gegevens betreffende de inrichting zelf. Daarnaast genereert het systeem onder meer capaciteits- en bezettingsgegevens, bevolkingsgegevens en gegevens over de orde en veiligheid (incidenten en maatregelen) binnen de inrichting. JVS speelt een belangrijke rol bij de centrale selectie en plaatsing van jeugdigen in Justitiële Jeugdinrichtingen. Verder levert JVS stuur- en beleidsinformatie.

[18] Vanaf november 2011 is TULP JJI stapsgewijs uitgefaseerd en vervangen door JVS (Jeugd Volg Systeem). Dit systeem is te zien als de opvolger van TULP JJI en bevat in principe dezelfde eigenschappen. Het bevat vooral informatie over het verblijf. Daarnaast is sinds 2012 IFM 'in de lucht' (IFM=intelligente formulieren module). Dit systeem bevat vooral informatie over de behandeling van de jeugdigen en is een ketensysteem: uitgangspunt is eenmalige invoer, meervoudig gebruik. In eerste instantie is TULP JJI lokaal uitgezet, in mei 2014 is ook TULP JJI centraal uitgezet, zodat alles nu draait op JVS en IFM.

[19] Bij de niet-justitiële inrichtingen wordt de administratie door de afdeling IJZ van de sector Jeugd op het hoofdkantoor bijgehouden.

Iedere jeugdige die bij een Justitiële Jeugdinrichting wordt aangemeld, op de wachtlijst wordt geplaatst dan wel in de inrichting wordt opgenomen, wordt geregistreerd in JVS en krijgt een eigen, uniek registratienummer. Dit nummer wordt bij iedere (nieuwe) opname binnen de sector Justitiële Jeugdinrichtingen gebruikt.

Informatiegebied
De gegevens die in JVS worden opgenomen, zijn onder andere persoonskenmerken van de jeugdigen, gegevens over de huidige en eventueel vorige en volgende verblijfslocatie(s), verblijfstitel(s), opleggende instantie, gepleegde feiten en reden van uitschrijving. Met behulp van de speciale beleidsinformatiemodule kunnen peildatumbestanden, locatie-historische bestanden (plaatsingen, uitplaatsingen, trajecten van jeugdigen) en titel historische bestanden (titels/titelwijzigingen) worden samengesteld. Voorts bevat JVS informatie over onder andere de beschikbare capaciteit, bezetting, wachtlijst-plaatsingen enzovoort.

Periodiciteit van de dataverzameling
JVS is een betrekkelijk nieuw registratiesysteem. In juni 1997 is de laatste Justitiële Jeugdinrichting aangesloten op het toen beschikbare Tulp Jeugd, zodat vanaf dat moment gesproken kan worden van een landelijke dekking. Er is sprake van een continue registratie.

Relaties met andere informatiesystemen
Een aantal basisgegevens van JVS is tevens opgeslagen in de nieuwe DJI-brede Basisregistratie. Deze Basisregistratie ontvangt en levert onder meer gegevens aan het SKDB (Strafketendatabase) en verzendt de registratie van wijzigingen in verblijf en de vonnisgegevens binnen de strafketen.

Eigendom en beheer
Houder van de informatie in JVS is het ministerie van Veiligheid en Justitie, divisie Forzo/Jeugd. De informatie is opgeslagen bij de individuele inrichtingen en centraal op het Hoofdkantoor DJI. Het beheer van de informatie berust bij de inrichtingsdirecteuren en bij het Hoofdkantoor DJI. Het systeem voldoet aan de eisen van de Wbp.

4.4 Registratie tbs-gestelden

MITS (Management Informatie TBS) dient om het primaire proces in de FPC's en de afdeling Plaatsing van DForZo te ondersteunen. MITS is een landelijke applicatie bestaande uit een centrale database en lokale databases, die middels datacommunicatie aan elkaar zijn gekoppeld.
De landelijke applicatie wordt beheerd door SSC-I DJI te Gouda. Via een dump worden dagelijks gegevens ingelezen in het EPD van DJI (de applicaties USER en MicroHIS). Eén keer per week worden gegevens ingelezen in de applicatie MIP TBS.

Informatiegebied
De gegevens hebben betrekking op tbs-gestelden en de FPC's en overige instellingen waar zij verblijven. Het betreft onder andere het vonnis, de uitspraak, de insluitingstitel van de terbeschikkingstelling, het administratief verblijf en het fysieke verblijf. Variabelen zijn onder andere: tbs-maatregel, geslacht, geboortedatum, vonnisgegevens zoals het parketnummer, datum uitspraak, het aantal verlengingsprocedures, opgelegde straf en maatregel, verblijfsgegevens, verlofmachtigingen, incidenten en opgelegde maatregelen.

Relaties met andere systemen
Een aantal basisgegevens van MITS zijn opgeslagen in de nieuwe DJI-brede Basisregistratie. Deze Basisregistratie ontvangt en levert onder meer gegevens aan SKDB (Strafketendatabase) en verzendt de registratie van wijzigingen in verblijf en de vonnisgegevens binnen de strafketen.

MITS, IFZO en FCS
MITS is een applicatie die uitsluitend is bedoeld voor de tenuitvoerlegging van een tbs-maatregel.
De (particuliere) FPC's hebben naast MITS hun eigen EPD-systemen (zoals USER) om de DBBC's in te registreren en te factureren. DForZo ontvangt deze facturen in FCS (Facturale Controle Systeem), controleert deze onder andere met de indicatie en plaatsing uit IFZO (Informatiesysteem Forensische Zorg) en stelt deze via Leonardo (financieel systeem DJI) betaalbaar aan de FPC.

Eigendom en beheer
Houder van de informatie is het ministerie van Veiligheid en Justitie, Directie Forensische Zorg. Per FPC-complex vindt de opslag van de gegevens in de lokale database en de centrale database plaats. Het beheer van het systeem is in handen van SSC-I DJI te Gouda. Het systeem voldoet aan de eisen van de Wbp.

4.5 Registratie 3RO (CVS/IRIS)

IRIS, het Integraal Reclassering Informatiesysteem, is het ondersteunend systeem voor het primaire proces van de drie reclasseringsorganisaties (3RO). De verstrekte gegevens worden uit IRIS gehaald door middel van een aantal standaardoverzichten en ad hoc bevragingen. IRIS is sinds 28 november 2011 de vervanger van het primaire processysteem CVS (ClientVolgSysteem) van de 3RO.

Informatiegebied
In IRIS worden de opdrachten aan de 3RO geregistreerd met cliëntgegevens en de (geplande) reclasseringsactiviteiten. Dit geldt voor alle reclasseringsproducten: vroeghulp, advies, plaatsingen forensische zorg, gedragsinterventies, toezicht en werkstraffen.

Periodiciteit van de dataverzameling
De registratie in IRIS is continu.

Relaties met andere systemen
IRIS heeft een geautomatiseerde koppeling met de centrale Strafrechtsketendatabase, kortweg SKDB. De SKDB bevat gegevens die nood-zakelijk zijn voor de vaststelling van de identiteit van een verdachte of veroordeelde, in het kader van de Wet Identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen (WIVVG). Via deze koppeling worden cliëntgegevens en detentiegegevens uit SKDB automatisch overgenomen en geactualiseerd in IRIS. De gegevens uit SKDB zijn hierbij leidend. De 3RO leveren aan SKDB gegevens aan over opdrachten/programma's die voor een cliënt worden uitgevoerd met daarbij ook de uitvoerende unit.

Voor de opdrachtverstrekking met betrekking tot werkstraffen is een geautomatiseerde koppeling met het CJIB gerealiseerd. Voor toezicht is deze in ontwikkeling maar nog niet gerealiseerd. Voor werkstraf en toezicht wordt via een geautomatiseerde koppeling over het verdere verloop van de opdracht gecommuniceerd. De berichten over afloop van toezicht en werkstraffen worden geüpload naar Justid (JD-

online), alsmede de definitieve versie van de uitgebrachte adviezen aan ketenpartners (eveneens JD-online).

Beperkingen
De Wbp regelt dat persoonsgegevens niet langer bewaard mogen worden dan noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij zijn verzameld of worden gebruikt. Voor de 3RO is de bewaartermijn op zeven jaar bepaald. De gegevens in IRIS worden jaarlijks in het najaar opgeschoond. Hierbij worden de gegevens van cliënten verwijderd zeven jaar na afsluiting van de reclasseringsrelatie met de cliënt. Dit betekent dat IRIS geen gegevens van cliënten bevat voor wie zeven jaar of langer geen reclasseringswerkzaamheden zijn verricht.

Eigendom en beheer
Het intellectueel eigendom van IRIS ligt bij de 3RO. Het beheer en onderhoud worden door Reclassering Nederland namens de 3RO uitgevoerd.

4.6 Registratie Raad voor de Kinderbescherming

Sinds 2006 is KBPS (kinderbescherming processysteem) het registratiesysteem voor het primaire proces van de Raad voor de Kinderbescherming. Hierin worden alle zaken die in onderzoek genomen worden (instroom) en de zaken die worden afgerond (uitstroom) vastgelegd, voorzien van relevante (proces)kenmerken.
Het betreft beschermingsonderzoeken, onderzoeken in het kader van gezag en omgang, adoptiegerelateerde activiteiten, strafonderzoeken, de coördinatie van taakstraffen met betrekking tot minderjarigen en de vastlegging van activiteiten in het kader van casusregie.
Vanaf 2008 is ook een DWH beschikbaar dat dagelijks (i.c. elke nacht na een werkdag) een groot aantal gegevens aan KBPS onttrekt en bewerkt tot een eenvoudiger te bevragen dataset. Bij deze bewerking vindt geen inhoudelijke aanpassing plaats.
Aan de implementatie van KBPS is een conversieslag voorafgegaan uit het toenmalige primaire processysteem (KIS). Hierbij is voor alle zaken een beperkte set gegevens overgezet, waardoor KBPS en daarmee DWH ook van zaken van voor 2006 de meest essentiële gegevens bevat.
KBPS, en DWH als afgeleide, voldoen aan de eisen van de Wbp.

4.7 Registratie Halt

Halt registreert alle ontvangen verwijzingen in AuraH (Automatische Uniforme Registratie Applicatie Halt). In dit systeem wordt de uitvoering van elke Halt-straf geregistreerd en gevolgd. Belangrijkste doel van het systeem is het ondersteunen en volgen van het proces van uitvoering van de straf. Uit de registratie van alle gegevens is het mogelijk data te verzamelen en te verwerken voor analyse.
In AuraH wordt per verwijzing geregistreerd welke acties wanneer zijn uitgevoerd en met welk resultaat. De bron voor de registratie is het proces-verbaal dat wordt toegestuurd door de verwijzende instantie. Hieruit worden de persoons- en delictgegevens handmatig overgenomen.
De registratie start met het inschrijven van een zaak; Halt hanteert de datum inschrijving voor het verzamelen van gegevens. De datum van het delict, het eerste verhoor en de datum ontvangst bij Halt worden wel geregistreerd en gebruikt bij het bepalen van de gerealiseerde doorlooptijden. Het systeem controleert op basis van de ingevoerde gegevens of de verwijzing aan de Halt-criteria voldoet en in behandeling genomen kan worden. De registratie volgt vanaf dat moment de processtappen bij de uitvoering van de straf, alle relevante data worden geregistreerd. De

zaak wordt afgerond met het administratief afsluiten en verzenden van het afloopbericht aan de verwijzer. Zaken die niet in behandeling worden genomen, worden direct afgesloten. De verwijzer wordt hiervan op de hoogte gesteld. Deze zaken worden niet meegeteld bij rapportages. Indien relevant wordt alleen het aantal vermeld.
AuraH is alleen toegankelijk voor medewerkers van Halt die daarvoor geautoriseerd zijn en heeft geen automatische koppelingen met andere registratiesystemen.

5 Gegevens van de Raad voor de rechtspraak

De gegevens over de strafrechtelijke afdoening van kantonstrafzaken zijn afkomstig uit de primaire systemen van de gerechten in Nederland. In hun lokale gegevenssystemen wordt informatie bijgehouden voor de procedurele afhandeling van de zaak, bijvoorbeeld welke partijen erbij zijn betrokken, welke stukken zijn ingediend, maar ook of en wanneer bepaalde 'statusovergangen' (zitting, comparitie enz.) of acties zijn genomen. De belangrijkste gegevens uit de lokale gegevenssystemen worden periodiek verzameld en geaggregeerd tot landelijke totalen. Dit gebeurt in het kader van de Plannings- & Verantwoordingscyclus (P&V) en wordt gepresenteerd in publicaties zoals het *Jaarverslag van de Rechtspraak* en de rapportage *Kengetallen gerechten*. Zoals gezegd, zijn deze P&V-gegevens geaggregeerd. De gegevens uit de lokale systemen worden tegenwoordig ook afgeslagen naar een zogenoemd DataWareHouse (DWH). Voor sommige tabellen is gebruikgemaakt van detailinformatie die afkomstig is uit dit DWH, het primaire processysteem ReIS (Rechtspraak Informatie Systeem) van gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, en het gegevenssysteem GPS-MI (zie ook paragraaf 3 van deze bijlage), waarin gegevens van kantonovertredingen en strafzaken zijn opgenomen.
Het totale aantal afdoeningen van kantonovertredingen is gehaald uit de jaarverslagen van de Rechtspraak (Raad voor de rechtspraak, diverse jaren). Deze productieaantallen bevatten zowel uitspraken/vonnissen alsook andere afdoeningen (intrekkingen enz.) en zijn conform de begrotingsafspraken tussen de Rechtspraak en het ministerie van Veiligheid en Justitie. De nadere detaillering naar wijze van afdoening en wet is afkomstig uit het DWH (voor GPS-zaken) en het gegevenssysteem GPS-MI (voor COMPAS-zaken).
Het aantal eindarresten van kantonovertredingen is gehaald uit de jaarverantwoordingsgegevens zoals de Rechtspraak deze jaarlijks opstelt voor het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het aantal WAHV-beschikkingen bij het Gerechtshof Leeuwarden is gebaseerd op een opgave van het hof. De nadere detaillering (de wijze van afdoening) is gebaseerd op data uit het lokale gegevenssysteem ReIS van het hof.

Periodiciteit
De jaarverantwoordingsgegevens vanuit de P&V-cyclus, zoals gepresenteerd in het jaarverslag van de Raad voor de rechtspraak en opgesteld voor het ministerie van Veiligheid en Justitie, worden jaarlijks verzameld en geaggregeerd. Het DWH wordt wekelijks (in het weekend) gevuld. GPS-MI en ReIS (van hof Arnhem-Leeuwarden) worden continu, dynamisch gevuld.

Relaties met andere systemen
In GPS-MI zijn ook OM-gegevens opgenomen.

Beperkingen
Vanwege verschillende uitvraagmomenten en dynamiek in de gegevenssystemen, sluiten detailgegevens niet altijd aan op geaggregeerde jaarverantwoordingsgegevens. Daarom is ervoor gekozen de detailgegevens alleen weer te geven als percentage van het totaal, en niet hun afzonderlijke niveaus te presenteren.

Eigendom en beheer
De Rechtspraak is eigenaar van de gegevenssystemen en de Raad voor de rechtspraak is beheerder daarvan.

6 Kosten van criminaliteit

6.1 Berekening van de maatschappelijke schade

Voor de maatschappelijke schade zijn slechts incidenteel bronnen beschikbaar. Op een paar uitzonderingen na zijn er geen tijdreeksen beschikbaar. Soms zijn er voor één en dezelfde schadepost meerdere bronnen beschikbaar voor hetzelfde jaar. In dat geval is gekozen voor de meest onafhankelijke bron of het laagste bedrag. Als bron komen in aanmerking wetenschappelijke rapporten, jaarverslagen en persberichten. De gebruikte bronnen zijn: integrale rapportage handhaving van SZW (diverse jaren), jaarverslag minSZW (diverse jaren), beheersverslag Belasting dienst (diverse jaren), jaarverslag VROM-inspectie/*Kamerstukken II* 2010/11, 31 066, nr. 113, Politiemonitor Bevolking (diverse jaren), nationaal dreigingsbeeld 2008 (Boerman et al., 2012), PWC (2013), Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB; diverse jaren, zie C&R 2012), Steunpunt acquisitiefraude (SAF), nationaal dreigingsbeeld 2012 (KLPD, 2008), Verbond van verzekeraars/centrum bestrijding verzekeringsfraude, Zorgverzekeraars Nederland, Kerkdijk et al. (2006), Nederlandse Vereniging van banken, netbeheer Nederland, brief minVenW aan TK, 25 februari 2011, postnl, CBS, Boer & Lalta (2011), brancheorganisatie thuiswinkel waarborg, Gemeenten/RTL-nieuws, Meerding (2005), jaarverslag SGM (diverse jaren), CJIB en jaarverslag Waarborgfonds Motorverkeer (diverse jaren). De bovenste helft van tabel 10.18 geeft een overzicht.
Om de totale maatschappelijke schade te berekenen wordt elk bedrag in de bovenste helft van tabel 10.19 eerst gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen. Hierbij is ervoor gekozen om alles uit te drukken in prijzen van het meest recente jaar, zodat het eindbedrag aansluit bij de nominale bedragen van het meest recente jaar van de veiligheidszorgrekeningen. Het resultaat van deze correctie staat in de onderste helft van tabel 10.18. Nadat er gecorrigeerd is, is per schadepost het tienjaars voortschrijdend gemiddelde over de beschikbare jaren berekend.[20] Vervolgens zijn deze gemiddelden opgeteld om tot een totaalbedrag voor de maatschappelijke schade te komen (zie bovenaan in de laatste kolom in de onderste helft van tabel 10.18).

Met behulp van de zogenoemde 'Quality Adjusted Life Year'-methode (QALY) is een schatting gemaakt van de medische kosten en de fysieke en emotionele schade. Deze methode is afkomstig uit de gezondheidswetenschappen. De kwaliteit van

[20] In voorgaande edities van *Criminaliteit en rechtshandhaving* (t/m 2011) werd niet het gemiddelde berekend, maar werd het meest recent gegeven genomen als schatting van de omvang van een schadepost. Omdat sommige schadeposten over de jaren heen nogal sterk fluctueren, leidde deze aanpak tot sterke fluctuaties in de einduitkomst. Om de uitkomsten stabieler te maken is in deze editie van *Criminaliteit en rechtshandhaving* ervoor gekozen om het tienjaars voortschrijdend gemiddelde te nemen.

leven wordt uitgedrukt in een getal tussen 0 en 1. In diverse onderzoeken is aan respondenten gevraagd hoeveel dagen van hun leven zij zouden willen inleveren om in goede gezondheid verder te leven. Een QALY van 0,5 betekent dat men bijvoorbeeld liever vijf jaar in goede fysieke en geestelijke gezondheid verder leeft dan tien jaar in een slechte gezondheid. De Raad voor Volksgezondheid en Zorg (RVZ, 2006) heeft voorgesteld om een jaar dat iemand in goede gezondheid leeft te waarderen met maximaal € 80.000. De resultaten van deze onderzoeken kunnen worden gebruikt om de kwaliteit van leven van slachtoffers van criminaliteit te bepalen. Het levenskwaliteitsverlies wordt bepaald door de gevolgen van slachtofferschap van criminaliteit (zie POLS uit 2004) te waarderen net zoals fysieke aandoeningen (zie Teijl & Berghuis, 2006). Door per delicttype te kijken wat het levenskwaliteitsverlies is en dit te vermenigvuldigen met € 80.000, komen we tot een inschatting van de medische kosten en de emotionele en fysieke schade per delict. Vervolgens wordt dit getal vermenigvuldigd met het jaarlijks aantal delicten per delictcategorie.

Productieverlies wordt berekend als het bruto binnenlands product per werkzame persoon per dag vermenigvuldigd met het aantal verzuimdagen als gevolg van slachtofferschap en vermenigvuldigd met het jaarlijks aantal delicten per delictcategorie. Ten aanzien van het aantal verzuimdagen zijn een paar aannames gemaakt: de administratieve afhandeling (aangifte doen, dingen regelen met de verzekering, wachten op klusjesmannen/monteurs om schade te herstellen of zelf de schade herstellen)[21] en eenmalige medische hulp kosten beide één dag, meermalige medische hulp kost gemiddeld twee dagen en voor verpleegduur in een ziekenhuis wordt uitgegaan van de jaarlijkse gemiddelde verpleegduur bij ongevalletsel (zie CBS StatLine).

6.2 Veiligheidszorgrekeningen

De Veiligheidszorgrekeningen hebben tot doel een samenhangende, consistente en geïntegreerde statistische beschrijving te geven van de geldstromen in de veiligheidszorg op het terrein van sociale veiligheid. Veiligheidszorg betreft het aanbod en gebruik van goederen en diensten die enerzijds tot doel hebben criminaliteit, overlast en verloedering te voorkomen, te bestraffen of de schade ervan te beperken, en anderzijds om onveiligheidsgevoelens weg te nemen. Daarbij hanteren de Veiligheidszorgrekeningen de volgende definitie van sociale (on)veiligheid: 'de aan- of afwezigheid van bedreigingen als gevolg van criminaliteit, overlast en verloedering tussen (groepen) burgers, bedrijven en/of de overheid'.
In 2015 hebben de Veiligheidszorgrekeningen een Lean Six Sigma-traject ondergaan. Het belangrijkste doel was om het proces van samenstellen van de cijfers efficiënter en sneller te maken. Deze doelstelling is gelukt door het proces van het defleren van de cijfers eenvoudiger te maken (zie 'Correctie voor loon- en prijsstijgingen'). In het verlengde hiervan zijn meteen twee andere punten gerealiseerd: een revisie en een versnelling van de cijfers.
De revisie bevatte een groot aantal punten. De belangrijkste wijzigingen zijn het onderbrengen van de rechtskundige diensten bij de activiteit 'Ondersteuning van verdachten en daders'. De rechtskundige diensten werden voorheen als aparte activiteit gezien. Daarnaast zijn de bureaus Jeugdzorg verplaatst van de activiteit 'Tenuitvoerlegging' naar 'Ondersteuning'. Als laatste belangrijk punt wordt een aantal relatief kleine aanbieders van veiligheidszorg niet meer waargenomen omdat informatie hierover ontbreekt in de huidige openbare data.

[21] In voorgaande edities van *Criminaliteit en rechtshandhaving* (t/m 2011) werd de tijd die nodig was voor administratieve afhandeling niet meegenomen in de berekeningen.

Het versnellen van de cijfers resulteert in cijfers voor 2015 in deze editie. De C&R-tabellen lopen nu gelijk met de StatLinetabellen van het CBS.

Activiteiten, aanbieders en financieringsbronnen
De Veiligheidszorgrekeningen worden opgebouwd rondom drie centrale elementen: activiteiten, aanbieders en financieringsbronnen. De financierings-bronnen worden niet beschreven in de C&R, maar zijn te vinden op CBS-database StatLine op de website www.cbs.nl.
De activiteiten die verricht worden op het terrein van sociale veiligheid zijn gegroepeerd. We onderscheiden de clusters preventie, opsporing, vervolging, berechting, tenuitvoerlegging, ondersteuning van verdachten en daders, ondersteuning van slachtoffers en schadeloosstelling. De activiteiten die in de C&R besproken worden staan hieronder nader beschreven. Daarnaast is er een categorie voor overige activiteiten, dit zijn activiteiten die niet direct aan een van de eerdergenoemde clusters kunnen worden toegewezen. Hieronder worden de activiteiten afzonderlijk beschreven.

Preventie: Onder preventie worden verstaan alle activiteiten ter voorkoming van criminaliteit, verloedering en overlast. Hieronder vallen onder andere het surveilleren door politie en beveiligingsbedrijven en het aanschaffen en installeren van producten, zoals camera's, sloten of alarminstallaties.

Opsporing: Opsporing omvat alle activiteiten in het kader van het onderzoek naar (mogelijk) gepleegde strafbare feiten en overtredingen. Hierbij worden ook het verrichten van forensisch (sporen)onderzoek en het afdoen van strafbare feiten door de opsporingsautoriteit gerekend. Opsporing kan plaatsvinden binnen een opsporingsonderzoek, maar ook als de politie bijvoorbeeld tijdens de surveillance een misdrijf op het spoor komt. Een grote verscheidenheid aan instanties houdt zich bezig met activiteiten op het terrein van opsporing.

Vervolging: De vervolging van verdachten is een exclusieve taak van het OM. Zijdelings zijn ook andere instanties betrokken bij de vervolging van verdachten. Zo geven de Raad voor de Kinderbescherming en de drie reclasseringsorganisaties voor volwassenen (Stichting Verslavingszorg GGZ, Reclassering Nederland en Leger des Heils Reclassering) advies over het te volgen justitiële traject voor respectievelijk minderjarigen en meerderjarigen, waarbij een goede re-integratie in de maatschappij centraal staat.

Berechting: De uitgaven voor berechting betreffen de rechtspraak in eerste aanleg, hoger beroep en cassatie. Het gaat om de rechtbanken, de gerechtshoven en de Hoge Raad der Nederlanden. De eerste twee categorieën vallen onder de verantwoordelijkheid van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr). Hiernaast wordt een aantal ondersteunende diensten van de rechtspraak en specifieke colleges meegerekend bij de uitgaven voor berechting. Hieronder vallen de Justitiële Informatiedienst (voorheen: Centrale Justitiële Documentatiedienst), de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR), de Commissie Gelijke Behandeling (CGB), het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP)[22] en ingehuurde tolken, die onder 'overige diensten' zijn opgenomen. De reclasseringsactiviteiten bij een rechtszaak vallen binnen de Veiligheidszorgrekeningen (VZR) onder 'vervolging', de uitgaven aan rechtsbijstand tijdens de rechtszaak worden gerekend tot 'ondersteuning van daders en (ex-)verdachten'.

[22] Tegenwoordig Autoriteit Persoonsgegevens.

Tenuitvoerlegging: De tenuitvoerlegging van diverse straffen en maatregelen is verspreid over een groot aantal uitvoeringsorganisaties. Drie onderdelen van de Dienst Justitiële Inrichtingen, namelijk het gevangeniswezen, justitiële jeugdinrichtingen en forensische zorg zijn verantwoordelijk voor het grootste deel van de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen.

Ondersteuning van de verdachten en daders: Tijdens het gehele justitiële traject kan de (ex-)verdachte op diverse manieren worden ondersteund, bijvoorbeeld door de reclassering (ook na de veroordeling) of via gesubsidieerde rechtsbijstand. Tot de rechtskundige dienstverlening behoren advocatenkantoren, notariskantoren, deurwaarderskantoren, rechtskundig adviesbureaus, en octrooi-, merken- en modellenbureaus. Het gaat hierbij om uitgaven die direct betrekking hebben op de strafzaak (in tegenstelling tot het regelen van de ondersteuning, waarvan we de uitgaven onder de activiteit ondersteuning van daders en verdachten scharen). De diensten van de toegevoegde advocaten worden (deels of geheel) via de Raad voor Rechtsbijstand collectief gefinancierd. De rest moeten de huishoudens zelf bijdragen.

Ondersteuning van de slachtoffers: In Nederland houden drie organisaties zich bezig met het ondersteunen van slachtoffers. Zo verzorgt Slachtofferhulp Nederland psychosociale hulpverlening en zorgt zowel het Schadefonds Geweldsmisdrijven (uitkeringen) als het CJIB (inning van schadevergoedingsmaatregelen) voor schadevergoedingen.

Correctie voor loon- en prijsstijgingen
De uitgaven aan veiligheidszorg worden gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen door ze te delen door de ontwikkeling van prijzen en lonen ten opzichte van 2005. Daarvoor zijn eerst de uitgaven gesplitst naar personele en materiële uitgaven. De personele uitgaven worden gedeeld door de index van de contractuele loonkosten. Hiervoor is gebruikgemaakt van de loonkostenindex van Sector Rijk, Sector Gemeenten (openbaar bestuur), Sector Provincies, Sector Rechterlijke Macht, Sector Defensie (militair personeel), Bedrijfsklasse Beveiliging, Politie, Jeugdzorg, Geestelijke Gezondheidszorg en Handel.

De materiële uitgaven omvatten alle uitgaven behalve de personele uitgaven, zoals huur, transportmiddelen, onderzoeksapparatuur, experts, catering en uitkeringen aan slachtoffers van criminaliteit. Voor de materiële uitgaven van de overheidsaanbieders is gebruikgemaakt van de netto materiële overheidsconsumptie en voor de commerciële aanbieders van de Consumenten Prijs Index.

Data
Data worden verkregen uit de Rijksbegrotingen en -verantwoordingen, financiële registraties, onderzoeken door derden, jaarverslagen en uit directe levering door de betrokken instanties. Het CBS stelt daarnaast aan de hand van opgaven door overheidsinstanties bestanden met overheidsuitgaven samen. Hoewel het niveau van detail vaak onvoldoende is, geeft deze bron wel de randtotalen aan waarbinnen met andere bronnen kan worden gewerkt.
Soms is het onderscheid tussen verschillende activiteiten niet goed te maken. Zo was het bijvoorbeeld bij de politie lastig om preventie en opsporing van elkaar te scheiden. Hier is op basis van onderzoek door AEF (AEF, 2006) een percentage constant gehouden voor de jaren 2002 tot en met 2006. Vanaf 2007 is wel gedetailleerde data beschikbaar en is er beter inzicht in de tijdsbesteding aan preventie of opsporing van de politie. Deze verhouding wordt nu aangehouden.

Bedrijven en particulieren
Ook beschikt het CBS over gegevens van commerciële aanbieders in de veiligheidszorg. Hierbij gaat het om productiestatistieken over beveiligings- en opsporingsbedrijven en rechtskundige diensten. De cijfers geven financiële informatie over omzetontwikkelingen. Gezien het detailniveau moet ook hier aanvullende informatie verworven worden.
De gegevens worden verzameld per aanbieder, waarna meestal aanvullende berekeningen worden uitgevoerd. Hierbij wordt vaak gebruikgemaakt van aanvullende informatie om het aandeel sociale veiligheid in de uitgaven vast te stellen en om deze uitgaven uit te splitsen naar activiteiten en financieringsbronnen. Waar mogelijk worden verschillende bronnen daarbij vergeleken. Al deze berekeningsmethoden worden in detail gedocumenteerd en intern gecontroleerd.

Periodiciteit en meer informatie
De Veiligheidszorgrekeningen betreffen gegevens over gehele verslag-jaren. Raadpleeg voor de actuele cijfers en meer informatie en methodebeschrijvingen van de Veiligheidszorgrekeningen de CBS-database StatLine op de website www.cbs.nl.

7 De internationale gegevensbronnen

7.1 International Crime Victims Survey

De ICVS, een internationale slachtofferenquête, geeft informatie over delicten zoals door slachtoffers ondergaan. De enquête wordt gehouden onder auspiciën van het Nederlandse ministerie van Justitie, het Engelse Home Office en het United Nations Interregional Criminal Justice Research Institute (UNICRI). Bij de laatste dataverzameling over 2004 heeft ook Gallup Europe, in opdracht van de EU, een belangrijke bijdrage geleverd (Van Dijk et al., 2007). De gegevens worden verzameld door middel van een telefonische enquête, met per land tussen de 1.000 en 4.000 respondenten. Circa dertig landen doen mee aan de dataverzameling.

Informatiegebied
De enquête gaat over de ervaringen die mensen hebben met delicten. Slachtofferloze delicten komen per definitie niet voor. Er bestaat uit de aard van de zaak een verschil in definitie tussen de waarneming van het slachtoffer van het delict en de strafrechtelijke definitie ervan. Van de delicten registreert men de kenmerken: ondervonden misdrijf, zoals het soort misdrijf (autodiefstal, vandalisme, diefstal uit auto/huis, diefstal van fiets, inbraak, diefstal met geweld, geweldsmisdrijven, seksuele misdrijven); of het delict is aangegeven bij de politie; enzovoort. Als persoonskenmerken kent de ICVS variabelen als leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, maatschappelijke positie, informatie over preventiegedrag, enzovoort.

Periodiciteit van de dataverzameling
De ICVS is tot dusver afgenomen in de jaren 1989, 1992, 1996, 2000 en 2005 en gaat over de jaren 1988, 1991, 1995, 1999 en 2004.

Relaties met andere informatiesystemen
De ICVS is op te vatten als een onafhankelijk systeem. Er bestaat wel overlap met landelijke slachtofferenquêtes. Vergelijking is mogelijk met (nationale en internationale) politiecijfers, omdat aangiftecijfers zijn opgenomen.

Beperkingen
De voornaamste beperking van de ICVS is dat niet alle delicten zijn opgenomen. Ook delicten zonder slachtoffer of met een bedrijf als slachtoffer komen niet voor. Een bron van onzekerheid is voorts het geheugen van de respondent. Weet deze zich de juiste gebeurtenissen te herinneren en deze ook juist in de tijd te plaatsen? Dat geldt ook bij binnenlandse slacht-offerenquêtes.

Eigendom en beheer
De gegevens uit de ICVS zijn opvraagbaar bij het instituut InterVict in Tilburg en bij Gallup Europe in Brussel. Er is geen privacyreglement van toepassing op de ICVS.

Toekomst
Er zijn op dit moment geen plannen voor een nieuwe ICVS-ronde.

7.2 European Sourcebook

Het *European Sourcebook* bestaat uit een database en een publicatie, waarin een zo compleet mogelijk beeld van de gehele strafrechtsketen gegeven wordt. Tot dusver zijn ruim veertig landen in het *European Sourcebook* opgenomen. Aan de hand van door elk land afzonderlijk ingevulde vragenlijsten wordt de database gemaakt. Waarop de gegevens gebaseerd zijn, is van land tot land verschillend. Sommige landen leveren hun informatie aan op basis van primaire bronsystemen, andere aan de hand van statistische publicaties. Er wordt geen steekproef getrokken.

Informatiegebied
Het informatiegebied omvat in principe de gehele strafrechtsketen, inclusief slacht-offerenquêtes. In de praktijk ligt de nadruk op de gegevens vanaf opsporing tot en met tenuitvoerlegging. Meestal betreft de registratie het aantal misdrijven per delictsoort, vaak ook leveren de landen informatie over aantallen veroordelingen en aantallen gedetineerden. De delictcategorieën zijn moord en doodslag, mis-handeling, verkrachting, diefstal met geweld, diefstal, autodiefstal, fietsdiefstal, inbraak en drugsdelicten. Als persoonskenmerken worden gegevens verzameld over geslacht, meerder- en minderjarigheid en het al dan niet vreemdeling zijn. Ook zijn er gegevens over bijvoorbeeld het soort opgelegde straf.

Periodiciteit van de dataverzameling
De gegevens in het *European Sourcebook* zijn per jaar weergegeven en beslaan de periode 1990-2007. Informatie over het vervolgingstraject en over soort en lengte van opgelegde straffen ontbreekt voor de jaren 2000-2003.

Beperkingen
De gegevensverzameling is beperkt tot Europese landen. Ook het direct vergelijken is lastig, aangezien strafrechtsystemen op nogal cruciale punten van elkaar kunnen verschillen. Een ander punt is de verschillende wijze van aanleveren van de gege-vens: sommige landen baseren hun informatie op feitelijke registraties, andere gebruiken criminele statistieken. Geprobeerd is dit zo veel mogelijk te verhelpen door vaste definities te geven van een aantal goed omschreven delictcategorieën. Ook zijn er nogal wat lacunes in de berichtgeving. Wel kunnen goed trends in ver-schillende landen met elkaar worden vergeleken, aangezien het om dezelfde periode van veertien jaar gaat.

Eigendom en beheerder
De eigenaar en beheerder van het *European Sourcebook* is de projectgroep van het European Sourcebook-project. Projectleider is prof. Jörg-Martin Jehle (Universiteit van Göttingen).

Toekomst
Naar verwachting zal het *European Sourcebook* elke drie tot vier jaar geactualiseerd worden.

Bijlage 4 Tabellen

Alle tabellen bij de voorgaande hoofdstukken kunt u in Excel-formaat terugvinden op de website van het WODC en CBS. Daar zijn tevens meer tabellen met gerelateerde onderwerpen, meer uitsplitsingen en meer eenheden opgenomen dan in de hoofdstukken zijn beschreven.
Hieronder volgt een overzicht van alle tabeltitels.

H3 Criminaliteit en slachtofferschap

3.1 Slachtofferschap van delicten onder burgers van 15 jaar en ouder, volgens de ESM
3.2 Slachtofferschap onder burgers naar delictgroep, volgens de PMB
3.3 Slachtofferschap onder burgers naar delictgroep, volgens de ERV en POLS
3.4 Slachtofferschap onder burgers naar delictsoort, volgens de VMR en de IVM
3.5 Slachtofferschap en door burgers ondervonden delicten naar delictsoort, volgens de VM
3.6 Slachtofferschap onder burgers naar delictsoort, volgens VMR, IVM, VM
3.7 Slachtofferschap en door burgers ondervonden delicten cybercrime naar delictsoort, volgens de VM
3.8 Door burgers ondervonden delicten, volgens de ESM en ERV/POLS
3.9 Door burgers ondervonden delicten, volgens de VMR en de IVM
3.10 Door burgers ondervonden delicten naar delictsoort, volgens VMR, IVM, VM
3.11 Slachtofferschap onder burgers naar leeftijd en geslacht, 2017
3.12 Slachtofferschap onder burgers naar delictsoort en geslacht, 2017
3.13 Slachtofferschap cybercrime onder burgers naar leeftijd, geslacht en stedelijkheid woongemeente, 2017
3.14 Slachtofferschap onder burgers naar delictgroep en stedelijkheid woongemeente, 2017
3.15 Slachtofferschap onder burgers naar politiedistrict, volgens de VM, 2017
3.16 Melding bij de politie van door burgers ondervonden delicten, volgens de ERV en POLS
3.17 Melding bij de politie van in Nederland ondervonden delicten, volgens de VMR en de IVM
3.18 Aangifte/ondertekening van door burgers ondervonden delicten, volgens de ERV en POLS
3.19 Aangifte/ondertekening van door burgers ondervonden delicten, volgens de VMR en de IVM
3.20 Melding en aangifte van door burgers ondervonden delicten, volgens VM
3.21 Maatregelen door burgers tegen criminaliteit, volgens POLS
3.22 Maatregelen door burgers tegen criminaliteit, volgens de PMB
3.23 Maatregelen door burgers tegen criminaliteit, volgens de VMR
3.24 Maatregelen door burgers tegen criminaliteit, volgens de IVM
3.25 Maatregelen door burgers tegen criminaliteit, volgens de VM
3.26 Aanwezigheid preventieve voorzieningen in/rond de woning naar politiedistrict, volgens de VM, 2017
3.27 Onveiligheidsgevoelens, volgens POLS
3.28 Onveiligheidsgevoelens, volgens de PMB
3.29 Onveiligheidsgevoelens, volgens de VMR en de IVM
3.30 Onveiligheidsgevoelens, volgens de VM

3.31 Onveiligheidsgevoelens, volgens VMR, IVM, VM
3.32 Onveiligheidsgevoelens naar leeftijd en geslacht, 2017
3.33 Onveiligheidsgevoelens naar stedelijkheid woongemeente, 2017
3.34 Onveiligheidsgevoelens naar politiedistrict, volgens de VM, 2017

H4 Misdrijven en opsporing

4.1 Geregistreerde en opgehelderde misdrijven naar delict
4.2 Geregistreerde misdrijven naar delict
4.3 Geregistreerde en opgehelderde diefstallen naar type diefstal
4.4 Geregistreerde misdrijven naar gemeente van plegen
4.5 Geregistreerde verdachten van misdrijven naar geslacht en delict
4.6 Geregistreerde verdachten (totaal) naar delict
4.7 Geregistreerde verdachten (unieke personen) naar delict
4.8 Geregistreerde verdachten (unieke personen) naar geslacht en leeftijd
4.9 Geregistreerde verdachten (unieke personen) naar geslacht en woon-gemeente, 2017
4.10 Geregistreerde minderjarige verdachten van misdrijven naar geslacht en delict
4.11 Geregistreerde minderjarige verdachten (totaal) naar delict
4.12 Geregistreerde minderjarige verdachten (unieke personen) naar delict
4.13 Geregistreerde minderjarige verdachten (unieke personen) naar geslacht en woongemeente, 2017

H5 Vervolging

5.1 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven misdrijfzaken, door het OM genomen beslissingen en afdoeningen door de rechter naar geslacht en minder- en meerderjarigheid
5.2 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven misdrijfzaken naar delictgroep
5.3 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken naar delictgroep
5.4 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken naar soort beslissing
5.5 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: transacties naar delictgroep
5.6 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijf-zaken: transacties met als voorwaarde betaling geldsom naar delictgroep
5.7 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: transacties met als voorwaarde leer- of werkproject naar delictgroep
5.8 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: opgelegde strafbeschikkingen naar delictgroep
5.9 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: onvoorwaardelijke beleidssepots naar delictgroep
5.10 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven misdrijfzaken met minderjarige verdachten naar delictgroep
5.11 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken met minderjarige verdachten naar delictgroep
5.12 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken met minderjarige verdachten naar soort beslissing

5.13 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken met minderjarige verdachten: transacties naar delictgroep
5.14 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken met minderjarige verdachten: transacties met als voorwaarde betaling geldsom naar delictgroep
5.15 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijf-zaken met minderjarige verdachten: transacties met als voorwaarde leer- of werkproject naar delictgroep
5.16 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken met minderjarige verdachten: opgelegde strafbeschikkingen naar delictgroep
5.17 Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten: onvoorwaardelijke beleidssepots naar delictgroep

H6 Berechting

6.1 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken naar geslacht, minder- en meerderjarigheid, soort rechter en eindbeslissing
6.2 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken naar delictgroep
6.3 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: schuldigverklaringen naar delictgroep
6.4 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: vrijspraken en ontslagen van alle rechtsvervolging naar delictgroep
6.5 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: schuldigverklaringen met strafoplegging en opgelegde sancties
6.6 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen naar delictgroep
6.7 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke geldboetes naar delictgroep
6.8 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke taakstraffen naar delictgroep
6.9 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke straffen naar hoogte of duur van het onvoorwaardelijke deel
6.10 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: detentiejaren van (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen naar delictgroep
6.11 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: gemiddelde detentiedagen van (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen naar delictgroep
6.12 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten naar delictgroep
6.13 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten naar eindbeslissing
6.14 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: schuldigverklaringen naar delictgroep
6.15 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: vrijspraken en ontslagen van rechtsvervolging naar delictgroep
6.16 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: schuldigverklaringen met strafoplegging en opgelegde sancties

6.17 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties naar delictgroep
6.18 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke straffen naar hoogte of duur van het onvoorwaardelijke deel
6.19 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke taakstraffen naar delictgroep
6.20 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke geldboetes naar delictgroep
6.21 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: detentiejaren van (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties naar delictgroep
6.22 Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: gemiddelde detentiedagen van (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties naar delictgroep

H7 Tenuitvoerlegging

7.1 Gevangeniswezen: strafrechtelijke instroom naar categorie en verblijfstitel
7.2 Gevangeniswezen: kenmerken van strafrechtelijk gedetineerden
7.3 Gevangeniswezen: detentieduur totale uitstroom
7.4 Tbs: opleggingen, passanten, bezetting, proefverloven en beëindigingen
7.5 Tbs-gestelden: leeftijd en geslacht
7.6 Justitiële jeugdinrichtingen (JJI's): strafrechtelijke instroom naar verblijfstitel
7.7 Populatie strafrechtelijk gedetineerden in justitiële jeugdinrichtingen
7.8 Lopende strafrechtelijke (PIJ-)maatregelen minderjarigen
7.9 Gemiddelde verblijfsduur (in dagen) bij uitstroom naar verblijfstitel in de justitiële jeugdinrichtingen
7.10 Afgesloten taakstraffen door de 3RO naar soort
7.11 Populatie taakgestrafte meerderjarigen naar geslacht en leeftijd
7.12 Voltooide toezichten en opdrachten gedragsinterventies
7.13 Gestarte taakstraffen minderjarigen
7.14 Afgesloten taakstraffen opgelegd aan minderjarigen
7.15 Halt-verwijzingen, afgeronde en geslaagde Halt-straffen
7.16 Instroom Bureau Jeugdzorg
7.17 Geldsomtransacties bij het CJIB
7.18 Strafbeschikkingen bij het CJIB
7.19 Geldboetes bij het CJIB
7.20 Schadevergoedingsmaatregelen bij het CJIB
7.21 Ontnemingsmaatregelen bij het CJIB

H8 De strafrechtsketen in samenhang

8.1 Ondervonden delicten door burgers, geregistreerde criminaliteit en geregistreerde verdachten, instroom OM, sancties politie, OM, ZM: misdrijven totaal
8.2 Geregistreerde verdachten, instroom OM, sancties politie, OM en ZM: minderjarigen

H9 Overtredingen

9.1 Geregistreerde overtredingen
9.2 Door bestuursorganen behandelde overtredingen
9.3 Door opsporingsinstanties naar het CJIB ingezonden overtredingen
9.4 Instroom WAHV-beschikkingen en strafbeschikkingen voor overtredingen naar gemeente, 2017
9.5 Door opsporingsinstanties naar Halt ingezonden overtredingen
9.6 Door opsporingsinstanties rechtstreeks naar het Openbaar Ministerie ingezonden overtredingen (feiten)
9.7 Verzet tegen strafbeschikking/Niet-succesvol voltooide sancties (feiten)
9.8 Door de kantonrechter afgedane overtredingen (zaken), incl. verzet en niet succesvol voltooide sancties
9.9 Beroepen tegen WAHV-beschikkingen
9.10 Door CJIB afgehandelde financiële sancties bij overtredingen

H10 Kosten van criminaliteit

10.1 Uitgaven veiligheidszorg totaal
10.2 Uitgaven veiligheidszorg per hoofd van de bevolking
10.3 Uitgaven aan preventie
10.4 Uitgaven aan opsporing
10.5 Uitgaven aan vervolging
10.6 Uitgaven aan berechting
10.7 Uitgaven aan tenuitvoerlegging
10.8 Uitgaven aan ondersteuning van verdachten en daders
10.9 Uitgaven aan ondersteuning van slachtoffers
10.10 Verhouding personele en materiële uitgaven naar activiteit, 2015
10.11 Kostprijzen voor veiligheidszorg
10.12 Productie en uitgaven per eenheid product naar activiteit
10.13 Uitgaven aan veiligheidszorgrekeningen naar delictcategorie en activiteit in 2015
10.14 Uitgaven aan veiligheidszorgrekeningen naar delictcategorie
10.15 Ontvangsten uit veiligheidszorg door VenJ
10.16 Maatschappelijke schade, 10-jaars voortschrijdend gemiddelde, gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen, naar delicttype
10.17 Vergoeding van de schade aan huishoudens
10.18 Toelichting berekeningsmethodiek maatschappelijke schade

H11 Nederland in internationaal perspectief

11.1 Aantal slachtoffers naar delictgroep en onveiligheidsgevoelens per land
11.2 Aantal geregistreerde misdrijven per land en naar delictgroep
11.3 Aantal slachtoffers van voltooide moord en doodslag per land
11.4 Minderjarige verdachten per land en naar delictgroep
11.5 Vrouwelijke verdachten per land en naar delictgroep
11.6 Door de rechter veroordeelde verdachten per land en naar delictgroep
11.7 Aandeel van verschillende strafsoorten, uitgesplitst naar volwassenen en jeugd, 2006 en totaal en jeugd 2010

11.8 Aantal gevangenen per land
11.9 Nederland ten opzichte van Noord-/West Europa en Europa totaal
11.10 Totale aantal geregistreerde misdrijven per land, historische reeks vanaf 1960

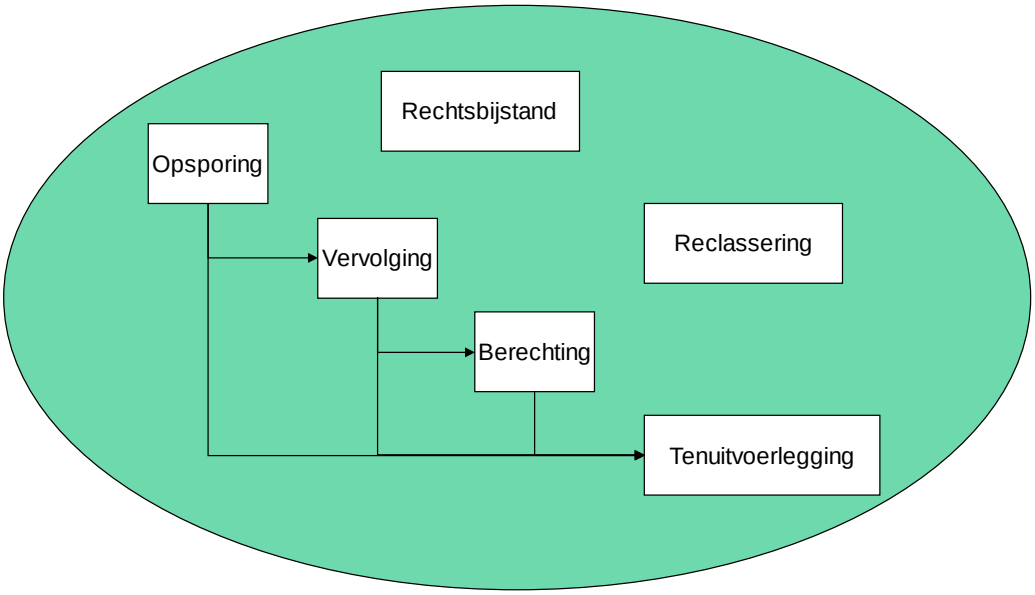
Bijlage 5 Afkortingen

3RO	Reclassering
AuraH	Automatische Uniforme Registratie Applicatie Halt
BJJ	Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BOA	buitengewoon opsporingsambtenaar
BOB	bijzondere opsporingsbevoegdheden
BOD	buitengewone opsporingsdienst
BOOM	Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie
BOSZ	Betere Opsporing door Sturing op Zaken
BPS	bedrijfsprocessensysteem
BRP	Basisregistratie personen
BVH	Basisvoorziening Handhaving
BVI	Basisvoorziening Informatie
BZK	ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAPI	Computer-assisted personal interviewing
CATI	Computer-assisted telephone interviewing
CAWI	Computer-assisted web interviewing
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CGB	Commissie Gelijke Behandeling
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
COMPAS	Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket AdminiStratie
CvB	Centrum voor Beleidsstatistiek
CVOM	Centrale Verwerking Openbaar Ministerie
CVS	CliëntVolgSysteem
DANS	Data Archiving and Networked Services
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DForZo	Directie Forensische Zorg
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVOM	dienstverleningsorganisatie Openbaar Ministerie
DWH	Datawarehouse
ED	elektronische detentie
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EIS	Executie Informatie Systeem
ELV	Enquête Leefbaarheid en Veiligheid
ERV	Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid
EVRM	Europees Verdrag van de Rechten van de Mens
ESM	Enquête Slachtoffers Misdrijven
ET	elektronisch toezicht
FIOD-ECD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst
FPC	forensisch psychiatrisch centrum
G4	de vier grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht)
G31	de 31 grootste gemeenten van Nederland
G32	37 (oorspronkelijk 32) (middel)grote steden
GBM	Gedragsbeïnvloedende maatregel
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GI	Gecertificeerde instelling
GIDS	Geïntegreerde Interactieve Databank voor Strategische bedrijfsinformatie

GPS	Geïntegreerd Processysteem
GPS-MI	Geïntegreerd Processysteem Management Informatie
GW	Gevangeniswezen
Halt	Het Alternatief
HGK	Herziening Gerechtelijke Kaart
HR	Hoge Raad
ICVS	International Crime Victims Survey
IFZO	Informatiesysteem Forensische Zorg
ILT_IOD	Inspectie Leefomgeving en Transport
IRIS	Integraal Reclassering Informatiesysteem
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
IVM	Integrale Veiligheidsmonitor
JJI	Justitiële Jeugdinrichtingen
JenV	ministerie van Justitie en Veiligheid
JVS	Jeugd Volg Systeem
KBPS	kinderbescherming processysteem
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KMar	Koninklijke Marechaussee
LIJ	Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafketen
LMIO	Landelijk Meldpunt Internet Oplichting
LOVS	Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht
LPTV	Landelijk Parket Team Verkeer
MCB	Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven
MIR	Management Informatie Reservoir
MITS	Management Informatie TBS
MvT	memorie van toelichting
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NIFP	Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie
NRGD	Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen
OBJD	Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
OM	Openbaar Ministerie
OMDATA	Beleidsinformatiesysteem van het OM
OvJ	officier van justitie
OW	Opiumwet
P&V	Plannings- & Verantwoordingscyclus
PaG	Parket-Generaal van het Openbaar Ministerie
PI	penitentiaire inrichting
PIJ	plaatsing in een inrichting voor jeugdigen
PMB	Politiemonitor Bevolking
POLS	Permanent Onderzoek Leefsituatie
PP	penitentiair programma
RAC	Rapsody Centraal
RAC-min	Rapsody Centraal Management Informatiesysteem
Rapsody	Mangament Informatie Systeem op COMPAS
r-c	rechter-commissaris
RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
ReIS	Rechtspraak Informatie Systeem (primair processysteem van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden)
RSJ	Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
Rvdr	Raad voor de rechtspraak
RO	Rechterlijke Organisatie
RVZ	Raad voor Volksgezondheid en Zorg

SAF	Steunpunt Acquisitiefraude
SCM	Standaardclassificatie misdrijven
SGM	Schadefonds Geweldsmisdrijven
SHN	Slachtofferhulp Nederland
SKDB	Strafketendatabase
SKM	Strafrechtsketenmonitor
Sr	Wetboek van Strafrecht
SSB	Sociaal Statistisch Bestand (van CBS)
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
STP	Scholings- en Trainingsprogramma JJI
Sv	Wetboek van Strafvordering
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SZW	ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
tbs	terbeschikkingstelling
Tobias	Totaal Bekeuring Informatie AfhandelingsSysteem en de Transactiemodule
TRIAS	Transactie Registratie Inning en Informatie AfhandelingsSysteem
TULP	Tenuitvoerleggingprogramma Dienst Justitiële Inlichtingen
UNICRI	United Nations Interregional Criminal Justice Research Institute
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
JenV	ministerie van Justitie en Veiligheid
VI	voorwaardelijke invrijheidstelling
VM	Veiligheidsmonitor
VMR	Veiligheidsmonitor Rijk
VROM	ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
VZR	Veiligheidszorgrekeningen
WAHV	Wet Administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder)
WAM	Wet Aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen
Wbp	Wet Bescherming persoonsgegevens
WED	Wet op de Economische delicten
Wet MBVEO	Wet Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast
WIVVG	Wet Identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WOTS	Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen
WRB	Wet op de Rechtsbijstand
WSA	Wetenschappelijk Statistisch Agentschap
WVW	Wegenverkeerswet 1994
WWM	Wet Wapens en munitie

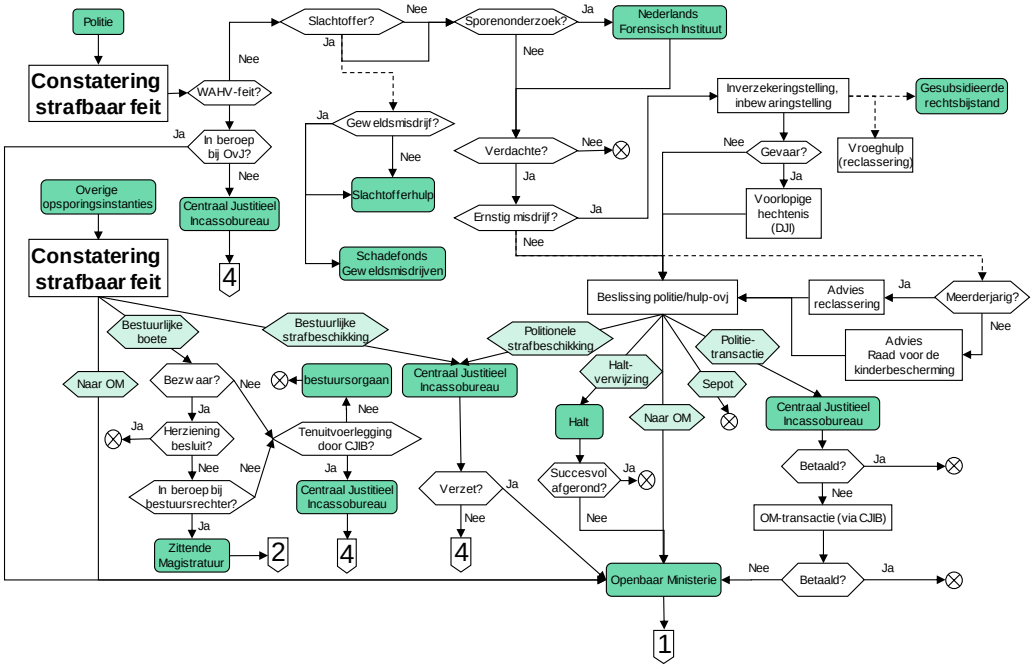
Bijlage 6 Stroomdiagram justitieketen

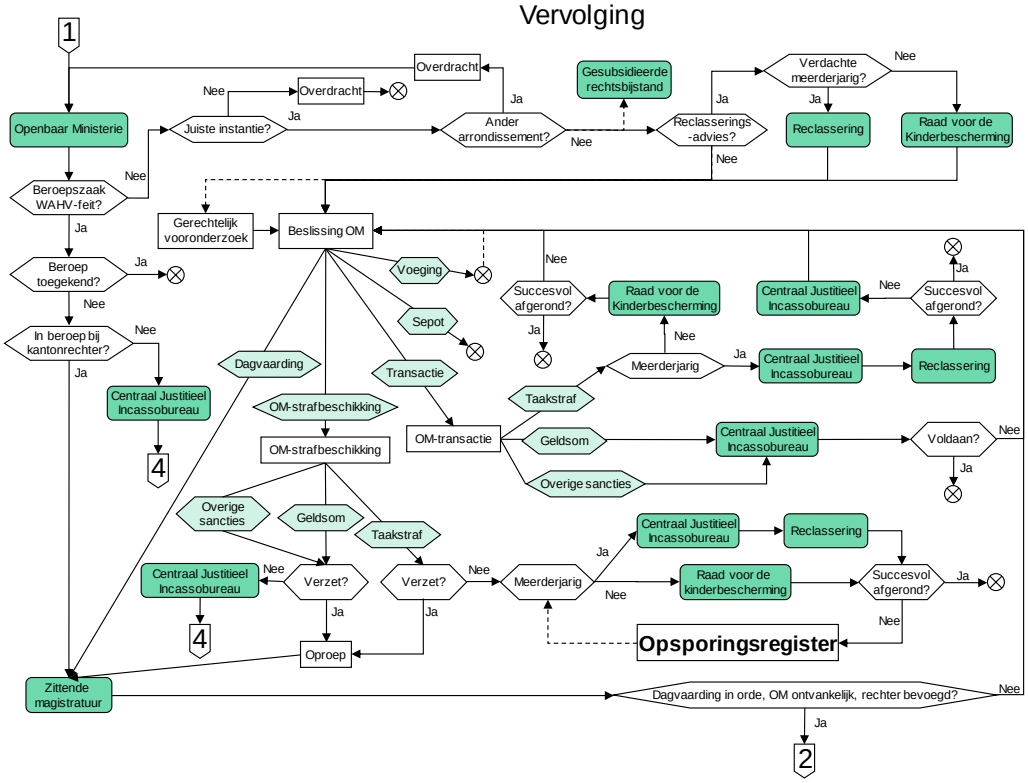
Verklaring van de tekens

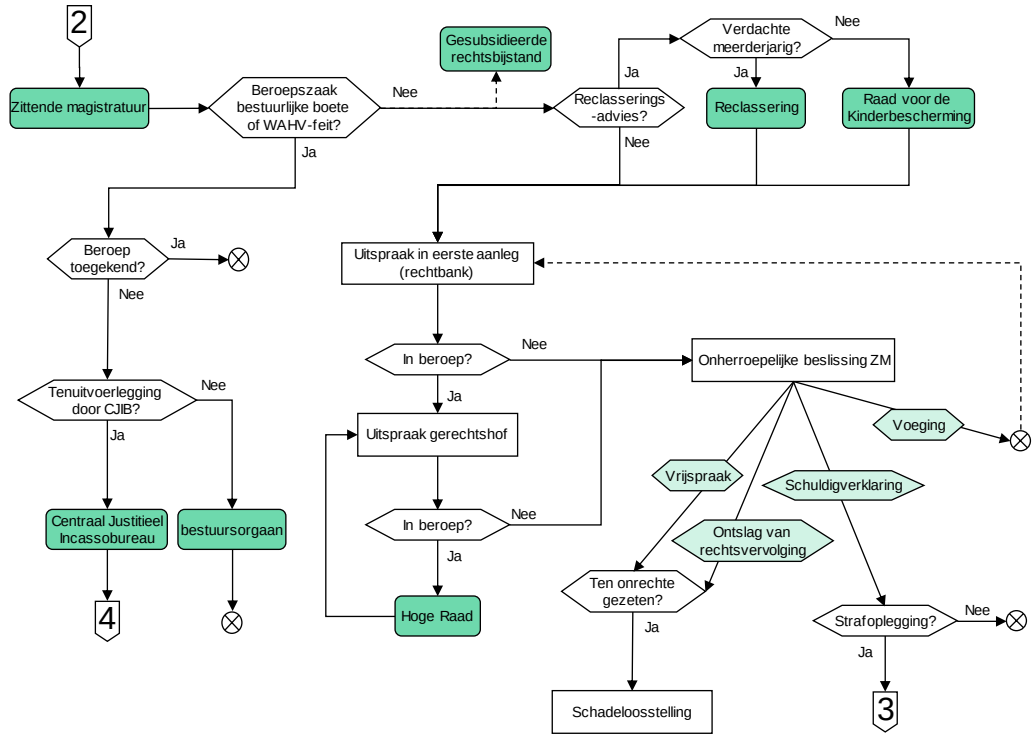
Opsporing

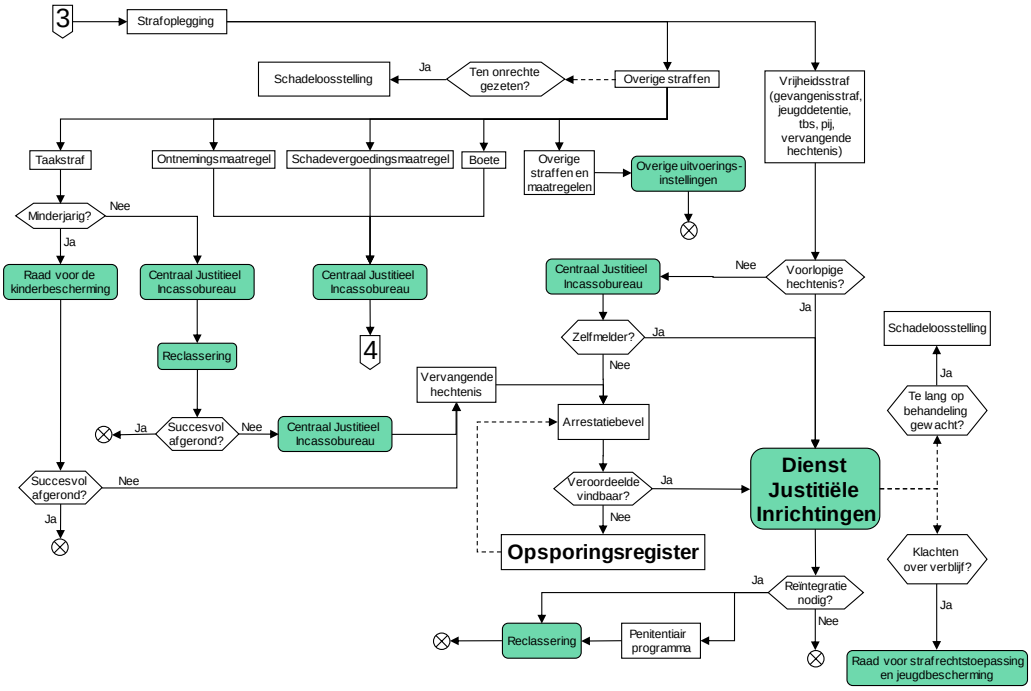
Vervolging

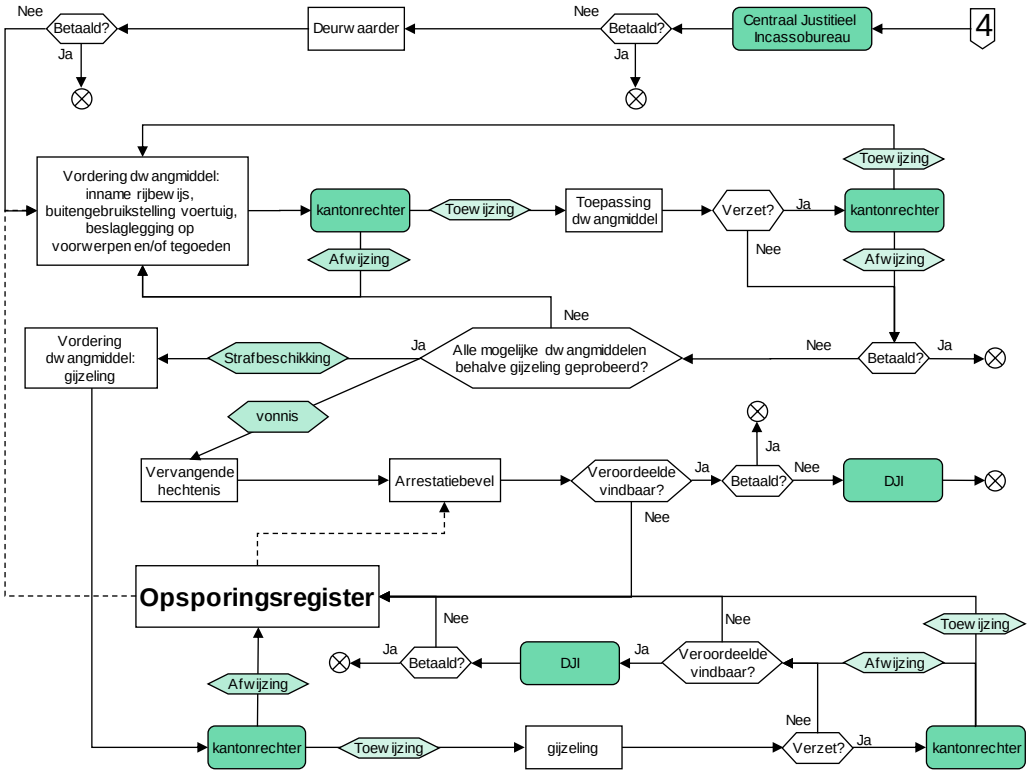
Berechting

Tenuitvoerlegging (1)

Tenuitvoerlegging (2)

Bijlage 7 Begrippen

In deze bijlage zijn alle niet algemeen bekend veronderstelde begrippen opgenomen die in de hoofdstukken en/of tabellen worden genoemd of beschreven. Waar van toepassing zijn de begrippen aangevuld met een operationalisering. Nadere toelichtingen alsook informatie bij de onderliggende bronnen en telwijze zijn terug te vinden in bijlage 3.

In deze begrippenlijst zijn *niet* opgenomen:

- Alle begrippen die zijn opgenomen in bijlage 2. Dit betreft de Standaardclassificatie Misdrijven, de classificatie van ondervonden delicten zoals die wordt gehanteerd in de Veiligheidsmonitor, en de indeling van politieregio's zoals die onder andere wordt gebruikt in hoofdstuk 3.
- De gehanteerde databronnen en informatiesystemen. De beschrijving en toelichting bij de databronnen en informatiesystemen zijn opgenomen in bijlage 3.
- Organisaties en instellingen.

A

Aanbieders veiligheidszorg – Aanbieders van goederen of diensten die tot doel hebben criminaliteit, verloedering en overlast te voorkomen, te bestraffen of de schade ervan te beperken, en daarnaast onveiligheidsgevoelens weg te nemen.

Aangifte (hoofdstuk 3; volgens de IVM en VM) – Melding van een ondervonden voorval bij de politie via het internet of door ondertekening van een procesverbaal of een ander document.

Activiteiten veiligheidszorg – Activiteiten die tot doel hebben criminaliteit, verloedering en overlast te voorkomen, te bestraffen of de schade ervan te beperken, en daarnaast onveiligheidsgevoelens weg te nemen.

Administratief sepot - In een enkel geval worden zaken dubbel ingeboekt (bijvoorbeeld bij een ingevorderd rijbewijs). Eén van deze zaken zal administratief afgeboekt moeten worden.

Adolescentenstrafrecht – Sanctietoepassing waarbij de rechter jongvolwassenen van 16 tot 23 jaar kan berechten volgens het jeugdstrafrecht in plaats van het volwassenenstrafrecht. Het adolescentenstrafrecht is ingevoerd per 1 april 2014.

Arrestant – Persoon voor wie de aanhouding en plaatsing in een penitentiaire inrichting is bevolen omdat hij:

- is veroordeeld tot een vrijheidsstraf en niet in aanmerking komt voor of niet meewerkt aan de executie van de straf in een beperkt beveiligde inrichting;
- niet in voldoende mate meewerkt aan de executie van een andere straf of maatregel (taakstraf, boete, schadevergoeding, etc.) en om die reden een vervangende hechtenis of gijzelingsmaatregel moet ondergaan;
- zich heeft onttrokken aan een eerdere detentie.

B

Beleidssepot – Beslissing van het Openbaar Ministerie (OM), waarbij het afziet van vervolging van een strafbaar feit op grond van het algemeen belang. Zie ook: sepot.

Beslissing van het OM – Beslissing over een bij het parket ingeschreven zaak tegen één verdachte. Een beslissing OM kan inhouden een sepot, voegen ad informandum, voegen ter berechting, transactie, strafbeschikking, dagvaarden, oproepen ter terechtzitting naar aanleiding van verzet op een strafbeschikking, overhevelen naar COMPAS, overdracht aan een ander parket, overdracht naar het buitenland of administratief beëindigd. Zie bijlage 3 voor een nadere toelichting.
Bestuurlijke strafbeschikking – Zie: strafbeschikking.
Bruto Binnenlands Product – Het eindresultaat van de productieve activiteiten van de ingezeten productie-eenheden. Het is gelijk aan de toegevoegde waarde tegen basisprijzen van alle bedrijfsklassen samen, aangevuld met enkele transacties die niet naar bedrijfsklassen worden verdeeld.

C

Criminaliteit – Handelingen en gedragingen (zowel doen als nalaten) die de wetgever strafbaar heeft gesteld.

D

Dagvaarden – Beslissing van het OM om een zaak voor de rechter te brengen. Zie ook: beslissing van het OM.
Dagvaarding – Officieel geschrift dat iemand oproept op een bepaalde tijd voor de rechter te verschijnen in verband met de vervolging van een strafbaar feit.
Detentieduur – Het deel van een door de rechter opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraf dat daadwerkelijk moet worden uitgezeten.

E

Elektronisch toezicht – Controle met technische hulpmiddelen (zoals een enkelband) op de ongestoorde tenuitvoerlegging van vrijheidsbeperkende maatregelen. Elektronisch toezicht (ET) kan door de minister van Veiligheid en Justitie als aanvullende maatregel bij een penitentiair programma in de laatste fase van een gevangenisstraf worden toegepast. In de regel houdt ET een locatiegebod in, dat wil zeggen huisarrest op de tijdstippen waarop geen inhoudelijke uitvoering wordt gegeven aan het penitentiair programma.

G

Geregistreerd misdrijf (hoofdstuk 4) – Misdrijf dat is vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of ambtshalve opgemaakt proces-verbaal. Per proces-verbaal tellen in hoofdstuk 4 alleen de zwaarste misdrijven mee.
Geregistreerde criminaliteit (hoofdstuk 4) – In processen-verbaal (van aangifte of ambtshalve opgemaakt) vastgelegde misdrijven. Per proces-verbaal tellen in hoofdstuk 4 alleen de zwaarste misdrijven mee.
Geregistreerde overtreding – Overtreding die is vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of ambtshalve opgemaakt proces-verbaal.
Geregistreerde verdachte – Persoon waarvan de politie het ernstige vermoeden heeft dat hij/zij schuldig is aan het plegen van een strafbaar feit. Bij het 'totale aantal geregistreerde verdachten' telt een persoon meerdere keren mee als de

politie hem/haar in één jaar van meerdere misdrijven verdacht. Het aantal 'uniek geregistreerde verdachten' is het aantal personen dat in een jaar één of meer keer verdacht werd door de politie. Het 'aantal verdachten per verslagjaar' telt het aantal verdachten dat geregistreerd is bij een in dat verslagjaar geregistreerd misdrijf.

Gevangenisstraf – Vrijheidsstraf, levenslang of tijdelijk met een strafduur van ten hoogste dertig jaar, in de regel ondergaan in een penitentiaire inrichting (PI).

Gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM) – Maatregel die kan worden opgelegd aan jongeren als opsluiting een te zware straf is, maar een voorwaardelijke straf te licht. Deze maatregel bestaat uit een of meer trainingen of behandelingen. De jongere moet dan bijvoorbeeld een agressietraining volgen of een training om te leren van drugs of alcohol af te blijven. De jeugdreclassering houdt toezicht op het verloop van de GBM.

Gedragsinterventie – Interventie die in theorie een bijdrage kan leveren aan het terugdringen van het recidiverisico. Het betreft gedragsinterventies die door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies van het ministerie van Veiligheid en Justitie zijn erkend.

H

Halt-straf – Straf voor jongeren van 12 tot 18 jaar, bedoeld ter voorkoming van vervolging. Het gaat hier om vormen van lichte criminaliteit die door jongeren zijn begaan. Vergrijpen die bij Halt terechtkomen, zijn bijvoorbeeld het vernielen van een afvalbak, schoolverzuim of winkeldiefstal.

Halt-verwijzing – Verwijzing van een jongere door de politieagent, bijzondere opsporingsambtenaar (BOA) of officier van justitie naar een Halt-bureau.

Hechtenis – Vrijheidsstraf met een strafduur van maximaal één jaar en vier maanden, van lichtere aard dan gevangenisstraf en in de regel ondergaan in een huis van bewaring. Deze meestal korte straf wordt ook wel *principale* hechtenis genoemd. De term hechtenis wordt ook gebruikt bij insluiting van iemand die wordt verdacht van een ernstig delict (*voorlopige* hechtenis). Een derde variant is de *vervangende* hechtenis, die volgt wanneer een taakstraf niet lukt of een door de rechter opgelegde, strafrechtelijke boete niet is betaald. Bij niet betaalde boetes spreekt men ook wel van *subsidiaire* hechtenis.

I

Instroom OM (hoofdstuk 5) – Alle strafzaken die worden ingeschreven bij het OM. Zie verder bijlage 3.

Instroom OM, rechtstreeks (hoofdstuk 9) – Alle zaken die direct vanuit de opsporingsinstantie ingezonden worden naar het OM zonder tussenkomst van een uitvoeringsinstantie, zoals Halt of CJIB. Zaken die in eerste instantie naar het CJIB worden gezonden maar door het CJIB worden afgewezen, worden ook meegeteld, aangezien deze zaken nooit zijn ingeschreven bij het CJIB.

Inverzekeringstelling – Vrijheidsbeneming van een verdachte omdat dit voor het onderzoek nodig is. De officier van justitie mag de politie het bevel geven om een verdachte maximaal zes dagen (drie dagen plus maximaal drie dagen verlenging) vast te houden als de normale tijd voor het verhoren van de verdachte (zes uur) niet genoeg blijkt te zijn.

J

Jeugddetentie – Vrijheidsstraf die wordt toegepast in het jeugdstrafrecht.
Jeugdstrafrecht – Strafrecht voor jongeren van 12 tot en met 17 jaar. In het jeugdstrafrecht kan de rechter andere en lagere sancties opleggen dan in het normale (volwassenen)strafrecht. Jongeren van 18 tot en met 22 jaar kunnen ook volgens het jeugdstrafrecht worden berecht als hun persoonlijkheid of de omstandigheden waaronder het feit is begaan daar aanleiding toe geeft. De rechter bepaalt welk recht wordt toegepast. Zie ook adolescentenstrafrecht.
Jeugdreclasseringsmaatregel – begeleiding voor jongeren die een proces-verbaal hebben gehad van de politie of leerplichtambtenaar. Zij krijgen een persoonlijk begeleidingsplan. Het doel is om nieuwe fouten te voorkomen. Jeugdreclassering is er voor jongeren tussen 12 en 23 jaar.

M

Materiële uitgaven veiligheidszorg – Dit omvat alle andere uitgaven dan personele uitgaven, zoals huisvesting, aanschaf van goederen en diensten, subsidies en exploitatiebijdragen aan uitvoeringsinstanties.
Meerderjarige verdachte – Verdachte natuurlijke persoon die ten tijde van het plegen van het delict 18 jaar of ouder was.
Melding (hoofdstuk 3) – Het op de hoogte stellen van de politie van een ondervonden voorval.
Minderjarige verdachte – Een verdachte natuurlijke persoon die ten tijde van het plegen van het delict minimaal 12 jaar maar nog geen 18 jaar was.
Misdrijf – Strafbaar feit van de zware soort, als zodanig aangeduid in de strafwetten.
Misdrijfzaak – Strafzaak die volgens de wet kan worden voorgelegd aan de sector strafrecht van de rechtbank. Een misdrijfzaak kan meer dan één strafbaar feit bevatten. Hieronder worden ook enkele overtredingen (in de economische sfeer of in combinatie met misdrijven) verstaan die door de sector strafrecht worden behandeld.
Mislukte executie van een strafbeschikking – Het geheel of gedeeltelijk mislukken van de executie van een opgelegde strafbeschikking. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als een opgelegde geldboete niet of niet volledig is betaald of kan worden verhaald. Zaken waarbij de executie van een opgelegde strafbeschikking is mislukt, worden doorgestuurd naar het OM ter verdere afhandeling. Het OM kan vervolgens elke mogelijke afdoeningswijze kiezen. Het OM kan dus ook besluiten om de zaak voor te leggen aan de rechter door de verdachte te dagvaarden. Zie verder bijlage 3.

N

Niet-ontvankelijkverklaring – Beslissing van de rechter dat het rechtsmiddel, op grond van de (schriftelijk) geleverde informatie, niet vatbaar is voor berechting. De rechter geeft dan geen inhoudelijk oordeel over de gegrondheid van het beroep op de rechter.

O

Onbevoegdverklaring van de rechter – Beslissing van een rechter dat deze op grond van wettelijke bepalingen niet bevoegd is om van de zaak kennis te nemen. De beslissing hiertoe neemt de rechter zelf. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als de wet een andere rechter voorschrijft.

Ondervonden delicten (hoofdstuk 3) – Aantal delicten (in totaal of naar delictsoort) dat burgers in Nederland binnen een periode van twaalf maanden hebben meegemaakt.

Ongegrondverklaring – Beslissing van de rechter dat het rechtsmiddel op grond van de (schriftelijk) geleverde informatie onterecht is ingesteld.

Ontslag van (alle) rechtsvervolging – Beslissing van de rechter waarbij hij het door de officier van justitie ten laste gelegde feit wel bewezen acht, maar van oordeel is dat het feit of de verdachte niet strafbaar is.

Onttrekking aan het verkeer – Veiligheidsmaatregel waarbij (gevaarlijke) voorwerpen eigendom worden van de staat. De strafrechter legt deze maatregel op.

Opgehelderd misdrijf – Misdrijf waarbij ten minste één verdachte bij de politie bekend is, ook al is deze voortvluchtig of ontkent hij of zij het strafbare feit te hebben gepleegd. Het is dus mogelijk dat een opgehelderd misdrijf niet tot een werkelijke veroordeling van een verdachte leidt.

Ophelderingspercentage – Het percentage misdrijven dat de politie heeft opgehelderd.

In deze publicatie geldt, dat voor de jaren 2012 tot en met 2017 de ophelderingen zijn geteld die in dat verslagjaar zijn gedaan, ongeacht het jaar van registreren. De ophelderingen van 2017 kunnen in deze telwijze ook misdrijven betreffen die geregistreerd zijn in bijvoorbeeld 2016.

Voor de jaren 2005 tot en met 2011 wordt per misdrijf bekeken of het misdrijf is opgehelderd. Het verschil met de telwijze voor de jaren 2012 tot en met 2017 is dat de ophelderingen uit bijvoorbeeld 2011 alleen ophelderingen betreffen van misdrijven die geregistreerd zijn in 2011, en niet in eerdere jaren (zie voor een uitgebreidere beschrijving van de telwijze bijlage 3).

Overdracht – Beslissing van het OM in een bepaald arrondissement om de verdere behandeling van een strafzaak over te dragen aan de officier van justitie in een ander arrondissement. Zie ook: beslissing van het OM.

Overheveling - Beslissing van het OM om een zaak naar een ander verwerkingssysteem te verplaatsen waardoor de verwerking in het oorspronkelijke verwerkingssysteem wordt afgerond. Het kan gaan om verplaatsingen van GPS naar Compas, maar ook het overdragen van een zaak aan het buitenland.

Overtreding – Een in de Nederlandse wetgeving als zodanig aangeduid strafbaar feit van de minder ernstige soort.

Overtredingszaak – Strafzaak die volgens de wet kan worden voorgelegd aan de sector kanton van de rechtbank. Het gaat dan meestal om overtredingen (minder ernstige strafbare feiten). Hieronder worden ook enkele misdrijven (landloperij, bedelarij en enkele milieu- en drugsdelicten) verstaan die door de sector kanton worden behandeld.

P

Penitentiair programma – Door de Minister van Justitie en Veiligheid erkend programma van samenhangende activiteiten die expliciet zijn gericht op re-integratie in de maatschappij, waarbij de deelnemer op een plaats buiten de inrichting verblijft in de laatste fase van een gevangenisstraf.

Personele uitgaven veiligheidszorg – Deze uitgaven omvatten salarissen, sociale lasten, pensioenpremies en kosten van werving, keuring, bijscholing, reiskosten in woon/werkverkeer e.d., excl. reis- en verblijfskosten in verband met uitoefening van de functie en inhuur van tijdelijk personeel.
Plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ-maatregel) – Vrijheidsbenemende maatregel in het jeugdstrafrecht ter plaatsing van een jeugdige in een Justitiële Jeugdinrichting.
Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD) – Maatregel bedoeld voor personen die regelmatig strafbare feiten plegen. Deze maatregel kan maximaal twee jaar duren.
Politiestrafbeschikking – Zie: strafbeschikking.
Politietransactie – Zie: transactie politie.
Principale hechtenis – Zie: hechtenis.
Proces-verbaal – Op schrift gestelde verklaring van een opsporingsambtenaar over door hem waargenomen feiten of omstandigheden.
Proces-verbaal van aangifte – Schriftelijk verslag van een kennisgeving aan een opsporingsambtenaar dat een of meer strafbare feiten zijn gepleegd.

R

Rechtshandhaving – Het in stand houden van de rechtsorde en het toezien op de naleving van de wetten.

S

Sanctie – Straf of maatregel die is opgelegd in een strafzaak, zoals geldboete, gevangenisstraf, terbeschikkingstelling en ontzegging van de rijbevoegdheid. Zie verder bijlage 3.
Schadevergoeding aan ex-verdachten – Schadevergoeding die een ex-verdachte kan claimen als hij voor een strafzaak in verzekering is gesteld en/of in voorlopige hechtenis is genomen, terwijl de strafzaak is geëindigd zonder dat een straf of maatregel is opgelegd. Ook kan een verdachte deze schadevergoeding claimen als hij wel is veroordeeld, maar er voorlopige hechtenis is toegepast voor een feit waarvoor dat niet is toegelaten (art. 89 Wetboek van Strafvordering). Als een zaak is geëindigd zonder oplegging van een straf of maatregel, kan de ex-verdachte bovendien een beroep doen op vergoeding van gemaakte kosten (art. 591a Wetboek van Strafvordering).
Schuldigverklaring – Uitspraak door de rechter dat hij het door het OM ten laste gelegde feit bewezen en strafbaar acht en van oordeel is dat de verdachte strafbaar is.
Sepot – Beslissing van het OM waarbij het, op beleidsmatige of technische gronden, afziet van vervolging van een geconstateerd strafbaar feit. Zie ook: administratief sepot, technisch sepot, beleidssepot.
Slachtoffer – Persoon of instantie tegen wie een strafbaar feit is gericht of die de gevolgen van een strafbaar feit rechtstreeks heeft ondervonden.
Slachtofferloos delict – Strafbaar feit dat geen direct aanwijsbaar slachtoffer kent. Voorbeelden van slachtofferloze delicten zijn heling, rijden onder invloed, drugs- en wapenhandel.
Strafbeschikking – Sanctie die kan worden opgelegd door de officier van justitie in het kader van de Wet OM-afdoening. Naast de officier kunnen ook politie, gemeenten, buitengewoon opsporingsambtenaren en het CJIB een strafbeschikking

opleggen. Zie ook: strafbeschikking OM, strafbeschikking politie, strafbeschikking bestuurlijk. Zie verder bijlage 3.

Strafbeschikking, bestuurlijk – Strafbeschikking die alleen kan worden opgelegd voor overlastfeiten en wordt uitgevaardigd door bijzondere opsporingsambtenaren die in dienst zijn van of werkzaam zijn voor gemeenten die hebben gekozen voor een bestuurlijke strafbeschikking. Zie ook: strafbeschikking.

Strafbeschikking CJIB – Strafbeschikking die via het CJIB instromen bij het OM na een verzet of bij mislukte executie. Het kan gaan om politiestrafbeschikkingen, fiscale en bestuurlijke strafbeschikkingen of strafbeschikkingen die het CJIB zelf afhandelt namens gemeenten of andere derde partijen. Zie ook: strafbeschikking.

Strafbeschikking OM – Sanctie die kan worden opgelegd door de officier van justitie in het kader van de Wet OM-afdoening, zonder tussenkomst van de rechter. Het OM kan dit doen bij overtredings-zaken en misdrijfzaken waarop een gevangenisstraf van niet meer dan zes jaar staat. De inhoud van een strafbeschikking kan variëren. De meest voorkomende inhoud zijn geldboetes en taakstraffen. Zie ook: strafbeschikking.

Strafbeschikking politie – Geldboete die de politie, opsporingsambtenaren (Koninklijke Marechaussee) of buitengewoon opsporingsambtenaren opleggen in het kader van de Wet OM-afdoening. Zie ook: strafbeschikking.

Strafbaar feit – Handeling, of juist nalatigheid om te handelen, die bij wet strafbaar is gesteld. Strafbare feiten worden onderscheiden in overtredingen en misdrijven.

Strafrecht – Onderdeel van het recht dat regelt hoe mensen zich in de samenleving dienen te gedragen en hoe de overheid kan en mag reageren op strafbare feiten. In het strafrecht wordt onderscheid gemaakt tussen misdrijven en overtredingen.

Strafzaak – Proces-verbaal dat is ingeschreven bij het OM, met als doel het voor te leggen aan de rechter. Een strafzaak is in beginsel gericht op één verdachte.

Scholings- en Trainings Programma (STP) – Een programma geïnitieerd vanuit een Justitiële Jeugdinrichting met een duur van minstens een maand en maximaal twaalf maanden. In deze situatie woont de jeugdige met toestemming buiten de JJI. Dit programma is met name bedoeld om de jeugdige gefaseerd weer deel te laten nemen aan de maatschappij.

Subsidiaire hechtenis – Zie: hechtenis.

T

Taakstraf – Onbetaalde arbeid die de strafrechter oplegt. Een taakstraf kan een werkstraf of leerstraf zijn, of een combinatie daarvan.

Technisch sepot – Beslissing van het OM waarbij het afziet van vervolging van een strafbaar feit omdat het van mening is dat vervolging niet tot een veroordeling zal leiden, bijvoorbeeld omdat voldoende bewijs ontbreekt of omdat het feit of de verdachte niet strafbaar is. Zie ook: sepot.

Terbeschikkingstelling – Maatregel in het strafrecht waarbij de rechter beveelt dat de verdachte van een misdrijf die een gebrekkige ontwikkeling of een ziekelijke stoornis heeft, in een forensisch psychiatrisch centrum zal worden behandeld en begeleid.

Toevoeging – Een toevoeging is een verklaring op grond waarvan een rechtzoekende aanspraak kan maken op gesubsidieerde rechtsbijstand.

Transactie OM – Het onder bepaalde omstandigheden ter voorkoming van strafvervolging voldoen aan een of meer door het OM (officier van justitie) gestelde voorwaarden, zoals het betalen van een geldsom (‘boete’), waardoor het recht tot strafvervolging vervalt. Zie ook: beslissing OM.

Transactie politie – Door de politie aan de pleger van een strafbaar feit aangeboden transactie ter voorkoming van strafvervolging.

U

Uitgaven gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen uitgedrukt in het prijsniveau van 2005 – Deze correctie op de uitgaven aan veiligheidszorg geeft aan hoe de kosten zouden zijn als de prijzen niet gestegen waren ten opzichte van 2005. Deze cijfers geven een inzicht in de volumeontwikkeling. Zie verder bijlage 3.

Uitgaven Veiligheidszorg:

- Uitgaven aan berechting – Uitgaven aan activiteiten in het kader van de afhandeling van aan de rechter aangeleverde zaken. Hierbij worden alleen activiteiten gerekend voor zover deze betrekking hebben op criminaliteit, overlast, verloedering en onveiligheidsgevoelens.
- Uitgaven aan ondersteuning van slachtoffers – Uitgaven aan activiteiten die erop gericht zijn slachtoffers, of hun directe omgeving, te ondersteunen bij fysiek en psychisch herstel en bij juridische kwesties. Hiertoe zijn alleen de activiteiten gerekend die gericht zijn op slachtoffers van criminaliteit, overlast, verloedering of onveiligheidsgevoelens.
- Uitgaven aan ondersteuning van verdachten en daders – Uitgaven aan activiteiten die erop gericht zijn verdachten en veroordeelden te ondersteunen. Ondersteuning van verdachten en veroordeelden vindt plaats in alle fases van de strafrechtelijke keten, en bij terugkeer in de maatschappij (resocialisatie). Hierbij wordt ook de rechtskundige dienstverlening gerekend, zoals (rechtskundig) advies, bemiddeling, procedurele hulpverlening, notariële vastlegging, beslaglegging, registratie en belangenbehartiging. Hiertoe zijn alleen activiteiten met betrekking tot criminaliteit, overlast, verloedering of onveiligheidsgevoelens gerekend.
- Uitgaven aan opsporing – Uitgaven aan activiteiten in het kader van het onderzoek naar (mogelijk) gepleegde strafbare feiten. Hiertoe worden ook het verrichten van forensisch (sporen)onderzoek en het afdoen van strafbare feiten door de opsporingsautoriteit gerekend.
- Uitgaven aan overige activiteiten – Uitgaven aan overige activiteiten met betrekking tot criminaliteit, overlast, verloedering en onveiligheidsgevoelens. Algemene, niet aan een specifieke groep toe te wijzen activiteiten.
- Uitgaven aan preventie – Uitgaven aan activiteiten met het oog op het voorkomen van criminaliteit. Hiertoe worden ook activiteiten ter voorkoming van overlast, verloedering en onveiligheidsgevoelens gerekend.
- Uitgaven aan tenuitvoerlegging – Uitgaven aan activiteiten in het kader van de uitvoering van een eindbeslissing van het OM of de rechter in individuele zaken. Hiertoe wordt ook de uitvoering van politietransacties gerekend. Het gaat hier alleen om eindbeslissingen met betrekking tot criminaliteit, overlast, verloedering en onveiligheidsgevoelens.
- Uitgaven aan vervolging – Uitgaven aan activiteiten in het kader van de afhandeling van door opsporingsinstanties aan het OM aangeleverde strafdossiers. Hiertoe worden ook de rapportages van de reclasseringsorganisaties en het basis- en vervolgonderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming gerekend.

v

Veiligheidszorg – Het aanbod en gebruik van goederen en diensten die tot doel hebben criminaliteit, verloedering en overlast te voorkomen, te bestraffen of de schade ervan te beperken, en daarnaast onveiligheidsgevoelens weg te nemen.

Verdachte – Vóór het begin van de vervolging is een verdachte iemand van wie uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit wordt aangenomen. Na aanvang van de vervolging is de verdachte degene tegen wie de vervolging is gericht.

Verzet tegen strafbeschikking – Tegen een opgelegde strafbeschikking kan verzet worden ingesteld. Het verzet komt terecht bij het OM, waar het wordt beoordeeld. Het OM kan vervolgens elke mogelijke afdoeningswijze kiezen. Als het OM besluit de zaak voor te leggen aan de rechter, wordt dit een 'oproep ter terechtzitting naar aanleiding van verzet' genoemd.

Voeging ad informandum – Het voegen, door het OM, van een strafzaak zonder tenlastelegging bij een andere zaak die aan de rechter wordt voorgelegd, met het doel de rechter bij de bepaling van de strafmaat rekening te laten houden met de gevoegde zaak. Zie ook: beslissing OM.

Voeging ter berechting – Het samenvoegen, door het OM, van ingeschreven strafzaken, met het doel de rechter bij één vonnis verschillende zaken tegelijk te laten afdoen. Zie ook: beslissing OM.

Voeging ter zitting – Het samenvoegen, door de rechter, van verschillende strafzaken tegen dezelfde verdachte, met het doel deze zaken als één strafzaak te behandelen.

Voorlopige hechtenis – Vrijheidsbeneming in een huis van bewaring voorafgaand aan behandeling ter terechtzitting, in het algemeen toegepast bij verdenking van een ernstig misdrijf (misdrijf waarop een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld), op grond van ernstig vluchtgevaar en/of een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid, bij voorbeeld vrees voor herhaling. Zie ook: hechtenis.

Vrijheidsstraf – Door de rechter opgelegde gevangenisstraf, (vervangende) hechtenis of militaire detentie.

Vrijspraak – Uitspraak door de rechter waarbij hij niet bewezen acht dat het door de officier van justitie ten laste gelegde feit door de verdachte is gepleegd.

w

WAHV-beschikking – Een WAHV-beschikking is een sanctie op grond van de Wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersvoorschriften. Deze wet regelt de bestuursrechtelijke afdoening van overtredingen in het strafrecht. Deze wet heeft tot doel de werklast van politie, OM en rechter te verlichten. Alleen de lichte verkeersovertredingen worden bestuursrechtelijk afgehandeld. Dit gebeurt door middel van het betalen van een geldsom.

WAHV-beroep bij het gerechtshof – Indien iemand die bij de kantonrechter in beroep gegaan is tegen een WAHV-beschikking, het niet eens is met de beslissing van de kantonrechter, kan hij/zij hiertegen in beroep gaan bij het gerechtshof in Leeuwarden. Dit is het hoogste beroepscollege voor WAHV-zaken.

WAHV-beroep bij de kantonrechter – Indien iemand die bij de officier van justitie in beroep gegaan is tegen een WAHV-beschikking, het niet eens is met de beslissing van de officier van justitie, kan hij/zij hiertegen in beroep gaan bij de kantonrechter.

WAHV-beroep bij de officier van justitie – Indien iemand die een WAHV-beschikking heeft ontvangen, het niet eens is met deze beschikking, kan hij/zij hiertegen in beroep gaan bij de officier van justitie.

Bijlage 8 Trefwoordenregister

aangifte 43, 48, 79, 81-82, 85
administratieve boete (zie: bestuurlijk handhaving)
adolescentenstrafrecht 23, 74
advocaat 16-17, 22-23, 30, 40
afdoening door openbaar ministerie (zie ook: COMPAS; Geïntegreerd Processysteem; RAC-min) 24-28, 57-62, 79-88, 93, 103, 105-106, 134-142
afdoening door politie 21-24, 79-90
afdoening door rechter (zie: vonnis)
afkortingenlijst 163-165
alternatieve (jeugd)straffen (zie ook: gedragsmaatregel voor jeugdigen; Halt; jeugdstraffen en -maatregelen) 14, 24, 28-29, 34-35, 38, 40, 59, 62, 63, 65-69, 71, 74-76, 82, 85, 91
angst voor criminaliteit (zie: onveiligheidsgevoelens)
arrondissementsrechtbank (zie: rechterlijke macht)
bedreiging (zie: geweldsdelicten)
bedrijven als slachtoffer 101
begrippenlijst 171-179
behandelinrichtingen voor jeugdigen (zie: justitiële jeugdinrichtingen)
beleidssepot (zie: afdoening door openbaar ministerie)
beraadslaging (zie ook: strafproces; vonnis) 30-32
berechting (zie: strafrechtspleging; vonnis)
beslissing omtrent vervolging (zie: afdoening door openbaar ministerie)
beslissing van de rechter (zie: vonnis)
bestuurlijke boete (zie: geldboetes)
bestuurlijke handhaving 24-25, 89, 93
bestuurlijke strafbeschikking (zie: strafbeschikking)
beveiligingsbranche 96
bijkomende straffen (zie: ontzegging van rijbevoegdheid; verbeurdverklaring)
bijzondere opsporingsdiensten (BOD) 21, 90-91
boete (zie: geldboete)
buitengewone opsporingsambtenaren (BOA) 21, 28, 90-91, 93
burgers als slachtoffer (zie: slachtoffers)
cassatie (zie: rechtsmiddelen)
Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) (zie ook: inning van geldboete; inning van schadevergoedingsmaatregel; inning van voordeelsontneming) 39, 71, 77-78, 89-92, 142-143
classificatie van misdrijven 115-118
COMPAS (zie ook: Geïntegreerd Processysteem; RAC-min) 60, 134-142, 148
computercriminaliteit 46-48
conservatoir beslag (zie: voordeelsontneming)
criminaliteitsontwikkeling (zie ook: internationale vergelijking criminaliteit) 43-45, 48, 51-56, 79, 81-82, 103-104, 130-133
criminele carrière (zie: recidive)
cybercrime (zie: computercriminaliteit)
daderprofiel (zie ook: verdachten) 53-56
delicten (zie: strafbaar feit)
delinquenten – kenmerken (zie: daderprofiel; verdachten)
deskundigen in het strafproces (zie: getuige-deskundigen)
diefstal (zie: vermogensdelicten)

diefstal met geweld (zie: vermogensdelicten)
Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) 38, 98
doorrijden na ongeval (zie: verkeersdelicten)
drugsdelicten 53-54, 58, 65-66, 68, 73, 84, 100, 116
dwangmiddelen 15, 18-19
economische delicten 58, 101, 116
elektronisch huisarrest 34, 39, 75
European sourcebook 154-155
forensisch psychiatrisch centrum (FPC) (zie: tbs)
fraude (zie: computercriminaliteit, economische delicten; vermogensdelicten)
gedetineerden – kenmerken (zie: gevangenisbevolking)
gedragsmaatregel voor jeugdigen (zie ook: jeugdstraffen en –maatregelen) 36-37, 75
gefinancierde rechtshulp (zie: rechtshulp)
Geïntegreerd Processysteem (GPS) (zie ook: COMPAS; RAC-min) 60, 134-143, 148-149
geldboetes – incl. transacties (zie ook: inning van geldboete) 28, 33-35, 38, 57, 59-62, 63, 65-66, 68-69, 71, 77-78, 82, 85, 91, 93, 95, 100-101, 106
gemeentegrootte en criminaliteit (zie: stadscriminaliteit)
gerechtshof (zie: rechterlijke macht)
geregistreerde criminaliteit (zie: criminaliteitsontwikkeling)
getuige-deskundigen 18, 37
getuigen 17-19
gevangenisbevolking – kenmerken 71-74, 103, 106-107, 143-146
gevangeniscapaciteit – bezetting en doorstroming 71-74, 143-146
gevangenissen (zie: penitentiaire inrichtingen)
gevangenisstraffen (zie ook: jeugddetentie, vervangende hechtenis) 14, 19-20, 28, 30, 32, 34-36, 63, 65-66, 71-73, 82, 84, 103, 106-107, 139, 143-144
geweldsdelicten 43-44, 48, 51-55, 58-59, 61, 63-69, 73, 84, 88, 95, 99-100, 116-117
GIDS/BVI (zie: politiestatistiek)
GPS (zie: Geïntegreerd Processysteem)
gratie 34, 38-39
Halt (zie ook: alternatieve (jeugd)straffen; Stop-reactie) 22-24, 37, 71, 75, 79-81, 85, 90-91, 147-148
hechtenis (zie: gevangenisstraffen; voorlopige hechtenis)
herziening 27, 29, 38
Hoge Raad (zie: rechterlijke macht)
hoger beroep (zie: rechtsmiddelen)
huis van bewaring (zie: penitentiaire inrichtingen)
inbewaringstelling (zie: voorlopige hechtenis)
inbraak (zie: vermogensdelicten)
informatiebronnen criminaliteit en rechtshandhaving 119-155
inning van geldboete – incl. transacties (zie ook: geldboete) 71, 77-78, 93, 95, 100-101, 142-143
inning van schadevergoedingsmaatregel (zie ook: Schadevergoedings-maatregel) 71, 78, 101, 142-143
inning van voordeelsontneming (zie ook: voordeelsontneming) 71, 78, 95, 100-101, 142-143
Integraal Reclassering Informatiesysteem (IRIS) (zie ook: reclassering) 146-147
Integrale Veiligheidsmonitor (zie: Veiligheidsmonitor)
Internationale slachtofferenquête (ICVS) (zie ook: slachtofferenquête) 153-154

internationale vergelijking strafrechtspleging en tenuitvoerlegging 103, 105-107, 154-155
inverzekeringstelling (zie: voorlopige hechtenis)
IRIS (zie: Integraal Reclassering Informatiesysteem)
ISD-maatregel (zie: plaatsing in inrichting voor stelselmatige daders)
JCO-jeugd (zie: Justitieel Casusoverleg-Jeugd)
Jeugd Volg Systeem (JVS) 144-145
jeugdbescherming – organisatie (zie: Raad voor de Kinderbescherming)
jeugdcriminaliteit (zie ook: meisjescriminaliteit) 51, 55-57, 60-61, 79, 85-88, 103, 105
jeugddetentie 34, 63, 65-66, 68-69, 71, 73-74, 84, 87-88
jeugdmaatregelen (zie: jeugdstraffen en -maatregelen)
jeugdreclassering 40, 75
jeugdstraffen en -maatregelen (zie ook: alternatieve (jeugd)straffen; gedragsmaatregel voor jeugdigen, jeugddetentie, PIJ-maatregel) 34, 36-39, 65-69, 71, 73-75, 79, 85-88
jeugdstrafrechtspleging 22-24, 57, 60-62, 63, 67-69, 79, 85-88, 106
justitieketen 167-169
Justitieel Casusoverleg-Jeugd (JCO) 24
justitiële inrichtingen (zie: Dienst Justitiële Inrichtingen; justitiële jeugdinrichtingen; penitentiaire inrichtingen)
justitiële jeugdinrichtingen – doelgroep, capaciteit, bezetting en doorstroming 71, 73-74, 144-145
JVS (zie: Jeugd Volg Systeem)
KBPS (zie: Raad voor de Kinderbescherming)
kantongerechten (zie: rechterlijke macht)
kinderbescherming (zie: Raad voor de Kinderbescherming)
Kinderbescherming Processysteem (KBPS) (zie: Raad voor de Kinderbescherming)
Koninklijke Marechaussee 20-21, 90, 130-133
Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) (zie: Nationale Politie)
kosten van criminaliteit (zie ook: criminaliteitsontwikkeling) 95-102, 149-153
kosten van preventie (zie ook: beveiligingsbranche) 96-97, 150-153
kosten van (straf)rechtshandhaving (zie ook: afdoening door openbaar ministerie; afdoening door politie) 97-99, 150-153
kosten van straftenuitvoerlegging (zie ook: straftenuitvoerlegging) 97-99, 150-153
kosten van veiligheidszorg (zie ook: veiligheidsbranche) 95-97, 100-101, 150-153
kosten van vervolging en strafrechtspleging (zie ook: afdoening door openbaar ministerie; strafrechtspleging) 97-99, 150-153
landelijk parket (zie: openbaar ministerie)
landenvergelijking (zie: internationale vergelijking)
legaliteitsbeginsel 14-15
maatregelen (zie: straffen en maatregelen)
maatschappelijke schade van criminaliteit (zie: kosten van criminaliteit)
meisjescriminaliteit (zie ook: jeugdcriminaliteit; vrouwencriminaliteit) 55-56, 61, 67
melding van delicten (zie: aangifte)
misdrijven (zie: strafbaar feit)
mishandeling (zie: geweldsdelicten)
MITS 145-146
Nachtdetentie 23
Nationale Politie – organisatie, taken en omvang 20

Nederlands Forensisch Instituut (NFI) 40-41
Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) 40-41
onderzoek ter terechtzitting (zie: terechtzitting)
ongeregistreerde criminaliteit 43-45, 48, 82
ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel (zie: voordeelsontneming)
ontslag van rechtsvervolging (zie: vonnis)
onttrekking aan het verkeer 35
ontzegging van rijbevoegdheid 38, 66-67, 69, 82, 85
onveiligheidsgevoelens 43, 48-49
openbaar ministerie – organisatie, taken en omvang (zie ook: afdoening door openbaar ministerie) 25-26, 97
openbare orde delicten (zie: vandalisme)
ophelderingspercentage 51-53, 84, 132-133
opsporingsonderzoek 18-20, 167
opvanginrichtingen voor jeugdigen (zie: justitiële jeugdinrichtingen)
opvoedingsondersteuning (zie ook: Stop-maatregel) 24, 37
overtredingen (zie ook: strafbaar feit, verkeersovertredingen) 89-93, 116-117
parkeerovertredingen (zie: overtredingen)
parketten (zie: openbaar ministerie)
particuliere beveiliging (zie: beveiligingsbranche)
penitentiaire inrichtingen – doelgroep, bestemming en mate van beveiliging 71-73, 143-144
PIJ-maatregel (zie ook: jeugdstraffen en -maatregelen) 24, 34, 36-37, 69, 73-74
plaatsing in inrichting voor stelselmatige daders 36
plaatsing in psychiatrisch ziekenhuis 35-36
politieorganisatie (zie: Nationale Politie)
politiekosten (zie: kosten van (straf)rechtshandhaving)
politiesepot (zie: afdoening door politie)
politiestatistiek (zie ook: criminaliteitsontwikkeling) 51-56, 130-133
politiestrafbeschikking (zie: afdoening door politie)
politietransactie (zie: afdoening door politie)
politieverhoor (zie: verhoor)
processen-verbaal (zie: aangifte)
preventiekosten (zie: kosten van preventie)
Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) 21, 24, 35, 37, 39-40, 75-76, 97, 147
Raad voor de Rechtspraak 29, 139-140, 148-149
Raad voor Rechtsbijstand (zie ook: rechtshulp) 16, 40
raadsman (zie: advocaat)
RAC-min (zie ook: COMPAS; Geïntegreerd Processysteem) 134-142
Rapsody (zie: RAC-min)
rechterlijke macht – organisatie, taken en omvang 28-29
rechtshulp – incl. gefinancierde rechtshulp 16-17, 19, 22-23, 40-41, 98-99
rechtsmiddelen 32-33, 89, 92-93
rechtspersonen 58, 64
rechtszaken (zie: strafrechtspleging)
recidive 54-55
reclassering – organisatie, omvang en taken (zie ook: jeugdreclassering) 21, 34-35, 39-40, 71, 74-75, 97, 146-147
regionale politie (zie: Nationale Politie)
revisie (zie: herziening)
rijden onder invloed (zie: verkeersdelicten)
rijksrecherche 21

sancties (zie: straffen en maatregelen)
schade van criminaliteit (zie: kosten van criminaliteit)
Schadefonds Geweldsmisdrijven 41, 101
schadevergoedingsmaatregel (zie ook: inning van schadevergoedingsmaatregel) 17, 29, 34, 67, 69, 71, 78, 82, 85, 101-102
schikkingen (zie: afdoening door openbaar ministerie)
schuldigverklaringen (zie: vonnis)
seksuele delicten (zie: zedendelicten)
sepot (zie: afdoening door openbaar ministerie; afdoening door politie)
schuldigverklaringen (zie: vonnis)
slachtofferenquête (zie ook: internationale slachtofferenquête; Veiligheidsmonitor) 43-49, 116, 120-125,
slachtofferhulp 17, 41, 95-100, 152
slachtoffers – kenmerken en rechtspositie 16-17, 43-47, 101, 103-104
snelheidsovertredingen (zie: overtredingen)
spreekrecht 17, 31
staande magistratuur (zie: openbaar ministerie)
stadscriminaliteit 45, 54-56
standaardclassificatie misdrijven (zie: classificatie van misdrijven)
Stop-reactie (zie ook: alternatieve (jeugd)straffen; Halt; opvoedingsondersteuning) 24
strafbaar feit (zie ook: overtredingen) 14-15, 115-117
strafbeschikkingen (zie ook: afdoening door openbaar ministerie; afdoening door politie) 13, 23, 23-29, 31, 57, 59-62, 64, 71, 77-78, 79-93, 100-101, 106, 136-137, 142-143
straffen en maatregelen (zie ook: alternatieve (jeugd)straffen; jeugdstraffen en –maatregelen; vrijheidsbeperkende maatregelen) 14, 33-38, 63-67, 71-78, 79-84, 106
strafmaat 34-37, 66-67, 69
strafproces – organisatie en fasen 15-18, 29-33, 71-78, 79-84, 168
strafprocesrecht 14-15
strafrecht 14-15
strafrechtspleging (zie ook: internationale vergelijking strafrechtspleging; jeugdstrafrechtspleging) 14-15, 28-38, 57-62, 79-84, 97-100, 105-106, 136-142, 168
strafrechtsysteem 13-42
straftenuitvoerlegging (zie ook: kosten van straftenuitvoerlegging) 38-39, 71-78, 97-100, 106-107, 142-148, 169
strafvervolging 25-38
taakstraffen (zie: alternatieve (jeugd)straffen)
tbs - tenuitvoerlegging, capaciteit, bezetting en doorstroming 18, 24, 36, 40, 67, 71, 73
tbs-bevolking – kenmerken 73, 145-146
technisch sepot (zie: afdoening door openbaar ministerie)
tenuitvoerlegging van sancties (zie: straftenuitvoerlegging)
terbeschikkingstelling (zie: tbs)
terechtzitting (zie ook: beraadslaging; strafproces) 28-33
Transactie Registratie Inning en Informatie Afhandelings Systeem (zie: TRIAS)
transacties (zie: afdoening door openbaar ministerie; afdoening door politie; strafbeschikking)
TRIAS (zie ook: afdoening door politie, afdoening door openbaar ministerie) 143
TULP (zie ook: gevangenisbevolking; gevangeniscapaciteit; justitiële jeugdinrichtingen) 143-144

uitspraak (zie: vonnis)
vandalisme (zie ook: brandstichting) 43-44, 48, 51-55, 58-59, 61, 63, 65, 67-68, 84, 87-88, 95, 99-100, 115-117
veelplegers (zie: recidive)
Veiligheidsmonitor (zie ook: Politiemonitor) 43-49, 116-117, 125-130
Veiligheidshuizen 21, 40
veiligheidszorg (zie: kosten van veiligheidszorg)
verbeurdverklaring 38, 66, 69, 101
verdachten - rechtspositie (zie ook: daderprofiel) 16-20, 22-24, 26-32, 35-36, 38, 41, 51, 53-56, 57-62, 79, 81-82, 85-87, 103, 105-106
vergelijking criminaliteit en strafrechtspleging (zie: internationale vergelijking strafrechtspleging)
verhoor 15-16, 19, 22-23
verkeersboete (zie: bestuurlijke handhaving; geldboete)
verkeersdelicten 51-54, 58-59, 61, 64-66, 69, 84, 93, 102, 116
verkeersovertredingen 89-93
vermogensdelicten (zie ook: economische delicten) 43-44, 48, 51-55, 58-59, 61, 63- 69, 73, 84, 87-88, 95, 99-100, 103-104, 115, 117
vernieling (zie: vandalisme)
vervangende hechtenis 35, 78
vervolging (zie: strafvervolging)
vervolging en berechting (zie: strafrechtspleging)
vervroegde invrijheidstelling (zie: voorwaardelijke invrijheidstelling)
voeging (zie: afdoening door openbaar ministerie)
vonnis (zie ook: beraadslaging) 32, 63-69, 79-88, 89-93, 138-139, 148-149
voordeelsontneming (zie ook: inning van voordeelsontneming) 27, 29, 34-35, 38, 71, 78, 82, 85, 95, 100-101
voorlopige hechtenis 16, 19-20, 24, 35, 37, 39, 72-74
voorwaardelijke invrijheidstelling 33-34, 75
voorwaardelijke veroordeling 33-35, 37
vrijheidsbeperkende maatregelen 25, 38
vrijheidsstraffen (zie: gevangenisstraffen)
vrijspraak (zie: vonnis)
vrouwencriminaliteit (zie ook: meisjescriminaliteit) 54, 58, 64, 73, 105
vuurwapendelicten (zie: wapendelicten)
Waarborgfonds Motorverkeer 41-42, 102
wapendelicten 53-54, 58, 65, 68, 84, 88, 116
zedendelicten 53-55, 58-59, 61, 63-68, 84, 87-88, 95, 99-100, 116-117
zelfmelders 72-73
zittende magistratuur (zie: rechterlijke macht)